

CONSTANTIN ARGETOIANU
ÎNSEMĂNĂRI ZILNICE

3

www.dacoromanica.ro

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMĂRI ZILNICE
Vol. III

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNAȚI ZILNICE

Volumul III

1 iulie — 31 decembrie 1937

Ediție
de
STELIAN NEAGOE

EDITURA *MACHIAVELLI*
București, 2001

www.dacoromanica.ro

Colecția
ISTORIE & POLITICĂ

Toate drepturile pentru tipărirea
acestei ediții aparțin în exclusivitate

EDITURII *MACHIAVELLI*

DIRECTOR – FONDATOR

Prof. univ. dr. STELIAN NEAGOE

București-1, B-dul Banu Manta nr. 22

ISBN 973-96599-9-15

www.dacoromanica.ro

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Continuăm — după o regretabilă întârziere de doi ani de zile — publicarea *Însemnărilor Zilnice* ale lui Constantin Argetoianu. Volumul de față, al III-lea, cuprinde perioada 1 iulie–31 decembrie 1937.

Notele celebrului scriitor politic au fost așternute pe hârtie într-un context internațional destul de tensionat. În Franța, politica „frontului popular” dusese la inflație, devalorizare și impozite noi. În Rusia Comunistă continua decapitarea în masă a zișilor troțkiști (între victime, mareșalul Tuhacevski, liderul comunist ungar Bela Kuhn). În Spania războiul civil făcea victime, naționaliștii lui Franco câștigau teren iar Comitetul de neintervenție de la Londra se ilustra prin ineficiență. În Asia conflictul japono-chinez se transformase în război pustiitor, cu niponii ajuni deja la Peking. Curzii se răsculasera împotriva reformatorului Kemal Atatürk, iar confruntările dintre arabi și evrei erau tot mai greu potolite de britanici. O lovitură de Stat fascistă reușise în Brazilia. Pe străzile Londrei se înteteau ciocnirile dintre adepții comunismului și cei ai fascismului, Londra însăși încerca să-și îmblânzească relațiile diplomatice cu Germania și cu Italia. Mussolini mergea în vizită la Hitler, pe când Președintele Roosevelt se mulțumea să rostească discursuri-lecții pentru europeni. Peste toate, Societatea Națiunilor, socotită de Argetoianu „sinistra operetă”, se arăta tot mai depășită de evenimente, cu al său falimentar Comitet de dezarmare.

Fiind un timp de vară-toamnă, al vacanțelor și al concediilor, viața politică internă n-a fost atât de bogat ornamentată. Se disting vizitele în străinătate ale Regelui Carol al II-lea. Prima, în Polonia, nutrind vise de „unire personală” a Coroanelor celor două țări — sub sceptrul Regelui Carol al II-lea. Vizita n-a convenit la Paris, acolo unde era încă la preț Mica Înțelegere (demodată și stereotipă, după opinia lui Argetoianu). Ca să mai dregă busuiocul, Suveranul României a efectuat o vizită reușită, „de potolire a spiritelor”, la Paris, după care în chip incognito a poposit la Londra și apoi la Bruxelles. Periplul extern s-a încheiat cu vizita de la Belgrad. Altminteri, în țară fiind, Carol al II-lea se ocupa de organizația „Straja Țării”, de cancanurile Camarilei sale, de mersul crizei regimului politic pe care-l patrona.

Opoziția politică se agita în van, atentă de fapt la tabla de șah pe care jocul era făcut de către Rege. Iuliu Maniu și Nicolae Titulescu se întâlneau la Căp Martin, de unde amenințau cu Republica, fapt dezmințit mai apoi de însuși Iuliu Maniu. Președintele în exercițiu al Partidului Național-Țărănesc, Ion Mihalache, spera și se zbătea între ciocan (Rege) și nicovală (Maniu). N. Titu-

Ilescu devenea *doctor honoris causa* la Bratislava, însă se împotmolea în campania electorală din țară, unde Garda de Fier îl declarase persoană non grata; de aci articolul de ziar *Eu și Garda de Fier* care a stârnit atâta zarvă publică. Toate celelalte formațiuni politice erau prea mici pentru a îndrăzni să acceadă de-sine-stătătoare la puterea politică. Erău sortite cartelurilor cu cei mari sau alianțelor între ele.

Camarila Regală regiza din culise iar Elena Lupescu își atrăgea fulgerele intens mediatizate ale lui Iuliu Maniu și ale profesorului Forțu.

Societatea românească avea parte și de alte diverse întâmplări. Se inaugura trenul „aerodinamic” pe calea ferată București–Constăța, distanță străbătută în 2 1/4 ore. Sociologul Dimitrie Gusti prezida cu succes pavilionul românesc din cadrul Expoziției internaționale de la Paris. Voievodul Mihai era înaintat la gradul de sublocotenent (avea 12 anișori). La Alba Iulia s-a dezvelit cu fast regal și guvernamental grupul statuar „Horea, Cloșca și Crișan”, operă a sculptorului Fekete. În fine, opinia publică era prizată la un mare scandal de presă purtat între ziarele *Universul* și *Lumea Românească*.

Argetoianu prindea în colimator cafeneaua politică dimpreună cu protagoniștii ei vii sau morți. Gânduri pioase erau înscrise pe coala de hârtie la moartea unor Marconi, Massaryk, Macdonald sau generalul Gh. Zizi Cantacuzino. Pe de altă parte, cronicarul politic se arăta a fi consternat de boala incurabilă a Reginei Maria.

Evenimentul politic central a rămas totuși criza regimului politic. Brătienii se hotărâseră să reîntregească Partidul Național-Liberal. Regele s-a speriat și a contrat, însărcinând tot pe Gh. Tătărescu cu formarea unui Guvern pe baze largite, însă acesta n-a reușit decât cartel electoral cu minuscula grupare politică a lui N. Iorga și cu Frontul Românesc al lui Vaida-Voievod al cărui „front” se va compromite astfel definitiv ca și curent naționalist. La PNȚ, Mihalache a trecut președinția lui Maniu și acesta a pactizat aproape întreaga opoziție (inclusiv Garda de Fier) în lupta electorală împotriva Guvernului Tătărescu. Rezultatul: campanie electorală furibundă, cu morți și răniți; trântirea în alegeri a partidului de guvernământ; ascensiunea parlamentară a PNȚ (Maniu) dar mai ales a Gărzii de Fier.

Guvernul Octavian Goga a fost ultima mutare-surpriză a Regelui pe tabla de șah a vieții politice parlamentare, anticamera dictaturii regale — „regim totalitar, de autoritate și de ordine” pe care Argetoianu l-a susținut în toate cele trei audiențe la Rege, în vara-toamna 1937.

Navetând între București–Breasta–Sinaia, sau urmându-și cura la Nauheim, Constantin Argetoianu a purtat cu sine caietele pentru însemnări, a înregistrat fapte, întâmplări, a schițat portrete de oameni, a prezentat evenimente — cu toate constituind astăzi componente esențiale din istoria politică românească.

Stelian Neagoe

1937

1 iulie. Camera și Senatul francez au votat în aceeași zi, și fără nici un amendament proiectul plinelor puteri cerute de Guvern, ceea ce dovedește că votul Senatului împotriva aceluiași proiect (încă mult mai atenuat) prezentat de Guvernul Blum, a fost un vot politic. De altminteri Caillaux a explicat de la tribună că Senatul n-a avut încredere în politica financiară a dlui Blum. Noul ministru Bonnet a impresionat Senatul prin expunerea sinceră pe care a făcut-o despre starea finanțelor franceze. „Inflație, devalorizare și impozite noi“ au fost rețetele de îndreptare propuse de dânsul¹.

Francul francez va înceta să atârne de valoarea lui aur; ca toate monedele căzute, va fi de azi înainte o monedă hârtie al cărui curs va depinde de contingentele economice și bugetare. Situația Guvernului francez apare ca foarte grea; „timpul de pauză“ după formula lui Blum, nu mai e de ajuns pentru ajustarea financiară, trebuie dat înapoi pe soluțiile sociale legiferate de precedentul Guvern și care au provocat dezastrul Trezoreriei. Ziarul *Le Temps* se arată foarte pesimist asupra situației și cere înlăturarea socialiștilor din Guvern și din majoritate.

În Rusia pare că s-a ajuns la culmea conflictului între cele două tabere care se războiesc pentru putere. După ultimele știri, Stalin și-ar fi pierdut încrederea și în Vorosilov și probabil locul acestuia în fruntea armatei roșii va fi luat de mareșalul Blücher. Arestările continuă, în masă. Printre cei arestați sunt și Lupunski, directorul ziarului *Pravda* și Tal, directorul ziarului *Izvestia*, cele două foi mai mult decât oficioase, oficiale chiar, ale Guvernului; Boris Mironov, directorul serviciului Presei în Ministerul de Externe și alții. Despre Tuhacevski se spune acum că ar fi fost condamnat fiindcă voia cu orice preț război cu Japonia (!). În fapt, iar se vorbește mult de o încordare a raporturilor dintre

¹ Ce zice Rist?

Soviete și Imperiul Nipon, și enorme pregătiri defensive au fost făcute în Siberia orientală.

Vizita Regelui în Polonia continuă triumfală. De la vizita Țarului la Paris, pe vremuri, n-a mai fost vizită de Suveran atât de populară în Europa. Ea va fi bogată în rezultate (în afară de crearea Ambasadelor!). Din știrile care vin, pare că tratatul de alianță a fost compensat — în tot cazul a fost *reînviat*. Trebuie să așteptăm întoarcerea Regelui la București ca să aflăm precizări. Regele a fost primit ieri — ca un Rege — la Cracovia și găzduit la Wawel. Arhiepiscopul Sapieha n-a luat parte la primire (probabil n-a fost invitat) și Regele a fost primit la Catedrală de Nunțul din Varșovia.

La noapte, Regele va sosi la Cernăuți unde va petrece ziua de mâine.

Am primit președinția Cercului Miliardarilor, după o conversație cu Auschnit și cu Kaufmann. Amândoi au primit punctul meu de vedere. Cercul nu poate continua să funcționeze ca o „boite“ de petreceri, în care se dau numai dejunuri și baluri. Ca să-și justifice existența în opinia publică, trebuie să devină o asociație culturală, o instituție de legătură tehnică între marea industrie română și cele străine. Amândoi fondatorii mi-au declarat că acesta a fost și scopul lor la întemeierea asociației. Am hotărât să dăm de la toamnă o îndrumare nouă, și prin urmare o viață nouă unei instituții care poate aduce reale foloase și nu merită să fie batjocorită sub numele sub care e cunoscută astăzi.

Asociația se va instala la toamnă în palatul Reginei Elisabeta, din Calea Victoriei, pe care l-a închiriat¹ pe 5 ani cu 700 000 lei chirie pe an, Regina Elisabeta obligându-se să mai construiască în prelungirea sălii actuale, de mâncare, o mare sală de întrunire pentru conferințe, serbări etc. Căci conferințele și ședințele tehnice nu exclud din când în când și serbări, care nu pot fi suprimate căci au devenit „oarecum“ tradiționale. Cu prilejul acestei închirieri am aflat că informația despre cumpărarea palatului Elisabetei de către Malaxa nu era exactă. Malaxa *a vrut*, dar nu s-au înțeles la preț, și acum nu mai vrea Regina; preferă să-l închirieze, căci n-ar avea ce face cu banii.

¹ Asociația a trebuit să se mute din casa Manu (parcul Filipescu) care a fost cumpărată de Max Auschnit, ca locuință. Pe de altă parte, Regina Elisabeta se va muta în noul palat pe care-l clădește lângă Arcul de Triumf.

2 iulie. Deși în cercurile noastre oficiale se pretinde că Regele și Guvernul român n-au știut nimic despre intenția polonezilor de a crea o Ambasadă la București, și că cele două pasaje din discursurile Președintelui Moscicki și Regelui, privitoare la această creație au fost introduse în ultimul moment, zece minute înainte de masă, din inițiativa neașteptată a Președintelui — am aflat prin Legația polonă cum au decurs într-adevăr lucrurile, și dedesubturile acestei afaceri.

În realitate, inițiativa a venit din partea noastră, și la Varșovia nu a fost nici o surpriză. Cu câteva zile înainte de sosirea lui Moscicki la București, Alexandru Zamfirescu, ministrul nostru în Polonia s-a dus la Arcizewski și i-a spus: „Uite, ar fi un gest elegant din partea Poloniei, ca cu prilejul vizitei Președintelui să ridice Legația ei la rangul de Ambasadă...” Arcizewski a belit ochii și a întrebat pe Zamfirescu dacă exprima o părere a lui personală, sau dacă „era acoperit”. Diplomatul nostru a răspuns în doi peri: „Ministrul de Externe nu știe nimic despre propunerea mea, *dar am toate motivele să cred* că Majestatea Sa ar fi încântată...” Arcizewski se zăpăcește ușor, și ultimele cuvinte ale lui Zamfirescu l-au zăpăcit de tot.

În fine, a luat telefonul și a chemat pe Beck la Varșovia. Beck a prins ideea dar a răspuns că lucrurile nu puteau merge așa repede. Și reamintea că după ce Franța a înființat Ambasada sa în Polonia, celelalte Mari Puteri au mârâit și unele s-au supărat chiar. S-a încheiat atunci o convenție, zisă convenția de la Roma, prin care Franța, Anglia, Italia și Germania se obligau să nu mai creeze Ambasade, fiecare, decât după o prealabilă înțelegere între ele. Beck nu-și mai reamintea dacă cu acest prilej nu luase și Polonia vreun angajament și cerea puțină vreme ca să cerceteze și să ia o hotărâre

Până să ajungă la această hotărâre a sosit însă Moscicki la București, și pe tot timpul șederii lui la noi, nimeni n-a mai vorbit de această chestie.

Două zile după plecarea Președintelui, însărcinatul cu afaceri Poiniski (plecase și Arcizewski cu Moscicki în Polonia) a primit o telegramă de la Beck prin care-i aducea la cunoștință că, după cercetările făcute, Polonia nu luase nici un angajament față de alte Puteri în privința creării noilor Ambasade, că prin urmare nimic nu se opunea la ridicarea Legației din București la rangul de Ambasadă, și că Guvernul din Varșovia era hotărât să procedeze la această ridicare cu prilejul vizitei Regelui în Polonia.

Beck mai da lui Poninski ordin să ceară imediat o audiență Regelui, *direct prin Mareșalat iar nu prin Ministerul de Externe* (după cum era uzul) și să remită Majestății Sale telegrama sa.

Poninski a executat *ad litteram* ordinul, a cerut în aceeași zi audiență prin Urdăreanu, a fost primit a doua zi dimineata, și, povestește Poninski: „J'ai dit au Roi, *comme j'ai ordre de considerer Votre Majesté comme mon futur Chef*¹, je me permets de Lui laisser, contrairement aux usages l'original de la dépêche“. Regele *a fost încântat*, adaugă Poninski, și-a dat aprobarea sa, și s-a convenit că, crearea Ambasadelor va fi anunțată la masa de la Varșovia.

Astfel stând lucrurile, pretenția Guvernului nostru de a fi fost surprins la Varșovia prin propunerea poloneză, e o simplă minciună de oportunitate, ca să împace pe francezi, care sunt furioși. Supărarea francezilor nu e însă pricinuită de crearea acestor Ambasade, ci de întreaga noastră politică de apropiere de Polonia. Francezilor li se pare — și poate că au dreptate — că cu cât ne apropiem de Polonia, cu atât ne îndepărtăm de Mica Înțelegere (cel puțin de Cehoslovacia) și de dânsa — în tot cazul de înțelegerea ei cu Sovietele. Atacurile împotriva noastră au și început în presa franceză și faimosul Pertinax a scris un articol în care n-a ezitat să spună că „pentru nenorocirea păcii (?) și a Europei, alianța româno-polonă *care fusese sterilizată* de dl Titulescu, și-a regăsit iarăși toată vigoarea“. Iar domnii de la Legația Franței din București nu se jeneză să urle că „românii și iugoslavii fac în momentul de față o politică de bandiți“! Pentru ce această supărare? E îndreptată alianța polonă-română împotriva Franței? Cătuși de puțin. Această alianță nu e îndreptată împotriva nimănui, e o alianță pur defensivă, menită să pună întreaga Europă la adăpostul unui atac sovietic. Ca doritoare de pace, Franța, *și chiar Sovietele* trebuie să fie mulțumite prin urmare de strângerea legăturilor între Polonia și noi.

Singurele grupări solide sunt acelea ce se fac de la sine. Cele artificiale, făurite de Cancelarii, nu fac două parale. S-a văzut în momentul războiului câtă valoare au avut tratatele care legau Italia și pe noi de Germania și de Austria. Pactul cu Sovietele pe care Franța ar vrea să ni-l bage pe gât, n-ar avea mai multă valoare, în momentul aplicării lui. Tratate ca Mica Înțelegere împotriva Ungariei, sau ca cel româno-po-

¹ Încă o aluzie la proiectul lui Riedz-Smigly de Uniune personală între România și Polonia. E ciudat cum atât Arcizewski cât și secundul său, revin la fiecare ocazie asupra unui proiect, despre care n-a transpirat încă nimic în public — și nici măcar în lumina oficială.

Ion de apărare împotriva Sovietelor, sunt însă tratate vii și grupările de Puteri pe care ele se reazimă n-au avut și n-au nevoia imboldurilor de Cămară ca să dureze, nici nu pot fi desfăcute prin operațiuni de *sterilizare*, după eleganta formulă a dlui Pertinax.

Cu cât Franța va apărea mai slăbită prin disensiunile sale interne și prin greutatea de ordin financiar contra cărora se zbate, cu atât frontul Germania—Polonia—România—Iugoslavia—Italia împotriva Sovietelor se va întări. La adăpostul acestui bastion semicircular, *îndreptat numai împotriva barbariei de la Răsărit, Franța va putea să-și facă în liniște toaleta*, căci nimeni n-are nici cea mai mică intenție rea în contra ei.

La Paris, și în tot Apusul, emoție mare: ieri a fost prima zi de libertate a francului francez. Prin suprimarea limitei inferioare aur a monedei lor, francezii au intrat în grupul țărilor cu monedă oscilantă, a cărei stabilizare e lăsată jocului cererii și ofertei. Se evită astfel specula celor două cursuri (bursa oficială și bursa neagră). Pe ziua de ieri, a fost animație mare în târgurile schimburilor, dar n-a fost panică. La Paris lira engleză s-a urcat la 125 fr. iar dolarul american la 25. La Londra, lira a ajuns până la 132—135 frs. dar la termen. La vedere n-a trecut de 125—130.

Situația la Paris e tot încordată. Se așteaptă măsurile noi fiscale. În așteptarea lor socialiștii cer în congresul lor de la Marsilia îngrădirea puterilor Senatului, iar la Expoziție un grup întreg de participanți, cei de la „Atracțiuni“ s-au pus în grevă!

Închiderea hotelurilor și restaurantelor suspendată ca o amenințare asupra capetelor străinilor, fluctuațiunile francului și paguba eventuală de care se tem oamenii, grevele, turburările politice, toată anarhia într-un cuvânt ce domnește în Franța face mare rău Expoziției care riscă să mai adauge un mare deficit la deficitele finanțelor publice, deja existente. Fără a mai vorbi de prestigiul țării, grav atins, și de enormele pierderi de ordin public și privat consecutive abținerii străinilor de a-și mai aduce contribuția lor în devize forte și în dever comercial.

Alaltăieri a fost un adevărat prăpăd asupra unei bune părți din Oltenia, în Teleorman, în Muscel. În București numai câteva picături de ploaie, dar un năduf cum de mult n-am resimțit. Ne dam cu toții seamă că, cataclismul se deslănțuia undeva. În Dolj, furtuna a fost direct catastrofală. Grindina a căzut pe valea Amaradiei, și până la Craiova, de o mărime excepțională; a ucis animale mai mărunte, a rănit oameni, a

ras tot. Altă trombă pornită dinspre Plenița și Verbița a trecut peste Pleșoi, Brabova, Raznic și a nimicit toate recoltele. Grindina s-a oprit din fericire pentru mine la Predești și n-a ajuns până la Breasta (așa mi se spune cel puțin). Nu știu ce pagube îmi va fi făcut furtuna. La Drăgășani, grindină mare și acolo, a distrus viile. Coadă furtunii a venit spre Est până la Câmpina în Prahova, unde arbori au fost dezrădăcinați și case dezvelite. Rău s-a supărat Dumnezeu pe noi!

Încăierare gravă pe fluviul Amur, între ruși și japonezi. S-au tras focuri de pușcă, de mitralieră și chiar lovituri de tun, în jurul insulei Senukla. În presa democratică — natural — îngrijorare. Deocamdată, se așteaptă explicațiile japonezilor, căci ei au început conflictul. Poftă de război nu e nici la Tokio, nici la Moscova, așa încât probabil lucrurile se vor aranja.

Tata Iorga, care și-a ținut congresul Ligii Culturale acolo, face pe dictatorul Iașilor. Încearcă cu bastonul soliditatea monumentelor istorice, caută pe Arghezi prin buruieni ca să-l omoare, promite regenerarea orașului, prostește lumea, petrece. Și nimeni nu râde. Ba chiar mai aplaudă caraghiosul de Cuza!

3 iulie. Ziarele franceze sosite azi, precizează măsurile financiare luate de Guvern și care fuseseră numai incomplect comunicate prin telegrame.

Iată textul exact al legii deplinei puteri:

„Article unique. Le gouvernement est autorisé, jusqu'au 31 Aout 1937, à prendre par décrets délibérés en Conseil des ministres, toutes mesures tendant à assurer la répression des atteintes au crédit de l'Etat, la lutte contre la spéculation, le redressement économique¹, le contrôle des prix, l'équilibre du budget et de la trésorerie et la défense, *sans contrôle*² des changes et de l'encaisse de la Banque de France.

Ces décrets seront soumis à la ratification des Chambres, dans les trois mois de la promulgation de la présente loi ou, en tout cas, à la première séance de l'Assemblée extraordinaire de 1937.“

¹ Atât era de ajuns, căci aci intră tot! și pe toate tărmurile vieții publice și private.

² Subliniat de mine.

După expunerea de motive și după declarațiile ministrului de Finanțe, plinele puteri au fost cerute pentru realizarea unui plan de ansamblu ce se poate rezuma astfel:

- 1) Apărarea stocurilor de la Banca Franței fără controlul schimburilor (libertate de schimb pentru franc și pentru devize);
- 2) Luptă implacabilă împotriva speculei;
- 3) Strictă echilibrare a bugetului pe 1937 prin:
 - a) măsuri fiscale apropiate,
 - b) o scădere sensibilă a sarcinilor Trezoreriei.

Pe baza acestui program, ziarele franceze cred a ști că noile măsuri financiare pe care le va pune în practică Guvernul francez, ar fi următoarele:

- 1) Mărirea impozitelor directe pe venit;
- 2) Combaterea evaziunii capitalurilor, printr-un sistem de control;
- 3) Sporirea cu 30% a impozitelor indirecte în vigoare;
- 4) Scumpirea tutunului, chibriturilor și tarifelor de cale ferată.

Prin aceste măsuri Guvernul speră să realizeze un plus de încasări de 7 miliarde franci.

Aseară francul a cotate: 128.87 livra sterlină, 26.05 dolarul, 10.52 marca germană, 5.94 francul elvețian.

Bursa a fost redeschisă.

Regele a sosit azi-dimineață la orele 10 în București (gara Mogoșoaia). În afară de Guvern și de autorități au fost poftiți să-l primească și șefii de partide, dar n-am fost decât eu și Iunian. Mai era din opoziție și Ioanițescu, care probabil că reprezenta pe Vaida. De la țăraniști și de la Goga, nimeni. E drept că suntem în vacanță și că, convocările au fost făcute abia aseară la ora 11. Eu m-am dus de data asta cu dragă inimă, căci Regele a făcut treabă bună în Polonia. Cred că această vizită va fi urmată de importante realizări pe planul politicii internaționale.

Tabacovici și Macovei (directorul C.F.R.) mi-au spus incidental (vorbeam despre numele gării Mogoșoaia, urât, cacofonic și lipsit de sens, care trebuie schimbat în cel de „Băneasa”) că toate numele de „oameni” (sunt peste 200) cu care au fost împodobite gările noastre, vor fi înlocuite prin nume topografice. Am priceput cântecul: se vede că au primit ordin să șteargă numele „Nicolae Titulescu” de pe gara

Halmei¹ și Tabacovici „pour doser la pilule“ patronului său, a obținut și a hotărât să se schimbe toate. Bine și așa. Noua gară Mogoșoaia va fi și ea botezată „Băneasa“.

Cu controlul spaniol s-a cam încurcat treaba. Germania și Italia nu primesc ca acesta să fie exercitat *pe mare* numai de Anglia și Franța. Cele două țări propun recunoașterea lui Franco ca beligerant, căci în acest caz ar intra în vigoare pentru toate țările obligațiile impuse de convenții pentru păstrarea neutralității față de un război oficial recunoscut. Anglia și Franța nu par să se împace cu propunerea germano-italiană. Se caută, ca totdeauna, o formulă, și până atunci presa, de o parte și de alta, înjură.

După cum am prevăzut Rusia și Japonia s-au împăcat. Au retras ambele Puteri flotele lor de pe Amur, și incidentul se consideră închis, după ce două zile Moscova și Tokio s-au împoșcat cu noroi și cu înjurături. Războiul nu se naște niciodată dintr-un incident. Când două țări *vor războiul*, creează un incident ca pretext pentru deschiderea ostilităților, dar războiul nu e niciodată determinat de incident însuși, ci de intențiile ce se ascund în dosul lui.

Și în Belgia au început lucrurile să se încurce. Ministrul de Justiție, Laveleye, a fost bătut în public, în semn de protestare împotriva legii amnistiei, promulgată de hatârul socialiștilor și flamanșilor, dar împotriva căreia foștii combatanți (din marele război) au protestat cu energie.

Pipirică (Dr. Angelescu) a vorbit la Paris. A explicat presei (care ne înjura) că alianța cu Polonia a fost încheiată de România după sfaturile și îndemnul Franței, că ea nu e îndreptată împotriva nimănui (?) și în tot cazul nu împotriva stăpânilor noștri de pe malurile Seinei. Declarațiile drului Angelescu n-au produs, cum era de așteptat, nici o impresie.

¹ Tabacovici, președintele Consiliului de Administrație la C.F.R., a dat gării Halmei numele lui Titulescu, din platitudine.

Gusti a fost decorat cu Steaua României cl.I, ca răsplată că și-a deschis pavilionul la Expoziție cu două luni întârziere.

Pangal a avut ieri la dejun pe Valer Pop, care i-a spus că Guvernul pleacă pe la sfârșitul lui septembrie după inaugurarea monumentului lui Horia în Transilvania (pe la începutul aceleiași luni). Nici Tătărescu nici Partidul Liberal nu vor participa la noul Guvern. Întrebat de Pangal ce era cu zvonul unui Guvern prezidat de Tătărescu, cu elemente și din afară de Partidul Liberal, menit să modifice Constituția, Pop a declarat că erau glume de cafea, căci Dinu Brătianu nu admite modificarea Constituției, și un Guvern prezidat de Tătărescu în acest scop ar împărți Partidul Liberal în două. „Nu e momentul, la spartul târgului să spargă și partidul. Putea să o facă mai înainte. Acum e prea târziu. Tătărescu n-are decât o ambiție, să ajungă șeful partidului și pentru aceasta trebuie să nu-i zdruncine întâi coeziunea.“ Întrebat mai departe cum vede soluția succesiunii, ministrul Industriei a răspuns că atâta timp cât Vaida avea șanse să rupă Partidul Național-Țărănesc și să formeze un Guvern cu elemente din acest partid, sorții lui de succesiune erau mari. Se pare însă că șansele de ruptură în partidul dlui Mihalache sunt mici, și că și șansele dlui Vaida ar fi prin urmare în descreștere. Valer Pop crede că Regele va forma un Guvern de personalități, alese de el.

Ziarele din Paris publică după obiceiul lor reportaje întinse cu privire la procesul unui *român*, Broverman care a ucis alt român, pe doctorul Taubmann, pentru motiv ce ne sunt indiferente. Interesant pentru noi e că acești *bravi români* duc faima țării până în depărtata și indulgenta Franță...

4 iulie. De la gara Mogoșoaia, ieri-dimineată, Regele s-a dus direct la Școala Militară din Dealul Spirii, unde a asistat la depunerea jurământului noilor ofițeri.

Întrebând pe Sola dacă Italia va ridica Legația sa la București la rangul de Ambasadă, o dată cu Polonia, ministrul Italiei mi-a atras atenția asupra unei dificultăți: n-am recunoscut încă formal anexiunea Abisiniei și titlul de Împărat al Etiopiei, fără de care Regele Victor Ema-

nuel nu poate semna scrisori de acreditare. I-am răspuns că va fi tocmai un prilej pentru o asemenea recunoaștere, un *expressis verbis* dar în mod tacit. Sola crede că va trebui să tratăm chestia deodată, cu Italia, cu Franța, cu Anglia și cu Germania. Odată chestia cu Etiopia soluționată, Italia va fi cea dintâi care să ne trimită un ambasador.

Edenicul Anthony a găsit o admirabilă formulă: Anglia vrea ca războiul spaniol să fie limitat la Peninsula Iberică. Dar cine vrea altfel? Când englezii se pun să fie geniali, nu-i întrece nimeni.

S-a modificat iarăși regimul comerțului nostru exterior. S-au mai scos din contingentare câteva articole, s-au mai creat câteva birouri de control la Ministerul Industriei. Copilării. Nu există decât un singur regim pentru comerțul exterior: libertatea, și ca regulator tariful vamal.

Generalul Stakiewicz, șeful Marelui Stat-Major polonez, e oaspetele nostru, cu o droaie de ofițeri. Desigur n-a venit ca să ia lecții; poate ca să dea. L-am văzut ieri la gara Mogoșoaia, e tânăr și curățel.

Din ecourile Vaticanului.

Vasiliu-Mosor (ministrul nostru pe lângă Sf. Scaun) povestește că incidentul provocat de arhiepiscopul Sapieha, prin scoaterea sarcofagului lui Pilsudski din incinta catedralei din Wawel (Cracovia), trebuie pus în socoteala Regelui Carol. Sapieha ar fi un mare bigot și un mare puritan, și știind că, Carol va veni să se încline înaintea Mareșalului, l-a scos din incinta bisericii, ca să nu fie nevoit el să primească, cu onorurile datorite, pe un Rege ortodox, și imoral deoarece divorțase și trăia în concubinaj. Vaticanul aflând de adevărata cauză a actului săvârșit de Sapieha, și nevoind să strice relațiile Curiei cu România, a trimis pe nunțul din Varșovia să primească pe Rege. Explicația lui Vasiliu îmi pare inverosimilă, căci Sapieha, dacă ar fi urmărit numai scopul de a nu primi pe Regele Carol în catedrala sa, n-avea decât să se facă bolnav (chiar și e) și să nu apară în acea zi — și n-avea prin urmare nevoie, pentru satisfacerea scrupulelor sale religioase, să intre în conflict și cu Guvernul și cu poporul polon, conflict de pe urma căruia își va pierde probabil locul.

Despre Sapieha, Vasiliu mai povestește că e cât se poate de rău văzut de Papa. Pe când Pius al XI-lea era numai Monseniorul Ratti, și nunțiu la Varșovia, Sapieha (pe atunci deja episcop) a trimis Cardinalului de Stat Gaspari un lung raport împotriva Nunțiuului și i-a cerut să recheme cât de repede pe „acest imbecil“. După scurtă vreme monseniorul Ratti a fost făcut Cardinal, iar la moartea lui Benedict al XV-lea, a fost ales Papă. Gaspari i-a arătat raportul lui Sapieha și Pius al XI-lea a pus în sufletul lui la index pe arțagosul prelat polonez. Așa se explică că deși arhiepiscopul Cracoviei, ca primat al Poloniei, e un post „cardinalice“, Sapieha n-a fost încă numit cardinal. Și nici nu va fi.

Să sperăm că motivele pentru care arhiepiscopul Sapieha a exoflisit pe Pilsudski, nu sunt acele povestite de Vasiliu, căci dacă catolicii, fie și numai cei bigoți și puritani ar fi împotriva Regelui Carol, s-a dus dracului candidatura la Tronul Poloniei.

Regele a plecat aseară la Sinaia, să vadă pe Regina Maria și să se bucure cu dânsa de succesele din Polonia; se înapoiază azi în București. Se vorbește iar de plecarea lui „incognito“ în Franța. Dată fiind situația de acolo, nu cred în această călătorie, fie și „incognito“.

Decretul-lege prin care francul francez „a été décroché de l'or“ (prin abrogarea dispoziției legale care fixa limita inferioară a valorii aur, pentru moneda legală) a fost promulgat pe ziua de 1 iulie. Imediat după aceasta Guvernul a ridicat un avans de 15 miliarde de la Banca Franței. Dacă francezii consideră asta o îmbunătățire a situației, noroc să le dea Dumnezeu!

5 iulie. Ziarele din Londra scriu articole lungi despre revoluția kurzilor, care s-au ridicat împotriva Turciei din cauza măsurilor stupide de modernizare luate de Kemal, cu nesocotirea Coranului. Mișcarea e serioasă, ea durează de 3 luni, dar autoritățile turcești au zădărnicit orice transmisiune de știri în afară. Turcii au fost alungați din aproape tot Kurdistanul, au pierdut până acum mai multe avioane; luptele sunt în continuare.

Un atentat a fost încercat la Lisabona împotriva primului ministru și dictator Salazar, omul providențial care a scos Portugalia din noroi. O bombă a explodat sub trotuar în momentul în care Salazar intra în casa prietenului său José Torcado, în capela căreia trebuia să asiste la o slujbă religioasă. Salazar a scăpat ca prin minune neatinț. Te întrebi ce poate fi în capul bestiiilor, care încearcă să ucidă un asemenea om! Omenirea s-a coborât pe o treaptă de anarhie în care propria ei soartă e în joc. Nu se prea vede leacul răului...

Rusia, e hotărât, în fermentare. Pe lângă conflictul dintre oportuniști cu Stalin în frunte și comuniștii puri și conduși de Troțki, a început și o mișcare cu caracter mistic de reapropiere de biserică. Mai ales printre țărani dar și printre muncitori. Oamenii încep iar să meargă la slujbele religioase, și tineri care până acum nu manifestau nici o tendință religioasă se botează, în masă. Mișcarea se semnalează nu numai în regiunile Rusiei europene dar și în Siberia.

Tot în Rusia se anunță un atentat împotriva lui Dimitrov, secretarul general al Internaționalei Comuniste. Acest Dimitrov e un bulgar care a fost cuprins printre cei acuzați de incendiarea Reichstagului; dat în judecată a fost achitat, dar expulzat din Berlin și din Germania. Din nenorocire atentatul n-a reușit și javra a scăpat.

Aseară nuntă mare cu zaiafet la miliardarul Tabacovici care și-a măritat fata cu locotenentul Dristorian, de la Escorta Regală. Era să cunune Malaxa, dar Tabacovici n-a vrut să se sublinieze prea mult „legăturile” sale cu marelemacher (după cum cu câteva săptămâni în urmă, n-a vrut nici Macovei, directorul general al C.F.R.-ului, care și-a măritat și el o fată), așa încât, ilustra nașie s-a prăbușit până pe umerii generalului Argeșanu, comandantul Diviziei Cavaleriei de Gardă. Lăutari, mâncare, băutură, au fost de toate, dar cineva care a luat parte la serbare mi-a spus că Tabacovici era fără chef. Să-și fi dat omul seama, că în viață toate se sfârșesc, chiar pentru cei pe care-i ține de o mână Duduia și de alta Malaxa?

Arhiducesa Ileana a născut un băiat — al nu știu câtelea...

Amenințarea cu închiderea hotelurilor în Franța pe ziua de 3 iulie, a fost adusă la îndeplinire numai parțial: nu s-a mai primit nici un client nou, dar cei ce erau deja instalați n-au fost dați afară. Negocierile cu Guvernul continuă, dar nu s-a ajuns la nici o soluție încă.

Din cercuri bine informate mi s-a confirmat astăzi plecarea Regelui în străinătate. Regele ar urma să plece între 10 și 17 iulie și nu s-ar întoarce înainte de începutul lui septembrie. Scopul călătoriei, n-am putut să-l deslușesc încă. În tot cazul această călătorie în Franța, fie și „incognito” nu trebuie să încânte Guvernul francez, căci are prea multe pe cap ca să se mai ocupe și de siguranța și de neplăcerile eventuale pe care un Rege le poate lesne întâmpina într-o țară ajunsă prada anarhiei. Poate că Regele vrea să contrabalanțeze efectul călătoriei în Polonia; acest efect nu poate fi însă influențat printr-o călătorie: francezii ne cer semnătura pe un pact de asistență cu ei și cu Cehoslovacia, și orice le-am da în loc, sau nimic e totuna.

Vizita Mareșalului Rydz-Smigly în România a fost fixată în septembrie, după înapoierea Regelui.

6 iulie. Douăzeci și doi de troțkiști au fost împușcați la Vladivostok (Siberia). Totalul celor executați în acel oraș, de la mai, se urcă la 107. Cei mulți înainte!

Cele 4 Mari Puteri continuă să se certe pe chestia neintervenției în Spania. Italia și Germania persistă în formula recunoașterii ambelor tabere ca beligerante și nu acceptă controlul naval exercitat numai de Franța și Anglia. Iar aceste două Puteri continuă să nu accepte recunoașterea lui Franco ca beligerant și a cere retragerea voluntarilor străini din Spania. Pe lângă spectacolul anarhiei și neputinței, Marile Puteri mai dau și pe al ridicolului. În momentul de față se caută formule de compromis. Veșnicul compromis!

A murit la vârsta de 86 de ani Maria Sturdza-Miclăușeni, fiica cea mai mare a lui Ion Ghica, scriitorul și fostul bey de Samos. Trăia de

zeci de ani ca o pustnică la Miclăușeni, împreună cu fata ei unică, văduvă după Șerban Cantacuzino, exmatosul fecior nr. 4 al Nababului. Pe șoseaua națională care duce de la Roman la Iași, în dreptul satului Miclăușeni, într-o vale în mijlocul pădurii, la dreapta, se ascunde castelul în stil gotic german (o nenorocire, cu ifose) clădit de defunctul Sturdza. Trecătorii nu-i bănuiesc existența, și mic este numărul celor care au fost admiși în cursul anilor să-i treacă pragul și să dea ochi cu cele două văduve care tăiaseră aproape toate legăturile lor cu lumea. Am fost din numărul acestor privilegiați și mare mi-a fost mirarea să găsesc în locul cucuvelelor la care mă așteptam, două femei vesele și sprintene, ce-și petreceau viața muzicând, citind, măzgălind pergamente și pictând searbede peisaje. Neavând moștenitor direct, au adoptat pe Matei Ghica (nepotul lor) dar fiul lor adoptiv — o secătură — le-a dat decepții, așa încât s-au înfundat și mai adânc în filantropia, pe care o exercitau prin procură. O sumă de șmecheri trăiau în Roman și s-au îmbogățit de pe urma bunătații cucoanelor de la Miclăușeni care și-au irosit astfel o bună parte din imensa lor avere. Foarte bine ținut, în mijlocul parcului secular care-l împresura din toate părțile, castelul de la Miclăușeni, ridicat sub influența gustului german din veacul trecut, nu conținea nimic interesant, decât o foarte bogată bibliotecă— mai puțin importantă ca a Scheianului vecin (frate cu Miclăușeni), dar totuși de prețuit. Pe lângă pasiunea cărților comună celor trei frați (Sturdza Scheianul și Sturdza Miclăușeni erau frații lui Mitiță, fostul prim-ministru și secretar perpetuu al Academiei Române) boierul de la Miclăușeni mai avea și pe a cailor și a călăritului. Construisese alături de castel un manej monumental „eine Reitschule“, cu o sală-muzeu pentru șei, frâne și hamuri. Văduvele arătau cu mândrie această instalație hipică, unică în România, și, deși caii muriseră toți, curelăria era conservată, intactă, și cu pietate.

Mă întreb ce va face doamna Șerban Cantacuzino după moartea veneratei și iubitei sale mame. Va dispărea probabil repede și dânsa — și un Manolescu-Strunga oarecare se va înstăpâni asupra aristocratiei așezări, și porcii se vor bălăci pe aleile umbroase scumpe acestor două femei subțiri, ce au avut înțelepciunea să se mărginească cât au trăit cu fericirea, sau cel puțin cu mulțumirea pe care omul nu o găsește decât în el însuși.

7 iulie. Regele m-a chemat ieri la ora 4 în audiență. Cum am început prin a-l felicita pentru realul succes al călătoriei sale în Polonia, conversația s-a pus mai întâi pe tema acestei călătorii și pe politica externă. Regele e încântat de Polonia, încântat de ce a văzut și încântat de cum a fost primit. În ce privește armata, a căutat să-și dea șeama de calitățile ei intime, a pătruns până în cele mai mici amănunte în instrucția efectivelor și în mănuierea oamenilor fără să neglijeze nici înzestrarea tehnică a unităților de luptă. Ce a văzut l-a încântat. Armata poloneză e o armată de prima ordine *în care domnește spiritul de organizație din armata prusiană*. Regele a avut, în Polonia, impresia că se plimbă prin lagărele de la Potsdam dinainte de război. Ce l-a impresionat mai mult e spiritul corpului ofițeresc. „Dacă ar fi să compar ofițerul polonez cu cel cehoslovac și cu al nostru, aş zice: cehoslovacul e un țivil îmbrăcat militărește, românul e un intelectual¹, iar polonezul un adevărat ostaș.” Dar nu numai armata a impresionat pe Rege, ci și tot ce a văzut. Țara e admirabil organizată și toată lumea lucrează. Elemente de mână întâi lipsesc, toți cei care conduc sunt elemente de mână a doua, dar toți își fac datoria și lucrurile merg. „Printre conducători, cel care mi-a părut mai inteligent — povestește Regele — e tot Beck. Rydz-Smigly nu e un prost dar toată autoritatea lui provine din faptul că reprezintă tradiția și voința lui Pilsudski, care l-a desemnat ca succesor *căci țara asta e guvernată astăzi de un mort*: tot ce se face, tot ce se spune, tot ce se urmărește — e în numele mareșalului Pilsudski!”

Deși, prezentându-i felicitările mele pentru succesele din Polonia i-am spus: „la mai mare!” ca să văd dacă dă din urechi pe chestia „unii personale”, reacția a fost nulă, și nici un moment, în conversația noastră, n-a făcut o aluzie la așa ceva. Mai mult, *am avut impresia* că nici nu se gândește la așa ceva. Să fie Arcizewski și Poninski nebuni? Fiind ținut de aceștia la cel mai absolut secret n-am putut insista față de Rege pe o chestiune atât de gingașă și să o lămuresc.

Regele mi-a mai vorbit, cu simpatie, de acțiunea lui Koç (un fost colonel și dânsul), care, în înțelegere cu Mareșalul Rydz-Smigly și cu Președintele Moscinski, organizează în Polonia un partid naționalist-fascist, după metodele hitleriste. Kowalewski, atașatul militar la București, va fi numit ajutorul lui Koç. După câte spune Regele, Koç ar fi sigur de succesul lui, și până în toamnă va fi gata.

¹ (?)

De la polonezi, am trecut la politica noastră externă. Regele a fost cu totul de acord cu mine asupra arcului de cerc (Germania, Polonia, România, Iugoslavia, Italia), care se va forma *de la sine*, chiar fără vreo intervenție a Cancelariilor, ca un bulevard de apărare împotriva unui eventual atac de la Răsărit, și fără nici un spirit agresiv în spatele lui, spre Apusul Europei. Franța trebuie să priceapă că această formație nu are nimic îndreptat împotriva ei; ba din contră, îi permite la adăpostul ei, să-și „desăvârșească” experimentele sale sociale (numai să nu o ducă experimentele la un total faliment!). Singura deosebire între Rege și mine e că ar vrea să bage și Cehoslovacia în combinația frontului comun de apărare mai sus schițat. I-am obiectat că acest deziderat era greu de îndeplinit, căci pe de o parte Polonia nu vrea să audă de Cehoslovacia, iar pe de alta legăturile acesteia din urmă atât de strânse cu Sovietele, nu i-ar permite probabil să intre într-o formație, care, dacă nu ar fi animată de nici un spirit agresiv față de Moscova, n-ar putea totuși tăgădui o profundă antipatie împotriva metodelor politice și sociale ale Rusiei de azi. Cehoslovacia e prea „frente popular” ca să poată merge alături de țări care sunt *sau se îndreaptă*, spre metode de guvernământ diametral opuse. Regele a sfârșit prin a-mi da dreptate.

Dar nu pentru a face politică externă mă chemase Regele. Mă chemase să-i vorbesc despre Garda de Fier, și ca să mă întrebe dacă văzusem pe Zelea Codreanu, după cum îi făgăduisem. I-am spus că da și n-am ezitat să-i raportez, că starea suflătească a celui mai dinamic grup al tineretului nostru nu era bună față de Coroană și mai ales de purtătorul Coroanei. I-am spus că Zelea Codreanu socotește că un abis s-a deschis între Gardă și Rege. Regele părea informat despre această stare de lucruri și deși știa că golul făcut în jurul lui de studenți, la Cluj, se datora instrucțiilor lui Zelea Codreanu — nu mi s-a arătat înverșunat împotriva acestuia, ci, lucru tipic, împotriva lui Alexandru Cantacuzino și a lui Zăvoianu (mai ales împotriva lui Alexandru Cantacuzino, pe care l-a înjurat țigănește de mai multe ori) *adică împotriva acelor care au atacat cu mai multă înverșunare pe dna Lupescu*. E ciudat cum pentru acest om atât de clarvăzător (căci tot ce mi-a spus, în afară de acest punct al conversației noastre, a fost plin de bun simț și de inteligență), axa de gândire și de acțiune rămâne ilustra Duduie, care reprezintă pentru dânsul începutul și sfârșitul, lumea și pământul! Am expus Regelui, cu toate înjurăturile lui la adresa lui Alecu Cantacuzino, părerea mea, anume că Garda de Fier nu *trebuia distrusă, ci folosită*. Nu trebuia distrusă, întâi, fiindcă distrugerea ei nu se putea săvârși decât

cu multă vărsare de sânge, al doilea fiindcă, oricum, mișcarea aceasta reprezintă singura aspirație dezinteresată a generațiilor tinere spre o stare de lucruri mai bună, și că aspirațiile sufletești cinstite nu trebuie înăbușite într-un popor, mai ales când sunt reduse la un număr atât de mic de suflete. O țară de farisei, de spertari și de sforari — un popor împărțit în găști politice organizate *numai* în vederea beneficiilor materiale, nu pot dăinui, nu pot rezista adversităților. Am dezvoltat pe lung această temă, arătând Regelui toate cusururile regimurilor politice sub care trăim de când ne-am deșteptat la o viață politică „de sine-stătătoare“ sub zodia fățarniciei și minciunii.

Aci am intrat *amândoi* într-o lungă digresiune politică, depărtându-ne de la Garda de Fier. Regele a fost de acord cu mine (nu pot intra aci în amănunte, căci ar fi prea lung, și amănuntele, la urma urmei, nu importă — importă numai rezultatele, dacă sunt) *asupra tuturor criticilor ca și asupra propunerilor mele*. Dacă ar fi fost pentru prima dată, aș fi ieșit de la dânsul buimăcit și încântat — dar am mai „gustat“ eu asemenea satisfacții teoretice cu Majestatea Sa, fără ca ele să fi fost urmate decât *exact de contrariul celor ce s-ar fi putut aștepta!* Și de data asta Regele a convenit că autoritatea și ierarhia trebuiau restabilite în Stat, că nu era admisibil ca pe lângă Guvernul legal, dl Stelian Popescu (cu codițele dsale sub formă de asociații patriotice) să îndrumeze politica noastră internă și dl Titulescu-Gară¹ pe cea externă (n-am îndrăznit să-i vorbesc și de Guvernul Lupescu-Malaxa), ca presa de toate nuanțele să saboteze, sub pretext de libertate de discuție, orice măsură a Guvernului, ca partidele politice neîntemeiate pe nici o deosebire serioasă de program, ci numai de poftele partizanilor să sacrifice toate interesele obștești intereselor de gașcă. Regele a mers mai departe decât mine și a cerut imediată reformare a regimului parlamentar pentru o desăvârșită îngrădire a tuturor inițiativelor Camerelor, nu numai în materie de Guvernare dar chiar de legiferare. La întrebarea mea: „Ce mai aștepti ca să faci ce trebuie, pentru aducerea unui program rațional la îndeplinire pe liniile pe care le-am tras împreună?“ Regele mi-a răspuns categoric „Nimic. Sunt hotărât. Guvernul Tătărescu a fost cel mai bun din toate Guvernele *de partid* (Regele a subliniat acest cuvânt, din politețe pentru mine se vede, care sub dânsul făcusem parte din singurul Guvern format în afară de partide) pe care le-am avut, *și totuși*

¹ Regele mi-a confirmat în treacăt că această glumă va lua imediat sfârșit „și frontiera țării e Halmei, nu Nicolae Titulescu“.

vezi rezultatul. Regimul de partide a dat un faliment complex. Trebuie să trecem la alte metode, și să punem ordine în lucruri. Anarhia trebuie să ia sfârșit.“

Se vede că cuvântul „anarhie“ ne-a readus la gândul Gărzii de Fier. Regele mi-a spus că e cu totul de acord cu mine și pe această chestiune și că nu vrea desființarea Gărzii de Fier ci, dimpotrivă, folosirea ei. Că Duca a comis o mare greșeală *ascultând de Titulescu și dizolvând-o*, că dânsul, Regele fusese împotriva acestei măsuri¹ — dar că chestiunea se pune cum ar putea fi folosită o formațiune politică care printre mijloacele ei de convingere utilizează și teroarea? Și aceasta încă proteste, căci n-ar fi trebuit să omoare pe Duca, ci pe Titulescu (și-i sclipeau ochii de ură, la ideea că acesta ar fi trebuit să fie ucis). Și dânsul, Carol, lucrează să strângă tineretul în jurul unui ideal, dar știe cât de greu se poate ajunge la un rezultat pe această cale, numai cu ajutorul oficial, *pătat întotdeauna de platitudine în executarea instrucțiunilor primite*. Ca Rege, ce nu vede decât scopul către care tinde, n-ar cere mai bine decât o colaborare sinceră cu Garda de Fier și cu Zelea Codreanu, dar pentru aceasta pune trei condiții:

1. Garda de Fier să înceteze orice acțiune sau propagandă teroristă;
2. Să-și selecționeze personalul și să dea afară lichelele pe care le-a coplesit cu tot felul de grade și demnități în Gardă (aluzie vădită la Alecu Cantacuzino & co);
3. Să-i lase lui, Regelui, educația celor mici, Garda ocupându-se numai de cei mari, de la Serviciul militar în sus.

Am spus Regelui că am să mai vorbesc cu Zelea Codreanu. Până atunci cer să nu se ia nici o măsură împotriva Gărzii. Sunt sigur că dânsii nu se vor deda la nici un act ilegal până în toamnă. Să nu-i excite nici Guvernul la răzvrătire. Și în toamnă vom vedea. Ce lipsește gardiștilor e *încrederea*, poate că la toamnă situația să se schimbe și să fie de așa natură încât această încredere să devină posibilă. Regele a zâmbit și mi-a fâgăduit.

Înainte să-l părăsesc mi-a vorbit de plecarea lui și de călătoria pe care o face. Pleacă mâine (8 iulie); se duce să vadă pe Regina Mignon

¹ Această afirmare e în contradicție cu cele mie spuse de Duca, care, atunci când l-am sfătuit (cu prilejul vizitei pe care mi-a făcut-o după numirea lui ca prim-ministru) să nu procedeze la dizolvarea Gărzii de Fier, mi-a mărturisit că *Regele îi încredinșase formarea Guvernului cu această condiție*. Cel care a urmat sugestiile lui Titulescu n-a fost Duca, ci *Regele*. E un obicei binecunoscut al celor slabi, de a se dezbrăca de răspunderile lor mai grele, asupra celor morți, care nu mai pot protesta sau dezminți.

(aşa a numit-o) în Iugoslavia, apoi va face coastele Dalmației, se va opri câteva zile la Paris să vadă expoziția, de acolo la Bruxelles și de la Bruxelles în Anglia. Până la Bruxelles va călători sub numele și titlul său de Rege Carol, dar semi-oficial, fără alai. În Anglia va merge sub alt nume, călătorind incognito. La întrebarea mea: „Și în Anglia?” mi-a răspuns: „Da, Regele George mi-a scris că e la dispoziția mea. Vizită de familie, în intimitate. Ca și la Bruxelles. Dar aci vreau să stau de vorbă cu Van Zeeland. Tipul ăsta e acum în mijlocul tuturor negocierilor, știe multe. Nu-ți ascund că punctul cel mai important al călătoriei mele e Bruxelles. Voi fi înapoi la Sinaia, la 15 august. D-ta ce faci?” — „Sire, mă duc la Nauheim să fac o cură, mi-a făcut mult bine. Mă voi înapoia la începutul lui septembrie.” Regele a stat un moment pe gânduri și a încheiat: „Bine. Atunci la revedere la începutul lui septembrie.”

Pangal a văzut pe Arcizewski, înapoiat de la Varșovia, care i-a complectat informațiile lui Poninski cu privire la crearea Ambasadelor¹. După demersul lui Poninski la Rege, acesta a chemat pe Victor Antonescu și l-a pus în curent. Nu e prin urmare exact, că Guvernul român nu știa nimic despre această chestiune (nici n-ar fi fost posibil să fie așa) și că a fost pus în fața faptului îndeplinit prin discursurile de la Varșovia. Nu numai că Guvernul român a știut, dar Antonescu a și negociat. După comunicarea pe care i-a făcut-o Regele a telegrafiat lui Cesianu și lui Grigorcea ca să-i însărcineze să ceară și avizul Guvernelor din Paris și din Londra în această chestiune. Nu s-a mulțumit însă cu atât, a chemat și pe Thierry și l-a pus și pe dânsul în curent. Cum până la plecarea la Varșovia nu primise încă răspunsuri precise, și cum bănuia că un nod mai mult în legăturile noastre cu Polonia va indispuce pe stăpânii lui din Franța — Antonescu, pe drum a întreprins pe Arcizewski ca să-l convingă că n-ar fi bine să dea deja publicității, cu prilejul călătoriei Regelui, intențiunea transformării Legațiilor în Ambasade. Că desigur Guvernul român, și el însuși Antonescu, erau foarte sensibili și adânc mișcați de amicalele intenții ale Poloniei, dar că un protocol secret între cei doi miniștri de Externe ar fi suficient deocamdată, în așteptarea momentului — oh, foarte apropiat — în care chestiunea ar fi complect coaptă. Arcizewski a răspuns că se afla în fața unor instrucțiuni precise, și că modificarea lor nu putea fi discutată de

¹ Conform pag. 9 și următoarele [din aceste însemnări].

dl Antonescu decât cu dl ministru de Externe Beck. La Varșovia, Antonescu a abordat pe Beck și a dat ministrului polon argumentul că n-ar trebui „froissată“ Franța care deja de doi ani (pe timpul lui Barthou) luase inițiativa unui gest similar.

Atât i-a trebuit arțagosului de Beck ca să-și însușească cu încăpățănare un proiect care la început pornise de la dânsul. „Ai de ales, iubite coleg — a spus Beck lui Antonescu — sau froasezi Franța sau Polonia“. Când e însă vorba de slugărnicie față de stăpânii de la Paris, rezistența lui Victor Antonescu-Dreyfus devine de granit. Beck n-a putut să-l urnească; protocol secret și nimic mai mult. Conflictul amenința să devină grav; ca să-l curmeze, cei doi miniștri au convenit să recurgă la arbitrajul ambilor șefi de Stat. Regele și Moscicki au hotărât să se publice imediat hotărârea și astfel s-a decis în ultimul moment introducerea pasajului referitor în discursurile Președintelui și Regelui. Antonescu, care în meschinăria lui *nu cerea decât să treacă răspunderea asupra altuia*, a fost cu atât mai mulțumit cu cât în cuvântarea lui, Regele a fost mai puțin precis ca Președintele, a spus „mă gândesc, la transformarea etc., etc.“ Așa se explică zvonul care s-a răspândit, că pasajele „cu Ambasada“ au fost puse în discursuri în ultimul moment, și au constituit o surprindere pentru români.

Arcizewski a mai spus lui Pangal că Ambasadele vor fi create imediat, fără să se mai aștepte venirea lui Rydz-Smigly, care a fost amânată. A fost amânată fiindcă Mareșalul polon trebuia să vină pentru manevre (nu în septembrie), dar a renunțat la acest proiect căci s-a anunțat la manevrele noastre și generalul Gamelin (generalisimul francez) și nu vrea să-l întâlnească — va veni prin urmare mai târziu, cu alt prilej, prea târziu însă ca să aștepte până atunci cu aducerea la îndeplinire a unui gest care și-ar pierde din valoarea lui printr-o prea lungă tergiversare.

Arcizewski are însă impresia că Antonescu sabotează afacerea, dând tot felul de argumente de întârziere (ba că nu are „protocolul“ primirii unui ambasador gata, ba că nu are o lege la îndemână pentru crearea unei Ambasade la Varșovia etc.) și că această întârziere, pusă în legătură cu plecarea subită a lui Thierry la Paris, s-ar putea explica prin dorința lui Victoraș de a da francezilor răgazul necesar ca să creeze ei cei dintâi o Ambasadă în București.

Ministrul Poloniei, pasionat de fleacuri, ca toți diplomații, e foarte îngrijorat ca nu cumva să ajungă el cel din urmă în această cursă. Arcizewski va fi cu siguranță numit titularul noii Ambasade, fiindcă în Polonia (ca și în Italia dealtminteori, nu există gradul de ambasador, am-

basadorii sunt miniștrii plenipotențari cărora se dau „scrisori de acreditare ca ambasadori“ așa încât nefiind la mijloc o avansare propriu-zisă, vechimea și drepturile câștigate în carieră nu joacă rol. Arcizewski citează chiar precedentul lui Lipski care a fost numit la Berlin deși era simplu consilier în Ministerul de Externe, trecându-se peste capul miniștrilor plenipotențari mai vechi.

Pentru Alexandru Zamfirescu, chestiunea e mai delicată, afară numai dacă nu s-ar adopta și în România sistemul din Polonia și din Italia, ceea ce e puțin probabil, căci în materie de organizare românii imită servil pe francezi. Or, în cazul în care s-ar crea în România un grad de ambasador, înaintarea lui Zamfirescu, actualmente ministru plenipotențiar de cl.II-a, și încă unul din cei mai noi, ar fi aproape imposibilă. Se vorbește deja de numirea eventuală a lui Franasovici, iar pentru Zamfirescu... un loc la Palat! Ar fi nostim ca Alecu Zamfirescu care a zgândărit toată afacerea să-și piardă locul, fiindcă propunerea sa a fost încununată cu succes!

În conversația pe care a avut-o cu Pangal, Arcizewski nu mai conținea să laude pe Rege. Succesul lui, în toate straturile poporului polonez, în armată ca și printre civili, a fost enorm. Și revenind asupra chestiunii uniunii personale, a spus textual lui Pangal: „Ce voyage a fait faire un grand pas *à notre mythe*!“ Ce înțelege Arcizewski în franțuzeasca lui aproximativă prin cuvântul „mythe“ nu trebuie căutat în dicționar! Pentru el „mythe“ e sinonim cu „secret“ și la înțelesul „secret“ se mai adaugă și acel de „năzuință“!

E însă extrem de ciudat că dintre *toți românii* (Guvernul cuprins), Arcizewski să fi ales numai pe Pangal și pe mine ca confidenți! Încrederea e măgulitoare, dar nu am meritat-o prin nimic. Să fie încrederea lui motivată prin convingerea că voi juca principalul rol în Guvernul de mâine, s-ar părea, căci vorbind lui Pangal de amânarea vizitei Mareșalului Rydz-Smigly, i-a spus: „Cela vaut mieux comme cela, que le maréchal commence son action en Roumanie (?) sous le nouveau gouvernement; que ce soit Mr. Argetoiano qui le reçoive — ils pourront s'entendre tous les deux!“ Dar de unde a luat Arcizewski această convingere? Chiar admitând că ar fi dobândit-o din conversațiile cu Regele, mai sunt și eu „în chestie“ și nu mi-am spus încă cuvântul.

Cu suprimarea „gării Nicolae Titulescu“ am aflat cum au decurs lucrurile și cum s-a deșteptat Vodă deodată ca să o ceară, după ce atâta

vreme n-a zis nimic. Omul lui Titulescu, Tabacovici, pusese la cale o frumoasă lovitură politică. Sub pretext că principalele noastre gări de frontieră — Decebal (Curtici), Nicolae Titulescu (Halmei), Grigore Ghica Vodă (ce salată de nume!) erau într-o stare rușinoasă față de străini, Tabacovici a cerut credite ca să le refacă. I s-au promis credite anuale și anul acesta i s-au alocat 6 1/2 milioane. Tabacovici a investit toți banii într-o singură gară sub excelentul argument că decât să înceapă câte ceva în fiecare, mai bine să termine odată cu una, și așa la rând — și a început cu Niculae Titulescu. Gara trebuia să fie gata în toamnă și să se facă o mare inaugurare în prezența lui Titulescu, cu trâmbiți, cu trompete, poate cu Maniu, cine știe... și astfel se explică intervenția Regelui și până la un punct dizgrația lui Tabacovici — căci la nunta fetei lui n-a fost nici unul din cloncanii Palatului, și Malaxa n-a mai cununat cum fusese vorba...

Radian care a stat de vorbă cu țărâniștii din generația mai tânără, îmi raportează că sunt foarte deprimăți. Furioși contra lui Maniu. S-a spus că Maniu a fost să vadă pe Titulescu la Cap Martin ca să-i propună Republica (!!!). Titulescu a dezmințit — dar Maniu nu. Junii țărâniști nu-și dau seama că sunt dezmințiri pe care numai un „afolat“ de tot ce se publică asupra lui, ca Titulescu, le poate da. Junii țărâniști își dau seama că „puterea“ se îndepărtează din ce în ce de ei, dar pe jumătate informați, cred că singura vină o poartă Maniu. Sunt foc pe el, îi cer lui o dezmințire, și lui Mihalache o clarificare a situației. Se poate ca deprimarea junilor țărâniști să nu vină de la o informație incompletă, și să fi aflat, poate prin Călinescu, care sunt convingerile și planurile Regelui. Și în acest caz deprimarea lor e datorită unei erori: cred că Regele va pune în executare visurile sale de veleitar — nu-l cunosc. În cursa pentru putere — și altceva nu interesează pe domniile lor — situația Partidului Național-Țărănesc e foarte bună. Nu reprezintă și el chintesența lichelismului românesc?

E drept că niciodată circumstanțele n-au fost atât de favorabile pentru Rege ca să facă ceva. Vine din Polonia unde a văzut — și priceput — ce poate face o voință nestânjenită de tirania electorului. Va vedea același lucru în Iugoslavia. Și va vedea apoi în Franța și în Belgia unde poate duce demagogia democratică. Pe de altă parte „sistemul“ căruia am fost înfeudați până acum, e *financiarmente* falit (căci *politicește* era de mult). S-ar părea prin urmare că totul împinge pe Majestatea Sa spre

rezoluțiile supreme, și de fapt niciodată n-am văzut pe Rege atât de hotărât ca în ultimele mele două audiențe, în cea din urmă și mai mult ca în cea dintâi. S-ar părea deci că deprimarea junilor țăraniști să fie justificată. Eu însă rămân sceptic, cum am fost, asupra hotărârilor Regelui. Junii țăraniști nu-l cunosc — pe câtă vreme eu l-am păscut și-l cunosc!

9 iulie. Sosit ieri la Breasta. Am găsit tot verde și frumos. Ultima furtună care a nenorocit o parte din Dolj, n-a făcut stricăciuni la mine căci grindina ne-a ocolit iar ploile au ajutat, dimpotrivă, mult porumbului. De la București și până la Craiova (am venit cu automobilul) n-am văzut așa porumb frumos ca în Crivina Jiului la Breasta. Furtuna n-a făcut stricăciuni dar a adus în schimb o ploaie de broaște. După ce a stat vântul, fiică-mea și drul Ghitea au constatat că peluzele și drumurile din parc erau acoperite de mii și mii de broscuțe mici, cafenii, de mai puțin de un centimetru. După câteva zile au dispărut; probabil că s-au tras spre bălți, în matca Jiului.

Din Paris se anunță (via Tientsin) că la Vladivostok au fost arestați peste 1 000 de ofițeri și marinari ruși. Cu ocazia acestor arestări s-au produs ciocniri sângeroase în cursul cărora 12 agenți ai G.P.U.-ului au fost uciși, iar numeroși alții răniți și marinarii arestați au fost transportați cu trenuri speciale în interiorul Siberiei. Asupra motivelor arestării nu se știe încă nimic precis, dar se crede că arestarea face parte din ansamblul de măsuri luate de Stalin împotriva troțkiștilor.

De la Moscova, *Pravda* anunță destituirea dlui Kaner, șeful direcției generale a oțelăriilor și a altor 4 directori de întreprinderi sovietice pentru că „au lăsat spioni japonezi, germani și troțkiști să se infiltreze în uzine” și pentru că „nu au realizat prevederile planului de 5 ani în întreprinderile pe care le conduceau”.

După cum se vede lucrurile merg bine în Rusia.

Regele a primit pe d.d. Veverka și Van Hoor, miniștrii Cehoslovaciei și Olandei care și-au prezentat scrisorile de acreditare. Discursul lui Veverka e o plată mărturisire de frăție, o insistență și aproape jignitoare afirmațiune de indestructibilă alianță, lucru ciudat și conține și o

aluzie la bunele relații ale țării sale cu... Germania. Regele a răspuns prin câteva cuvinte de circumstanță.

Generalul Paul Angelescu plecând în concediu de 50 de zile, interimatul Ministerului de Război a fost dat lui Irimescu, ministrul Aerului. Irimescu e maior în rezervă provenit din activitate, camarazii lui de promoție n-au ajuns încă generali, iar el a ajuns ministru prin pokerul Lupeascăi. E o jignire inutilă adusă, fie și vremelnicește, cadrelor superioare ale Armatei.

Un alt Irimescu (Cândești) a fost numit prefect de Dâmbovița. Să fie același pe care Vintilă Brătianu și Duca l-au dat afară din partid în 1928, pentru escrocherii? În acest caz, ce devine testamentul lui Duca?

Neurath a fost din nou poftit la Londra. Neville Chamberlain dorește să discute cu dânsul chestia Spaniei. De ar putea ține Spania fără să se prăbușească cât pot discuta oamenii ăștia?

Așa de bine s-au înțeles Guvernul și syndicatele hotelierilor și restauratorilor asupra săptămânii de 40 de ore, încât majoritatea cafenelilor din Paris și-au tras obloanele. La Café de la Paix (unul din cele mai mari, în fața Operei) chelnerii au declarat grevă, au ocupat localul și au trebuit să fie scoși cu forța. Circumstanțe mai prielnice pentru atragerea străinilor la Expoziție nici nu se pot închipui.

Mussi Van Zeeland s-a înapoiat din America încântat și a început să vorbească în dreapta și în stânga. Dar ce spune e până acum literatură. Că americanii ar dori libertatea comerțului, libertatea schimburilor, pace între oameni și — belșug. N-avem nevoie de călătoria dlui Van Zeeland ca să aflăm toate astea. Dar cu datoriile de război — și cu celelalte — făcut-a ceva? Nici o preciziune. Poate că dl Van Zeeland știe și nu spune. Să așteptăm să spună.

Romantismul s-a refugiat în Statele Unite ale Americii. Vräjmășiți ca Montecchi și Capuletti de pe vremuri, Rooseveltii și Du Pont de Nemours s-au împăcat prin căsătoria junelui Franklin Roosevelt cu dra Ethel Du Pont de Nemours (!!). Franklin-Romeo e fiul Președintelui Statelor Unite și Ethel-Julieta fiica unui miliardar bine cunoscut, un Rege al nu mai știu ce. Și toate americancele plâng de emoție, iar gazetele și-au sporit tirajul enumerând darurile primite de tânăra pereche și serbările date în cinstea ei — și a părinților.

Ieri a apărut decretul pentru valorificarea grăului. E reprodus în *Universul*: zece coloane! M-am abținut să le citesc, căci nu prezintă nici un interes. Anul trecut, prețurile s-au menținut la noi fiindcă prețurile mondiale au fost ridicate, iar nicidecum din cauza măsurilor luate. Tot așa va fi și anul acesta: prețurile interne vor fi în funcție de prețurile din afară. Față de măsurile din anul trecut, după câte am putut să-mi dau seamă dintr-o aruncătură de ochi, s-a suprimat prețul minimal fix dar s-au menținut primele de export și prin urmare taxa de 90 centime la făină (morile industriale și făina de lux). Dată fiind conjunctura, se crede că prețul grăului, pentru recolta nouă, va fi în jurul celui de 50 000 lei vagonul „fob“ Constanța.

10 iulie. Regele a plecat ieri-dimineață cu simplomul, la care au fost adăugate două vagoane. Prin urmare cu o zi mai târziu decât îmi spusese.

Mareșalatul Curții a dat următorul comunicat nr. 67 (!!):

„Mareșalul Curții Regale face cunoscut:

«Majestatea Sa Regele a plecat din București în ziua de 9 iulie a.c. ora 9,30.

Majestatea Sa va vizita Franța, Belgia, Anglia și Iugoslavia.

Majestatea Sa Regele călătorește strict incognito»“

Deși M.S. călătorește „strict incognito“, a fost invitată să asiste la revista de la 14 iulie la Paris, și la un dejun, dat de către Președintele Lebrun, în ziua de 12 iulie. Din această cauză și-a schimbat și programul, și în loc să-și înceapă călătoria cu Iugoslavia — după cum îmi spusese — merge direct la Paris, și va termina cu Iugoslavia.

Pe lângă alelalte toate, au mai început și japonezii să se încaiere cu chinezii. O telegramă de azi-dimineață ne aduce știrea că liniștea s-ar fi restabilit. Pentru câtă vreme?

Ministerul Agriculturii anunță că recolta României de grâu se urcă la 350 000 vagoane, cu 50 000 vagoane mai mult ca anul trecut, ceea ce ar da un disponibil la export de 170 000 vagoane, consumație internă inclusiv Armata fiind de circa 180 000 vagoane. Dar de unde cunoaște deja Ministerul cifra producției, când tot grâul nu e măcar secerat?

Guvernul francez a dat ieri publicității noile decrete-legi financiare întocmite de ministrul de Finanțe Bonnet.

Din cercurile informate se află că în timpul unei ședințe de două ore, au fost deosebiri de vederi foarte grave între radical-socialiști și socialiști, dar în cele din urmă Consiliul de Miniștri a aprobat decretele-legi.

Aceste legi prevăd, între altele: un impozit de 100%, adică confiscarea, asupra tuturor averilor câștigate între 10 și 30 iunie a.c. cu speculații de devize, valute și aur. De asemenea se prevăd măsuri foarte severe împotriva evaziunilor fiscale. Impozitele pe venituri sunt majorate cu 20% pentru toate veniturile care întrec 20 000 franci anual.

Această majorare intră imediat în vigoare. În afară de aceasta s-a hotărât majorarea taxelor vamale, precum și a taxelor asupra gazului și petrolului cu derivatele sale. Excepție s-a admis numai pentru așa-zisa „benzină turistică“, care se vinde în special turiștilor străini, ce vin cu automobilele lor în Franța. În sfârșit s-a mai hotărât și majorarea tarifului poștal și telefonic. Principial, s-a hotărât și majorarea tarifelor căilor ferate, însă dispoziții amânunțite nu s-au fixat încă. Guvernul speră să ajungă, în urma tuturor acestor măsuri, la un spor de venituri de 8 miliarde de franci, la care s-ar adăuga 2 1/2 miliarde de franci, cât se evaluează veniturile din augmentarea tarifelor feroviare.

Opinia publică franceză a primit în general cu mare liniște aceste măsuri financiare. Presa de dreapta declară că ele au devenit necesare în urma regimului catastrofal al dlui Blum. În rândurile Frontului popular numai comuniștii se declară fățiș împotriva acestor măsuri, însă fac răspunzătoare de ele, partidele de dreapta.

Noua poftire a lui Neurath la Londra, anunțată acum două zile se dezmințe azi: știrea ar fi prematură, dezacordul în sânul Comisiei de neintervenție fiind încă prea mare.

Ca să pună capăt luptelor dintre arabi și evrei în Palestina, englezii au numit o comisie tehnică cu însărcinarea de a găsi o soluție. Comisia și-a încheiat lucrările și soluția ei este împărțirea Palestinei în două. Împotriva acestei împărțiri — de cum a fost aflat proiectul comisiei — protestează cu vie energie, și cu manifestații, și evreii și arabii. Evreii mai ales, plâng la zidul tânguielilor sfârșitul unui vis frumos... (zic ei!)

Maniu a dat de la Karlsbad dezmințirea cerută de tineretul partidului. Tilea, într-o cuvântare la Sibiu, acuzase pe Maniu că fusese la Cap Martin să propună lui Titulescu înființarea Republicii în România (parcă sta în mâna lor!). Titulescu dedese numaidecât o categorică dezmințire acestor brașoave de Sibiu — dar Maniu tăcuse. Un gazetar punându-i lângă Sprudel arzătoarea chestiune, domnul fost prezident a respins cu indignare acuzația dlui Tilea, adăugând (ca să-și explice tăcerea de până acum) că sunt oameni care nu merită să li se facă nici măcar cinstea unei dezmințiri!

Consecințele *gării* lui Titulescu au fost cele prevăzute: Regele n-a mai reînnoit mandatul lui Tabacovici la Căile Ferate. Dl Tabacovici afirmă prin gazete că dânsul a dorit să se retragă (e și om să lase din gheare asemenea plească), pe când toată lumea știe că Franasovici a fost cu decretul lui de renumire la Rege — și că Regele l-a ras. Ce do-lu pentru toată banda care se înfrupta de la oropsitele noastre căi ferate! Nu e vorba, vor găsi șmecherii pe alții, și apoi le-a rămas Macovei. Cel nenorocit, în realitate, e numai Tabacovici, căci numai el pierde milioanele atât de ușor de agonisit. Încă un „titular“ la pământ — nu pot să spun că nu-mi face plăcere. Dar tot au mai rămas vreo doi...

11 iulie. Oficiul central de valorificare a grâului s-a întrunit și a luat mai multe hotărâri pe baza noului decret-lege al valorificării cerealelor. Nu s-a fixat nici de oficiu (în a cărui cădere cade hotărârea, după noua lege) un preț minimal al grâului, spre a se vedea dacă pe piața internă se manifestă tendințe de scoborâre a prețului.

Nu s-au fixat nici quantumul, nici condițiile primei de valorificare așteptându-se pentru aceasta momentul în care conjunctura pieții internaționale ar necesita o intervenție pentru susținerea exportului.

S-a hotărât regim liber la export pentru grâul de calitate (de la 77 kg greut. în sus) în țările cu valută forte. Pentru țările cu devize slabe și pentru grâul mai slab, exportul nu se va face decât pe bază de autorizație, caz la caz.

Discuții furtunoase la Comitetul de neintervenție din Londra. Violente chiar, între Ribbentrop ambasadorul Germaniei și Maiski „pașnicul” Sovietelor. S-a propus în cele din urmă, să se însărcineze Guvernul britanic cu redactarea unui proiect de compromis, căci nici unul din cele două grupuri interesate mai de aproape în afacerile Spaniei, n-a vrut să cedeze asupra pretențiilor sale. Președintele Comitetului, lord Plymouth, a suspendat ședința pentru a întreba Guvernul britanic dacă acceptă sarcina pe care Comitetul ar dori să i-o încredințeze. La redeschiderea ședinței, lordul Plymouth a adus răspunsul afirmativ al Guvernului Regal. Ședința s-a ridicat definitiv, urmând ca cea viitoare să fie convocată după ce Guvernul britanic va fi negociat cu celelalte Puteri și va fi ajuns la un rezultat.

Curcile bine informate pretind că Guvernul britanic va căuta să stabilească compromisul, întemeindu-l pe următoarele puncte:

1. Continuarea exercitării controlului naval de către observatorii neutri, cu dreptul acestora de a putea examina încărcăturile tuturor vaselor care acostează în porturile spaniole;

2. Acordarea calității de beligerant celor două părți în luptă, *în apele teritoriale spaniole*;

3. Control terestru mai sever, mai ales la granița portugheză;

4. Examinarea (!!) imediată a chestiunii retragerii voluntarilor.

În jurul Madridului, naționaliștii au reînceput activitatea. Dar înaintază foarte încet și acolo și către Santander.

Telegramele de azi conțin această perlă:

„Ostilitățile dintre japonezi și chinezi sunt *definitiv suspendate*.” Dacă sunt numai suspendate, pot fi reluate, și atunci cum rămâne cu „definitivul“?

Cardinalul Pacelli, secretar de Stat, a sosit la Paris în vizită oficială. A fost primit la gară cu mare alai, de ministrul de Externe Delbos, de autorități, de reprezentanți ai Parisului și ai clerului — și cu un entuziasm de nedescris de către popor. Și toate astea sub un Guvern radical-socialist; cum se schimbă lucrurile! Nu începe îndoială, că E. Combes (de sinistră amintire) trebuie să „se întoarcă la morminte“, cum spunea neuitatul Julian în „Zigeunerbaron“!

Patronii hotelurilor din Paris au declarat grevă generală, nefiind mulțumiți nici cu prescripțiile tranzacționale pe care le-a consimțit Guvernul cu privire la aplicarea legii de 40 de ore. Biata Expoziție plătește oalele sparte!

Elevii Școlii noastre de Război au fost invitați în Franța să viziteze diferitele instalații ale Armatei franceze, și liniile de fortificații. Prin această invitație, ca și prin venirea lui Gamelin la manevrele noastre, Guvernul francez vrea să sublinieze dependența noastră politică de Franța. Pentru a dejuca acest plan puțin „delicat“, Regele a hotărât ca ofițerii Școlii de Război să se oprească în drum la Torino și să facă o vizită Școlii de Război din acel oraș. Ofițerii noștri au și sosit la Torino, unde li s-a făcut o strălucită primire. Șederea lor în Italia se va prelungi, căci au fost hotărâte excursii și la Florența și la Roma.

Neguțul, mititelul, a avut un accident de automobil în Anglia, lângă orașul Exeter. Negriciunea Sa a fost zvârlită din automobil dar n-a fost nici măcar contuzionat. Ce noroc să fii făcut din ebonită!

12 iulie. Am făcut drum, nu e vorba, în o sută de ani! Iată-ne pe picior de egalitate — în pretenții — cu țările civilizate din Apus. După Ambasadă, a venit și rândul trenurilor aerodinamice! Primul a fost inaugurat ieri, între București și Constanța. Distanța a fost parcursă în 2 ore și 1/4, cu o viteză prin urmare de mai bine de 100 km pe oră. Ilustrul director general al C.F.R.-ului, dl Macovei, a anunțat că asemenea trenuri aerodinamice vor fi puse în serviciu, încă în luna iulie curentă, între București și Brașov — apoi succesiv între București și Cernăuți,

București și Cluj, București și Timișoara. Până la Cernăuți, noul tren va pune 5 ore. Vagoanele îmbucate între ele, vopsite alb, sunt prevăzute cu tot confortul. Mese de mâncare ca în Pulmanurile englezești. Pereții impermeabili zgomotului și căldurii sau frigului. Ferestrele nu se pot deschide, aerția fiind asigurată prin aparate speciale.

Dar trenurile aerodinamice și rapide nu constituie singurul pas înainte pe care l-am făcut zilele acestea pe calea civilizației. Prefectura Poliției Capitalei a interzis printr-o ordonanță ce prevede sancțiuni severe, zgomotul nocturn provocat de abuzul claxoanelor, eșapamentelor libere ale automobilelor și clopotelor tramvaielor. Faimos! Dar cum rămâne cu precupeții care încep să ție pe străzi de la ora 4 dimineața, cu bețivii care fac scandal toată noaptea, cu radio-posturile care urlă prin vecini până după miezul nopții? Repede o ordonanță și împotriva lor, domnule Gavrilă!

În așteptarea proiectului de compromis englez, franțujii au ieșit cu un ultimatum: dacă nu se admit cele două propuneri ale lor, intensificarea controlului la frontiera portugheză-spaniolă, și controlul maritim eficace cu participarea Italiei și Germaniei — *Franța va suspenda controlul la granița ei cu Spania*. Întrucât privește Guvernul francez, el va respecta totuși principiul neintervenției, dar vor fi alții care...

Amenințarea franceză ar urma să se realizeze pe ziua de azi, 12 iulie. Italia și Germania nu par a fi fost prea impresionate de ultimatul francez și așteaptă proiectul de compromis englez. Dacă Franța va suprima controlul la granițele Pirineilor, Italia e gata să trimită ajutoare naționaliștilor prin Portugalia. Transporturile italiene — adaugă presa oficioasă italiană — ar fi însoțite de vase de război, gata să intervină *împotriva oricui ar stânjeni aceste transporturi*. „A bluff, bluff et demi“!

Deși „suspendarea“ ostilităților dintre japonezi și chinezi a fost „definitivă“, depeșele de azi-dimineață anunță că încordarea dintre cele două Puteri *e mare* și că chinezii au atacat din nou, la Sud de Peking, pe japonezi.

Până vor stabili japonezii o ordine oarecare în China, liniștea nu se va face în acea haotică regiune.

La Marsilia s-a întrunit congresul general socialist (S.F.I.O.). Moțiunea prin care se aprobă atitudinea Guvernului prezidat de Blum, a fost aprobată cu circa 4 000 de voturi contra 500. Să le fie de bine.

După tristețe lui aventuri, francul a ajuns la București la cota de lei 5 1/2, oficial stabilită, inclusiv prima de 39%. *Sic transit gloria...*

Un teribil val de căldură s-a lăsat asupra Americii de Nord, pe coastele Atlanticului. Numai în Statul New-York au murit 84 de persoane de insolație, și s-au înecat 58 care căutau puțină răcoare în valurile mării. De observat că americanii mor ușor de insolație, ca oameni plăpânzi ce sunt, dragii de ei. Sau poate că razele soarelui influențează și imaginația gazetărilor și îi face să mărească cifrele.

Pe când în America oamenii mor de căldură, la Breasta unde mă aflu, am avut ieri după amiază o bruscă scădere de temperatură, în urma unei scurte și nedăunătoare vijelii: termometrul s-a coborât până la 14° de unde dimineața însemnase 28. A trebuit să pun un pardesiu pe umeri: nu-mi aduc aminte de așa ceva în iulie, la noi, de când sunt. Azi temperatură plăcută, 20°. Se vede că iar a căzut piatră undeva, nu prea departe.

Telegramele anunță că dl Van Zeeland va vizita Berlinul, și mai multe alte capitale, pentru a se documenta în vederea raportului asupra *reconstruirii economice a lumii*, cu a cărui redactare a binevoit să se însărcineze. Ostenda salvatoare, iată o adevărată surpriză, pentru toți nenorociții care nu-și mai așteptau mântuirea decât de la Dumnezeu!

13 iulie. Temperatura care s-a menținut răcoroasă ieri toată ziua a mai scăzut încă peste noapte. Azi-dimineață la ora 5, era de-a dreptul frig. La ora 9, termometrul arăta 15°. Mă plimb în parc, și am impresia că mă aflu în regiuni alpestre. E delicios, dar ne mai pomenit!

Stânga contra dreapta: franțujii vor să facă din călătoria Regelui la Paris o mare manifestație politică, ca să micșoreze efectul vizitei în Po-

lonia. Dat fiind că suntem cu *toții aliați*, scopul acestei manifestări nu se poate explica decât ca o reacție a curentului de stânga împotriva celui de dreapta — Polonia, din cauza prieteniei ei cu Germania și cu Italia, fiind clasată la dreapta.

Deși călătorește incognito, Regelelui i s-a făcut mare primire la gară, în Paris. Gara a fost împodobită cu steaguri, în numele Guvernului i-a ieșit înainte Delbos. Erau prezenți — pe lângă toți românii și reprezentantul Președintelui Republicii — ambasadorii Turciei și Poloniei, miniștrii Iugoslaviei, Cehoslovaciei și Greciei. În ziua de 12, Președintele Republicii a dat un dejun de 200 tacâmuri, la care au luat parte, alături de Rege, șeful Statului Major iugoslav și șeful nostru, general Sichitiu — veniți într-adins la Paris. A asistat la dejun și înaltul comandant militar francez. Regele va întoarce politetea Președintelui, invitându-l la un dineu la pavilionul român de la Expoziție.

Presa pariziană — aceeași presă care ne înjura ieri — a devenit ditirambică și ridică osanale Regelui și „credincioșilor aliați români“! Scopul călătoriei Regelui a fost prin urmare atins.

Suveranul a descins la hotel Ritz, ca un simplu Callimachi.

Duminică a avut loc la Baroul din București alegerea a 7 membri în Uniunea avocaților. A reușit cu aproape unanimitatea voturilor lista naționalistă în frunte cu Istrate Micescu — lista democratică cu Dem. Dobrescu fiind retrasă. Aproape jumătate din avocați s-au abținut de la vot. Rezultatul alegerii dovedește că naționalismul este astăzi la noi o mai bună afacere ca democratismul, căci lichelele naționale au învins fără greutate pe lichelele democratice. *Universul*, care ține tarabă de naționalism, exultă. A exultat și Istrate Micescu, la banchet, jonglând cu idealul, între două procese veroase. A trimis și o telegramă de condoleanțe „dlui Vasile Petcu Sassu, ministrul Justiției etc.“ care după credința naționaliștilor ar fi susținut curentul democratic, în prima alegere din iunie, care a fost zădărnicită. Zgomot mult, fără ecou.

După „suspendarea definitivă“ a ostilităților, după reluarea lor mai mult ascunsă, iată războiul chino-japonez în plin. Japonezii bineînțeles înaintează spre Peking. E însă probabil că războiul va fi scurt, și că chinezii se vor supune cererilor japoneze.

Americanii continuă să moară de căldură: pe ziua de ieri numărul morților s-ar fi ridicat la 221 și al înecaților la 96. Zic gazetarii.

O furtună teribilă cu grindină s-a dezlănțuit asupra județului Buzău, pricinuind mari pagube. Se vede că de acolo ne vine valul de răcoreală.

14 iulie. La dejunul oferit de Lebrun, Regelui Carol nu s-au schimbat discursuri și n-au luat parte șefii de Stat-Major român și iugoslav, după cum greșit s-a anunțat în presă. Generalul Sichitiu a plecat într-adevăr la Paris dar pentru a asista la revista de azi, și apoi la manevrele unor divizii motorizate, la Mailly.

Franța și-a îndeplinit amenințarea și a suprimat pe ziua de ieri controlul la granița ei cu Spania. Credincios însă politiciii sale de neintervenție, Guvernul francez a declarat că nu va permite trecerea voluntarilor și materialului de război spre Spania. Suprimarea controlului internațional din partea Franței a fost determinată, după știrile de la Paris, prin hotărârea Portugaliei de a nu mai suferi un asemenea control la granițele ei.

Întrebat în Camera Comunelor, asupra părerii sale despre gestul Franței, Edenicul Anthony a răspuns că „gestul“ îi pare rezonabil (!!!) și a făgăduit că până poimăine vineri va fi în măsură să prezinte Comitetului de neintervenție, proiectul de compromis cu a cărui redactare a fost însărcinat.

În Spania, albi se laudă că au oprit definitiv ofensiva roșilor — dar roșii atacă în fiecare zi, fără mare succes ce e drept.

În China gluma se îngroașă. Impresia generală e că japonezii vor să o sfârșească și să instaureze în Nordul Chinei un nou Manciuko. E și timp să se pună puțină ordine în haosul care de atâta vreme încurcă toate treburile în Extremul Orient.

Șeful rebelilor kurzi, Seyit Riza, care de câteva luni conduce cu succes mișcarea revoluționară împotriva lui Kemal, a fost făcut prizonier. Vai de el!

Se vorbește de contopirea tuturor companiilor de drum de fier franceze într-o singură societate națională în care Statul să aibă majoritatea acțiunilor. De ani de zile, companiile actuale nu mai parvin să dea dividende decât cu ajutorul Statului, obligat să prevadă miliarde de franci în acest scop, în bugetele sale. Noua societate s-ar crea odată cu sporirea tarifelor feroviare, sau în lunile care vor urma această sporire.

15 iulie. Se zvonește că Ducele și Ducesa de Windsor, după ce vor petrece câțva timp în castelul Cintleacului, de lângă Oradea Mare (proprietatea Rothschildilor), se vor opri câteva zile, în drum spre Istanbul, la Mamaia. Vizita ar fi proiectată pentru mijlocul lui august, și s-ar fi și închiriat în acest scop vila Știrbei. Dacă știrea e adevărată, sunt în perspectivă frumoase zile în pielea goală, pe plaja de la Mamaia. Eduard al VIII-lea se va urca apoi cu dama, la Balcic, pe un yacht pus la dispoziția sa de Atatürk (Kemal) spre a fi dus la Constantinopol.

A sărit încă un fort în jurul Bucureștilor: de data asta a fost cel de la Cernica, în ziua de 12 iulie. N-am auzit explozia de la Breasta (!!) — dar am citit știrea în gazete. Comunicatul oficial vestește că a explodat muniție veche de artilerie, neutilizabilă. Atunci de ce se păstra? Ca să sară fortul? Morți sau răniți nu au fost.

Presa franceză, ca să dovedească cu vârf și îndesat, că România nu s-a lăsat atrasă de politica cunoscută sub numele de *axa Berlin-Roma*, ne înăbușe pe noi și pe Rege — încă la Paris — sub flori. Articole de o platitudine grețoasă. Dar cine s-a gândit în România la axa Berlin-Roma? Apropierea de Polonia înseamnă cu totul altceva. Pe de altă parte junele Boncour, cur, cur, într-un lung și insipid discurs ținut ieri la București, se agață ca un disperat de armata franceză, se jelește că românii nu mai cred în valoarea ei, și conjură pe francezii din România să ne convingă, că greșim. Mai întâi, noi suntem convinși de valoarea *tehnică* a armatei franceze și un punct de întrebare, în actuala conjunctură politică n-ar putea fi pus decât întru ce privește valoarea ei morală. Dar, fiindcă știm că toate trec, nu o punem nici pe asta. Unde nu ne înțelegem, e pe chestia cu Rusia. Cât timp Franța va rămâne cu Sovietele în brațe, *fără nici o garanție reală pentru noi*, prietenia noastră cu poporul francez, devenită acum tradițională, va scățăi. Un pact cu Beneș,

nu constituie pentru noi o apărare suficientă împotriva curentelor de ne-bunie ce suflă de la Răsărit.

16 iulie. Regele Carol continuă să farmece Parisul. La revista de la 14 iulie a stat la tribuna oficială îmbrăcat în uniformă de general de Artilerie (de când sunt, francezii n-au trebuit să vadă atâtea fireturi) cu mantia albă de stafie a cavalerilor ordinului Mihai Viteazul pe umeri. Mulți viteji a cunoscut Franța, dar așa viteaz în ținută de vicleim, mai rar. După revistă, mare dejun — din nou — la Președintele Republicii. Au fost invitați și șefii de Stat-Major român și iugoslav, așa încât ilustrisimul Sichitiu și-a avut totuși dejunul lui la Eliseu. În ajunul sărbătorii naționale, Regele a oferit un mare dineu la pavilionul român de la Expoziție. Au fost poftiți Președintele Republicii, miniștrii, președinții Corpurilor Legiuitoare. Telegramele nu spun dacă a fost și Voronov, dar desigur că a fost Gusti — *cealaltă rudă*. Și Consiliul Municipal a dat o recepție în onoarea Suveranului român. Între două îmbucături, Majestatea Sa a primit pe Chautemps, pe Daladier, pe Paul Boncour și alte câteva mironosițe ale regimului. Dat fiind caracterul de intimitate al vizitei, se poate spune că la Paris se trăiește acum o adevărată lună de miere, cam întârziată, nu e vorba. Dar vorba aia „*mieux vaut tard que jamais!*“

Proiectul de compromis britanic pentru asigurarea neintervenției în Spania a fost dat publicității și conține următoarele puncte:

1. Să se renunțe la controlul naval în larg, observatorii internaționali fiind plasați în porturile spaniole cu misiunea de a întocmi rapoarte asupra încălcărilor aduse în Spania.

2. Să se acorde drepturile de beligeranți celor două părți în luptă în Spania, *dar cu anumite rezerve* și numai după ce Comitetul va fi aprobat în unanimitate, retragerea voluntarilor și rezervele mai sus arătate.

Italia și Germania au primit cu rezerve (și ele) propunerile britanice, care vor fi aduse în discuție cu începere de azi.

Cu prilejul alegerilor de la Barou, de duminica trecută, Prat y Soutzo, ministrul „in partibus“ spaniol a adresat o telegramă de felicitare lui Istrate Micescu. Când am citit-o, lucrul mi-a părut ciudat. *Curentul*, cu

toate simpatiile lui naționaliste, relevă în numărul său de ieri acest act neobișnuit și se întreabă cu ce drept și pentru ce se amestecă acest diplomat străin în afacerile noastre interne. Guvernul ar avea cuvântul său de spus, cu atât mai mult cu cât dl Prat nu mai are o situație oficială, și *e tolerat* ca reprezentant al lui Franco în România.

Universitatea Populară de la Vălenii de Munte și-a deschis iarăși porțile. Doctorul Angelescu a tras iarăși o serie de limbi Apostolului Iorga, iar acesta — „une fois n'est pas coutume” — a făcut pe modestul.

Printr-un decret-lege, leii, atât interni cât și externi, au fost deblocați. Pe baza legilor anterioare, din care cea din urmă din aprilie 1935, sumele în lei din conturile străinilor erau blocați și nu puteau fi nici transferați nici plasați fără consimțământul Băncii Naționale, care-și menține intervenția sa numai pentru schimbul leilor în devizele forte, în virtutea legilor și ordonanțelor care reglementează această materie. În fine o măsură, bună; să o salutăm în treacăt — căci n-avem des prilejul să întâlnim câte una.

În China, situația staționară. Întrebat în Cameră, Edenicul Anthony a declarat ritos: „Anglia urmărește evenimentele cu atențiune!” Bravo Toni!

17 iulie. Înapoiat ieri-seară la București, găsesc un plic de la Antoinette Bibescu, cu următorul bilețel:

„Monsieu Titulesco a profité de ses amitiés avec Petinax et Madame Tabouis pour faire attaquer la Roumanie á Paris. Il a fait intervenir ses amis russes auprès de Monsieur Gabriel Péri, le rédacteur de politique étrangère dans le journal bolchévik *L'Humanité*.

Les commentaires sont superflus“.

Pe lângă bilețel, două tăieturi din *Echo de Paris* și una din *L'Humanité* cu articolele semnate de Pertinax și de Péri.

„Höchst interessant!“

Vechea și cunoscuta metodă a lui Titulescu, de a mărturisi personal prietenie și devotament (sunt sigur că la Paris, dacă l-a primit, s-a gu-

durat ca un câine la picioarele Regelui), de a monta campanii duse de alții, și de a protesta apoi împotriva lor.

Dar de data asta șmecherul și-a dat în petec, sau mai bine zis n-a avut noroc, căci vinovatul nu e el. Articolul lui Peri în *L'Humanité* a ieșit cu portretul lui Titulescu în mijlocul coloanelor! Au trebuit să fie scene inenarabile, convulsii și leșinuri...

Articolul lui Péri e de o rară violență împotriva lui Beck (pe care-l tratează de trădător expulzat din Franța după cererea mareșalului Foch) și a Poloniei și plin de insinuări perfide la adresa României și a Regelui său. Articolul sfârșește prin următorul alineat:

„Les Français qui veulent la paix ont choisi¹. Mais ce choix suppose de la part du gouvernement français une certaine attitude. Après les manifestations de Varşovie, la France doit dire au colonel polonais et au monarque trouble de Bucarest, qu'il est camouflets que l'on ne saurait tolérer“.

Dl Peri ajunge la aceste amabilități printr-o naturală deducție, pornind de la argumentele lui Monsieur Titulesco, pe care-l citează și-l acoperă cu flori. Pe el și Cehoslovacia. Pentru noi numai noroi. Deja articolul e intitulat: *Les émissaires du Führer s'agitent: le roi Carol et le colonel Beck*, și înainte de a ajunge la concluzia mai sus reprodușă dl Gabriel Péri scrie: „Il faut dire que le colonel Beck trouve une audience très favorable auprès du roi Carol. Périodiquement, le monarque produit des déclarations d'amour envers la France. Il arrive même qu'à Paris certains journaux de gauche se laissent prendre à cette comédie et reproduisent avec un attendrissement comique ces déclarations Coupable aveuglement; Carol sert dans ces conjonctures la cause du colonel, c'est à dire la cause du Führer!“.

Că un ziar ca *L'Humanité* înfeudat comunismului și Moscovei, scrie asemenea baliverne și tratează cu atâta lipsă de deferență pe Suveranul unei țări aliate, se mai pricepe — dar pentru obrăznicile dlui Pertinax, publicate într-un ziar de ordine ca *Echo de Paris*, nu există explicații în afară de înrăurirea lui Monsieur Titulesco.

Scrise cu venin, articolele lui Pertinax mai sunt și tâmpite. Într-unul, despre vizita Regelui Carol la Varşovia, scribul „care nu ia parale“ acuză pe Regele Carol și pe colonelul Beck de complicitate în vederea stabilirii dictaturii în cele două țări și a cuceririi Ucrainei! Mai departe

¹ E vorba de două alternative „fixate“ Franței de Monsieur Titulesco, în conferința sa de la Bordeaux.

scribul deslușește că după ce Monsieur Titulesco a încheiat, prin definiția agresorului (!), un tratat de prietenie cu Sovietele și „a sterilizat astfel alianța polono-română“, Regele l-a concediat și s-a aruncat în brațele lui Beck, înclinând mult să rupă cu politica franceză. Ca dovadă a acestei din urmă tendințe, Pertinax citează câteva cuvinte dintr-un interviu dat de Rege unui ziar polonez *Ilustrovani Kurjir Codjienny* — și conchide că România și Polonia nu pot rămâne simultan aliații Franței, beneficiarii armamentelor ce aceasta le procură, și totdeodată adversarii ei pe planul politicii lor externe. Ura cu care vorbește de Beck, dezvăluie originea informațiilor dlui Pertinax; silueta lui Titulescu se desinează în spatele lui.

Al doilea articol al dlui Pertinax, scris cu același venin și cu aceeași pizmă împotriva lui Beck, se ocupă mai în special de crearea Ambasadei polone la București și de călătoria Regelui Carol la Paris. Se deosebește de cel dintâi prin atacuri mai directe la adresa Regelui, prin divagații asupra unei Mitteleuropa amenințătoare, prin laude la adresa Partidului român Național-Țărănist și — după ce afirmă că Franța ne-a refuzat Ambasada pe care i-am cerut-o — ajunge la elucubrații de calibrul următor:

„Le roi de Roumanie, tirant partide l'invitation¹ adressée á tous les Chefs d'Etat á l'occasion de á l'Exposition, va donc arriver á Paris, vers le 15 Juillet, pour renouveler ses instances et prodiguer toutes sortes d'explications. Toutefois, nous sommes informés qu'au retour, il s'arrêtera á Sigmaringen le berceau de ses ancêtres Hohenzollern et qu'une entrevue lui sera ménagée avec le Führer allemand“.

(Această din urmă afirmație e o perfidie în legătură cu zvonul care circulă despre relațiile de prietenie dintre Hitler și Principesa de Hohenzollern. Parcă la urma-urmei Regele României n-ar fi liber să stea de vorbă cu conducătorul Statului german, pe lângă care are un ministru acreditat? Sau ca iobagi ai Franței nu putem lua contact decât cu cine ne permit stăpânii noștri, și în special dl Pertinax?).

¹ Inexact. Regele fusese hotărât, după cum mi-a spus-o în 6 iulie (cf. cu aceste însemnări, pag. 24) să plece în străinătate la 8 iulie începându-și călătoria cu Iugoslavia. În 7 iulie, dl Boncour, însărcinatul cu afaceri al Franței a mers să invite „special“ pe Rege, din partea Președintelui Lebrun, la revista de la 14 iulie, cu rugămintea insistentă să sosească la Paris încă la 12 iulie, pentru un dejun prealabil la Ellysée. Regele, după vizita de la Varșovia, nu putea, natural decât să primească. Și-a amânat plecarea pe ziua de 9 iulie, modificându-și întreg itinerariul. Vizita Regelui la Paris nu poate deci fi pusă, cum pretinde dl Pertinax-Titulescu în categoria „invitațiilor adresate tuturor Șefilor de Stat“.

Veninosul publicist a sărit dincolo de cal, în afirmațiile lui.

Contrastul dintre aceste voci ale presei pariziene și platitudinile debitate câteva zile mai târziu după sosirea Regelui la Paris, dovedesc cât de zbuciumată e opinia publică în Franța. Au intrat bieții francezi până în gât în mocirla sovietică, simt și ei tot odiosul unei situații intenabile în care persistă totuși, fiindcă nu mai pot altfel. Vorba românului: „Săpun am cumpărat, săpun am mâncat“. Dar trebuie oare cineva să persiste și când a cumpărat c-c-t? Francezii o cred, și de aci supărarea pe toți cei ce nu vor să ia lingura...

Incidentul cu arhiepiscopul Sapieha s-a aplanat: prelatul a cerut scuze Președintelui Republicii. Opinia publică poloneză cere totuși o sancțiune. Va căpăta-o?

Aflu că Tabacovici a fost definitiv mazilit de la președinția Consiliului Căilor Ferate. În locul lui era să fie numit Grigore Carp (noul „fețiș“ al Regelui), dar s-a renunțat și se pare că va fi numit generalul Ionescu Mihail, care trebuie să iasă la pensie în octombrie. Bun, *căci e om cinstit și energic*. Va fi și o compensație pentru pierderea gării care purta numele său (Eforia, lângă Constanța).

În Alba Iulia și în județul Alba au avut loc alegeri comunale și județene. În ambele alegeri au ieșit guvernamentalii, bătând măr pe național-tărăniști. Județul Alba a fost până aci un fief electoral al lui Maniu, care a luat întotdeauna, sub toate Guvernele, orice alegere. E drept că de data asta Maniu era la Karlsbad iar guvernamentalii, cu Valer Pop în frunte, în birourile de vot. Totuși, pare că popularitatea lui Maniu în Ardeal, de când cu lupta împotriva Regelui, a scăzut mult. Mi-o spun și prietenii mei, din mai toate județele de peste munți.

Monsiuer Antoine, cel mai „șic“ coafor de dame din Paris, *originar dintr-un sat din Ardeal*, a venit cu aeroplanul său „particular“ să facă o vizită „prietenului“ tinerețelor sale, Monsieur Ionică, coaforul Curții Regale, și proprietar de cai de curse. Și să mai zică cineva că românul nu e deștept!

Banca Națională explică printr-un comunicat că până la 31 octombrie¹, introducerea biletelor sale în țară, a celor *efectiv* aflate în străinătate, e liberă, fără îndeplinirea nici unei formalități. În schimb Banca Națională a înăsprit regimul ieșirii din țară a leilor. Până acum orice călător putea trece granița cu bilete în valoare totală de lei 2 000. De acum înainte, se va putea ieși cu aceeași sumă, *dar numai în monedă metalică*. Cum aceasta nu este reutilizabilă în străinătate, noul regim constituie de fapt o prohibire a oricărui export de lei. Măsura e justificată prin grija de a se evita specula. De o libertate a leului, cum s-a anunțat, nu poate însă fi vorba.

Ministerul cehoslovac (Hodza) și-a dat demisia. Cauza: neînțelegeri în sânul Cabinetului pentru fixarea prețului pâinii! Marele Beneș, care-și uda varza la țară, s-a înapoiat la Praga, să împace pe drotoși.

Guvernul francez a decorat cu Legiunea de Onoare în gradul de mare ofițer pe Gusti și pe Urdăreanu (!!). Ce a ajuns Legiunea de Onoare! În schimb, Regele a conferit „impotentului“ (așa-l numește *L'Humanité*) Thierry, marele Cordon al Coroanei României.

La Comitetul de neintervenție din Londra propunerile britanice au fost acceptate *ca bază de discuție*, de toate Puterile reprezentate, inclusiv Germania și Italia.

În China, tratativele — dar și trimerile de trupe continuă.

Noul Statut al Palestinei, contra căruia protestează și evreii și arabii va fi adus în fața Societății Națiunilor, care va hotărî (!).

Al doilea avion sovietic Ant. 25² a săvârșit și el raidul de la Moscova, peste polul Nord, în America. Primul, pe la sfârșitul lui iunie

¹ Se vede că Banca Națională face numai o experiență, deocamdată.

² În total sunt 3 avioane de acest tip. După ce fiecare avion va parcurge distanța Moscova-San Francisco, peste pol, căteșitrele vor încerca parcursul, împreună, în forma regulată.

izbutise și el performanța dar plecat ca să ajungă până la San Francisco, a fost silit să aterizeze la Vancouver. Al doilea avion a ajuns, după ce a trecut pest pol, până la Los Angeles. Formidabil!

În schimb, Bâzu Cantacuzino, care decolase cu faimosul său avion (subscripție publică, milioane, înconjurul pământului) spre a bate recordul lumii pentru zborul fără aterizare, a trebuit să renunțe, coborându-se la Budapesta după ce atinsese în câteva ceasuri Tunisul și Parisul. Bietul Bâz, n-are noroc, dar e nu numai Bâz dar și dârz, și va izbuti într-o zi sau alta să face ceva. Să-l ajute Dumnezeu, căci e simpatic, măcar să treacă cu avionul său printr-o gaură de cheie!

Domnul Beneș a primit demisia domnului Hodza, și a însărcinat pe domnul Hodza să formeze noul Guvern care foarte probabil va fi identic cu cel vechi. Ce frumoasă este democrația!

18 iulie. Japonezii vor trimite un ultimatum Chinei, cerând controlul militar asupra întregii regiuni la nord de fluviul galben. Controlul economic e naturalmente un corolar al controlului militar. Pentru ca China să poată chibzui răspunsul său în deplină libertate, japonezii au concentrat și concentrează mari forțe spre granița Manciuco-ului. De altmintreli întreaga acțiune japoneză e justificată de grija ce poartă Manciuco-ului, și ocuparea nordului Chinei e numai o precauție strategică, în cazul unui atac din partea Sovietelor! Au învățat și japonezii să vorbească în stil diplomatic! Geneva le-a servit la ceva!

Față de mersul evenimentelor și de tot ce se întâmplă la Paris, mă întreb dacă chestia cu uniunea personală n-a fost născocită de polonezi ca să măgulească pe Regele Carol și să-l rupă de francezi. Cunosându-i megalomania și vanitatea și nemaiputându-l momi cu nimic după ce îi dăduseră cea mai înaltă decorație, un regiment și o ambasadă, i-au trecut pe la nas și Coroana Poloniei! Pe de altă parte Kowalewski, văzut zilele trecute, se declară mulțumit, și pretinde că palinodiile de la Paris fuseseră hotărâte împreună cu Beck, pentru a mai calma pe francezi, aruncându-le praf în ochi. Aci e toată chestia: să fie numai praf?

La reflecție, îmi dau seama că răutatea cu întrevederea de la Sigmaringen, dintr-unul din articolele lui Pertinax, e cea mai bună dovadă că zisul scrib a scris sub inspirația lui Titulescu. Numai Titulescu putea fi în curent despre relațiile Principesei de Hohenzollern cu Führerul. Cantonat în cafeneaua lui democratică, dl Gaultier-Pertinax nu putea ști nimic despre asemenea raporturi intime și secrete dintr-o lume germană foarte specială și închisă. Sunt lucruri pe care numai Titulescu putea să le știe...

19 iulie. Doctorul Angelescu, ministrul Instrucțiunii a chemat ieri pe Pangal și i-a spus: „Am să-ți fac o comunicare de cea mai mare importanță, ca să o comunicîi lui Argetoianu. E strict confidențială: în secret nu suntem pînă acum decît trei, Tătărescu, Victor Antonescu și cu mine. Și o să știi și dta și Argetoianu. Iată despre ce e vorba: criza va izbucni mai iute decît era proiectat, chiar în august, Victor Antonescu, autorizat de Tătărescu, a fost ieri la mine și m-a pus în curent. La începutul lui septembrie e întrunirea Societății Națiunilor, la sfârșitul lui august întrunirea Miciei Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice. În ajunul plecării Regelui, Victor Antonescu a fost la dânsul și i-a pus în vedere că în aceste trei întruniri România trebuie să ia o atitudine precisă în diferitele chestiuni de politică externă la ordinea zilei. Dacă Regele vrea o accentuare a politicii de azi, atunci participăm *noi* la viitoarele întruniri și schimbarea Guvernului trebuie amînată pînă la sfârșitul lui septembrie, sau la începutul lui octombrie. Dacă vrea o *altă orientare politică*, atunci schimbarea trebuie făcută înainte de sfârșitul lui august pentru ca noul ministru de Externe să se prezinte în fața diferitelor conferințe ce vin. Regele a spus că va aviza.

Acum a prevenit că se va înapoia în țară înainte de termenul pe care-l fixase, adică între 5 și 10 august. Convingerea noastră e că criza va izbucni imediat. Prevină-l pe Argetoianu ca să-și ia măsurile în consecință.

Regele e deja azi în Anglia. Se mai oprește și la Bruxelles, dar vine repede. Pe mine nu mă miră hotărârea lui, căci știu că vrea să schimbe macazul în politica externă. La Paris n-a fost decît ca să «cajoleze» (sic) pe francezi după vizita în Polonia. Nu va mai lăsa pe Victor Antonescu să pună picioarele în străchini“.

După această senzațională destăinuire, Angelescu a repetat lui Pangal cuvintele de laudă despre mine pe care Regele le-ar fi pronunțat în

fața lui, și despre care am scris deja ceva în aceste însemnări. Regele ar fi spus, a repetat Angelescu, „Argetoianu e singurul om în țara asta care știe ce vrea, care n-a schimbat niciodată formulele pe care le preconizează, și care e în stare să le aducă la îndeplinire“. Au discutat apoi amândoi despre succesiunea Guvernului. Angelescu a afirmat că încă înainte de plecare Regele i-ar fi spus că nu poate fi vorba de un Guvern național-tărănist, și de nici un alt Guvern de partid, că s-a gândit la un Guvern prezidat de Vaida, dar că Vaida i-a dat decepții: două ceasuri i-a vorbit acum în urmă, și Regele n-a priceput ce vrea. Angelescu nu vede decât un Guvern compus din personalități desemnate de Rege: el, Angelescu ar primi dacă Regele l-ar desemna, chiar cu riscul de a ieși din partid.

Candidatura lui Angelescu la președinția viitorului Guvern nu e interesantă. Mai interesant e ce a spus lui Pangal despre colegii lui: „Pangal dragă, suntem frați, ți-o mărturisesc în taină, ce au furat oamenii aștia e înspăimântător, de la Tătărescu și Inculeț până la Franasovici și Valer Pop. Dacă Guvernul viitor ar zgândări dosarele cât de puțin, ar înfunda toți pușcări! Până acum am tăcut, dar acum, când o veni Regele, am să mă duc la el, și am să-i spun tot ce știu și ce gândesc de plogarii aștia! Și am să-i spun că trebuie să sfârșească odată cu gașca de partid și cu mușamalele și cu complicitățile politice. Am spus deja Regelui: «Vezi Sire, Argetoianu e curat ca fața asta de masă!» Și când te gândești că guvernează cu canalia asta de Tătărescu cu care a semnat ordinul să-l împuște, și cu altul care a vrut să proclame Republica (aluzie la Inculeț)! Eu cu Argetoianu m-aș înțelege perfect. Dacă Regele nu mă vrea pe mine, că zice că sunt slab, să-l ia pe Argetoianu, eu îi dau tot concursul!“

Pangal a venit de la Angelescu și mi-a spus tot. Lăsând la o parte partea polemică, informația pe care i-a dat-o e extrem de importantă și totodată supărătoare pentru mine, căci am hotărât să plec la 28 iulie la Nauheim, și tare aș fi plictisit dacă ar trebui să-mi întrerup cura. Căci, de voi juca sau nu un rol în dezlegarea crizei e indiferent — trebuie să fiu prezent ca șef de partid, căci altfel mă ucid partizanii. Nu mai am nădejde decât în binecunoscuta șovăială a Majestății Sale, și în deseale lui schimbări de hotărâri. Dacă până la 28 nu voi avea date mai precise, voi pleca, la noroc — chit să mă înapoiez după 8 zile.

Zilele trecute a murit o doamnă Elena Lahovari, la Ploiești. Avizul mortuar publicat în *Universul* a revelat existența soțului ei Alexandru

Lahovari. Toată lumea, inclusiv familia Lahovari, s-a întrebat cine poate fi acest Alex. Lahovari postum. Răspunsul îl pot da eu. Am cunoscut în 1903 pe când eram la Legația din Constantinopol două doamne bătrâne, doamnele Kanará, care trăiau modest la Bebek. Mama lor era născută Lahovari (în ce raport de rudenie cu Lahovăreștii din România nu știu, în tot cazul foarte depărtat). Un unchi al lor, Lahovari, a fost numit cancelar la Legația turcească din București în momentul întemeierii ei, după războiul din 1877. Acest Lahovari nu s-a mai înapoiat la Constantinopol, și Alexandru Lahovari de la Ploiești trebuie să fie fiul lui.

S-a hotărât ca numele de oameni, mai ales ale celor vii, să nu mai figureze pe frontispiciile gărilor. Foarte bine. Dar măsura ar trebui extinsă. Citesc în gazete că ieri a fost inaugurat la Cernăuți căminul *I. Nistor*, clădit de Asigurările Sociale. Dl profesor ministru Ion Nistor e un om foarte cumsecade și simpatic, dar, cel puțin cât va fi în viață, nu face de firmă de cămin. Numele celor în viață, mai ales al politicienilor n-ar trebui dat nici chiar la străzi. O lege în acest sens se impune. O spun eu, deși s-a dat numele meu câtorva străzi din „urbe“ provinciale și câtorva pichete de grăniceri.

Asupra Londrei, a zburat de mai multe ori, seara între orele 9 și 10, un avion pe care presa l-a botezat avionul-fantomă și care a aruncat simulacre de bombe asupra catedralei Sfântului Paul. Zborul a fost efectuat de un ofițer de aviație engleză în concediu după ce a prevenit autoritățile competente, pentru a dovedi că apărarea antiaeriană a Londrei e ineficace. Opinia publică engleză s-a emoționat foarte mult, după obiceiul locului, deși am impresia că ofițerul în concediu n-a dovedit nimic: a trecut fiindcă a fost lăsat să treacă, „turneul“ său nereprezentând nici un pericol pentru metropola lumii.

20 iulie. Plecat ieri la ora 2 din București cu automobilul, am sosit la Breasta la ora 7. Înainte și după Titu, parcurs vreo 20 de kilometri printre crăci rupte, arbori dezrădăcinați și băltoace — rămășițele unei teribile furtuni din ajun, care la București s-a manifestat numai printr-o ploiță de câteva minute, nici măcar suficientă ca să răcorească pietrele încinse de căldură.

Azi se împlinesc zece ani de la moartea Regelui Ferdinand. Zece ani! și parcă ieri am fost la Scroviște să depun jurământul, la Curtea de Argeș să duc la locașul de veci pe primul Rege al României întregite. Și totuși câteva schimbări de atunci, unele pe care nimeni nu le-ar fi putut crede realizabile fără adânci zguduiri. E drept că a murit în același an și Ionel Brătianu!

Universul consacră o pagină defunctului Suveran și între altele, citează o frază dintr-o scrisoare a lui, ca să facă plăcere Suveranului actual: „Popularitatea — a spus Regele Ferdinand — se pierde mai ușor decât se câștigă și nu poate fi păstrată decât pe temeiul însușirilor morale. Viața unui Suveran trebuie să fie un exemplu pentru toți cetățenii“. Fraza e tipărită în ziar cu litere groase. Foarte frumos, dar Nenea Stelian Popește să dea lecții de morală Regelui Carol?

21 iulie. În Rusia Sovietică „acțiunea de curățire“ întreprinsă de Stalin continuă. Noi comisari ai poporului în funcție și alți înalți funcționari au fost arestați.

În Spania, lupte mari, o adevărată bătălie se desfășoară în jurul Madridului. Rezultatul nu e încă cunoscut, dar se pare că succesul va fi al naționaliștilor.

În China, lucrurile se încurcă tot mai rău, și se pare că războiul cu japonezii nu mai poate fi evitat. Primul obiectiv al japonezilor va fi Pekingul. În cazul în care războiul — de fapt început deja — se va desfășura oficial, nu e exclus ca dl Eden (Anthony) să facă un lung, dacă nu mare, discurs în Camera Comunelor sau aiurea.

Regele Carol a sosit duminică 19 iulie la Londra. Călătorind incognito a fost primit numai de autoritățile românești. Grigorcea i-a ieșit înainte la Dover. Regele e însoțit de Urdăreanu și de un maior.

Voievodul Mihai a plecat la Florența, după ce a fost promovat, după examen depus cu succes, în clasa a VI-a. Voievodul va petrece o lună lângă Principesa Elena.

Generalul Ionescu Mihail a fost numit președinte al Consiliului Căilor Ferate în locul lui Tabacovici, pe care gara Nicolae Titulescu l-a

mâncat fript. Numire bună, numai să poată să o ducă, cinstitul general, în mijlocul bandei de hoți organizată de Tabacovici.

Pierre Fournier, viceguvernatorul Băncii Franței a fost numit guvernator în locul lui Labeyrie lăsat pe dinafară. Nu cunosc dedesubturile acestei numiri, nici pe dl Pierre Fournier.

Un atentat a fost încercat împotriva colonelului Koç, șeful „Taberii Uniunii Naționale“ din Polonia, omul pe care se va sprijini mâine politica lui Rydz-Smigly, a lui Beck și a coloneilor. O puternică bombă a fost depusă lângă vila lui Koç; ea a explodat însă în momentul când a fost așezată, omorând pe atentator. Koç, care trebuia să părăsească vila mai târziu, a scăpat teafăr. Atentatorul a fost identificat cu un oarecare Bieganek, militant în tineretul Partidului Național-Democrat. Emoții și zarvă mare în Polonia.

A murit Marconi, marele Marconi, inventatorul telegrafiei fără fir. L-am cunoscut la Roma, cu prilejul Conveniului Volta, în toamna anului 1932. Ajunsesse un fel de pontif al științei italiene și Mussolini-l așezase ca președinte în fruntea Academiei Italiene, creație fascistă. Marconi mai era angloman, cardiac și antipatic; nimeni nu se gândește să-i conteste meritele trecute — dar era stors, și pentru omenire pierderea lui nu reprezintă o pagubă. N-avea decât 63 de ani!

A murit și Volodia — generalul Prinț Vladimir Cantacuzino, un tip de bețiv simpatic, moștenit de la ruși, și care în anii din urmă a contribuit mult la veselia saloanelor din București.

22 iulie. *Universul* de azi îmi aduce vestea că Corpurile Legiuitoare vor fi convocate în septembrie pentru ratificarea decretelor-legi. Zvonuri despre o asemenea convocare au mai fost, dar fără consistență. Dacă informația *Universului* s-ar adevăra, pericolul unei schimbări de Guvern în august, în conformitate cu destăinuirile doctorului Angelescu, s-ar dovedi înlăturat — fie că a cedat Regele, fie că a cedat Gu-

vernul — și aș putea să-mi fac în liniște cura la Nauheim. Dea Domnul ca știrea *Universului*, să se adeverească. E publicată în caractere groase, în fruntea informațiilor...

Proiectul britanic de compromis, în chestia spaniolă, a fost torpilat de Italia. Comitetul de neintervenție de la Londra a ajuns, în discuțiile sale, la un punct mort. Toate se reiau „d'a capo“!...

Marea bătălie din jurul Madridului s-a terminat în favoarea naționaliștilor. Trupele lui Franco au mai câștigat ceva teritoriu la Nord, au luat mult material de război, dar nimic decisiv.

Cu desăvârșita lor artă de a face teatru, fasciștii au transformat pierderea lui Marconi într-un adevărat doliu național. Până și bursa de la Roma și-a suspendat operațiile în semn de doliu. Ca și Joffre despre Foché, Branley (a împlinit 93 de ani) întrebat despre Marconi a răspuns: „C'était un bon petit!“

În China, războiul oficial tot n-a început, fiindcă chinezii se retrag în fața forțelor japoneze — și continuă să negocieze. Starea haotică din China, nu va putea totuși fi înlăturată decât prin mitralierele japoneze.

Hodza a reformat Ministerul său așa cum era, cu fostul ministru de Finanțe în minus, Krofta Kamil a rămas, spre fericirea țării sale.

Conflictul dintre hotelierii din Franța și legea celor 40 de ore pe săptămână a fost în fine aplanat printr-un compromis valabil până la 1 noiembrie. Dacă voi fi silit să merg la Paris la sfârșitul lui august, pentru afacerile Stelei Române, nu voi risca să găsesc porțile Chatham-ului închise. „C'est toujours cela!“

Fournier, noul guvernator al Băncii Franței, a fost șef de cabinet al lui Poincaré, în momentul stabilizării francului. E unul din motivele pentru care a fost numit.

Măsurile luate de Bonnet, au calmat dealtmîntreli în oarecare măsură piața, și Guvernul a dobândit răgazul necesar pentru pregătirea planului său financiar definitiv.

Manole Guțuleac, vestit bandit basarabean, evadat de la Doftana acum trei luni, a fost prins și închis din nou. Inculeț, e încă în libertate.

23 iulie. La Comitetul de neintervenție reprezentanții Puterilor continuă să se certe. Și Anglia și Italia rămân pe poziții. Cea dintâi vrea evacuarea voluntarilor înainte de toate; cea de-a doua recunoașterea lui Franco ca beligerant și împiedicarea comuniștilor să ajute pe roșii, peste granița franceză.

Pe când la Londra „grammatici certam“, în jurul Madridului a început din nou ofensiva naționaliștilor, care înaintează spre Escorial. Lupetele se desfășoară din nou cu mare îndârjire.

„Situația în China e tot nelămurită“, scriu ziarele. În realitate e foarte lămurită; războiul a început fără să fie declarat oficial. Această metodă permite negocierile continue, iar cele mai bune argumente sunt servite de tunuri și de tancuri. Pe acest teren, e probabil că elocința japoneză va convinge foarte repede pe chinezi.

Mica Înțelegere se va întruni la 28 august, în România. Ziarele anunță că după conferința cei trei miniștri de Externe se vor plimba în Deltă, împreună cu damele respective. Aceste știri mă întăresc în nădejdea că s-a schimbat iar termenul crizei de guvernământ (data destăinuită de dr Angelescu) și că-mi voi putea termina cura la Nauheim în isihie.

Un foc puternic a izbucnit la Moreni. Deși a pornit din scurgerile unei schele a Creditului Minier, focul n-a atins nici o sondă. Sunt însă pagube mari în sat, printre gospodăriile oamenilor. Nici morți nici răniți.

A murit la vârsta de 42 de ani deputatul liberal de Dolj, Marin Stoiculescu. A fost multă vreme primar al Calafatului. L-am avut și eu în 1931, președinte al comisiei interimare. Era activ, dar mână lungă, foarte lungă. Nici o pagubă.

Ieri au fost alegeri comunale la Breasta. Au obținut: liberalii 80 de voturi, țărăniștii 110, cuziștii 142. Idioții mei (Partidul Agrar) s-au cerțat și au pus două liste: una cu Pretorian în cap a luat 148 voturi, iar alta cu Marin Amzulescu 86. Din 5 locuri, s-au atribuit astfel 3 Partidului Agrar și 2 celui gogo-cuzist (banii lui Puiu Pleșa). Un succes care mă lasă rece! Toți capii de listă sunt niște escroci, și alegerile acestea n-au avut decât un efect: oamenii n-au muncit ieri toată ziua și au băut tot timpul. Iar comuna a trecut din mâna unui hoț în a altuia.

Numai primari numiți și bine plătiți ca să poată fi recrutați cum trebuie, ar scăpa comunele noastre rurale de jaf și de incurie.

24 iulie. În vechea biserică din parcul Brestei, s-a slujit azi-dimineață parastasul de 3 ani, pentru odihna sufletului scumpei mele mame. Trei ani!... Dar nici dânsa, nici tată-meu n-au pierit de tot, căci amintirea lor trăiește în sufletul meu, și nu mă părăsește, și o port cu drag. Mă întreb, după moartea mea, ce se va întâmpla? Vom pieri — atunci — în aceeași clipă, toți trei!

Parastasul, simplu, în mijlocul florilor și câțiva devotați care i-au iubit a fost emoționant și înălțător...

Ziarele publică următoarea telegramă:

„Londra 22 iulie (Rador). — M.S. Regele Carol II al României a primit ieri pe dl Neville Chamberlain, primul ministru al Marii Britanii. Azi M.S. Regele Carol II a primit pe dl Anthony Eden, ministrul Afacerilor Străine.

La ora 18 M.S. Regele a făcut o vizită M.S. Reginei Mame Mary“.

Așa „incognito“ mai rar.

Prin decret-lege (?) s-a creat o nouă episcopie a Maramureșului. De se va găsi și „un păstor“ cum trebuie, poate că s-o alege și ceva bine

pentru acea oropsită și abandonată populație. Noua episcopie a fost încadrată în Mitropolia Bucovinei.

Prin jurnal al Consiliului de Miniștri, exportul porumbului a fost interzis cu începere de ieri. În afară de Ardeal și de unele regiuni de-a lungul Dunării, se prevede într-adevăr recoltă foarte proastă. Afară numai dacă n-o ploua, dar nu sunt semne. Se semnalează în schimb furtuni locale. Cea din urmă, de alaltăieri, a devastat orașul Brăila și jur împrejur.

Pavilionul român la Expoziția din Paris are mare succes, dacă e să credem ce spun ziarele. Președintele Lebrun, Chautemps, Sarraut etc. ar fi declarat succesiv, că e pavilionul cel mai interesant din Expoziție. Dacă o fi așa, vai de celelalte. Poată însă să fie la mijloc și numai reclama „sociologică” — căci în asta e foarte iscusit Gusti, zis și lipitoare.

Între japonezi și armatele chineze din Nordul Imperiului pare că s-a încheiat un armistițiu. Cu Guvernul de la Nanking, negocierile continuă. Barometrul e iar la pace. Să fi convins pe chinezi, argumentele japoneze?

25 iulie. *Universul* de ieri a început publicarea în foileton a discursului-conferință de la Bratislava, cu care Titulescu a pecetluit promovarea lui ca *doctor honoris causa*. Banala prelegere poartă pomposul titlu: „Dreptate în politică”. Cum se vede dl Stelian Popește nu se lasă. Și nici dl Titulescu-gară, mai puțin.

Regele Incognito a părăsit Londra și a sosit la Bruxelles. Regele Leopold nu se lasă mai prejos de vechilul său Van Zeeland și face „lumi” o sugestie, pe care presa occidentală o înregistrează mai mult cu respectul cuvenit unui Monarh atât de cumsecade, decât cu entuziasm. Sugestia Regelui constă în convocarea unor „oameni capabili și independenți” din toate țările, care să se întrunească și să găsească soluțiile cerute de problemele de ordin economic rămase de atâția ani nedezle-

gate. Ciudată sugestie! N-avem oare S.D.N-ul la Geneva? Mai frumoasă adunătură de competenți, ca aceasta! Ori poate că Majestatea Sa consideră pe domnii de la Geneva ca lipsiți de „independență”? În tot cazul, ori cum ar învăța cineva lucrurile „sugestia” Regelui Leopold e o palmă pentru Liga Națiunilor, o palmă cu atât mai dureroasă, cu cât vine de la un prieten.

Se zice că Goga ar fi bolnav, într-un sanatoriu de la Zürich. Probabil în căutarea unui medic „zidan”. Presupun că încearcă să-și pună circulația în regulă, căci știu că suferă de o tensiune enormă, peste 25.

Patriarhul Varnava, al sârbilor, a murit în vârstă de abia 52 de ani. Moare tocmai în momentul în care Biserica sârbească intră în luptă cu Guvernul și cu bunul simț. Guvernul a încheiat un Concordat cu Papa, lucru foarte normal și cu atât mai necesar în Iugoslavia, cu cât toți croații sunt catolici. Dar Biserica Ortodoxă în fanatismul ei nu admite nici un contact cu Roma. Concordatul a fost votat de Skupcină și de Senat, dar n-a fost încă ratificat. Sinodul a hotărât represalii împotriva parlamentarilor care au votat Concordatul și deocamdată nu vrea să le mai recunoască dreptul de a participa la alegerea ierarhilor bisericești.

26 iulie. Ieri după-amiază am venit cu automobilul de la Breasta la București pe o căldură sufocantă: 35° la soare. A fost ceva infernal, căci pe lângă căldură, n-am ieșit de la Pitești la București dintr-un nor de praf. Azi e și mai cald: dogorește.

Ieri, duminică, au avut loc alegeri județene și în câteva orașe în diferite regiuni ale țării. Alegerile au decurs în liniște fără să deștepte mare interes, nici măcar unul local — poate și din cauza căldurii.

La Făgăraș (oraș) am ieșit noi, Partidul Agrar, în cap cu 400 voturi; țărâniștii 350, liberalii 194, gogo-cușiștii 69. E un frumos succes pentru C. Radovici, șeful nostru de acolo. La județ ne-au bătut național-țărâniștii (3 700 voturi), liberalii (3 212) și gogo-cușiștii (2 099). Noi am avut 2 001 voturi și am întrecut pe vaidiști (1 696 voturi), pe sași (1 351) și pe George Brătianu (393).

Interesante au fost alegerile de la Brașov, unde toate partidele românești au pus o singură listă și au bătut pe sași și pe unguri (divizați pe 5 liste) cu mai bine de 10 000 de voturi.

Partidul Agrar a avut voturi frumoșele și la Bihor și la Satu-Mare, unde a pus liste. Dacă șefii noștri de organizație ar lucra cum trebuie am avea voturi frumoase pretutindeni. Exemplul lui Radovici la Făgăraș, e cea mai bună dovadă.

Față de eșecul proiectului de compromis britanic, Guvernul englez va propune Comitetului de neintervenție în Spania „un plan de lucru”. Scopul acestui plan e să permită Puterilor să negocieze mai departe. „Atât timp cât se negociază nu se face război”, și acesta e singurul scop pe care-l urmărește Cabinetul de la St. James — comentează presa engleză și franceză. O mai frumoasă mărturisire de neputință, nu se putea.

În Rusia continuă „purificarea” (după concepția lui Stalin) și — foamea (tot după concepția lui Stalin).

Un tânăr chimist american, dl Pren, de la Universitatea din Aimes (statul Iowa) ar fi inventat un nou gaz toxic care trece prin toate măștile cunoscute azi. Noul gaz trece chiar prin piatra calcaroasă. Frumoase perspective pentru războaiele viitoare. Poate că din excesul răului va veni binele — adică suprimarea războaielor, fiindcă nimeni nu va mai îndrăzni să le înceapă.

A murit bătrânul dr Obreja, sau Obreja, căci așa se pronunță numele lui. Era foarte bătrân, inteligent, simpatic dar cam ținut. A fost primul profesor român de boli mintale. Deși nu știa multă carte a fost un bun profesor. E unul din ultimii reprezentanți ai școlii vechi.

Întâlnit la dejun la Continental, pe drul Angelescu și stat puțin de vorbă cu dânsul. Mi-a confirmat toate câte spusese lui Pangal, și a adăugat că acum avea și confidența lui Tătărescu. Când a însărcinat pe Pangal să-mi comunice intențiile Guvernului de a se retrage încă în au-

gust, nu văzuse decât pe Victor Antonescu. Primul ministru i-a vorbit în același sens ca ministrul de Externe (povestea cu Mica Înțelegere și cu Geneva, neputința de a lua angajamente pentru viitor în aceste două conferințe). După spusele lui Tătărescu, Regele s-ar înapoia pe la 12 august; la 15 e serbarea Marinei la Constanța, după care, între 15 și 20 august Guvernul și-ar prezenta demisia. Am observat că dl Tătărescu e contradictoriu: acum câteva zile a prevenit pe prefectul de Dolj și pe deputatul Ion F. Popescu, care au fost să-l vadă la Poiana (Gorj) că Guvernul se va retrage în *septembrie* și să se aranjeze în consecință. „Nu pot decât să-ți repet ce mi-a spus” — a replicat Angelescu. Părerea lui personală însă, este că Regele va mai amâna criza câteva zile, până la sfârșitul lui august, începutul lui septembrie.

Angelescu mi-a mai povestit că Tătărescu crede într-un viitor Guvern Mihalache și că la întrebarea care i-a pus-o dacă așa vrea Regele, junele prim-ministru i-a răspuns: „Nu, Regele nu vrea, dar trebuie să facem tot ce vom putea ca să aducem pe Mihalache, *e cel mai bun Guvern pentru interesele noastre de partid*. Trebuie să facă un Guvern cu Vaida. Să mai pună amândoi apă în vin, Mihalache să renunțe la Maniu, la Lupu și la Madgearu — Vaida să renunțe la Tilea, la Mirto și la Ioanițescu, și să-și facă Guvernul!” Râdea și Angelescu de formula lui Tătărescu, care nu mai are nevoie de comentarii spre a fi dovedită absurdă. Am arătat doctorului că și pe această chestiune, domnul Guță se contrazice, căci acelorași prieteni din Dolj indicați mai sus, le-a spus: „După noi vine un Guvern Vaida-Argetoianu”.

Doctorul Angelescu *e convins* că Regele nu face Guvern național-țărănist și că va face apel la diferite personalități. El e gata să fie personalitate și să primească cu bunăvoință propunerile Regelui.

Ca să câștig timp și să-mi pot face în liniște cura de la Nauheim, am sugerat lui Angelescu să meargă la Rege, îndată ce se va înapoia, și să-i spună *că cel mai mijloc pentru a scăpa de viitoare (dar imediate) angajamente în politica externă e de a lăsa pe Victor Antonescu să reprezinte țara și la conferința Micii Înțelegeri și la Geneva*: un ministru pe ducă nu poate angaja Guvernul viitor, și toată lumea știe că Guvernul Tătărescu e pe punctul de a demisiona. Regele urmărește pentru moment, înainte de toate o politică fără noi angajamente față de Franța, de Rusia sau de Mica Înțelegere, o politică care să-i lase mâna liberă pentru ziua de mâine — va fi prin urmare încântat de sugestie, și „te va considera, dragă Angelescu, ca un om de geniu!” Angelescu a fost impresionat de formula mea, și mi-a spus că o va supune negreșit

Regelui. Dar cum e o hahaleră, nu știu dacă se va ține de cuvânt. Ca încheiere, l-am prevenit că eu plec în tot cazul poimăine la Nuaheim. Tot voi apuca 15–20 de zile de cură. Și apoi, în voia Domnului!

27 iulie. Din ziarele de azi: luptele au reînceput în China, naționaliștii înaintează în jurul Madridului, atentatorul împotriva lui Koç (Polonia) a fost definitiv identificat (nu era cel ce se crezuse întâi), Ducesa de Kent era să fie ucisă într-un accident de automobil — dar n-a avut nimic, și în fine 3–4 coloane asupra discuțiilor de la Comitetul de neintervenție. Aci, diferitele Puteri se luptă între ele pe bază de chestionare ce și le supun unele altora — dar toată treaba nu mai interesează decât pe gazetarii ce nu mai au ce scrie pe aceste vremuri de mari călduri.

Sunt de aseară la Sinaia. Scăpat din cuptorul de la București, îmi răgăsesc puterile, în aerul răcoros de munte.

Deși incognito, Regele a fost primit la Bruxelles, la gară, de Regele Leopold și de frate-său și găzduit la Laeken. Gradul de rudenie între Regele Carol și Regele Leopold fiind identic cu cel dintre Regele Carol și Regele George al VI-lea, diferența primirii de la Bruxelles față de cea de la Londra devine și mai sensibilă.

Telegramele ne aduc la cunoștință că Regele nostru vrea să studieze de aproape propunerile economice ale Regelui Leopold și ale dlui Van Zeeland. Numai dacă n-ar face și dânsul vreo sugestie, căci cine știe cu ce bazaconie ar mai veni!

O telegramă „Radio Central“, de la Londra, anunțând sosirea Regelui Carol la Bruxelles, mai adaugă că de acolo Suveranul României va merge la Sigmaringen, să viziteze pe vărul său Frederic-Victor, iar de la Sigmaringen la Berlin *să întâlnească pe Hitler*. Să fi fost mai bine informat Titulescu-Pertinax, decât noi din gura Regelui însuși? Nu-mi vine a crede. După ce s-a scris în Franța, ar fi o eroare din partea Regelui să meargă *acum* la Berlin.

Cum era și de așteptat după căldurile excesive de ieri și de alaltăieri, furtuni violente s-au dezlănțuit azi-noapte în diferite regiuni ale țării: din București, din Cluj, din Târgu Mureș se anunță mari pagube.

28 iulie. Radovici și Radian, în drum de la Făgăraș la București, s-au oprit la mine la Sinaia. Radian știe de la Pamfil Șeicaru, câteodată bine informat, că Tătărescu își va da demisia între 15 și 20 august, dar că Regele îl va ruga să mai gireze afacerile și nu va rezolva criza decât la începutul lui septembrie. Asta aș vrea și eu.

Radovici mi-a adus un manifest pe care îl împărțeau clandestin, la alegerile județene din Făgăraș, agenții lui Aurel Dobrescu (național-țărănist). E o fițuică mică, fără nici o indicație de tipar, cu următorul conținut:

„Trăiască Democrația
Frontul Popular
Mihalache Dr. Lupu și Madgearu
Dr. Iuliu Maniu
Republica
Jos Regele
Camarila
V O T A Ț I“

Reproduc fițuica așa cum se prezintă, cu lipsa ei de punctuație și cu dispoziția exactă a rândurilor. Republicanismul lui Aurel Dobrescu nu prezintă nici interes, nici pericol. E un republicanism în genul celui de la Ploiești al lui Candiano Popescu, pe vremea Regelui Carol I. Național-țărăniștii sunt însă exasperați de probabilitatea unei excluderi de la moștenirea Guvernului Tătărescu, și caută să intimideze Coroana prin procedee pe care Caragiale le-a imortalizat. O mână grea de se va lăsa asupra acestor domni, vor intra cu toții în gaură de șarpe. Curajul lor, ca al tuturor lichelelor, e de ordin verbal.

Colonelul Matsui a prezentat în numele armatei japoneze din Nordul Chinei un ultimatum, generalului Sung-Cei-Yuan la Peking — ultimatum prin care se cerea ca trupele chineze să evacueze regiunea Peking-Wanping și să se retragă la Paoting, până ieri 27 iulie la amiază. Chinezii au refuzat să satisfacă cererea japonezilor și în consecință aceștia au început atacul Pekingului. Pekingul e atacat pe la Sud. Lupte violente sunt în curs. Războiul pare acum cel puțin, oficial dezlănțuit, și orice negociere a încetat. Vor reîncepe negocierile după ce japonezii vor fi luat Pekingul? În haosul din Extremul-Orient, nici o previziune nu este posibilă.

Regele Incognito se plimbă la Bruxelles și la Gand. A vizitat monumentele ambelor orașe și a depus coroane pe mormintele familiei Regale, inclusiv soldatul necunoscut.

Le Petit Journal din Paris, ocupându-se de situația din Uniunea Sovietică, afirmă că din totalul de 2 800 000 membri ai Partidului Comunist Rus, 700 000 au fost atinși prin măsurile „de purificare” luate în ultima vreme. Ziarul arată că au fost executați, între alții, 9 generali, 5 președinți de republici autonome, 18 miniștri, 5 conducători de institute bancare, 4 conducători de ziare și vreo 10 scriitori!

„Doux pays!”

Miniștrii și deputații ortodocși care au votat Concordatul, au fost excluși din Biserica sârbă, cu excepția ministrului de Război, generalul Marici.

Pot să plec în liniște: banda de pungași care devaliza de câțva timp vagoanele cu paturi (s-au comis peste 30 de furturi reușite) a fost prinsă azi-noapte pe linia București–Brașov. Era linia pe care operau mai ales. Pungașii erau adevărați acrobați și executau furturile prin ferestrele deschise, noaptea, lăsându-se de pe acoperișul vagoanelor, în mersul trenurilor.

„Le roi s’amuse”:

Pangal, care a venit azi la Sinaia să mă vadă înainte să plec, îmi povestește că în cercurile guvernamentale se vorbește de nemulțumirea Regelui față de modul cum a fost tratat la revista din 14 iulie la Paris. Cel dintâi a sosit dânsul (conformându-se orei fixate de direcția protocolului), al doilea, după câteva minute, Sultanul Marocului, iar Președintele Lebrun numai după un sfert de oră. Astfel încât, în loc ca Președintele să primească pe Rege, cum ar fi fost firesc dat fiind că Regele era invitatul Președintelui, a primit Regele pe Președinte ca un simplu vasal și la rând cu marocanul. A fost probabil la mijloc mai mult o „gafă” a protocolului francez, decât o intenție de umilire. Hohenzollern-ul și-a notat însă înjosirea, deși învelindu-se în halatul alb al Cavalerilor

lui Mihai Viteazul, a vrut parcă dinadins să facă pereche cu Sultanul alb. E ciudat că ziarele din Paris n-au publicat decât o singură fotografie cu Regele, din acea zi: fotografia care înfățișează pe Președintele Lebrun, în jachetă neagră, între cei doi Sultani albi și... vasali! Să fi fost *aci* o intenție? Dacă da, „ce fut une maladresse“.

Pangal mi-a raportat mai departe că proiectul pactului de asistență ce ni se cere să semnăm cu Rusia — și pentru care Franța și Cehoslovacia insistă atât — ar conține o clauză prin care Sovietele s-ar obliga, în cazul în care armata lor fiind chemată în ajutorul Cehoslovaciei și ar ocupa în acest scop, cu voia noastră, Nordul României, să-și retragă forțele până dincolo de Nistru, după încheierea păcii. Ostrovski ar fi prezentat zilele trecute, o ultimă redactare în acest sens, relevând că prin această clauză Rusia Sovietică ar recunoaște indirect granițele actuale ale României, și prin urmare alipirea Basarabiei.

Încercarea rușilor e copilărească. Dacă s-ar semna un asemenea act, ar fi să autorizăm ocuparea României de către ruși, fără ca dânșii să ne recunoască nici măcar alipirea Basarabiei *expressis verbis*. Se știe ce valoare pun rușii pe un petec de hârtie; odată instalați în Basarabia, n-ar mai pleca. Regele a refuzat la Paris, unde a fost din nou asaltat, semnătura noastră pe un act de asemenea soi — și bine a făcut. Rezultatul a fost că la plecare n-a mai fost însoțit de cei care-l salutaseră la venire: și-au adus oamenii aminte că Majestatea Sa călătorește incognito.

Se zvonește că din cauza conflictului dintre Sf. Sinod și Guvernul iugoslav (pricinuit de încheierea Concordatului), Stoiadinovici își va da demisia, și că în locul său, generalul Ciolac-Antici va prezida un Guvern de militari.

Retragerea Guvernului Tătărescu în cursul lui august nu mai e un secret pentru nimeni: Incuț și subsecretarul său Bârcă, au pus până și pe gazetari în curent. Se acreditează însă din ce în ce, că Regele va primi demisia *în principiu*, dar va ruga Guvernul să lucreze mai departe, și nu va rezolva criza decât în septembrie. Să dea Dumnezeu să fie așa, căci eu plec diseară la ora 10, la Nauheim.

31 iulie. Sosit cu bine aseară la Nauheim. M-am regăsit cu plăcere în excelentul Grand Hotel și azi-dimineață mi-am început cura.

Era însă să rămân alaltăieri seară la Nürnberg, fără adăpost. Ca să nu debarc la Frankfurt la orele 2 dimineața, m-am oprit să petrec noaptea la Nürnberg. Toate hotelurile erau pline, o invazie de turiști străini și germani, și numai cu foarte mare greutate am putut găsi o cameră.

Petrecut dimineața de ieri în orașul lui Hans Sachs și al lui Albert Dürer. Revăzut cu plăcere — dar cu mai puțin entuziasm — bisericile vechi și malurile pitorești ale Pegnitz-ului, legate în mintea mea de amintirile dinainte de război. N-am mai fost în Nürnberg de mai bine de 25 de ani. În fond, și Adam Kraft, și Veit Stoss și Peter Vischer și Pleydenwurff sunt artiști de ordin secundar — oameni de meșteșug, dar fără avânt.

Orașul însă rămâne simpatic. Vizitat „colosalele“ clădiri pe care hitlerismul le ridică la marginea orașului pentru ținerea și adăpostirea congresului anual al Partidului Nazist. În fiecare an, partidul mobilizat se întrunește în ziua de 6 septembrie (și următoarele) la Nürnberg, într-un gigantic „Parteitag“. Pentru a conține sute de mii de oameni, se construiesc amfiteatre și stadioane cu caracter ciclopic, care între cele mai impunătoare construcții romane își poartă imaginația spre construcțiile Faraonilor. Stilul, simplu, fără ornamentație, e frumos și impresionant. Efecte de masă, foarte reușite. Partidul Național Social trebuie să fie sigur de viitorul și de puterea lui ca să-și permită astfel de întreprinderi și să cheltuiască atâtea miliarde în clădiri inutilizabile în afară de viața de partid. Nürnbergul e însă foarte mândru de a fi fost desemnat ca una din cele trei capitale ale Germaniei reînnoite: într-adevăr, la Berlin e reședința Guvernului, la München administrația partidului, iar la Nürnberg locul de împărțire al maselor cu conducătorii ei.

Alaltăieri în tren, cineva care citea gazetele mi-a dat știrea că Japonia a recunoscut oficial anexarea Etiopiei de către Italia. Probabil, pentru ca și Italia să recunoască la rândul ei, și foarte în curând, noul regim pe care Japonia îl va stabili în Nordul Chinei.

1 august. Japonezii au ocupat Pekingul fără nici o rezistență din partea chinezilor. A 29-a (!!) armată chinezească și generalul Sun-Tce-Yuan s-au retras fără luptă. Vechea și prestigioasa capitală a Imperiului Chinezesc, interzisă străinilor secole de-a rândul, e pentru prima dată în mâinile japonezilor. Simbolic! Oficial, războiul tot n-a fost declarat

nici de japonezi, nici de chinezi — așa încât Europa Geneveză poate continua „să urmărească cu atenție evenimentele“(!) fără să intervie, colectiv sau individual. Ce farsă! Parcă față de Italia și de Etiopia s-a procedat altfel!

La Londra — și în toată Europa Occidentală — se discută cu vioiciune mai departe problema neintervenției în Spania. *Le Temps* consacră acestor discuții trei mari coloane, și ajunge — judicios — la concluzia că ne aflăm în prezența a *trei teze*: teza franco-engleză, teza italo-germană și teza sovietică! Bravo, *Le Temps*! E probabil că până la sfârșit se va adopta o a patra: teza lui Hübsch și că conferința se va muta în Portul Marsiliei!

În Irlanda de Nord (Belfast) o vizită a perechii Regale engleze a fost marcată de numeroase bombe explodate și atentate, dar nu pe parcursul Suveranilor. O mică atenție a nebunilor din Dublin. Acest cuib de anarhiști ar trebui exterminat.

Masseurul meu de anul trecut, Herr Klöser s-a sinucis. S-a spânzurat acum trei săptămâni fiindcă se certase cu fratele lui, la care ținea foarte mult, dar care călcau alături de drumul datoriei. Atâta virtute nu se mai găsește decât în speța masseurilor. Îmi pare rău de dânsul: masa foarte bine și povestea istorioare pe când masa.

2 august. Deși departe de proximal nostru Orient și fără știri din țară și din vecini, îmi mai vine câte un zvon prin ziarul *Le Temps*, singurul meu izvor de informație. Despre deplasările Regelui nostru, marele ziar partizian e mut, dar printr-o telegramă de la Belgrad publicată în numărul de ieri, aflu că sârbii continuă să se agite pe chestia Concordatului, ba se iau chiar la bătaie: în învălmășala ce a avut loc cu prilejul înmormântării patriarhului Varnava, episcopul din Șabaț s-a ales cu capul spart! *Le Temps* socotește totuși că lucrurile se vor liniști. Guvernul nu intenționează să aleagă numaidecât pe succesorul lui Varnava, iar Stoiadinovici și-a luat un concediu și a plecat să-l petreacă pe coasta Dalmației.

În Franța a fost promulgat un al doilea decret-lege privitor la măsurile financiare. Decretul din 8 iulie a avut de scop comprimarea cheltuielilor și sporul veniturilor bugetului ordinar. Noul decret prevede comprimarea cheltuielilor bugetului extraordinar de investiții pentru lunile care au mai rămas din exercițiul curent, dar mai ales pentru creditele prevăzute pentru anul 1938. Bonnet se adevărește un bun ministru de Finanțe curent, și face ce poate cu mijloacele pe care le are la dispoziție. Situația financiară s-a îmbunătățit mult în Franța, de la numirea lui. Rămâne de văzut dacă numai prin paleative va putea scoate căruța din fâgaș. Cred că nu, și amânarea reformelor radicale indispensabile, e o greșeală — economică dacă nu politică. Dar e desigur și una politică. Timpul pierdut nu se mai regăsește.

Ducele și Ducesa de Kent se plimbă prin Polonia. Au fost oaspeții lui Poklewski-Koziel (nepotul răposatului nostru prieten) la Katowice. Acum sunt la Kracovia, unde fac o vizită postumă Mareșalului Pilsudski, iar de la Kracovia se vor duce la Lancut, la contele Potocki.

La Londra, discuțiile continuă la Comitetul de neintervenție. Neînțelegerea continuă și ea să domnească. De data asta *Le Temps* are cuvinte severe pentru intransigența Sovietelor.

3 august. Oscilațiile diplomatice:

Raporturile dintre Anglia și Italia, iarăși încordate de când cu sabotarea propunerilor engleze la Comitetul de neintervenție din Londra, par a intra într-o fază nouă și o înțelegere între ambele Puteri, o înțelegere sinceră, nu este exclusă. Destinderea a fost înlesnită mai întâi prin ultimele declarații ale d.d. Anthony Eden și Duff Cooper în Camera Comunelor, declarații din care reiese că deși Anglia e hotărâtă să-și apere drepturile sale în Mediterana (pe care o consideră ca o arteră indispensabilă pentru circulația Imperiului), nu se gândește să excludă pe nimeni din bazinul acestei mări. Apoi, prin schimbul de vederi între ambasadorul Eric Drumond și contele Ciano la Roma, între ambasadorul Grandi și Musiu Anthony la Londra. Se zice că un schimb de scrisori între Mussolini și Neville Chamberlain ar fi intervenit acum în urmă. În tot cazul, o *adevărată înțelegere*, ce ar fi de dorit pentru întreg

echilibrul politic al Europei, nu va putea fi realizată între cele două Puteri până ce Anglia nu va recunoaște cucerirea Etiopiei și până ce Italia nu va primi aplicarea metodelor engleze în chestia neintervenției în Spania.

În acțiunea de „purificare“ întreprinsă de Stalin a venit la rând și amicul nostru Bela Kuhn, fostul dictator roșu de la Budapesta, pe care trupele noastre l-au pus pe fugă. Bela Kuhn a fost arestat la Moscova, și va suferi la rândul lui mizeriile și pedeapsa pe care le-a impus în vremea atotputerniciei sale, atâtor mii de oameni nevinovați. *Sic transit gloria... Bellae!*

În fiecare zi ziarele aduc vestea de noi arestări și executări, și acțiunea lui Stalin — care, ca să se apere a luat ofensiva — merge nebunește. *Le Matin* și *Excelsior* (din Paris) anunță arestarea recentă a mai multor comandanți superiori, printre care amiralul Victorov, șeful Flotei sovietice din Oceanul Pacific. Ar mai fi fost arestați cinci comandanți de Corp de Armată, 12 generali de Brigadă, peste 100 de colonei și 2 000 de ofițeri de grade inferioare. De asemenea șeful Poliției aeronautice Chripin și directorul Academiei militare aeronautice, generalul Pomeranțeco. Mareșalul Voroșilov, „a cerut din motive de sănătate“ să fie înlăturat din „Comisia de purificare“ a Armatei. Cine va câștiga până în cele din urmă partida? Deocamdată Stalin se ține bine.

4 august. În China, ostilitățile au încetat pentru moment. Japonezii au nevoie de o pauză ca să restabilească ordinea la Peking și la Tsien Tsin, pe care le-au găsit prada anarhiei chinezești.

Pauză de asemenea pe fronturile spaniole, din cauza căldurii excesive. Naționaliștii își consolidează noile poziții câștigate în ultimele ofensive, și așteaptă probabil întăririle... italienești și germane, ca să înainteze mai departe.

La Londra, deși neînțelegerea continuă neatenuată în Comitetul de neintervenție, atmosfera pare să se fi calmat. Trebuie admirat tactul cu care Guvernul englez manevrează „gravitatea situației“ și „destinderile“ pentru a menține în opinia publică o îngrijerare suficientă ca să justifice enormele investiții militare (singurul remediu împotriva soma-

jului), fără să provoace însă conflicte mai serioase între diferitele Puteri. După ce timp de câteva săptămâni, Cabinetul din St. James a răscolit lumea cu propunerile sale de neintervenție în Spania, și a mers până a da să se înțeleagă că din acceptarea sau din respingerea lor depindea pacea sau războiul — iată pe Sir Neville Chamberlain într-o nouă ipostază, pretinzând că la urma urmelor afacerile spaniole nu constituie pivotul politicii europene!! Presa engleză socotește și dânsa acum, că sunt alte chestiuni mai importante de rezolvat, în raporturile Puterilor Occidentale, și vorbește pe șleau de un proiect de conferință a celor patru Puteri Locarniene, conferință ce s-ar întruni în octombrie la Londra. Primul act al Conferinței ar fi recunoașterea Imperiului Italian al Etiopiei! Va fi probabil chiar singurul rezultat al Conferinței, căci „gravitatea situației“ n-ar putea fi suprimată fără o încetinire a ritmului înarmărilor — și ca consecință fără o sporire a șomajului și a mizeriei! Toate bune; dar socoteala finală, cine o va plăti? Sau se vor lichida toate conturile prin falimentul monetar?

În tot cazul, pare că, conferința celor patru Puteri va avea loc în octombrie la Londra — și se zice că scrisorile schimbate între Chamberlain și Mussolini n-au avut de scop decât pregătirea acestei întruniri.

5 august. Următoarea notă din ziarul *Le Temps* pune la punct starea relațiilor anglo-italiene, și explică schimbul de scrisori dintre d.d. Neville Chamberlain și Mussolini.

„Dl Neville Chamberlain s-a înapoiat luni din vilegiatura dsale de la Chequers și a plecat după puțină vreme în Scoția. Dsa a avut o întrevedere de 40 de minute cu contele Grandi, la reședința din Downing-Street, întrevedere în cursul căreia ambasadorul Italiei i-a remis răspunsul dlui Mussolini la scrisoarea pe care i-o adresase. În această notă autografă și însoțită de traducerea în englezește, șeful Guvernului italian se declară însuflețit de aceleași sentimente ca primul ministru englez, regretă că raporturile dintre ambele țări au fost mai puțin bune în ultima vreme, și exprimă dorinți ca ele să fie ameliorate.

La Londra se crede că o asemenea ameliorare depinde în mare parte de însuși Guvernul italian, care, într-adevăr, pare dispus să adopte o atitudine mai puțin ostilă față de Anglia, suprimând boicotarea tuturor știrilor pornite din această țară și suspendând propaganda în limba arabă emisă de stația de radiofonie din Bari. Din partea englezească se socotește totuși că mai rămâne mult de făcut pentru ca raporturile din-

tre Roma și Londra să redevie normale. În acest scop nu se proiectează totuși negocieri ca acelea care au dus la schimbul declarațiilor din 2 ianuarie trecut, acel «gentlemen's agreement» care a creat în Italia iluzii și neînțelegeri periculoase și a inspirat trimiterea masivă de trupe italiene în Spania.

E tocmai chestiunea Spaniei care trebuie reglată înainte ca raporturile dintre Anglia și Italia să se poată îmbunătăți altfel decât în mod superficial. Pentru Abisinia, se crede la Londra că îngrijorările Italiei sunt lipsite de temei, căci nu e îndoielnic că recunoașterea faptului îndeplinit va avea loc într-un viitor foarte apropiat, poate chiar cu prilejul viitoarei adunări a Societății Națiunilor.

Nu e vorba pentru moment de un contact personal între miniștrii englez și italian, și nu este exact că dl Eden, în special, se gândește să meargă la Roma. Nu trebuie de asemenea luate în serios anumite informații, care au circulat în cercurile italiene, privitoare la intenția dlui Chamberlain de a substitui pe dl Eden la Afacerile Străine. Inițiativa luată de dl Chamberlain de a adresa o scrisoare la Roma este explicată prin dorința sa de a îmbunătăți raporturile dintre cele două țări și prin imposibilitatea, pe care a constatat-o, a unor întrevederi între miniștrii celor două Guverne. Nu e imposibil ca această procedură a scrisorii personale și autografe să fi fost sugerată de ambasadorul Italiei la Londra, dar întrevederile dintre d.d. Neville Chamberlain și Grandi au fost puse la cale — lucrul este cert — de către Foreign-Office-ul englez“.

În vederea siguranței curei mele, caut în ziarele franceze și germane urmele deplasărilor Regelui Carol, dar nu găsesc nici un rând. Parcă ar fi un boicot. Găsesc în schimb în *Le Temps* interesanta informație că dl general Sichitiu a fost încântat de organizația „liniei Maginot“ și de armamentul francez. Cum din țară nu primesc nici știri, nici gazete, sunt în întuneric asupra posibilităților mele de ședere aci, și mai ales asupra celor de a merge pentru câteva zile la Paris, unde Champin și Stern doresc să mă întâlnească (afacerile Stelei Române).

6 august. Democrația internațională și-a schimbat macazul. Pivotal politica europeană nu mai e „principiul neintervenției în Spania“ ci — raporturile anglo-italiene. Articolul de fond în ziarul *Le Temps* de ieri poartă titlul: *Les conversations anglo-italiennes*, iar cele două coloane

din prima pagină zilnic consacrate „Neintervenției“, pe cel de: *Les relations anglo-italiennes*. Ziarele din Londra și din Roma, declarațiile dlor Eden, Duff Cooper și Ciano sunt puse la contribuție pentru a dovedi lumii că „pacea“ e în mâna Italiei! Și mai sunt oameni care se emoționează, citind aceste palinodii!

În *Le Temps* cu data de 4 august, dl Landormy (nume predestinat) consacră în seria sa asupra școlilor muzicale un lung articol *Tinerei școli Române*. E o cinste pentru noi, dar ce plixis! Articolul dlui Landormy e un panegiric banal al operelor lui George Enescu, pe care criticul franțuz îl consideră, împreună cu dl Stan Golestan, ca întemeietorul școlii muzicale românești. O fi, dar Enescu nu trebuie să fie încântat de împerecherea cu dl Stan Golestan. La sfârșitul articolului, dl Landormy enumeră pe toți muzicanții români, compozitori și executanți, de la Nona Ottescu la Filip Lazăr și de la Perlea la Alfred Alexandresco — dar, oroare! — nu citează pe maestrul Gogu Georgescu. Să nu întâlnească Toutou Georgescu pe dl Landormy, că-l trezește cu două perechi de palme!

Neguțul și-a scris memoriile. Le-a tradus un Sedenist în englezește și au fost date la tipar. Neguțul, sfătuit de „prieteni politicieni“, le-a retras însă de la imprimărie. Mai speră ceva?

Cu litere de o șchioapă *Le Temps* publică „Un déjeuner diplomatique á la présidence du Conseil“. E vorba de dl Richard Franasovici și de Mme Mary, oaspeții dlui Chautemps la „hotel Matignon“. De pe vremea pașapoartelor, avea Franasovici o afinitate pentru diplomatie. O fi la preț amicul Richard, dar la ce dispreț a ajuns președintele Consiliului de Miniștri francez.

Mână tare:

Dl Ghicev, fost ministru și unul din șefii mișcării țărănești bulgare a fost arestat în gara Sofia, la coborârea din trenul care-l aducea din străinătate. În interviuri date la Praga, Paris și Lausanne, dl Ghicev criticase deschis regimul politic actual din Bulgaria. Ca să se învețe minte și să-și țină gura.

Ziarele continuă să dea liste lungi de arestări în Rusia. Continuă „purificarea” în rândurile cele mai de seamă ale administrației. Între alții au mai fost arestați și Arosiev, directorul Societății pentru relațiile culturale dintre Uniunea Sovietelor și străinătatea — și generalul Amelin. Stalin a trecut și în Ucraina, unde comisarul (ministrul) Finanțelor, adjunctul său și mai mulți membri ai Polit-biuroului au fost ridicați și ei.

8 august. Alaltăieri a picat la Nauheim ilustrul conte Szembeck, subsecretar de Stat al Ministerului Afacerilor Străine polonez, și fost ministru al Poloniei la București, înaintea lui Arcizewski. S-a oprit în treacăt, împreună cu dama, venind cu automobilul de la Spa și mergând în etape, prin Nürnberg, München și Viena la Cracovia, adică alături, la el la moșie. Szembeck, cu care am prânzit și stat de vorbă destul de mult, mi-a părut întinerit (cura de la Spa?) și mai puțin prost decât îl știam. Se vede că teoria după care funcția creează organul e adevărată, căci cei trei ani de serviciu la Minister, au făcut din Szembeck alt om. Și „pantera neagră” mi-a părut mai în formă, deși grețosă cu pretențiile și cu mofturile ei.

Viceministrul polonez nu mi-a spus nimic nou, dar mi-a confirmat tot ce ne povestise Arcizewski despre vizita Regelui în Polonia și despre într-adevăr excepționala impresie pe care a făcut-o în toate straturile poporului. Despre proiectele de „Uniune personală”, nimic, afară de următoarea întrebare pe care mi-a pus-o fără multă legătură cu cele ce spusese înainte. — „Vous ne croyez pas que le Prince Michel devrait apprendre le polonais?” — și care poate fi interpretată ca o aluzie la o eventuală posibilitate de domnie a Prințului în Polonia. Am făcut cu Szembeck multe planuri și am rămas înțeleși să vin la iarnă la Varșovia — dacă voi face parte din viitorul Guvern, în vizită oficială, iar dacă nu, să țin o conferință asupra necesității de *colaborare* între România și Polonia: mai mult decât alianță, — colaborare.

Vorbind despre Franța și Germania, Szembeck mi-a povestit ceva foarte interesant, anume o declarație de cea mai mare importanță pe care i-a făcut-o Hitler anul trecut. Se știe că francezii explică în bună parte necesitatea în care s-au aflat să ia Sovietele în brațe, prin frica să nu le ia nemții. Am arătat și eu în cursul acestor însemnări că există într-adevăr în Germania un curent destul de puternic (mai ales la Wilhelmstrasse, în anturajul lui Neurath) favorabil unei alianțe germano-ruse. După declarația pe care a făcut-o însă Hitler lui Szembeck, se pa-

re că nici o posibilitate de apropiere nu există între Germania și Soviete. „Politica mea nu e dusă numai împotriva Sovietelor; e dusă mai ales — a spus textual Führerul — împotriva rușilor ca ruși. Europa e amenințată printr-o ideologie nebuloasă, prin obiceiuri antisociale, printr-o mentalitate specială, care ne vin din Asia. *Poporul rusesc e mediul prielnic în care acești microbi pot prinde și să se înmulțească.* Dacă Europa vrea să rămână Europa, și să nu devină China, apoi trebuie să alunge pe ruși dincolo de Urali, în Asia, căreia aparțin“! După această ieșire, Hitler a mai adăugat, că orice popor din Europa, care se aliază cu rușii comite o crimă și că existența Poloniei și a României *sunt de interes public* pentru toate țările civilizate. De aci politica de prietenie și de sprijin a Germaniei față de Polonia — Politică pe care Germania ar dori să o facă și față de România.

Szembeck mi-a mai povestit că Regele Carol a cumpărat (acum, cu prilejul călătoriei sale în Anglia) yachtul... pe care Regele Eduard al VIII-lea a făcut acum un an fatala lui călătorie cu duduia Simpson... Le nimerește și Regele nostru, nu e vorba, ca Eremia cu oiștea în gard! Înainte de a pleca din țară mi se șoptise ceva despre cumpărarea unui yacht (fără să mi se spună care) — mi se spusese că Guvernul nu știa de unde să scoată paralele să-l plătească. Am crezut atât de puțin în acest zvon, încât nici nu l-am notat în aceste însemnări. Poate că „pentru Regele Poloniei“ un yacht să fi fost indispensabil?

Mai știi...¹

Ieri având zi de repaus, am fost la Cassel să văd Crucifixul lui Altdorf. Vestitul tablou, care m-a impresionat atât în reproducere, mi-a dat o decepție — mare. Expresiunea figurilor e mult mai sugestivă în gravură; coloritul e slab, și a fost vădit refăcut în cursul vremurilor, fără multă pricepere. În schimb m-a încântat, alături, un portret al Elisabetei Tucher, de Dürer. Galeria de pictură de la Cassel e dealtmintereli cât se poate de interesantă. Nu conține prea mult, dar mai tot e bun, fără să fie excepțional. Rembrandt e reprezentat prin multe pânze, dar nu din cele mai importante. Cea mai celebră, „Iacob binecuvântând pe nepoții săi Manasse și Efraim“, e departe de operele principale ale pictorului, de la Amsterdam și de la Haga. Câteva portrete interesante de Van Dyck și de Franz Hals, și multe, multe lucrări plăcute ochilor, dar care nu fac osteneala unei călătorii speciale.

¹ Acest yacht a fost cumpărat și a devenit „Luceafărul“.

Cassel-ul, ca oraș, nu prezintă decât un singur interes: e poate locul din Germania în care se poate constata mai bine nebunia și megalomania unor mici dinastii, care în absolutismul lor despotice, au irosit averea publică ca să imite pilda lui Ludovic al XIV-lea și a Versailles-ului, și să se așeze în rândul monarhilor de seamă. Broaște care încercau să se umfle cât boii, caraghioșii „qui pétaient plus haut que leur derrière“! Wilhelmshöhe ar fi fost o nebunie chiar pentru un Rege al Franței sau al Angliei, sau pentru un Împărat al Rusiei. Nu vine nimănui să creadă că a fost realizat de un principic al Hessei, ridicol „Landgraf“ fie și ridicat la rangul de Elector al Imperiului (Kurfürst). Cine cunoaște într-adevăr numele unui Wilhelm al VIII-lea, sau al IX-lea (I-ul ca Kurfürst)?

Palatele din oraș (Schloss și Bellevue sunt inexistente ca arhitectură; din acest punct de vedere, Wilhelmshöhe (la marginea orașului) e prea existent căci e bloncos și lipsit de orice farmec al proporțiilor. De o rară frumusețe însă, și în palatele din oraș și la Wilhelmshöhe e mobilierul, aproape tot din epoca primului Imperiu. O asemenea colecție de mobile, de dulapuri, de birouri, de scrinuri „premier Empire“ n-am văzut nicăieri. Cine n-a văzut Cassel-ul n-are decât o slabă idee despre arta mobilei franceze de pe vremea lui Napoleon I. Sunt piese fără pereche. Cassel-ul ar putea furniza singur o expoziție complectă a unei epoci unice în felul ei — fiind *în afară de timp*.

Parcul de la Wilhelmshöhe și Karlsau în oraș sunt o frumusețe. Concepție grandioasă, complect reușită în execuție. Interesant este și cartierul din jurul palatului Bellevue construit sub influența arhitecților francezi Du Ry (tatăl și fiul, refugiați din Franța în urma revocării edictului din Nantes), pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea. Pare un cartal din vechiul Versailles. Influența franceză se mai resimte și în amintirile lăsate de Regele Jérôme Bonaparte (rege al Westfaliei, cu capitala Cassel), deși domnia lui a fost atât de scurtă. Asupra palatului de la Wilhelmshöhe mai planează și amintirea lui Napoleon al III-lea, deținut acolo ca prizonier de război. Camera lui de dormit, biroul, cabinetul de toaletă și un salon ce-i fusese rezervat au rămas intacte și se arată vizitatorilor. Printr-o ironie a soartei, apartamentul e plin numai cu mobile „Empire“, toate piese de muzeu!

Un prieten îmi trimite de la București, următoarea „tăietură“ din *Curentul*:

Un accident de coafură al dnei Franasovici.

„Parchetul a fost sesizat ieri cu o plângere a dnei Franasovici făcută contra cunoscutului coafor Ionică de la Athénée-Palace, prin care dsa solicită împotriva lui aplicarea penalității prevăzute de articolele 471 și 478 Cod Penal (desfigurare) pentru că greșise grav în forma în care a tuns-o.

Dl procuror Vâlvoreanu examinând plângerea a găsit că nu era locul să i se dea curs, și a clasat-o.

Urmează acum ca dna Franasovici să se adreseze eventual tribunalelor pe cale de acțiune directă.“

Mary, scumpă Mary, de ce nu ți-o fi trăgând soțul tău Richard palmele pe care le meriți la fiecare pas?

La Comitetul de neintervenție, la Londra, discuțiile au ajuns o jale și presa engleză prevede că în curând Comitetul „va lua vacanța“! (Să-i fie țărâna ușoară). Interesant, nu mai e ce se întâmplă la acel Comitet, interesant e cum a evoluat opinia cercurilor ortodox democratice. Ziarul *Le Temps* de sâmbătă comentând eșecul Comitetului scrie *cu litere groase*: „L’attitude russe est le seul obstacle insurmontable, actuellement, á la poursuite des travaux“. Cum? Nu mai sunt Italia și Germania de vină? Nu mai au aceste două țări „pacea și războiul în mână?“

9 august. Lumina ne vine de la Răsărit: japonezii au inventat un nou mod de a face războiul. Nu-l declară, ambasadorul lor tratează pe capete la Nanking, iar pe când tratează, trupele Mikadoului dau lupte crâncene, ocupă și organizează provincii întregi. Metoda este excelentă căci pacea poate astfel fi încheiată în orice moment, iar argumentele tunurilor vin în ajutorul raționamentelor diplomaților. Și cum nu există stare de război oficială, situația se simplifică mult față de terți.

Am aflat în fine azi că Regele nostru se plimbă încă pe coastele Dalmației. De l-ar ține pofta plimbărilor încă câteva săptămâni... Ar fi însă prea frumos.

Căldură caniculară, de patru zile. N-ași fi crezut că în această parte a Europei poate fi așa cald. E aproape ca la noi; îmi curg nădușelile pe când mă îmbrac.

10 august. Radovici îmi trimite câteva ziare din țară pentru a mă pune în curent cu luptele lui de la Făgăraș. Prin aceste ziare aflu că Regele a trebuit să sosească în țară ieri. Predicțiile lui Angelescu (doctorul) par a se realiza. În tot cazul Regele s-a înapoiat înainte de data de 15 pe care mi-o fixase mie. Cum n-am nici o altă știre din țară, nu-mi modific pentru moment programul. Am scris chiar ieri lui Ossiceanu la Paris că sunt gata să mă întâlnesc cu Champin și cu Stern între 25 și 30 august, unde vor voi. În caz de nenorocire voi avea toată vremea să-i previn.

Azi, zi mai răcoroasă. Să fi trecut valul de căldură?

11 august. Ziarul *Le Temps* de ieri comentează, cum se comentează cuvântul Evangheliei, un comunicat făcut presei și transmis tuturor *Ambasadelor și Legațiilor acreditate la Washington*, prin care dl Cordell Hull, secretarul de Stat, face cunoscute lumii scopurile politicii externe americane. Prin acest comunicat se afirmă solemn că Statele Unite sunt pentru menținerea păcii (ar fi putut fi altfel?), pentru menținerea „unei atitudini calme și moderate“ față de problemele naționale și internaționale (!! adică, politica mâinilor încrucișate!). „Socotim necesară — preciza comunicatul — eliminarea forței în soluțiile politice (?) și suntem împotriva intervenției în afacerile interne ale altor națiuni“. Comunicatul mai conținea și cunoscutele palinodii relative la respectul tratatelor, la revizuirea lor (contradicție), la dezarmare, la înlăturarea barierelor economice.

Conținutul comunicatului nu prezintă nici un interes; interesant e faptul comunicatului în sine și efectul produs în țările de veche cultură și civilizație. Iată o țară întemeiată de aventurieri, de pușcăriași și de sclavi, ca toate coloniile, care-și permite să vorbească ca Papa de pe tronul său și să dea lecții și sfaturi omenirii, și omenirea le ascultă cu smerenie, și cu gura căscată! Cât drum, cât drum nenorocit a făcut biała Europă în mai puțin de două veacuri!

La Belgrad, și în toată Iugoslavia conflictul și tulburările provocate de votarea Concordatului sunt departe de a se liniști. Sinodul și-a publicat hotărârea de excomunicare împotriva membrilor Guvernului vinovați de votul cu pricina. Membrii Guvernului, și partizanii lor, protestează împotriva acestei hotărâri și o declară anticonstituțională.

Macek, șeful opoziției croate declară că, croații n-au nevoie de Concordat — ca să mai arunce untdelemn pe foc. Regentul Paul a primit la Brod pe d.d. Cirici președintele Skupcinei, Maiuranici președintele Senatului și Ilici primarul Belgradului. În cercurile politice se comentează aceste audiențe și se crede în constituirea unui Minister neutru, care să împace lucrurile. În tot cazul zilele Guvernului Stoiadinovici par sfârșite. Din punctul de vedere al politicii externe, schimbarea poate să aibă importanță. Depinde de cine va lua frâul guvernării.

Kent și Marinella continuă să se plimbe în Europa spre a dovedi lumii că frumusețea și prostia sunt deseori însușiri complementare. După ce au fost oaspeții lui Poklewski-Koziell (?), lui Potocki la Lancut (nimic de zis), iată-i acum găzduiți de fiul lui Hoffmansthal (poetul) la Aussee!!!

12 august. Refăcut ieri excursia pe Rin. Plecat la ora 4 dimineața, m-am înapoiat la ora 8 seara. E cea mai frumoasă plimbare — cu automobilul prin Wiesbaden până la Rin și cu vaporul de la Asmanshausen la Koblenz — ce se poate face de la Nauheim. Pe lângă interesul și frumusețea priveliștelor am mai avut anul trecut și emoția ce se leagă de o lungă despărțire: revedeam locuri pe unde nu mai trecusem, prin unele, de 25 de ani, prin altele (Ems și valea Lahnei) de aproape 50! Anul acesta am trecut pretutindeni cu mai puțină emoție, cu mai multă liniște sufletească, dar cu aceeași încântare.

Autobuzul care ne-a dus, a mai complicat puțin parcursul de anul trecut; ne-a urcat la monumentul național dintre Rüdelsheim și Asmanshausen și după Koblenz ne-a suit la fortăreața Ehrenbreitstein și de acolo ne-a coborât direct la Bad Ems, prin Arenberg — fără să mai treacă prin Niederlahnstein.

La Niederwald, mă urcasem în 1887 cu tată-meu în drum de la Karlsbad spre Ostanda. Inaugurată în 1883, colosala statuie a Germaniei se ridică încă, ca o parvenită, învelită în aur. Bronzul nu avusese încă răgazul să-și ia patina vremii. Acum statuia ca și basso-reliefurile s-au înnegrit, nu mai sunt atât de dezagreabil bătătoare la ochi și par în doliu. Și în doliu și sunt, căci a pierit ceva, a pierit trufia Împărăției Germane. După gloria de la Versailles, a venit rușinea de la Versailles. Întregul monument, „operă de profesor“ cu „colosalele“ lui proporții, e

prin sine întristător prin lipsa oricărui avânt sufletesc, oricărei realizări artistice. În jurul acestei namile a banalității, fluturau însă în 1887 steagurile invizibile ale puterii și ale entuziasmului unui popor ce realizase o nemaipomenită biruință și unitatea neamului. Tânăr, abia ieșit din școală, priveam cu ochii înlăcrimați spre hotarele Franței; un grup de flăcăi cânta „Die Wacht am Rhein”; la picioarele noastre curgea, argintiu, lin și maiestuos Rinul, în fine german — o atât de adâncă emoție mă cuprinsese încât mi-o reamintesc și astăzi. Am găsit o atmosferă cu totul schimbată, ieri, și monumentul de pe Niederwald, decăzut pare-se din scurta lui carieră de simbol al „Puterii” nu se mai prezintă azi lumii decât ca „belveder panoramic” și ca o stație fără deosebită importanță pentru turiștii pripiți.

În treacăt mi s-a arătat pentru prima oară castelul Johannisberg, pe deal, înainte de a ajunge la Geisenheim. Castel arătos, rămas în familia Metternich, cu toate dezastrele financiare prin care a trecut acest neam ilustru.

Ehrenbreitstein e o fortăreață formidabilă care și-a dovedit în cursul veacurilor inutilitatea, căci n-a împiedicat niciodată pe inamic să treacă peste Rin. Vederea e admirabilă, în sus și în jos de Koblenz, pe Rin — și în fața spre Cochem pe valea Moselei.

Arenberg e un loc de pelerinaj recent. Un preot catolic, pâr. I.B. Kraus, paroh al acestei mici comune de la 1834 până la 1893 (când a murit), a ridicat o arătoasă biserică, cerșind cu talerul. În stil roman destul de pur, biserica face impresie bună pe dinafară — înăuntru însă e o nenorocire. Un Christ sub un palmier, între cei doi tâlhari, hărăziți cu palmieri mai mici — o abundență în ipsos colorat, constituie un vicleim neașteptat într-o țară de cultură înaintată. Credincioșii vin totuși cu miile, și în jurul bisericii, înflorește un bâlci cu tot felul de obiecte de pietate, mătăanii, sfinți de ipsos și de zahăr — și tot felul de orori. De la Arenberg la Ems, drumul e cât se poate de frumos — și de bun.

Azi-dimineață mi-a telefonat Ossiceanu de la Paris. Champin și cu Stern neputând să se înțeleagă asupra unui loc și unei date de întâlniri, întrunirea noastră a fost amânată pentru octombrie. Cu atât mai bine. Iată-mă liberat dintr-o parte. Dacă mă vor lăsa și cei de la București în pace, îmi voi putea termina în liniște cura și petrece câteva zile la Weimar și împrejurimi, realizându-mi astfel o veche dorință. Cunoscând aproape toată Germania, e pentru mine o rușine să nu cunosc Weimarul.

13 august. Pofțiți de onorata „Kurverwaltung des Staatsbades Bad Nauheim“ am fost să vizităm, ieri după-amiază, „Hitlerjugend Lager“ de la Gedern. Încărcați în 5 autobuze și vreo trei automobile am parcurs distanța Nauheim–Gedern (prin Friedberg, Staden, Bad Setersm Ortenberg, Lissberg), vreo 45 de kilometri într-o oră și ceva. Șosea excelentă (Reichstrasse Friedberg-Lauterbach), priveriști variate, teren deluros, păduri de brad amestecate cu fag și arțari. Culturi admirabile mai ales de sfeclă. Lagărul tineretului hitlerist e așezat la vreo 3 kilometri de Gedern, într-o poiană spațioasă în mijlocul pădurilor de brad și lângă un mic lac. În aceste lagăre rustice, petrec în serii, tinerii între 14 și 18 ani. Bineînțeles numai băieți; fetele sunt cazate în alte formațiuni, organizate în anumite localități și unde sunt încartiruite la locuitori — căci domnișoarele sunt scutite de traiul puțin confortabil din lagăre. Tinerii din Hitlerjugend petrec 8 zile în lagăr; trăiesc în corturi rotunde (în fiecare încăp până la 15 băieți) și iau masa într-o baracă, sau mai exact în pridvorul baracii, căci baraca propriu-zis e rezervată bucătăriei, biroului și locuinței comandantului lagărului, un gradat din S.A. (Sturm Abteilung, uniforma cafenie). Latrinele sunt la distanță, în pădure, — un șanț care se acopere în fiecare zi, înlocuindu-se prin altul proaspăt săpat. Îngrășămintele pentru pădure. Pânza cortului e ridicată de o jumătate de metru deasupra pământului ca să circule aerul. În jurul parului central și pe toată suprafața acoperită de cort, un culcuș așternut în modul următor: mărăcini, peste mărăcini paie, peste paie o laviță groasă de pânză (mai multe straturi cusute împreună). Tinerii dorm concentric cu capul spre parul central al cortului. Cortul nu e o locuință, și numai un adăpost pentru dormit. Lângă fiecare cort, rafturi adăpostite de ploaie printr-un mic acoperiș, pe care copiii își păstrează sacul și uneltele.

Scopul acestor lagăre e întreit: 1) aerisirea copiilor care trăiesc sau muncesc în orașe în aer confinat; 2) amestecul diferitelor straturi sociale, căci în lagăre, ucenicii de la orașe, copii de țărani, odraslele burghezilor și ale nobilimii — trăiesc cu toții de-a valma; 3) crearea, sau dacă nu crearea, întărirea spiritului „nou“ care permite regimului hitlerist să-și mențină dominația.

Frecventarea lagărelor nu este obligatorie. Trece prin ele cine vrea, dar mentalitatea hitleristă a pătruns atât de adânc în mase și mai ales în tineret, încât cei care n-ar veni ar fi rău văzuți de camarazii lor, așa încât vin toți, afară de ovrei care n-ar fi primiți. Fiecare tânăr plătește o taxă de 4 mărci, pentru cele 8 zile petrecute în lagăr. Întreținerea tineri-

lor costă natural mult mai mult (mâncarea e simplă, dar gustoasă și abundentă) și diferența o plătește „Die Parteii“. În lagărul de la Geldern, în cursul anului trec mai multe mii printr-însul. În fiecare circumscripție a partidului e câte un lagăr, mai mare sau mai mic. Cel de la Geldern e unul din cele mai mici. Tinerii sunt supuși unei reguli de disciplină, dar nu sunt tratați militărește. Nu există pedepse; se caută să se dezvolte spiritul de solidaritate și simțul onoarei. Contravenienții sau delincvenții nu sunt pedepsiți, dar sunt eliminați din lagăr, ceea ce constituie o mare rușine. Programul zilnic comportă diferite sporturi, lupte, înot în lac, coruri și foarte puține prelegeri (maximum 1 oră pe zi, menite să dezvolte spiritul patriotic și sentimentul datoriei). Instructorii sunt luați din S.S. (Schutz-Staffel, uniforme negre) și după câte am putut constata sunt plini de vlagă și de pricepere în exercițiul funcțiilor lor.

După ce am vizitat lagărul ni s-a oferit o excelentă cafea cu lapte, și pe tot timpul acestei „lause“ care nu putea lipsi pe teritoriul german, ne-a cântat o orhestră compusă din tinerii de sub corturi. Apoi, ni s-a făcut o demonstrație sportivă (exerciții atletice și lupte), alta de înot și toți tinerii formând un imens cor au sfârșit prin a ne cânta cântece patriotice. Cântecele acestea în cor au fost admirabil executate și era aproape de necrezut că un asemenea rezultat putuse fi obținut numai în câteva zile. Înainte de plecare am asistat la coborârea solemnă a drapelului, ceremonie ce nu putea să nu impresioneze adânc pe toți copiii adunați acolo, căci ne-a impresionat și pe noi, oameni bătrâni și străini.

După ce tinerii își sfârșesc cele 8 zile de stagiul în lagăre, sunt conduși pe echipe, timp de alte 8 zile, prin regiunile cele mai frumoase ale Germaniei, prin munți, la mare, pe Rin. Călătoriile se fac cu trenuri speciale, dar odată coborâți din tren, se formează echipe reduse de 10-15 tineri, cărora se dă o absolută libertate de mișcare, sub conducerea unui „Zugführer“, desemnat dintre membrii echipei. Un mijloc de a îmboldi printre copii spiritul de răspundere și de inițiativă.

Evident că aceste 16 zile petrecute în fiecare an în comun, de generațiile ce cresc, sub influența și obsesia unei singure idei, n-ar fi suficiente ca să creeze o mentalitate nouă tineretului. Concentrarea în lagăre nici nu are această pretenție și ea constituie numai o *confirmare*, plastică și oarecum oficială a unui *crez deja împărtășit*. Pentru ca mișcarea de solidarizare a tineretului să fie *generală și reală, trebuie un crez și un om care să-l întrupeze*. De aci succesul formațiunilor Hitlerjugend-ului în Germania, și Balila în Italia. S-a încercat și în alte țări educația tine-

retului în comun. Aceste încercări, bazate însă pe tendințe abstracte, pe simpla putere de atracție a simțământului patriotic sau monarhic n-au dat — să o mărturisim — rezultatele așteptate. Așa a fost „scout-ismul“ în Anglia și Franța — „Străjeria“ la noi. Fascismul și hitlerismul n-au nevoie de propagandă costisitoare, de „domni șoimi“ și de „domnișoare vulturi“, de stat-majore costisitoare, de pajăre și galoane pe mâneci ca să atragă tineretul, căci acesta vine de la sine, și se mulțumește cu o cămașă cafenie și un pantalon scurt (short) negru. Când mă gândesc la toate cheltuielile noastre ca să ajungem cu greu la un lagăr de „străjeri“ la Breaza, și compar mișcarea O.E.T.R.-ului românesc cu ce văd în Germania, pricep că bunele intenții rămân sterpe în această direcție dacă nu sunt întemeiate pe o vlagă ce nu poate fi provocată „din ordin“.

Comitetul de neintervenție de la Londra luând vacanță și mai toți „tapișerii“ din Franța și din Anglia făcând la fel — toate s-au liniștit în Europa. Parcă s-au mai liniștit și luptele în Spania și în China...

În fine căldurile au cedat. Plouă... Uf!

14 august. Căldurile au cedat, dar acum e prea răcoare. Era mai bine când era cald. Așa e omul veșnic nemulțumit.

Nevastă-mea îmi scrie, fără alte comentarii sau explicații, că schimbarea de Guvern s-a amânat pentru octombrie și că pot să-mi termin cura în liniște. Pare sigură de informația ei. E prima pe care o primesc din țară, și mă bucură nespus. Aștept cu nerăbdare confirmarea, trebuie să-mi scrie Pangal ceva. Nevastă-mea îmi scrie (scrisoarea e din 10 august) că a fost trei zile de-a rândul la Regina Maria, să joace „rumi“, și „mah jong“ cu dânsa, că a găsit-o slabă, dar foarte bine — veselă și optimistă. Peste câteva zile pleacă să se instaleze la Bran.

Ziarele franceze povestesc că în ziua de 14 iulie mareșalul Vorosilov a fost obiectul unui atentat în gara de la Tula. Cum se vede, știrile sosesc repede din Rusia Sovietică. Focuri de revolver au fost trase din mulțime, pe când mareșalul cobora din tren. Vorosilov a fost atins la coapsă și a fost imediat transportat la Moscova cu un avion. Mulțu-

mită învâlmășelii, atentatorul a scăpat, și n-a putut fi nici identificat, nici găsit. Acest atentat dovedește o dată mai mult că armonia domnește în împărăția lui Stalin. Starea mareșalului, internat într-o infirmerie din Kremlin, nu inspiră îngrijorări. În schimb sunt îngrijorați locuitorii din Tula, căci se așteaptă la represalii...

În China, japonezii înaintează și ocupă cele 5 provincii din Nord pe care le organizează. Pare că se așteaptă și o lovitură la Shanghai, căci o mare efervescență domnește și acolo și starea de asediu a fost proclamată.

16 august. Reproduc după ziarul *Le Temps* din 15 august un articol al lui Robert Kemp, fiindcă rezumă, în câteva rânduri, o adevărată filosofie a vieții; o notă de liniște și de bucurie în mijlocul zgomotului, luptelor și brutalităților ce ne dau asalt din toate părțile:

Le bon Perrin

„Entre Velaines-en-Barrois et Narçois-sur-Ornain, le 22 Août, dimanche, une statue sera inaugurée en mémoire de la gloire immortelle de Perrin Lamothe, cellerier du duc Robert qui inventa, en 1364, la recette de la confiture de groseilles épépinées. Nous savons que Descartes et son «Discours» ont, pour leur fêtes, rencontré naguère quelques résistances inapert nentes. Souhaitons que Perrin et sa confiture ne soulèvent point de ces colères injustes et injurieuses. Ce qu'il a apporté au monde est peu de chose; mais c'est la paix et non la guerre; la douceur, non la violence. On peut, à l'égard d'une recette à cuire, éprouver de l'indifférence. Mais de la haine comment? En cet instant, des oeuvres inspirées de lui reposent mollement dans leur pots, sur les planches de millions d'armoires, sous un rond de papier humecté d'alcool fin. De jeunes Anglais, en wagon, étalent avec plaisir des groseilles sur leurs tartines, et oublient les paysages; un négriillon, qui s'est glissé dans l'office du gouverneur, lèche ses doigts foncés et sucrés et ses ongles roses; il s'enchant de ces étranges fruits exotiques, et ses yeux comme ceux de Mathô contemplant Salammbô, sont pareils à des globes d'argent. L'Amérique et la Japon ne savent pas mieux qui est Perrin Lamothe que nous ne le savions tout à l'heure. Mais ces nations salivent de bonheur parceque ce cuisiner a vécu.

Je ne connais rien de lui. Dans l'air léger qui me vient de la mer, je parcours du regard la côte. Elle est blonde, à travers la brume océane,

sous la lumière naissante. Je la suivrais de bout en bout, je quêterais de maison en maison, sans trouver un livre qui me parlât de lui. Mais, le mois dernier, dans le cheminées vendéennes, et les lorraines et les berrichonnes, le jus mielleux inventé par Perrin dégageait ses parfums chauds; les reflets du feu de bois dansaient au creux et aux bosses des chaudrons, et le vieux chien réveillé par l'odeur acide et sucrée, passait la langue sur son nez noir. Une écume de fruits, rose comme la chair, s'étalait dans les bassines. Depuis la cueillette jusqu'à la mise en pots — les rites n'ont guère varié depuis cinq cent soixante treize ans, car on ne perfectionne pas le parfait — le bonheur, l'espérance habitaient les maisons. La ménagère était plus vive et le bonhomme de meilleure humeur. Quelques résidus appétissants faisaient caqueter le poulailler.

Perrin battait peut-être sa femme? Nous l'appellerons pourtant le bon Perrin. Notre maître Anatole France aussi fin de bec que de plume, et qui s'intéressait aristocratiquement aux artisans d'autrefois, eut fait un conte de ce Lorrain de génie, que le hasard servit si bien. Qu'on nous enseigne mal l'histoire des petites inventions! Nous connaissons Denis Papin, dont la marmite n'avait pas de goût, et dont la bienfaisance est fort discutable; nous ignorons Perrin, dont la vapeur épanouissait de merveilleux aromes, au dessus d'une gelée bien remuée par sa grosse cuillère. On doit se le représenter, faute d'iconographie certaine, entripaillé comme il faut par les reliefs d'un duc chasseur et généreux qui préférerait sans doute le sanglier aux amusettes sucrées de la bouche. Je voudrais savoir comment la decouverte s'est répandue de chaudron à chaudron, de hotte en hotte; quels itinéraires elle a suivis, jusqu'à Rome et à Vienne. Les hotes du duc Robert, de retour au pays célébraient la nouveauté suave comme les touristes du dernier siècle ont annoncé la bouillabaisse: avec des cris; comme Rabelais, dans ses voyages, louait à tous les fonaces et le petit vin de Chinon. Chevaliers et palefreniers furent apôtres de Perrin Lamothe. Il se faisait alors (1364), un remue-movement de gens d'armes; et les Anglais, de toutes leurs conquêtes. Qui sait si la Pucelle et ses compagnons n'apportèrent pas ce beau secret de Lorraine eu Loire? Jeanne, la cuirasse délacée, parlait volontiers aux bonnes femmes. Je la rêve expliquant, de sa voix fraîche, et dans son style incomparable, la formule et le tour de main. Mais Quicherat n'en a rien su.

La confiture de groseille on de groseilles — ne nous tracassons pas — est plus assurée de durer que le moteur à explosion. Ses équation sont plus simples que celles de la mécanique; et même si toute civili-

sation, toute culture disparaissaient dans une catastrophe, il restera bien une bonne femme qui se souviene. On est moins certain de la survivance des ingénieurs.

Dans *l'Age de fer*, M. Denys Amiel, et, dans plusieurs fameuses, M. Georges Duhamel ont raillé la pacotille métallique de notre temps. Personne ne renoncerait au pot de confiture. Il est l'image du progrès utile et définitif. Renan se délivrait des «chaînes dont se passait Platon». Mais Platon se passait de bien des choses, qui nous sont chères et sur lesquelles nous pleurerions. C'est en vers grecs et latins que les figues et le vin noir, les tendres châtaignes et le fromage de chèvre composent des menus enivrants. Nous ne reviedrions pas volontiers à ce régime. Perrin a inventé une «volupté nouvelle». Pierre Louys ne trouvait, depuis les Grecs, que la cigarette qui ait embelli la vie humaine. Il n'était pas gourmand. On voudrait des steles comme celle de Lamothe pour honorer l'inventeur du Cotignac, celui des tripes à la mode de Caen, celui du lièvre à la royale. Les nations devraient envoyer des délégués à Valaines-en-Barrois. Y songent-elles?

Source de joie et de richesses... La joie vaut mieux. Richesses épuisées rendent la vie amère. Le pot vide est plus gentil“.

Dl Stoiadinovici a pronunțat un discurs important, cu prilejul unui banchet ce i s-a oferit în orașul Bar, pe coasta Adriaticii.

Dsa a declarat că Guvernul nu pleacă. Lupta care s-a deschis în Iugoslavia nu e luptă împotriva Concordatului sau pentru apărarea Bisericii Ortodoxe; e o luptă împotriva Guvernului regal *unitar* și împotriva celor care sprijinesc acest Guvern. „În această luptă, a declarat textual dl Stoiadinovici, adversarii noștri de toate spețele și de toate culorile se ascund cu lașitate în spatele Bisericii Ortodoxe, pentru a trage fără scrupule foloasele acestei atitudini. Trebuie să nu confundăm religia și Biserica cu oamenii politici nealei. Biserica Ortodoxă trebuie să fie respectată, apărută și consolidată, *dar contra adversarilor noștri politici trebuie să luptăm* cu toată vigoarea marelui și puternicului nostru partid (Uniunea Radicală Iugoslavă).“

Demiterea Guvernului Stoiadinovici ar fi fost o dovadă de slăbiciune din partea Regenței față de injoncțiunile străzii. Menținerea lui era deci de prevăzut, cu toate zvonurile contrarii și cu toate consultările politice ale Principelui Paul. Lupta Guvernului va fi însă grea, și situația rămâne tulbure, în Iugoslavia.

Fostul ministru agrarian bulgar, Ghicev, arestat zilele trecute în gara Sofia, a fost închis — pe baza legii pentru dizolvarea partidelor — într-un lagăr de concentrare.

În afară de Spania și de China — unde luptele armate au ajuns să constituie o stare permanentă și aproape normală — domnește pretutindeni pace și liniște. Din nefericire vacanțele sunt pe sfârșite și puturoșii din cele patru unghiuri ale lumii își fac valizele ca să plece spre Geneva...

17 august. După valul de căldură, neobișnuit în aceste regiuni, care ne-a istovit — a venit unul de frig. De trei zile plouă și bate un vânt rece ca crivățul. De ieri, *în hotel se face foc.*

20 august. Valul de frig cedează. Ploaia a stat, soarele începe să se arate din nou; temperatură omenească.

Scrisori primite în fine din țară mă liniștesc de tot. Schimbarea Guvernului s-a amânat; poate la ianuarie, cel mai devreme în octombrie. Pentru ce atunci toate palinodiile din săptămânile trecute? Căci doctorul Angelescu o fi având toate slăbiciunile, dar nu mînte. Mai rău ca la Bizanț. Sunt însă mulțumit că pot să-mi termin cura în liniște și să petrec câteva zile la Weimar.

La Shanghai, japonezii bombardează orașul cu avioanele și-l bombardează și chinezii. Au căzut bombe — din greșeală? — și în concesiunile internaționale. Sute și mii de morți; întăriri japoneze sosesc zilnic; Anglia, Statele Unite și Franța „se consultă” între ele — în fine război în regulă fără să fie război.

Japonezii sabotează războiul. Orice ar crede și ar zice pacifiștii, omenirea înaintează pe o scară însemnată la fiecare treaptă, printr-un război. De la fiecare război pornește o etapă nouă, în evoluția raporturilor sociale. Mai ales de când războaiele au încetat să fie duse de cete restrânse de meseriași și apasă asupra maselor în totalitatea lor, și zguduie toate straturile unui popor. Efectele războaielor, din punct de vedere social se resimt mai întâi în țările beligerante: Franța și Germa-

nia după războiul din 1870, nu numai că și-au modificat structura socială și politică, dar și-au schimbat și mentalitatea. Aceeași constatare se poate face, după războiul din 1877 pentru noi, Serbia, Bulgaria, Turcia și chiar pentru Rusia. Dacă țările beligerante sunt importante, cum a fost cazul în 1870, efectele războiului se întind prin repercuție, și asupra celorlalte State. În caz de război general, cum s-a întâmplat la începutul secolului trecut pe vremea lui Napoleon, sau între 1914 și 1918, o etapă nouă, începe brusc, pentru omenirea întreagă.

Îmi amintesc foarte bine cum am trăit cu toții până în 1914 sub influența mentalității create prin războiul din 1870, și cu câtă emoție se oprea lumea la Ems în dreptul lespedei de piatră ce însemna, lângă Kurhaus, locul unde ambasadorul Benedetti a întâlnit pe Regele Prusiei Wilhelm I și i-a declarat războiul. Cu prilejul trecerii mele prin Ems anul trecut și anul acesta, am căutat lespeda și abia am putut-o găsi, călcată în picioare. Neatenția generală față de acest „punct” istoric, se explică ușor prin faptul că am ieșit cu toții din etapa inaugurată prin războiul din 1870, și trăim una nouă determinată prin războiul din 1914.

Transformând metodele de război și o luptă bine conturată și limpede definită într-o stare de agresiuni succesive, în serviciul unor scopuri nemărturisite, japonezii comit un adevărat atentat împotriva Istoriei, cel puțin în ce privește evoluția raporturilor sociale și politice din Extremul Orient — și întârzie stabilirea unui echilibru de forțe între popoarele din acea parte a globului, cu toate repercuțiunile acestei stări de incertitudine asupra celorlalte țări ale lumii.

În Rusia Sovietică, unde Stalin pare să fie stăpân pe situație în lupta pe care a întreprins-o, s-a schimbat ministrul de Finanțe. Comisar al Poporului pentru importantul departament al cheltuielilor publice a fost numit un tovarăș *Ciubăr*, din Ucraina, probabil de origine moldovenească.

Vizitat ieri „Zeppelinul”, la Frankfurt. Sinistru; pentru nimic în lume n-ași face o călătorie în așa ceva. Ca oamenii să se încredințeze unei asemenea monstruoșități, pentru lungi călătorii, fără să fie condamnați, dovedește că bunul simț a părăsit lumea noastră.

21 august. O notiță din *Le Temps* aduce la cunoștință lumii un eveniment senzațional:

„Le roi Carol a conféré au contra-amiral Fernet, á l'occasion de la visite du *Vauban*¹ á Constantza, la médaille maritime d'or, *la sixième de ce grade maintenant épuisé, décerné, jusqu'à présent par le roi*“.

Atașatul naval Paul Rahalle — adaugă notița — și căpitanul de fregată Malgouzon au fost numiți comandori ai aceleiași medalii (??) care a mai fost conferită în diferite grade ofițerilor din Statul-Major al amiralului Fernet și de pe vasul *Vauban*.

Prin notița ziarului *Le Temps* aflu și eu că mai avem o decorație, „medalia maritimă“ (cu 6 comandori), pe care o ignoram. Cine știe câte or mai fi! *Medalia maritimă* e însă cu totul justificată, în existența ei: nu avem marină, să avem cel puțin o panglică.

München Neueste Nachrichten din 19 august publică un lung articol asupra situației politice în România și comentează cu aprindere „febrila activitate“ pe care dl Titulescu, o desfășoară... la Karlsbad! Se vede că ziarul bavarez n-avea ce scrie. Săracul Titulescu, unde a ajuns să facă politică: nici măcar la Collaro, ci la Karlsbad la Pup! Fie liniștită foaia din München, „febrila activitate“ nu va depăși orizontul „Knüspershäuschen-elor“ de pe valca Teplului.

22 august. Portugalia a rupt relațiile diplomatice cu Cehoslovacia! Guvernul din Lisabona comandase puști-mitraliere la fabrica Zbrojovska din Brno, pe care trebuia să le primească în iulie trecut — Guvernul din Praga a împiedecat însă fabrica să elibereze comanda. Portughezii pretind — printr-un comunicat — că gestul a fost făcut în urma cererii unei a treia Puteri (vizată e Rusia Sovietică) și că cehii cer dovada că, comanda n-a fost făcută pentru naționaliștii din Spania. Guvernul ceh, dă și el un comunicat din care reiese că Zbrojovska nu poate termina mitralierele destinate Portugaliei fiindcă e prea ocupată cu comenzile armatei cehoslovace, dar că ar putea livra altele mai vechi (?) și că în nici un caz nu poate fi vorba de amestecul unei a treia Puteri.

¹ Cruciașătorul *Vauban* a reprezentat forțele navale franceze la serbarea marinei de la Constanța, din 15 august curent. Grozav ne iubesc francezii în momentul de față!

Portugalia a rechemat pe ministrul său de la Praga; cehoslovacii au dat însă ordin trimisului lor la Lisabona să rămână încă pe loc. În sine, e un conflict de operetă căci coastele Portugaliei nu pot fi amenințate de flota cehoslovacă, nici armata portugheză nu poate ajunge până la izvoarele de bere de la Pilsen. Incidentul este însă *symptomatic* pentru starea de enervare a Europei, împărțită în străduințele ei, între *albi* și *roșii* — căci evident, forțe oculte au împins și Portugalia și Cehoslovacia de la spate, pe drumurile pe care le-au apucat. În presa internațională e mare vâlvă: Italia și Germania aplaudă atitudinea portughezilor, Franța aplaudă pe a cehilor, Rusia se face că nu știe nimic, iar Anglia o scaldă — politica ei tradițională de susținere a Portugaliei izbindu-se în cap cu atitudinea pe care a luat-o — alandala — în conflictul spaniol, alături de „roșii“.

Va trece și asta, cum au trecut toate, și zbârnâiala „cercurilor politice“ se va potoli fără alt rezultat decât un minus de puști-mitraliere pe frontul lui Franco.

24 august. Părăsit Nauheimul ieri-dimineață, și pornit spre Weimar. Ca și anul trecut, cura mi-a făcut mult bine ca stare generală, dar durerile gutoase în picioare cu care am plecat din România s-au întetit încetul cu încetul, și s-au transformat de trei zile într-un adevărat acces de gută larvată. E vina mea: n-am putut rezista vinului de Rin și am băut în fiecare zi. Această stare de lucruri mi-a complicat călătoria și mă cam jenează în vizitarea localităților prin care trec. Ameliorarea sensibilă însă, în fiecare zi sub influența „Novatofanului“. Trăgând picioarele, am putut să vizitez azi principalele „atracțiuni“ ale Weimarului, fără prea multă caznă și suferință.

Drumul de la Frankfurt la Weimar, până la Eisenach pe granița Turingiei cu Hessa-Kassel e drăgălaș; dealuri mai mari și mai mici, văi fertile și bine cultivate, păduri multe frumos întreținute. Deosebire mare, totuși cu valea Rinului și cu împrejurimile Frankfurtului. După Schlüchtern, un foarte lung tunel. Din valea Mainului am trecut în valea Fuldei și de aci în a Weserului. Și Fulda și Weserul, încă aproape de izvoarele lor, ni se înfățișează ca râulețe de nimica tot; apele lor aproape cafenii nu înveselesc peisajul, care, în general e banal și lipsit de noblețe. Chiar și mâna omului pare în această regiune, să fi fost nătângă.

La Eisenach, zărit Wartburgul pe un vârf de deal, dar din cauza soarelui care sclipea deasupra lui, n-am putut nici măcar să-i disting con-

turul. De la Eisenach înainte, intrăm în câmpie, câmpia dintre Thüringerwald și Hartz. Masivele muntoase abia se conturează la orizonturi. În dreapta și stânga, cât merge ochiul, culturi de sfeclă, de cartofi, de trifoi — și pășuni. Vaci multe, un tip unic, alb cu pete negre mari și de talie mijlocie mai mult mărunță. Trecut prin Gotha și Erfurt. La ora 5 am sosit la Weimar. Îmi făcusem cu totul altă idee despre această regiune, nu știu de ce. Poate că din cauza Almanahului, îmi închipuisem Gotha o cetate medievală într-un rit romantic, dar după câte am putut să judec din tren, nu e decât un oraș industrial modern și fără farmec, în câmp deschis și întins.

Erfurtul, despre care nu-mi făcusem nici o iluzie, se prezintă mai bine: trecem de-a lungul unei nesfârșite serii de vile cu grădini bogat înflorite și toată gama culorilor ne înveselește ochii. De la Erfurt înainte, spre Weimar, privesc devine tot mai monotona: câmp întins cu culturi.

Weimarul mi-a fost o decepțiune. Îmi închipuisem — pentru ce? — acest colț de pământ ca o grădină fermecătoare în jurul câtorva arhitecturi simple dar elegante din secolul al XVIII-lea; Goethe nu putea să nu-și fi pus pecetea geniului său pe tot ce se refăcuse sau se crease în locurile peste care domnise mai bine de o jumătate de veac. Nici regiunea, nici orașul nu înfățișează, la primul contact, nimic caracteristic din acea aristocratică și fericită epocă. Împrejurimile — întinderi nesfârșite de cartofi și de sfeclă — sunt de o vulgaritate supărătoare, iar orașul, pe care l-am străbătut de la gară până la hotel Erbprinț, pe „Marktul“ central, nu se deosebește în nimic de orașele industriale, comerciale și banale ieșite din pământ, pe tot cuprinsul Germaniei în ultima jumătate a secolului al XIX-lea. Dacă ducele Carl August nu ar fi fost ce a fost, și n-ar fi adunat la Curtea lui pe Goethe, pe Schiller, pe Herder, „e tutti quanti“, Weimarul ar fi rămas o rezidență de mână a zece, un oraș pe planul Eger-ului sau al Caracalului.

Pe când trenul intra încet în gară și mă căzneau să pătrund cu privirea, printr-o ploaie subțire și deasă, monotonia orizontului, mi-au venit fără să vreau în minte versurile lui Victor Hugo:

„Waterloo, Waterloo, Waterloo, morne plaines!“, deși Weimarul nu simbolizează o înfrângere ci o victorie a geniului omenesc. Și mă întrebam care au putut fi gândurile lui Goethe, înapoiindu-se din Italia cu Juna Ludovisi în bagajele lui, când a dat de searbedele linii ce conturau o sărăcie de pământ pe care zeii nu puseseră piciorul...

Reputația Weimarului nu e datorită decât puterii sugestiei, și exaltațiunii. Din punct de vedere arhitectural sau artistic, nu e în Weimar ni-

mic care să merite un popas cât de scurt. Pe lista „Reședințelor“ prin-ciare din Germania, Weimarul e cu siguranță cea din urmă. Fără să mai vorbesc de Dresda, de München, de Stuttgart, — dar nici măcar cu Kassel-ul, cu Carlsruhe, cu Coburg, Bayreuth sau cu reședințele epis-copale din Koblenz și din Bonn, nu poate fi nici o comparație. „Schlossul“ e o cazarmă bloncoasă, „Fürstenhaus-ul“, alta, ceva mai zveltă; „Rathaus-ul“ e o porcărie, și în tot orașul — de la biserica lui Herder până la casa lui Frau von Stein, nu e o clădire pe care ochii să se opreas-că cu plăcere. „Markt-ul“, piața centrală a orașului, a fost târg de vite săptămânal până aproape de moartea lui Goethe, iar parcul se întinde ca un maș, fără perspective, de-a lungul scârbei de Ilm, râuleț cu ape negre ce seamănă mai mult a canal colector. Dar culmea ororii o re-prezintă casele istorice, casele lui Goethe, casa lui Schiller, casa lui Liszt, casa dnei von Stein. Prima casă pe care a locuit-o Goethe *șapte ani* (!) așa zice „Gartenhaus“, în Parc, e o cocioabă care n-ar satisface azi nici pretențiile unui cantonier. Camere mici și scunde, cămăruțe, fără nici umbra unui cât de mic confort. Sobe de tuci în fiecare odăiță. Mobile ordinare. Odăița în care dormea Goethe e o odaie de rân-daș. Aceeași lipsă *de orice*, o mărturisește și camera lui de dormit din a do-ua casă pe care a locuit-o, în oraș, (pe Frauenplan) de la 1783 și până a murit, în 1832. Cel puțin această casă din oraș e spațioasă, intrarea e ca lumea și saloanele și cabinetul de lucru sunt încăperi normale. Casa din oraș a fost transformată în muzeu. În vechea clădire¹, care a servit de locuință lui Goethe, au fost adunate mobilele și „colecțiunile“ genia-lului poet, donate sau legate de familie. Din tot ce se vede, reiese că omul acesta a avut revelațiunea Italiei, dar mai mult a unei Italii de panoramă, și tot ce a adus de acolo — de la copiile după Guido Reni și desenele lui Palladio, până la schițele lui proprii (apeducte și ruine fără rost) dovedesc cu prisosință că marele gânditor a fost prima victimă a romantismului și a lui... Winkelmann. În cămăruța în care a murit Goethe e loc — exact — pentru patul de copil în care dormea, un fotel (în care și-a dat sufletul) și o minusculă măsuță pe care abia avea loc un minuscul lighean și un minuscul ibric pentru apă. Același spălător de păpușă și în camera lui Goethe din „Gartenhaus“, și în a ducesei Ana Amalia din „Wittum“ (palatul ei de văduvă). Se naște întrebarea cum oameni atât de rafinați nu simțeau nevoia să se spele — măcar din

¹ O clădire nouă a fost adăugată la cea veche și s-a adunat într-însa o bogată colec-ție de tablouri, desene și stampe din epoca de înflorire a Weimarului.

când în când? Se zice că se frecau cu „Apă de Colonia“. N-ar fi fost mai simplu să se curețe cu apă locală?

Ultimele cuvinte ale lui Goethe: „Mehr Licht!“ n-au nimic simbolic și se explică de minune la fața locului, căci cămăruța în care a murit nu e luminată decât de o ferestruică mică, și încă și aceea adumbrită de arbori. Goethe a murit în întuneric.

Singurul loc mai simpatic în Weimar e micul Palat cunoscut sub numele de „Wittum“, în care ducesa Anna Amalia a locuit de la 1775 la 1807 — și în care a și murit. Câteva mobile frumoase, și peste tot (în afară de sobe, oribile, în tuci) gustul secolului și gustul Prințesei dau un farmec special câtorva saloane și câtorva camere de locuit. Dar și aci, în afară de modestia dimensiunilor, sărăcia iese în calea omului. Nu numai sobe de tuci, dar nici măcar pardosele parchetate — ci simple scânduri lustruite cu ceară. Stilul secolului al XVII-lea e poate singurul care nu suportă mizeria — nici chiar mediocritatea — de aci simțământul de jenă pe care-l resimte trecătorul, pretutindeni, la Weimar.

Sărăcăciosul cadru în care a trăit Goethe la Weimar, și lipsa de gust de care dă dovadă în propria sa casă n-au micșorat câtuși de puțin admirația mea pentru geniul său. Ce formidabil trebuie să fi fost acest geniu, ca să fi produs în asemenea contingente meschine și defavorabile operele pe care le-a produs! Îmi place să presupun că Goethe s-a fixat la Weimar tocmai din cauza mediocrității ambianței, care l-a scutit de orice concurență și l-a lăsat stăpân și singur stăpân al locului. Din acest punct de vedere a reușit, căci Weimarul e Goethe, și în afară de Goethe, tot restul e garnitură, inclusiv Schiller cu dramele și cu căsuța lui (altă nenorocire, dar totuși ceva mai simandicoasă ca a lui Goethe).

Și căsuța locuită de Liszt a fost transformată în muzeu. Aci însă, de la scară trecând prin cele două saloane și până la camera de culcare (aceeași frică de apă și de spălat ca pretutindeni) totul e abominabil. Amintiri multe din vremea ilustrului muzicant. Masca lui mortuară, să juri că e a doctorului Davila, și un portret din tinerețe — să juri că e al lui Citta. N-o fi fost doctorul Davila fiul Contesei d'Agoult, dar al lui Liszt a fost desigur. Cine știe cu cine.

•

Citesc discursul Ducei, de la Palermo din 20 august, discurs așteptat cu mare încordare de presa internațională. Omul vrea pace, dar de ce o fi așa de artăgos?

În rezumat vrea să se înțeleagă cu Anglia și cu Franța, dar pune ca condiție ca aceste Puteri să înțeleagă că următoarele trei puncte sunt *realități*, ce nu pot fi desconsiderate:

1. Anexarea Abisiniei și imperiul Etiopiei;
 2. Axa Berlin–Roma (pacifică);
 3. Libertatea Mediteranei.
-

Anglia publică un comunicat prin care informează pe celelalte Puteri, că a anexat niște insule în Oceanul Pacific între Noua Zeelandă și America de Sud. Cine ar fi putut crede că mai existau teritorii neocupate pe globul pământului?

25 august. Excursie la Naumburg. Faimos! Ce e mai frumos de văzut în Turingia și poate (?) în Germania. De pe vremea Partenonului, nimic nu se poate compara cu figurile celor doi markgrafi din Meissen, cu soțiile lor, așezați în corul Domului din acest oraș. Domul însuși e una din cele mai frumoase basilici romane din Germania, din nenorocire stricată prin refaceri și adausuri gotice. Peste orice măsură interesant este însă conținutul ei. Trei crucifixuri (Isus răstignit) sculptate de diferiți artiști necunoscuți din sec. XIII și XIV dau Domnului Christos trei înfățișări ce oglindesc trei mentalități deosebite. Sunt opere admirabile care singure ar merita drumul, dar care dispar pe lângă cele 12 statui din Cor. Pe lângă cele două perechi menționate și care reprezintă pe markgrafii Ekkehard și Hermann cu soțiile lor Uta și Reglindis, mai sunt încă șase seniori și două dame — toate vizibil cioplite de aceeași mână. Figurile markgrafinelor Uta și Reglindis sunt opere fără pereche, în toată plastica țărilor civilizate. Arată mare, desăvârșită, de la expresie până la ultima faltă a costumului. Statuile sunt sculptate în piatră calcară (!), policromată și fac parte din blocurile zidului în care au fost incastrate!¹ Genialul autor al acestor minuni e necunoscut!

Aceeași mână a mai cioplit în biserică și o serie de reliefuri reprezentând stațiunile Patimei: interesant — dar nimic mai mult. Fecioara Maria și Sf. Ion Evanghelistul, de mărime naturală, ce sprijină poarta Chorumului deasupra căreia se întind stațiunile Patimei sunt în schimb opere aproape tot atât de impresionante ca chipurile celor 12 ctitori dinăuntrul Chorumului.

¹ Grație acestei anomalii, statuile au putut fi păstrate la Naumburg, căci în 1919 francezii le-au cerut ca compensație pentru distrugerea catedralei din Reims. Ele n-ar fi putut fi însă cîntite fără spargerea zidului și amenințarea prăbușirii lui — și astfel au rămas, pe locul unde s-au născut, și unde ar fi fost o impietate să fie îndepărtate.

Cine vrea să viziteze Turingia, să vadă Naumburgul și să plece. Restul e drăgălaș, dar nu răsplătește oboseala.

26 august. E constatarea pe care am făcut-o azi, la Wartburg. M-am dus cu autobuzul. M-au dus prin Erfurt, Gotha, Friedrichroda, prin tot Thüringerwald de-a curmezișul, și am ieșit la Eisenach prin Wilhelmsthal (drăguț). „C'est gentil il y a des ponts et des écluses!“, spunea o damă lângă mine, trecând prin pădure, între Friedrichroda (versantul Nord) și... (versantul Sud). Astă-i formula pentru întreg Thüringerwaldul, „c'est gentil“, și nimic mai mult. Despre Erfurt și Gotha, n-am făcut decât să le străbaterem, dar cât am văzut, mi-a confirmat impresia pe care o avusesem din tren pe drum între Frankfurt și Weimar. În tot cazul Gotha n-are nimic aristocratic — e un oraș banal, în toată puterea cuvântului.

Mult mai bine se prezintă Eisenachul, admirabil așezat în capul unei văi strâmte și răcoroase, de toată frumusețea. Pe ultima coarnă a Thüringerwaldului spre șes, deasupra Eisenachului se ridică Wartburgul. Iarăși „bourrage de crâne“. Wartburgul a devenit, simbolic, leagănul germanismului. Oare fiindcă s-au adunat aci odinioară „Minesăngerii“ și și-au ținut concursurile lor? Sau fiindcă Luther, închis tot aci șapte luni, a tradus pentru prima oară (prost) Biblia din grecește în nemțește? și pentru un motiv, și pentru altul, și încă pentru multe altele. Restaurat de „domni profesori“, Wartburgul, castel de tip romanic pe din afară, și romantic pe dinăuntru nu e lucru mare¹. Vederea, de sus, e minunată. Și mai minunată încă e evlavia cu care sute și mii de nemți fac pelerinajul sfântului loc, cu fața iluminată de bucuria credinței.

O nenorocire pe care am avut să o înregistrăm și noi (Curtea de Argeș, Trei Ierarhi, Sf. Dumitru-Craiova) a fost patima cu care „stupidul al XIX-lea secol“ s-a pasionat pentru „restaurarea“ monumentelor vechi. Nenorocirea a fost că pe cât a fost de pasionat „stupidul secol“ pentru aceste restaurări, pe atât a fost lipsit de gust și de pricepere estetică. Au fost lungi decenii de mizerie în care oamenii au crezut că *știința* și *cunoștința* sunt tot, și că pentru a ridica o clădire frumoasă nu mai e nevoie de altceva. „Diplomații Statului“ de la Școala de Arhitec-

¹ Așa cum se prezintă azi, fațada „Palasului“ constituie un frumos și rar exemplu de arhitectură romanică, numai că nimic nu ne justifică să credem că *asa a fost*. Cel puțin judecând după stampele conservate. Restul clădirilor e vax, cu câteva colțuri „pitorești“.

tură din Paris au uitat că nici Partenonul, nici Pyramidele, nici Notre Dame n-au fost ridicate de arhitecți „diplomați“ ci de artiști cu vlagă...

Spaniolii naționaliști au luat și Santanderul, pe golful Gasconiei. L-au cucerit mai repede ca Bilbao, ceea ce dovedește că puterile roșilor sunt în descreștere. Le mai rămâne de cucerit și Gijon-ul, ca să fie stăpâni pe toată jumătatea occidentală a Spaniei.

28 august. Ieri-dimineată am plecat din Weimar, am schimbat de trei ori trenul la Gösswitz, la Saalfeld și la Nürnberg și seara la ora 6 am sosit la Passau, unde aștept Orient Expressul de mâine, spre a mă înapoia în țară.

Passau e unul din orașele mai frumos situate din Europa, la confluența Dunării, Innului și Ilzului, între dealuri. De sus, de la fortăreața Oberhaus (pe malul stâng al Dunării), priveliștea e încântătoare. Orașul e foarte simpatice; clădiri vechi, uliți strâmte, o colosală catedrală în stil berninesc, un arătos palat episcopal din secolul XVIII. Oameni veseli și apropiați — toți catolici, nu protestanți. Influența austriacă bine simțită, în limbă și moravuri.

Ambasadorul englez în China, Sir Hughes Knatchbull-Hugessen (frumos nume) a fost bombardat de japonezi din aeroplan, pe drumul de la Nanking la Shanghai. Ambasadorul, împreună cu atașatul militar și cu consilierul financiar englez călătoreau cu suita lor în două automobile ce purtau fanionul englez. Singur ambasadorul a fost rănit: un glonte în șira spinării. Vălvă mare în presă. Japonezii declară că regretă mult incidentul, dar că n-au fost preveniți de trecerea englezilor și că arborarea fanionului putea fi și un șiretlic chinezesc. Incidentul nu va avea probabil urmări; Anglia se va mulțumi cu scuze. Ce căutau domnii în zona de luptă? E drept că starea de război nu există...

Dacă n-ar fi China și Spania, lumea ar muri de urât.

31 august. După o zi petrecută la Passau și alta în tren, iată-mă din nou la Sinaia. Am sosit pe ploaie, și plouă și azi. Plouă de săptămâni, fără încetare. E un august excepțional, mai ales la noi. Mi se spune că în Bărgan a plouat 27 de zile de-a rândul, fapt fără precedent cunoscut în generația noastră. De altminteri și pe drum am găsit Dunărea revăr-

sată, pe la Gran (la granița ungară-ceshoslovacă) și de asemenea și Oltul între Rupea și Feldioara. Am 66 de ani, și de când sunt n-am auzit de inundații, în august, în partea aceasta a Europei.

Învăluită în ceață, Sinaia caută totuși să strălucească în cinstea oaspeților iugoslavi și cehoslovaci, sosiți de alaltăieri pentru întrunirea trimestrială a Micii Înțelegeri. Steaguri, arcuri de verdeată, jandarmi și nenumărate automobile dau „Perlei Carpaților“ un aer de sărbătoare și de forfoteală ce izbuteste să învieze localitatea, dar nu și Antanta. Pe lângă Stoiadinovici și Krofta Kamil, au invadat Palace-Hotelul și Casinoul o ceață de nenumărați gazetari de toate neamurile dar de un singur soi: lichele. Această garnitură de „presă și publicitate“ a oricărei acțiuni politice în regiunile democratice, e odioasă. Am coborât ieri un moment la Palace, atmosfera era irespirabilă.

Deși n-am văzut încă pe nimeni de seamă, îmi dau seama că în politica internă domnește pentru moment liniște complectă, că schimbarea de Guvern e amânată și că temerile mele de la Nauheim au fost zadarnice. Ministerul și-ar fi prezentat demisia după 15 august, conform hotărârii luate, dar Regele ar fi spus lui Tătărescu să-și bage demisia în buzunar pentru moment, că el, Regele, e chemat să fixeze data schimbării (?), iar nu Guvernul. Regele ar mai fi adăugat că-l roagă pe Tătărescu *să nu aibă aerul că girează, ci că guvernează mai departe*. De aci rodomontadele și declarațiile pline de încredere ale primului ministru și ale colaboratorilor săi. Toate acestea le povestește Nae Ionescu, dar Nae Ionescu povestește multe și legăturile lui cu Palatul și cu Guvernul sunt slabe.

Deși n-am încă precizări asupra situației reale, prietenii m-au asaltat cu fel de fel de „potenuri“, din care spicuiesc pe cele mai interesante.

Gavrilă Marinescu și Urdăreanu ar fi căzuți în disgrație. În ce privește pe Gavrilă a făcut senzație o decizie ministerială semnată de Tătărescu, prin care se dă delegație de prefect de poliție generalului Părăianu (comandantul Jandarmeriei, văr cu Tătărescu) *în locul vacant*. În realitate, Gavrilă a luat un concediu de 40 de zile, și delegația în sine nu are nimic de anormal, iar cuvintele „în locul vacant“ constituie numai o încercare de a contra pe Marinescu în postul de subsecretar de Stat, pe nesimțite. Încercarea lui Tătărescu ar fi dat greș, spun prietenii lui Marinescu, fiindcă a fost făcută fără consimțământul Regelui¹. Ba

¹ Ca să dovedească cât de bune sunt raporturile între Rege și Gavrilă Marinescu, prietenii acestuia pretind că favoritul Majestății Sale a plecat la Londra ca să reprezinte pe Suveran, ca naș, la căsătoria comandoului Dumitrescu atașatul nostru naval în Anglia.

cu consimțământul Regelui, afirmă prietenii lui Tătărescu, căci Regele e furios pe Marele Maher al polițiilor sale care n-a știut nimic despre sosirea Prințului Nicolae în țară, sosire clandestină și neașteptată. Mulți neagă această sosire (prieteni ai lui Marinescu), dar și mai mulți o afirmă. Prințul n-ar fi stat decât două zile, și ar fi plecat iarăși peste graniță. Ce o fi adevărat din toate aceste știri se va vedea.

Despre Urdăreanu se spune că ar fi căzut în disgrație (și acesta ar fi încă un motiv pentru supărarea Regelui împotriva lui Marinescu) fiindcă Stăpânul ar fi aflat acum târziu istorioara cu expulzarea fostei soții a lui Cârmu-Munteanu, o italiancă de care Regele prinsese gust și căreia Lupeasca, Urdăreanu și Gavrilă s-au înțeles să-i facă vânt — fapt pe care l-am povestit în aceste însemnări la timpul său. Dată fiind complicitatea Duduii în această afacere, dacă nu sunt alte cauze pentru disgrația lui Urdăreanu, apoi poate dormi liniștit, nu-l lasă Dama. Cei care răspândesc zvonul debarcării apropiate a actualului domn Mareșal spun că va fi înlocuit prin Alexandru Zamfirescu — un alt favorit al Damei, de altminteri — care n-ar putea fi înaintat ambasador la Varșovia. În Seraiul nostru toate sunt posibile, dar cred că tot ce se povestește pe seama lui Urdăreanu e numai zvon fără temeii.

Tot așa se colportează că Regele n-a voit să primească în audiență de plecare pe Harrison, ministrul Statelor Unite transferat la Berna, fiindcă și-a permis să închirieze pentru vară casa lui Știrbei de la Brașov. Fapt este că nu l-a primit, scuza dată a fost că Majestatea Sa n-a avut când, deoarece s-a înapoiat de la mare în ajunul sosirii lui Stoiadinovici și Krofta. Slabă scuză, în tot cazul.

Mai întemeiat pare zvonul unei încurcături provocate de Malaxa, care a contribuit să răcească pentru moment relațiile dintre acest factor constituțional și Regele. Malaxa a luat o comandă de focoase (pentru obuze) în valoare de 200 milioane, sumă din care a primit o bună parte ca avans pentru instalarea mașinilor, mașini pe care a încercat fără succes să și le procure din America și din Cehoslovacia. Nu le-a găsit decât în Germania, dar industria germană a cerut modelul focosului, ca să poată fabrica mașinile, și Malaxa l-a dat. Focosul era însă un model secret cehoslovac, secret pe care aliații noștri puneau mare preț¹. Cum au aflat că modelul focosului lor ajunsese în mâna nemților, cehoslovacii au început să urle și să ne acuze de trădare. Statul-Major francez, pus în curent, a făcut și el mare tărboi. Toată afacerea ar fi indispus mult pe Rege, care a trimis pe Malaxa la Praga și la Paris, să împace lucrurile.

¹ Atunci de ce ni l-au dat?

Aflu abia acum, la înapoiere în țară, că concediul generalului Angelescu ascunde o demisie. Frumosul Paul a părăsit Ministerul de Război ca să preia președinția consiliului de administrație al Societății „Astra” (armament), cu o retribuție la înălțimea afacerilor făcute. Vâlva mare, Stelian Popește indignat, scrie un articol violent în *Universul* de azi. Dar n-are dreptate, căci gestul generalului se încadrează perfect în ritmul timpului și în obiceiurile democratice.

Moscova și Guvernul chinezesc din Nanking au semnat o convenție de asistență mutuală, prin care muscalii se obligă să dea ajutor Chinei în cazul în care japonezii ar ataca Mongolia, Interioară sau Exterioară — în schimb Guvernul de la Nanking recunoaște formal existența Partidului Comunist Chinezesc și se obligă să-i acorde o participare în conducerea țării. Japonezii, prin presa lor, declară că tratatul nu va putea fi aplicat, deoarece un ajutor oficial dat Chinei în momentele de față ar însemna pentru Rusia Sovietică război cu Japonia, război pe care Moscova nu se va încumeta să-l încerce. Pe de altă parte Guvernul din Nanking a depus un voluminos memoriu la Geneva, în care toate actele de violență săvârșite de japonezi cu începere din iunie trecut, sunt documentat înșirate. Memoriul se mărginește să semnaleze S.D.N-ului toate abaterile Japoniei de la convențiile și tratatele omologate la Geneva¹, *dar nu cere intervenția Consiliului sau a Adunării*, lăsând acestor instanțe inițiativa unor eventuale demersuri. Cel puțin până acum.

1 septembrie. Conferința Micii Înțelegeri s-a încheiat aseară printr-o masă de vreo 100 de tacâmuri, Palace-Hotel, masă la care am fost poftiți și noi, șefii de partide. Dintre aceștia, în afară de mine au mai fost prezenți Mihalache, Goga și Iunian. Majoritatea comesenilor a fost alcătuită de haimanalele presei și de mezelicul diplomatic al celor trei țări legate printr-o „alianță perpetuă”, după fericita formulă găsită de Victoraș Latăraș. Într-o atmosferă lipsită de orice vlagă, Victor Antonescu și Krofta Kamil au pus succesiv la tortură limba franceză în două discursuri ditirambice, literatură de bălci, cu eternele afirmări de solidaritate, de fraternitate și de trăinicie care au ajuns „șabloane” pentru fiecare manifestație a Micii Înțelegeri. Superlativele discursurilor se potriveau însă ca nuca în perete cu fețele deprimare dimprejurul oratorilor.

¹ Guvernul chinezesc uită că Japonia nu mai face parte din Societatea Națiunilor.

Am avut norocul să fiu așezat alături de Louis Marin, aflat în trecere pe la noi, așa încât n-am fost nevoit să vorbesc de Mica Înțelegere, nici de Societatea Națiunilor, cadavrele ambulante în cinstea că-
rora era dată masa.

Înainte de masă, obișnuitul comunicat a fost dat presei. Aceleași afirmări de rigoare în acțiune, de solidaritate în legături, de dragoste pentru Franța și pentru pace, de atașamentul pentru Geneva — toate amestecate într-o grețosă salată democratică și „neintervenționistă”. *O totală nesocotire a forțelor reale ce-și caută echilibrul în Europa și în lume*, și grija la fiecare pas de a nu se atinge problemele vitale ce-și cer o urgentă rezolvare. O peltea fără nici o importanță, ca întreaga Mica Înțelegere.

Inculeț mi-a afirmat aseară că în chestia lui Gavrilă Marinescu n-a fost decât o regretabilă eroare a scribilor de la Interne și o neglijență a lui Tătărescu, care n-a citit textul deciziei înainte de a o semna. La înapoierea lui din concediu, Gavrilă Marinescu își va relua ambele posturi, Prefectura de Poliție și Subsecretariatul de la Interne.

Noi zvonuri pe plaja din Sinaia:

Lupeasca ar fi dispărut, de trei zile i s-ar fi pierdut urma și Regele ar fi disperat fiind convins că a fugit după Urdăreanu, de care e amorezată lulea¹.

Urdăreanu ar fi oropsit fiindcă ar fi făcut o afacere murdară la Ministerul de Finanțe (ridicarea unei amenzi de milioane) invocând numele Regelui ca să o poată duce la bun sfârșit; Cancicov ar fi raportat faptul Suveranului, care a hotărât mazilierea favoritului său;

Toate aceste zvonuri au importanța lor ca și crezământul ce li se dă, fiindcă dovedesc o imaginație otrăvită și surescitată. *Trăim sub un regim de despotism și de desfrâu*, de aci vine tot răul.

3 septembrie. Petrecut ziua de ieri la București iar seara m-am înapoiat la Sinaia. Din informațiile quasioficiale pe care le-am cules, atât la București cât și la Sinaia, cele întâmplate în lipsa mea din țară se pot contura cu precizie și rezuma în câteva linii:

¹ În realitate, Lupeasca e de trei zile la Sinaia, unde a sosit odată cu Regele, cu care a petrecut zile fericite pe malurile Mării Negre.

După expunerea făcută de Antonescu, Regelui, în ajunul plecării acestuia, expunere din care reieșea dorința Guvernului de a se retrage înainte de conferința Micii Înțelegeri, Suveranul s-a mulțumit să spună „vom vedea după înapoierea mea”. Informația dată de Angelescu lui Pangal¹, cum că Regele consimțise la demisia Guvernului și că pentru acest motiv hotărâse să se întoarcă în țară mai devreme, nu era exactă. În realitate, Regele s-a înapoiat cu 2-3 zile mai devreme decât plănuise la început, fiindcă prin invitația la revista de la 14 iulie, în Paris, tot planul său de voiaj fusese răsturnat. După întoarcerea Suveranului, după serbările de la 15 august de la Constanța, Tătărescu s-a prezentat în audiență și după ce a reamintit pe larg Regelui „toate înfăptuirile” Guvernului actual, i-a pus la dispoziție demisia Cabinetului. Regele i-a răspuns că *a luat obiceiul* să spună dânsul Guvernului sale *când* nu mai are nevoie de dânsle. Că pentru moment, Guvernul trebuia să mai rămâie, că nu putea fi vorba de demisie, și a sfârșit prin a cere primului ministru să nu dea impresia că girează, și să lucreze mai departe. Această din urmă notă, pe care am înregistrat-o deja în aceste Însemnări, a dat multor partizani iluzia unei posibile reînnoiri de guvernare. În realitate Regele a înțeles prin recomandția pe care a făcut-o că activitatea administrativă a organelor de Stat nu trebuie stânjenită prin considerații de ordin politic. Prefecții și miniștrii nu trebuie să-și încrucișeze brațele la lichidarea fondurilor în favoarea partidului și partizanilor, fiindcă Guvernul trebuia să plece după o lună, două sau trei. Lucrările de utilitate publică trebuiesc împinse înainte cu aceeași vigoare ca în începuturile de regim.

În această audiență care a durat patru ceasuri, Tătărescu n-a putut afla nimic de la Rege², nici *când* gândește să schimbe Guvernul, nici prin *cine*. Tot timpul a vorbit numai Tătărescu, iar Regele foarte puțin. După ce i-a refuzat demisia, Tătărescu s-a gândit să obție de la Rege o dovadă de încredere pe care să o poată specula în partid și a cerut o remaniere. Regele a refuzat-o însă, tot atât de categoric ca și demisia. Mai mult chiar: Tătărescu n-a putut obține nici măcar interimatul Ministerului de Război, Regele întemeindu-și de astă dată refuzul pe faptul că „vorbise deja” cu Irimescu.

În urma demersului lui Tătărescu pe lângă Rege, toată agitația premergătoare crizelor ministeriale s-a liniștit, conferința Micii Înțelegeri

¹ A se vedea paginile 48 și 49 ale acestor însemnări.

² Informație de la Franasovici.

a avut loc, Antonescu va merge la Geneva și toate vor continua ca și până acum, până va veni „șigналul“ de Sus. Fericită țară, nu e vorba!

Franasovici s-a înapoiat de la Paris cu convingerea că un Guvern Vaida nu ar fi posibil (???), franțuzii considerând pe Vaida ca complet înfeudat politicii germanofile¹. Un Guvern Vaida nefiind acceptat de Franța (!) iar un Guvern național-țărănist de Rege, cercurile guvernamentale socotind că altă formulă n-ar putea fi găsită, au început să mângâie ideea unui nou Guvern Tătărescu, care să facă alegerile. Un Guvern Tătărescu în care alături de liberali, să mai intre și alte elemente. Prietenii primului ministru au și început să facă sondări în această direcție.

Zvonurile despre disgrația lui Urdăreanu sunt întemeiate. Pare că au fost scene violente între Urdăreanu și Damă, scene în care a fost amestecat și Regele. Urdăreanu a devenit de când a ajuns la mărimi campionul virtuții, ca acele curve care odată îmbogățite devin pudice și bigote², și indignat de ușurințele Duduii — mai ales în timpul vacanțelor de la Eforie — nu s-a sfiit să facă aspre observații delincvenței și rapoarte pline de arțag Regelui. Se zice că fiind foarte violent din fire, Urdăreanu nu s-a putut stăpâni nici în fața Lupeascăi, și nici chiar în

¹ Scanavi povestește că la Paris, Delbos ar fi spus Regelui că fără a voi să se amestece în politica internă a României, nu poate ascunde că un Guvern din care ar face parte Titulescu, în care Franța are toată încrederea, ar ușura mult raporturile dintre cele două țări. Regele s-ar fi mulțumit să răspundă: „Titulescu n-a pas fait *sa* politique, il a fait *ma* politique; de même, demain, Argetoianu ou Vaida feront également *ma* politique“. Mihalache a fost atât de afectat de aceste declarații ale Regelui, prin care rezulta pentru Guvernul de mâine o indicație împotriva aspirațiilor și pretențiilor național-țărăniste, încât a venit la Scanavi să se plângă și să întrebe dacă cuvintele puse în gura Regelui sunt adevărate. Scanavi i-ar fi spus că nu știe nimic. Se pare însă că Regele le-ar fi rostit.

² Principesa Voronicka, alias Adina Take Ionescu, supărată foc pe Urdăreanu fiindcă a îndrăznit să-i reproșeze o vizită pe care o făcuse Principesei Ileana, povestește o istorioară ce pune în lumină unele din însușirile favoritului M. Sale. Vrând să intre într-o dimineață — era în 1922 — în cabinetul soțului ei, Adina aude zgomot de ceartă și pe Take țipând: „Nu, domnule, în afaceri de onoare nu pot să am nici o indulgență, nu pot interveni!“ și în același timp vede ieșind din cabinet pe tânărul sublocotenent Ernest Urdăreanu, plouat. Exoflisit de Take, tânărul plouat a venit la Adina să o roage să-i dea o mână de ajutor. Fusese prins într-un tripou, unde făcea pe crupierul, și încadrat, după o descindere, în rapoartele Poliției între cei mai notorii escroci ai Bucureștiului clandestin. Generalul Holban hotărâse să-l dea afară din armată. Adina s-a făcut luntre-punte și l-a scăpat.

fața Regelui și că acesta i-ar fi spus într-o bună dimineață: „Ești bolnav, du-te și te caută!“ și i-a dat un concediu. Înainte de a pleca, Urdăreanu și-a dat demisia, dar Regele a refuzat-o — provizoriu.

Regina Maria a spus alaltăieri lui Annie Zănescu că „conflictul“ a fost foarte grav, dar că acum lucrurile s-au împăcat. În tot cazul nu s-au împăcat de tot — dacă s-au împăcat — căci *însărcinările de încredere* retrase dlui Mareșal nu i-au fost redade. Urdăreanu primise într-adevăr depline puteri pentru administrarea patrimoniului personal al Suveranului și marea lui trecere la Rege se explica mai ales prin aceste atribuții speciale, care au creat totdeauna între Regii noștri hrăpăreți și vecilii lor îndemânateci, relații intime. Or, aceste atribuții speciale au fost retrase lui Urdăreanu, în momentul certe, și nu i-au mai fost redade. Faptul mi-a fost confirmat și de Florian Marinescu (contabilul Palatului) și de Al. Zamfirescu, și de Gr. Carp. Dacă Urdăreanu va mai rămâne la Palat, va rămâne ca simplu Mareșal, dar intimitatea și încrederea între el și Rege s-au dus.

4 septembrie. În roza vânturilor acul s-a schimbat nu numai la Palat, dar și la Ministerul de Război. Azi la ora 12, pe neașteptate, au depus jurământul generalul Ilasievici ca ministru și generalul Paul Teodorescu ca subsecretar de Stat. Numirile au surprins; se vorbea de generalul Prodan pentru înlocuirea lui Paul Angelescu și iată că a fost desemnat alt dobitoc despre care nici vorbă nu fusese. Cele două numiri se încadrează de altmintreli de minune în planul Regelui de a fi propriul său ministru de Război: va lucra cu Paul Teodorescu, ofițer ce trece drept o lumină a armatei, iar Ilasievici va rămâne un simplu paravan. Pentru această funcție e destul de lat în spete și destul de opac.

Se confirmă oficial vizita lui Mussolini în Germania, în a doua jumătate a lui septembrie. Ducele va asista la manevre și va face o intrare solemnă în Berlin. Înțelegerea italo-germană va primi astfel o strălucită confirmare.

(Continuare din pag. 99)

Când a venit acum să-i facă morală — ca Mareșal! — nobila Prințesă i-a răspuns de sus: „Si vos observations sont de la part du Roi, je les accepte difficilement, si c'est de votre part f vous, je trouve que vous avez du toupet, et que vous avez probablement oublié de quel seau f ordrués je vous ai tiré! — Le foutriquet n'a pas demandé son reste“ — adaugă Adina.

În China și în Spania luptele continuă. Superioritatea japonezilor în China nu e încă serios marcată, pe când a naționaliștilor în Spania e din zi în zi mai accentuată. Pentru prima dată, în ziarele de azi se vorbește de intenții de capitulare din partea Cataloniei. Până una alta Anglia înghite noduri pe un câmp de luptă și pe celălalt. În China i-au torpilat japonezii ambasadorul, iar pe coastele Spaniei un submarin „necunoscut” i-a atacat un crucișător. Anglia rabdă și înghite; de dragul democrației și al păcii ce nu face omul!

Ambasadele polonă în București și română în Varșovia vor fi create cu prilejul vizitei Mareșalului Riedz-Smigly. Mareșalul va veni pentru manevre, dacă nu vine generalul Gamelin. Dacă vine Gamelin, mareșalul nu va sosi în București decât după manevre. Față de Franța chestia Ambasadelor s-ar fi rezolvat în modul următor: Puterile Micii Înțelegeri vor ridica reciproc Legațiile lor la rangul de Ambasadă. Franța ar proceda apoi și dânsa la transformarea Legațiilor sale în Ambassade, dar nu ca urmare a gestului polonez ci a hotărârii Micii Înțelegeri amice, și n-ar ridica la rangul de Ambasadă numai Legația din București — ca cartă forțată a jocului polonez — ci și pe cele din Praga și Belgrad. Alexandru Zamfirescu, pe care l-am văzut ieri mi-a spus că are speranța să rămână el ambasador la Varșovia.

Gogori Carp a venit aseară la mine să mă roage să-i cedez președinția Consiliului de Administrație al Societății Ripiceni (fabrică de zahăr). Cererea avea un substrat interesant.

Pachetul majoritar de acțiuni (51%) al rafinăriilor Lujani, Crisciatic și Jușिका a fost cumpărat de Banca de Credit și de Auschnit în solidar, de la Kredit Anstalt în lichidare, contra preluării pasivului acestor întreprinderi. În acest pasiv era un post de 46 milioane franci francezi Poincaré, *sumă exigibilă*, care apăsa greu asupra achizitorilor români. Toată afacerea apăsa de altmintreli greu asupra achizitorilor români, căci totalul pasivului era de aproape un miliard lei, și din cauza matrapzlăcurilor lui Eidinger, a proastei administrații și a taxelor enorme asupra zahărului, beneficiile abia ajungeau să plătească dobânzile. Dar mai ales plata celor 46 milioane franci era dureroasă. Banca de Credit și Auschnit au cedat afacerea Majestății Sale, care a preluat activul (acțiunile) în schimbul plății pasivului. Regele a însărcinat pe Carp să tra-

teze toată afacerea, și i-a încredințat direcția ei. Carp a negociat cu creditorii lui Kaufmann și lui Auschnit și a obținut o reducere de 50% contra plății imediate a datoriei rămase. Creditul Industrial a împrumutat rafinăriilor sumele necesare¹ pentru această plată și dacă prețul zahărului va fi sporit, cum se zice, cu 3 lei la kilogram datoria rafinăriilor, la Creditul Industrial *va fi amortizată în 12 ani*. Regele va fi pus astfel, grație amabilității Creditului Industrial (care a refuzat același împrumut Băncii de Credit și lui Auschnit), în posesia unei averi de peste 500 milioane, „sans bourse delier“. Pe de altă parte, Banca de Credit e încântată, ca și Auschnit, că a scăpat de o belea și de plata francilor mai ales, așa încât toată lumea e mulțumită. Grigore Carp a fost numit președintele Consiliului de Administrație (cu leafă bună și cu delegație de administrator) la câteșitrele societățile. Cum Lujani posedă 82% din acțiunile Ripiceni, era natural ca și administrația acestei societăți să intre în atribuțiile lui Carp cu atât mai ușor cu cât mie nuni raporta lucru mare, și că, după ce am primit să intru în consiliile de la „Reșița“, de la „Steaua“ și de la „Banloc“, trebuia să mai dau drumul la câteva din cele mici, că mă înjura lumea.

Domnul Papă a recunoscut Guvernul domnului Franco, și a trimis un nunțiu la Salamanca. Semn că afacerile naționaliștilor merg bine, căci Curia de la Roma e de obicei bine informată și nu se prea încurcă în afacerile sale.

5 septembrie. Ieri toată ziua au circulat fel de fel de vești cu privire la schimbarea lui Urdăreanu. La un moment dat s-a confirmat că fusese înlocuit prin generalul Paul Angelescu. Comunicatul nr. 71 al Curții Regale, publicat în gazetele de azi-dimineață ne aduce la cunoștință că demisia dlui Ernest Urdăreanu din postul de Mareșal a fost primită pe ziua de ieri și că tot pe ziua de ieri, dsa a fost numit de Majestatea Sa Regele administrator al Domeniilor „Sale“. Cum nu se spune nimic de Balif și cum nu se vorbește de domeniile Coroanei, ci de domeniile „Sale“ (fiind vorba de Rege) e de presupus că s-a creat pentru Urdăreanu o nouă funcție de administrator al domeniilor *personale* ale Regelui. În tot cazul: tronc Marișo!

¹ Și cum nu avea destul numerar a mai dat și CEC-ul 100 de milioane!

Dacă nu era bun de Mareșal, apoi și mai puțin nimerit va fi Urdăreanu într-un post cu răspundere materială.

Înlocuitorul lui la Mareșalat nu a fost încă desemnat. Așteptăm una boacăna.

Văduva mareșalului sovietic Tuhacevski eliberată din pușcărie n-a mai găsit adăpost nicăieri, nici posibilități de existență. Disperată a încercat să se sinucidă. Sunt puține speranțe să scape.

A murit de septicemie Lică Florescu, factotumul nostru de la Jokey-Club.

Cu dânsul dispare ultimul din tovarășii mei din copilărie. Era cu doi ani mai tânăr decât mine...

6 septembrie. Părăsit ieri după-amiază Sinaia, pe ploaie și pe frig, petrecut noaptea la București și sosit azi la amiază cu Simplonul, la Breasta. Găsit aci o vreme ideală, soare și cald. Parcul, de pe urma deselor ploi din săptămânile trecute e verde ca în iunie, nu l-am văzut niciodată așa, la sfârșitul lui august. De obicei totul e ars în această epocă de secetă și biata vegetație ofilită, abia se menține în viață. Dar anul acesta, nimic nu merge după obicei — și uneori schimbarea a fost spre bine.

Massaryk a fost lovit acum câteva zile de o congestie cerebrală, și era să moară. Întreaga sa familie și Beneș au venit la căpătâiul lui să asiste la deznodământ. Bătrânul, ce duce în spinare 87 de ani, n-a vrut să știe nimic, a dat moartea la o parte, și acum e bine. Un alt bătrân, americanul Tuck, cel care a restaurat Malmaison-ul pe spezele lui, își publică poza în *L'Illustration* cu prilejul împlinirii vârstei de 95 de ani și se înfățișează ca un tânăr de 60–65 de ani. Frumoase exemple de rezistență dar greu de imitat!

Zilele acestea se semnează contractele pentru construirea unor șantiere navale la Galați al căror utilaj să fie apt pentru fabricarea simul-

tană a unui submarin, a unui crucișător și a unui vas de transport. Șantierul va fi construit de firmele germane Krupp și Deschimag (Deutsche Schiff und Motor Aktien Gesellschaft), două din cele mai mari firme nemțești. Pentru a putea scăpa de insistențele franțuzești, Ministerul Marinei și al Aerului a contractat afacerea cu „Reșița” (Malaxa), „Reșița” a trecut contractul unei societăți olandeze și aceasta în fine l-a cedat firmelor germane care alcătuiseră proiectul în colaborare cu autoritățile noastre navale. Societatea Bancară fiind garanta firmelor germane, reprezentantul acestora a făcut lui Cecropid *destăinuiri senzaționale*. Contractul cu firmele străine (între „Reșița” și K.D. prin societatea olandeză) e în valoare de 846 000 livre sterline, adică ceva peste 500 milioane lei — în contractul dintre Stat și „Reșița”, *pe baza acelor caiete de sarcini, se prevede însă 420 milioane lei mai mult!* Unde merg acești bani? Pe de altă parte, *reprezentantul lui K.D. afirmă că el a trebuit să dea 45 milioane lei „șperț”* ca să obțină afacerea. Dacă se mai scade beneficiul licit al firmelor, rămâne că un material în valoare de 350–400 milioane lei va fi plătit cu aproape 1 miliard de lei! Și să te mai miri că Irimescu și-a cumpărat un Rolls Royce!

Am rugat pe Cecropid să urmărească afacerea și să caute să obție câteva nume.

Se pare că faptul care a determinat mazilirea lui Urdăreanu a fost o ieșire violentă, și lipsa lui de tact — ca să-i zicem așa — față de purtarea „cam liberă” a Duduii pe coasta Mării Negre, purtare pe care dl Mareșal a considerat-o incompatibilă cu demnitatea unei favorite Regale. Așa povestește cel puțin, aproape toată lumea.

Iată informațiile pe care Don, primarul Eforiei, și unul din complicitii dnei Lupescu, le-a dat unui prieten intim. Dna Lupescu petrecuse la Don acasă, până la ora 12 noaptea împreună cu Pușcariu¹ (flirt-ul său actual) și Kerciu². La acea oră, Duduia a manifestat dorința unei plimbări la Mangalia. Zis și făcut, s-au „tassat” toți într-un automobil și au plecat spre Sud. Dar la Mangalia n-au găsit ce le trebuia. Câteva chiote, puțin scandal și au pornit spre Constanța unde au putut în fine să se întindă la chef. A doua zi dimineață dl Mareșal Ernest s-a prezentat la domiciliul dlui Don, s-a răstit la dânsul, și pe tonul cel mai cazon l-a

¹ Fostul cumnat al dnei Titulescu și fostul amant al dnei Richard Franasovici, pentru care lady Mary era să divorțeze.

² Gazetar, prieten al lui Pușcariu, și escroc.

întrebat cum a îndrăznit să ajute pe dna Lupescu să „compromită în așa măsură prestigiul Regelui“ (!!! autentic). Pe când Don se întreba ce să răspundă unei asemenea năzbâtii, Ernest Mareșal i-a urlat în obraz: „A sărutat-o Pușcariu?“ Din ce în ce mai nedumerit, Don se întreba dacă n-are a face cu un nebun. Dar nebunul îi da zor: „A sărutat-o?“ — și cum Don se mulțumea să dea din umeri, mareșalul Ernest a continuat să urle ca un bătaios: „A sărutat-o, a sărutat-o — dar am să-i frâng gâtul de data asta!“ Virtute? Gelozie? „Chi lo să“! Fapt este că s-a dus la Rege și a raportat tot. Regele a făcut o scenă Lupească, Lupeasca alta Regelui, și în cele din urmă i-a pus și un ultimatum: ori ea, ori Urdăreanu! Își închipuie oricine, că din acel moment soarta lui Urdăreanu¹ era pecetluită.

Anglia și Franța au invitat Puterile mediteraneene sau interesate în conflictul spaniol (Italia, Uniunea Sovietelor, Germania, România, Iugoslavia, Grecia, Turcia, Egiptul, Albania și Bulgaria) la o conferință ce se va ține în ziua de 10 septembrie, într-o localitate din apropierea Genevei. Conferința va avea ca scop esențial gruparea eforturilor Puterilor neutre pentru asigurarea securității comunicațiilor maritime în Mediterana. Se va propune — zice-se — Puterilor membre ale Conferinței să rețină submarinele lor în apele teritoriale, sau să le interzică navigația în apele extra-teritoriale altfel decât la suprafață (!!!).

Interesant este că această conferință, *convocată de Anglia și de Franța*, se va reuni *tocmai în ziua* când se întrunește Societatea Națiunilor. Să recunoască oare și cele două democrații occidentale, că instituția de la Geneva nu mai face parale?

Lumea Românească, un ziar care apare de vreo trei luni și se scaldă în apele iunianiste, înjură zilnic pe Stelian Popescu, de-l spurcă. Acesta înjură, la rândul lui, pe colonelul Petrescu, deputat iunianist, director la „Reșița“ și pe Auschnit. Hârdăul de lături circulă între *Universul* și *Lumea Românească*. Și asta se cheamă „naționalism“.

¹ Înainte de a părăsi vila lui Don, Urdăreanu îi luase cuvântul că nu va destăinui vizita sa. Cum însă dna Lupescu a acuzat întâi pe Don că a raportat Regelui cele întâmplate în noaptea crimei, zisul Don s-a grăbit să-și calce cuvântul, și să povestească Duhii intervenția lui Urdăreanu și amenințările lui.

9 septembrie. Ingratitudine politică:

În fine liberalii l-au mâncat pe Neamțu; după ce l-au înlăturat de la Gorj l-au curățat și la Craiova. Operația a fost făcută cu mâna lui Nolică Tătărescu, pe care Neamțu l-a făcut om. În 22 august s-a întrunit congresul organizațiunii liberale din Dolj și zisul Nolică a fost proclamat președinte. Neamțu, cu toți nepoții și cu toți oamenii lui n-au asistat la ședință. Congresul a proclamat totuși pe fostul șef președinte de onoare (!!!) iar lui Negrescu (unul din nepoți, zis Noață) i-au dat unul din cele 3 locuri de vicepreședinte. Ca să treacă puntea. E probabil că Tătărescu îi va exoflisi și pe unul și pe altul, la prima ocazie. Se zice că-l va scoate pe Noață și de la Primărie.

Neamțu își sfârșește cariera în mod tragic. Fostul satrap al Doljului și dictator financiar al Olteniei e doborât de pe amândouă pedestalele lui. Banca Comerțului, edificiul pe care l-a construit piatră cu piatră, căruia i-a închinat toată puterea lui de muncă și între zidurile căruia și-a adăpostit atâta timp vanitatea și despotismul — a ajuns în stare de ruină, și aproape de faliment a încetat operațiile. În politică, n-a avut noroc niciodată. Cu siguranță că merita prin inteligența și cultura lui, să ajungă de o sută de ori mai repede ministru ca un Dimitriu-Dovlecel, un Franasovici, un Sassu și câte alte lepre ale partidului — și n-a ajuns nici măcar vicepreședinte al Camerei. O viață întreagă la cuțite cu Guță Tătărescu și cu ai lui, s-a văzut scos din pâine la Gorj de un Tătăresc, și la Dolj de altul.

Pe jumătate ruinat (majoritatea acțiunilor Băncii Comerțului constituia cea mai însemnată parte a averii sale), pus la muzeu în politică, omul care se uita de sus la noi, acum zece ani, poate face amare reflecții asupra instabilității soartei. Ce e mai trist, e că nimeni nu compătimește la prăbușirea lui. A fost un om rău, strâmt la suflet și nu i-a plăcut să se înconjoare decât de lichele, ca să le poată porunci. Nepotu-său Noață, și oamenii lui au jefuit județul în mod nerușinat. Și fiu-său Barbu a făcut afaceri urâte cu Primăria.

Domnia lui Neamțu peste Craiova s-a terminat, și toată lumea e mulțumită.

La Nürnberg, congresul anual al Partidului Național-Socialist s-a ținut cu același fast ca anii trecuți, în noile amfiteatre abia terminate. Hitler a fost aclamat cu același entuziasm de sute de mii de militanți. Proclamația sa nu conține nimic nou; situația actuală a Germaniei care „nu mai este o țară izolată“ a fost subliniată. Punctul mai important al proclamației îl constituie *revendicarea fostelor colonii germane*.

Conferința țărilor mediteraneene se va întruni mâine la Nyon (lângă Geneva), cu toate că Sovietele au făcut tot ce au putut ca să o zădărnicească. O notă adresată de bolșevici Guvernului din Roma acum câteva zile, notă prin care se cereau Italiei despăgubiri pentru torpilarea unor vase sovietice încărcate cu marfă pentru Barcelona, și pedepsirea culpabililor — deși nimic nu dovedea că agresorii să fi fost italieni — n-a avut alt scop. Italia n-a reacționat cum s-ar fi putut crede împotriva obrazniciei rusești, s-a mulțumit să respingă cererea bolșevică cu dispreț și a declarat că va participa la conferința de la Nyon. Sovietele au primit și ele, până în cele din urmă, să meargă la conferință, au întrebat însă pentru ce a fost invitată Germania și au cerut să fie poftită și Spania comunistă. Sub asemenea auspicii, e probabil că conferința de la Nyon nu va da nici un rezultat.

În China războiul s-a generalizat și japonezii luptă cu chinezii pe un front de peste 350 de kilometri. Până acum chinezii rezistă bine.

Începem să ne civilizăm: au apărut și la noi gangsteri și anume pe șoseaua cea mai frecventată, pe șoseaua Ploieștilor. Trei indivizi au oprit automobilul unui domn Habermann, directorul societății Auto-Blok, și după ce i-au cerut o scrisoare către această societate ca să le plătească 100 000 lei — au dispărut. Gangsterii noștri sunt însă încă începători; au făcut o sumă de prostii și n-au putut încasa banii. „Il y a un commencement á tout“.

10 septembrie. Ziarele care-mi sosesc azi la Breasta cu întârziere îmi aduc vestea că Italia și Germania nu mai merg la conferința de la Nyon, în urma notelor primite din partea Sovietelor. Aceste două țări socotesc că chestia securității Mediteranei trebuie tratată la Londra, la Comitetul de neintervenție. Anglia e de părere însă că problema „pirateriei“ din Mediterana nu are nimic comun cu problema neintervenției în Spania. Ziarele democratice și agențiile franceze și engleze spun că conferința convocată se va ține și fără Germania și Italia, numai că în loc să se întrunească la Nyon se va întruni la Geneva. Refuzul Germaniei și Italiei e de altmintreli foarte amical; ambele țări doresc să nu stânjenească colaborarea internațională.

Pentru moment, aspectul mai important al războiului chino-japonez e rezistența chinezilor, neașteptată. O armată de 350 000 de chinezi a oprit în loc înaintarea japonezilor care vor trebui să aducă forțe mari în China, spre a-și desăvârși planul.

Quesnay, directorul Băncii Reglementelor din Basel, s-a înecat într-un lac, la Saint Omer, lângă Poitiers — pe când se scălda. N-avea decât 44 de ani și se afla în vilegiatură la dl Moreau, fostul guvernator al Băncii Franței. Quesnay a fost în România în 1928 și 1929 și s-a ocupat îndeaproape alături de Rist, cu problema stabilizării monedei noastre. L-am cunoscut bine. Era un om inteligent și foarte agreabil în raporturile sale. Din nefericire, nu vedea nici el foarte departe în problemele la soluțiunea cărora a fost chemat să lucreze. Are și el o parte de vină, în haosul în care ne zbatem.

Pe terenul naționalismului integral, Stelian Popescu și Nichifor Crainic de o parte — Mircea Damian și câțiva Petrești de alta, se ceartă și se înjură ca la ușa cortului. Sunt ieșiți cu toții din același hârdău de lături. Naționalismul e o trambulină pe care s-au repezit toate lichelele. Cine va lua măturoidul?

11 septembrie. Sesiunea Soc. Națiunilor s-a deschis ieri. Consiliul Societății s-a întrunit imediat — Adunarea se va întruni, luni 13 (dată fatală!).

Și cu acest prilej —

Gloria, gloria, gloria in excelsis —

Citesc în ziarele de azi următoarea senzațională informație:

„Consiliul Societății Națiunilor s-a întrunit astăzi la ora 11, într-o ședință privată, pentru a fixa ordinea de zi definitivă a acestei sesiuni.

Chestiunea dominantă a prezentei sesiuni a Consiliului este problema mandatelor. Se vor examina propunerile engleze privitoare la Statutul Palestinei.

Dl Victor Antonescu este raportorul chestiunii mandatelor și a problemei palestiniene.

În ordinea de zi figurează și problema repartiției materiilor prime pe baza raportului unui comitet de experți în care a desfășurat o activitate deosebită dl Victor Bădulescu, subsecretar al Afacerilor Străine.

În ordinea de zi figurează de asemenea chestiunea negocierilor în vederea unui nou acord al Puterilor Locarniene, precum și un apel al Guvernului spaniol, privitor la intervențiile străine în războiul civil din Spania.

Prima ședință a Consiliului a permis dlui Victor Antonescu care prezintă în Consiliu Mica Înțelegere, în dubla sa calitate de ministru al Afacerilor Străine al României și de președinte în exercițiu al Consiliului Permanent al Micii Înțelegeri, să aibă un schimb de vederi cu d.d. Eden, Delbos, Litvinov și cu ceilalți membri ai Consiliului. Acest schimb de vederi a putut fi continuat la dejunul oferit de dl Avenol, secretarul general al Societății Națiunilor, în cinstea membrilor Consiliului“.

Acum 80 de ani Mihail Kogălniceanu invoca Capitulațiile ca să apere autonomia Moldovei — astăzi Victoraș Antonescu dă îndrumări Europei. Mare a ajuns România, mare de tot! Să nu se fi umflat prea mult?

Anglia și Franța se rățoiesc: declară sus și tare că conferința de la Nyon (a rămas la Nyon, și trebuie să-și fi început azi lucrările) va stabili un program de măsuri de securitate în Mediterana și fără Italia și Germania. Pe de altă parte Germania și Italia publică notele prin care au cerut discutarea problemei la Londra, la Comitetul de neintervenție și între alte argumente invocă și prezența reprezentanților Poloniei și Portugaliei, care n-au fost convocați la Nyon.

Zvonurile demisiei lui Schacht din fruntea Ministerului Economiei Naționale se precizează. Schacht n-ar mai rămâne decât președintele Reichsbankului. Motivele demisiei mărturisite: oboseala și nevoia de repaus. În realitate neînțelegerea cu partidul asupra cheltuielilor exagerate de investiții și de armament, precum și asupra planului economic de patru ani.

13 septembrie. Înapoiat ieri-seară la București, de la Breasta, pe o căldură ca în iulie. Călătoria a fost nesuferită. S-au stricat și toate rosurile climei noastre. Azi s-a înnorat, e ceva mai puțin cald și probabil că are să plouă.

Sesiunea Societății Națiunilor s-a deschis anul acesta, mai mult ca oricând, sub aspecte de sinistră operetă. Italia, fără să se retragă din Ligă, n-a trimis reprezentanți și n-a trimis nici măcar o explicație a abținerii sale. Un gest de mai mare dispreț, nici nu se putea. Neguțul n-a trimis reprezentanți nici el, dar a scris ca să-și explice atitudinea: Guvernul (?) său nu va fi reprezentat fiindcă la ordinea zilei nu e nici o chestiune care să-l intereseze (!). Împăratul negrilor mai adaugă că-și rezervă toate drepturile ce revin Abisiniei ca membru al Societății Națiunilor (!!!!). Metoda de tergiversare și de lașitate în fața soluțiilor netede, adoptată până acum, se menține prin urmare în toată integritatea ei.

Frumoasă Societate a Națiunilor cu pretenții de *universalitate*, în care nu sunt reprezentate nici Germania, nici Italia, nici Statele Unite, nici Japonia, nici Brazilia, ca să nu enumărăm decât Puteri Mari! Pare că democrația occidentală și-a pierdut complect capul: ședințele Consiliului au fost prezidate de comunistul spaniol Negrin (asasinul de la Valencia)¹ sub pretext că era rândul Spaniei (care Spanie?), parcă Anglia, stăpână absolută la Geneva n-ar fi putut obține „o boală diplomatică” din partea senhorului Negrin, care să-l ție câteva zile la pat! Ca președinte al Adunării a fost ales apoi Aga-Khan, aventurierul bine cunoscut. S-ar zice că Guvernul englez, în fața inevitabilului faliment a vrut să-și bată joc de instituția Geneveză, în fața căreia, de data asta, mai joacă rol însemnat și altă echipă de caraghioși, echipa română alcătuită din Victor Antonescu — cel comic și din două curve bătrâne, Elena Văcărescu și Vespasiana Pella. Ce decadență și ce deriziune!

Conferința de la Nyon a aprobat la repezeală un reglement de control al Mediteranei, adoptat fără nici o discuție, cum era și natural, căci a fost discutat între Anglia, Franța și Moscova înțelese, și vasalii lor. Hotărârile de la Nyon sunt un cap de operă: după ce se refuză ritos calitatea de beligerant și unei părți și alteia în lupta din Spania, se auto-rizează submarinele fiecărei facțiuni să „opereze” în apele teritoriale, în cadrul convențiilor internaționale privitoare la *actele de război*!! Poliția Mediteranei și asigurarea libertății navigației a fost apoi încredințată Angliei și Franței în Mediterana occidentală, Angliei în bazinul Oriental și... Italiei (absente și neconsultate!) în Marea Tireniană! So-

¹ Spania naționalistă, stăpână astăzi pe două treimi din teritoriul Regatului n-a fost admisă la Geneva, cu toată cererea lui Franco — și s-a menținut Spania *legală*, înfățișată de o bandă de tâlhari de la Valencia în luptă cu alta de la Barcelona! Formalismul tâmpit, dar caracteristic al spiritului de la Geneva.

vietelor s-a încredințat Marea Neagră¹ — mersi. La Berlin și la Roma, hotărârile de la Nyon au fost primite cu un surâs.

Ideea conferinței de la Nyon nu a fost rea. A fost un mod abil de a trimite la o comisie, (adică de a o înmormânta) soluționarea conflictului ruso-italian, ce amenința să devină plictisitor. Când conferința s-a transformat în „comisiune permanentă“, oamenii de bun-simț au aplaudat. Dar de ce atâta grabă, în contradicție cu metodele obișnuite ale comisiilor?

Van Zeeland, astrul belgian ce strălucește de câteva luni pe firmamentul democrației integrale, a pățit-o urât. Opoziția a descoperit că de când e prim-ministru a încasat fără jenă și lea de guvernator al Băncii Naționale². Vâlva a fost mare, s-a cerut demisia Guvernului. La Cameră, Vandervelde, socialistul, a dat un certificat de cinste inculpatului, iar Camera printr-o moțiune în doi peri l-a spălat, dar a cerut mai multă regulă la Bancă. Se zice că Van Zeeland, al cărui prestigiu iese greu atins din această afacere, va demisiona în curând și va renunța la politică. S-o vedem și pe asta.

14 septembrie. La Paris două mari atentate teroriste. O formidabilă explozie la „Confédération Patronale“ în rue de Presbourg — și alta tot atât de teribilă la „Groupement des Industries Métallurgiques Parisiennes“, în rue Boissière. Imobilele au fost distruse pe dinăuntru, dar cum erau goale, n-au fost victime omenești. Numai câțiva răniți și un sergent de oraș, ucis în stradă. Ancheta a început, emoția e mare — dar deja cercurile comuniste (evident culpabile)³ aruncă vina pe... fasciști! Autorii atentatelor n-au putut fi identificați. Va începe opinia publică franceză să priceapă?

Partidul „Totul pentru Țară“, adică Garda de Fier, a hotărât să participe la viitoarele alegeri generale și a dat cuiburilor instrucții să înceapă deja campania electorală.

¹ Se zice, dar nu e sigur.

² Înainte de a fi prim-ministru, Van Zeeland era guvernator al Institutului Belgian de Emisiune.

³ Ca și torpilările din Mediterana, atentatele de la Paris nu pot fi decât încercări comuniste de a încurca itele în Europa înainte de definitivă prăbușire a întreprinderilor sovietice din Spania.

La Constanța s-a prăbușit ieri un avion — un Potez militar din cele noi — cu 6 persoane. Patru au murit pe loc, al cincilea e în agonie și al șaselea grav rănit. Acesta din urmă e tocmai pilotul, un plutonier, și a putut spune că accidentul ar fi fost pricinuit prin *blocarea comenzilor*. La un aparat nou? Frumoase perspective. Se face o anchetă.

Pangal mi-a povestit ieri că Poninski (însărcinatul cu afaceri al Poloniei) i-ar fi spus că la Varșovia domnește oarecare nemulțumire din cauza tergiversărilor Guvernului român în chestiunea Ambasadelor. Cu prilejul întrunirii Miciei Întelegeri la Sinaia, s-ar fi discutat chestiunea între cei trei miniștri ai Afacerilor Străine. Cehoslovacii ar fi vrut ca Franța și Moscova să creeze *întâi* Ambasada la Praga. S-ar fi putut ajunge la un acord ca Statele Miciei Întelegeri să ridice Legațiile lor respective la rangul de Ambassade, fără să mai aștepte un gest similar din partea altor Puteri — dar a refuzat categoric Iugoslavia, pe când Praga primise. Negocierile lăncezesc.

Un alt fapt a nemulțumit pe polonezi și anume că Regele ar fi primit o invitație la vânătoare (în octombrie) în Cehoslovacia, pe câtă vreme a refuzat invitația ce i se făcuse, să vină să vâneze în Polonia. Mareșalul Rydz-Smigly nu va mai veni nici la manevre, nici după (?). „Le Roi a perdu tout le bénéfice de son voyage en Pologne“ a încheiat Poninski. Poninski e un prost, dar nu spune de obicei decât ce aude de la alții. Era unul din cei mai fervenți susținători ai „uniunii personale“. Să se fi stricat căruțul? Nu-mi vine să cred. Beck trebuie să fie în curent cu palinodiile Regelui față de francezi și de cehi, pentru a obține livrarea comenzilor militare.

Se zice că numirea lui Gusti la Legația din Paris e hotărâtă. S-ar fi cerut chiar agreementul. Cu Cesianu nu se știe ce se va face. Poate ceva la Palat?

Lumea Românească împrășcă zilnic cu lături pe Stelian Popescu. Campania este îndrăcită și dusă de câțiva gazetari cu talent. Popeștele se zbate ca peștele în tigaie și publică zilnic telegrame de indignare și certificate de cinste de la toți răsufilații și necunoscuții din țară.

Am întrebat ieri pe cineva ce a devenit acțiunea penală deschisă împotriva lui Romulus Boilă. Nimeni nu știe. Instrucția doarme. Mușama?

Am aflat ieri că individul (un bătrân de 60 de ani) care a aruncat cu pietre în casa mea, pe când eram la Breasta, și mi-a spart un geam, ar fi un fel de inconștient numit Moteanu sau așa ceva, și se pretinde o victimă a conversiunii fără să poată preciza pentru ce. Am mai primit eu multe amenințări de la creditori și socotesc că ura unora din ei împotriva mea se poate explica. Oamenii cred că și-au pierdut creanțele din cauza conversiunii; în realitate însă ele erau deja pierdute, căci mai toți debitorii erau insolvabili. În tot cazul, pentru 100 de creditori pe care i-am nemulțumit, am salvat și am mulțumit 10 000 de debitori.

Mehedinți, geograful, a publicat în *Revista Fundațiilor Regale* un articol prin care laudă pacea de la București (!) din 1918 în lumina dezastrului de la Buftea. Am dat un interviu ziarului *Curentul* (apărut azi) prin care am pus lucrurile la punct, cu puțină ironie la adresa domnului profesor de Geografie.

15 septembrie. Massaryk, apostolul Democrației cu „D” mare, și făuritorul Republicii Cehoslovace, a murit ieri-dimineață. Se restabilise foarte frumos după congestia cerebrală (nu era cea dintâi) ce-l doborâse acum câțva timp¹, și lumea se minunase de forța de rezistență a acestui bătrân de aproape 88 de ani. O nouă congestie l-a răpus duminică definitiv, după două zile de agonie. În viața lui publică și privată, Massaryk a fost un om de o înaltă moralitate și de o voință de fier. Cusurul lui, ca al multor oameni ieșiți din ultimele rânduri sociale (era fiul unui vizitiu și al unei cameriste și fusese crescut de un fierar) era o încredere oarbă în teorii, în doctrine și în puterea raționamentului. E probabil că Cehoslovacia ar fi fost creată în 1919 și fără umbrela cerșetoare a lui Massaryk, fiindcă Franța a înțeles să pună un tampon între Germania și Austria. Pentru Europa, nenorocirea a fost că Cehoslovacia a cerșit-o Massaryk cu umbrela democratică într-o mână și cu papagalul de Be-neș pe umăr. Dacă în loc să fie în pușcărie și condamnat la moarte ar fi

¹ Cf. pag. 103 a acestor însemnări.

cerșit-o Kramarç, lucrurile s-ar fi întors cu totul altfel și în locul unui Stat amorf de drotoși, am fi avut desigur o țară însuflețită pășind cu siguranță pe cărările sănătoase ale politicii naționale și internaționale. Dar Dumnezeu a vrut altfel, și intențiile sale sunt nepătrunse.

Am dat o călduroasă telegramă, în numele Partidului Agrar și al meu, lui Beneș, fiindcă politica cere fățarnicie — și alta personală și sinceră lui Jean Massaryk, fiul marelui om, pe care l-am cunoscut bine la Londra și la Paris. Se zice că Voievodul Mihai va fi trimis la înmormântare, la Praga. Inutilă exagerare.

Italia, poftită de Anglia și de Franța să se asocieze la Poliția Mării Mediterane, a răspuns că n-ar putea primi invitația decât pe picior de perfectă egalitate cu orice altă Putere.

16 septembrie. Vechiul meu informator politic cel care mi-a adus *știrile sigure* din sferele Palatului, știri pe care le-am consemnat la timpul lor în aceste caiete, dar ale căror prevederi nu s-au realizat — mi-a făcut o lungă vizită. A venit omul, cam rușinat, să-mi explice că informațiile sale au fost exacte, că toate cele prezise de dânsul fuseseră hotărâte și numai eterna ezitare a Regelui și lipsa lui de voință au zădărnicit realizarea planurilor făcute. Cu un veleitar ca Regele, nu poți ști niciodată ce se va întâmpla. „Dvs — spunea cu descurajare informatorul meu — cunoașteți în bună parte proiectele și dorințele Regelui în momentul de față, cum le-am cunoscut eu acum doi ani. Dacă mâine totuși, M. Sa va recurge la soluțiuni neașteptate, aceasta nu va însemna că dvs n-ați fost exact informat *astăzi*, ci numai că între dorințele Regelui și puterea lui de realizare stă o prăpastie. Veți avea poate și dvs o decepție, cum am avut-o eu!” — „Decepție? — i-am răspuns — să ne înțelegem. Nu cred să fie un om politic mai indiferent ca mine față de viitoarea succesiune a Guvernului, din punctul de vedere al ambițiilor personale. Nu doresc puterea, și nu ar fi pentru mine nici o decepție dacă n-ași fi chemat să iau parte la viitoarea formație ministerială. Nu mă interesează un portofoliu ministerial și schimbările de echipe în aceeași mocirlă mă lasă. Aștept și sper o radicală schimbare de regim, și în această direcție *aș putea* resimți o decepție, dacă schimbarea nu s-ar realiza, cum e foarte posibil. Zic *aș putea*, fiindcă trebuie să mărturisesc că decepția am resimțit-o de mult, în ce privește inițiativele de

Sus, așa încât mă întreb ce aş mai putea resimţi acum. Nu, o decepţie nu mai e posibilă pentru mine, după cele întâmplate de la 1930 încoace; nu mai e posibilă decât o surpriză, o plăcută surpriză care să dezminţă pesimismul meu. Dea Dumnezeu să fie așa, spre binele Țării!”

Am asigurat pe informatorul meu că nu m-am îndoit niciodată de buna lui credinţă, nici de seriozitatea izvoarelor sale de informaţie — şi omul a plecat împăcat.

Telegrama de azi de la Geneva anunţă cu ifos *soluţionarea* problemei palestiniene: conformându-se concluziilor raportului lui Victor Antonescu (probabil dictate de Foreign-Office), Consiliul Societăţii Naţiunilor, prezidat de anarhistul Negrin, a hotărât menţinerea mandatului englez şi *studierea problemei mai departe!* Admirabilă *soluţie*, şi perfect încadrată în spiritul Genevei!

Numeroasele delegaţii adunate la Geneva, şi „cercurile democratice“ din Occident duc tămbălău mare în jurul *actului de energie* săvârşită la Nyon, şi se miră şi ele de dânsul. Uită cu toţii că actul de energie a putut fi desăvârşit, fiindcă e fără *obiect precis*. Mă explic: s-a hotărât urmărirea „piraiilor“ în Mediterana, *dar s-a lăsat ca modalitatea luptei să fie precizată de cei interesaţi*. La Nyon nu s-a hotărât, căci dreptul de intervenţie îl avea deja fiecare Stat, în favoarea comerţului său. Nu era nevoie de permisia Nyonului, ca fiecare Stat să-şi apere transporturile, în orice direcţie ar fi.

Hotărârea de la Nyon a avut însă un efect neprevăzut: acela de a favoriza abuzurile. Iată într-adevăr că sovieticii, siguri de împunitate, dată fiind situaţia lor geografică, au interzis încărcarea şi descărcarea vapoarelor italiene în porturile lor. Nici măcar represaliile nu sunt posibile, căci Sovietele sălbatice n-au flotă de comerţ.

Se zice că unicul fiu al lui Stalin, în vârstă de 12 ani, ar fi fost răpit în drumul de la şcoala pe care o frecventa şi până la Kremlin. Telegrama — de origine poloneză — adaugă că Stalin ar fi foarte afectat.

A murit Prospero Colonna, primarul Romei pe vremuri, tatăl primarului actual don Piero Colonna (pe vremuri, primarului i se zicea Sindaco, acum Governatore), şi fostul meu tovarăş de călărie în

campania Romana. Cum trece vremea tot trebuie să o repet! Îmi aduc ca de ieri aminte de don Prospero, bărbat în toată puterea, și de fiu-său Piero, un puțoiș în uniformă de „marinel“!

Se crede că Italia va adera la acordul de la Nyon și că în privința controlului Mediteranei va primi drepturi egale cu Franța.

Reclamația Chinei împotriva agresiunii Japoniei a fost rezolvată de Adunarea S.D.N-ului conform tradițiilor geneveze: chestiunea a fost încredințată comisiei de 23 membri, desemnată în 1933 (în conflictul acelorași țări), spre a urmări evenimentele!!!

18 septembrie. Sub pretext că Italia și Germania s-au retras din controlul naval al coastelor spaniole, și pe argumentul că au nevoie de vasele lor pentru Poliția Mediteranei, Anglia și Franța au renunțat la controlul maritim al apelor teritoriale spaniole. Așa încât sub cuvânt că vor să apere vapoarele în larg împotriva unui atac, flotele engleză și franceză vor lăsa transporturile către Spania libere! N-a mai rămas control decât la granița franceză (?) și al neutrilor în porturi (!). Reprezentația spaniolă a durat destul, e timp să se sfârșească.

Starea doctorului Angelescu, care suferă de câteva săptămâni de o infecție pulmonară, s-a înrăutățit. Boala a început printr-o serie de puncte congestive, care au apărut și s-au rezolvat pe rând. Pe urma lor s-a format un focar purulent, și o intervenție chirurgicală va fi probabil necesară. Profesorul Neumann, de la Viena, chemat în consultație, a sosit ieri cu avionul la București. L-au primit la aeroport Lăscăruș Cărtăgi, cumnatul lui Angelescu și ... Stelian Popește. Să fie Neumann și ihtnolog?

20 septembrie. Ieri, logodna fiicei mele Maria Ioana cu tânărul Matei Condiescu, fiul generalului. În familie, și fără nici o primire.

Italia a făcut cunoscut Puterilor care au semnat acordul de la Nyon că vase italiene de război vor însoți vapoarele germane și italiene încărcate cu marfă și le vor apăra de orice atac. O acțiune paralelă cu cea hotărâtă la Nyon. Vase engleze și franceze vor însoți astfel transporturile destinate roșilor, iar vase italiene pe cele destinate albilor. Rezultatul va fi că nici transporturile roșilor, nici ale albilor nu vor mai fi atacate și împiedicate să ajungă la destinație. Dacă acesta a fost scopul celor care ne-au pisat până acum cu neintervenția în Spania — nimic de zis.

Italia a mai comunicat oficial reprezentanților Franței și Angliei, că e gata să adere la acordul de la Nyon pe *picior de egalitate* cu aceste două țări, neînțelegând prin această propunere o egalitate tehnică sau de tonaj, ci o egalitate morală. Franța și Anglia examinează propunerea într-un spirit conciliat, căci de fapt între cele trei țări nu există nici o tensiune diplomatică, nici chiar după semnarea acordurilor de la Nyon.

„Epurația“ sovietică continuă în Rusia. Fiecare zi, cu arestările și executările ei. Telegramele de azi vorbesc de 20 noi împușcări în orașul Voroșilov (pe unde o fi?). Găsesc că rușii nu se împușcă destul între ei. Ar trebui să piară câteva milioane.

Războiul civil spaniol se desfășoară cu peripeții demne de cinematograf. După ultimele știri, șase tineri naționaliști au încercat să fure în portul francez Brest submarinul guvernamental spaniol G 2. Focuri trase de o sentinelă au dat alarma și lovitura n-a reușit — dar naționaliștii au putut lega pe comandantul vasului și pe ajutorul lui și să fugă cu ei într-un automobil. Au fost prinși tocmai lângă Bordeaux.

O simțită reacție în Franța, pe urma oribilelor atentate teroriste din rue de Presbourg și rue Boissière. Încep și francezii să găsească că s-au introdus prea mulți străini indezirabili, la dâșnii. Se anunță legi speciale (!) care să mai pună stavilă imigrației și să permită un control mai eficace al tuturor haimanelor — în cea mai mare parte comuniste — deja stabilite pe teritoriul Franței.

Companiile franceze de Căi Ferate au fost contopite într-una singură. Primul președinte al Curții de Conturi a fost numit președinte al Consiliului de Administrație al noii societăți, și s-a desemnat și personalul superior de direcție. Administrația actuală a rețelelor va continua până la 31 decembrie. La 1 ianuarie va începe să funcționeze administrația unificată. Societatea Națională a Căilor Ferate își va începe activitatea cu un deficit de *35 miliarde de franci*. Felicitări!

Valer Pop, ministrul Industriei, nu e numai un gheșeftar, dar și un naționalist convins. Ca mai toți gheșeftarii de azi de altmintreli, căci cele mai mănoase afaceri se fac sub cutele tricolorului. Excelența sa a trimis tuturor societăților industriale (rândul băncilor va veni în curând) o circulară prin care *le invită* să-și revizuiască personalul pentru ca 50% din cota de 80% de posturi rezervată cetățenilor români să fie rezervată *elementului etnic românesc*! Mă întreb care va fi sancțiunea? Una legală n-ar putea fi, căci măsura e perfect inconstituțională; nu rămâne decât calea piezișă a persecuțiilor și a favorurilor. E o rușine, și e vreme ca politicanismul și naționalismul să fie o bună dată despărțite, și ca problema națională să nu mai fie lăsată pe mâinile lașilor și escrocilor.

Deși știrile nu sunt încă foarte lămurite, se pare că chinezii au suferit o mare înfrângere la sud de Peking. Telegramele japoneze anunță că armata Mikadoului urmărește de aproape armata chineză — iar telegramele din Nanking se mulțumesc cu afirmarea că armata chineză, deși se retrage nu e *încă* distrusă. Pentru o dată, rezultatele strategice se potrivesc într-un război cu previziunile...

21 septembrie. O hotărâre cuminte a fost luată la Geneva — se întâmplă și Societății Națiunilor, câteodată, să nu calce în străchini: Spania comunistă și Turcia ridicolă n-au mai fost alese în Consiliu. După un moment de bun simț, oamenii și-au revenit însă repede la datorie, adică la cultivarea absurdului, și au ales în locurile vacante... Iranul și Peru. Dacă nici cu acest adaus de prestigiu, Consiliul nu-și va impune autoritatea, nu va mai rămâne decât să-și depună mandatul.

Din Polonia vin vești complimentare asupra răpirii băiatului lui Stalin. Nu era fiul unic al dictatorului, ci cel mijlociu din trei. Răpirea s-ar fi făcut pe Piața Roșie, în fața Kremlinului, sub ochii a doi agenți ai Poliției care nu și-ar fi dat seamă de ce se întâmplă. Cu toate cercetările GPU-ului nu s-a putut da de urma copilului, dar se crede că lovitura a fost dată de „vechii bolșevici” (troțkiștii), ca să se răzbune de toate condamnările pe care le-au suferit.

Cu toată urgia dezlănțuită împotriva troțkiștilor, pare că mișcarea împotriva lui Stalin nu e încă stăvilită. Procurorul Kirilenko, care a cerut condamnarea la moarte a atâtor acuzați de la procesul Zinoviev încoace, a fost la rândul lui arestat și dat judecății ca troțkist. E un caz tipic.

Teroriștii care au încercat să fure submarinul guvernamental spaniol în portul Brest, și care au fost arestați lângă Bordeaux, par a fi — după telegramele de la Paris — amestecați și în exploziile din rue de Presbourg și rue Boissière. Știrile sunt până acum cam încurcate, și nu reiese limpede dacă acești teroriști sunt în slujba curentelor naționaliste sau în a celor anarhiste. Informații suplimentare trebuiesc așteptate.

Japonezii au prevenit Ambasadele din Nanking că azi începe bombardarea orașului, „deoarece Nankingul a devenit centrul cel mai important împotriva căruia se desfășoară ofensiva japoneză”. Această frază a comunicării japoneze dovedește că bătălia din sudul Pekingului a fost o înfrângere decisivă pentru chinezi. Ambasadorii Italiei și Germaniei au declarat că rămân în Nanking. Ambasadorul Statelor Unite a plecat pe Yang-Tse-Kiang în sus, și plecarea sa a făcut cea mai proastă impresie.

22 septembrie. Dejunat ieri la Bran, împreună cu nevastă-mea, la Regina Maria. O vedem pentru prima oară de când s-a îmbolnăvit, și am fost agreabil surprins de starea ei. Femeia aceasta nu are cancer — mi-aș pune mâna în foc. Boala s-a declarat de mai bine de șase luni, și nici un semn de cașexie nu s-a arătat încă; nici umbră de „facies-ul” caracteristic celor ce elaborează o formațiune neoplasmică. Nici chiar slăbită nu mi-a părut. Dimpotrivă, cam umflată. Diagnoza de ciroză a ficatului, despre care cei mai mulți au crezut că era o camuflare a ade-

văratei boale (cancer), îmi pare a fi cât se poate de verosimilă. Starea de spirit excelentă; optimism și veselie. Inteligența și-a conservat toată agerimea.

La dejun, în afară de generalul Zwiedeneck, mai Zwiedi ca oricând, și de colonelul Brătescu, ofițerul de ordonanță al Reginei, mai era și dșoara Galizzis, o grecoaică din Brăila, de vreo 40 de ani, simpatică, care îndeplinește pe lângă Regină funcțiile de secretară, de damă de onoare, de confidentă și de infirmieră. De când a murit Simky Lahovari, Regina a rămas cam singură. Pe Simky n-a înlocuit-o. Irina Procopiu e bolnavă și a plecat în străinătate să se caute, iar dna Mavrodi se declară prea bătrână ca să-și mai facă serviciul. Se caută o doamnă de onoare de încredere — se vorbește de Marie Florescu (fiica lui Jenică Florescu, generalul), de una din domnișoarele Robescu (fiicele generalului), de Elena Krupenski (din Basarabia, fostă domnișoară de onoare a Împărătesei Rusiei), probabil însă că se va numi o a patra mai puțin nimerită. Până una alta, Principesa Ileana a recomandat mumă-sii ca secretară pe dra Galizzis, pe care a cunoscut-o nu știu unde. Această domnișoară Galizzis a făcut studii excelente și a ajuns profesoară la Universitatea din Chicago (Facultatea de litere), de unde a obținut un concediu de șase luni pe care a venit să-l petreacă în Europa. Principesa Ileana i-a propus să-l petreacă pe lângă Regina Maria, iar aceasta a fost așa de încântată de noua sa tovarășă încât nu vrea să se mai despartă de dânsa. Stenografă perfectă, Regina îi dictează tot ce-i trece prin minte, și amândouă femeile sunt fericite — căci toate sunt relative în lume. Va rămâne dra Galizzis definitiv pe lângă Regină? Rămâne un punct de întrebare. Deocamdată Majestatea Sa a scris rectorului din Chicago și a obținut un nou concediu de un an pentru dânsa.

Am vorbit cu Regina despre una și despre alta, fără să ne aventurăm în politică, fiindcă nu eram singuri. Am avut impresia că relațiile sale cu Regele nu erau într-o fază foarte cordială, fără să fie rele, căci mi-a spus cu un surâs cam amărât: „Nu l-am văzut de șase săptămâni, dar vine azi la ceai“. Părea cam îngrijorată de această vizită, fiindcă așteaptă vizita Ilenei la 26 septembrie și îi era frică să nu vină Big Pig — cum îl numește ea pe Carol — să pună un „veto“ la venirea soru-sii. Vorbind cu dânsa între patru ochi, mi-a povestit că a scris Regelui „să-i ceară autorizație pentru vizita Ilenei“, și că Regele i-a răspuns că, cunoscând dragostea Arhiducesei pentru mare, a decorat-o cu „Meritul Naval“ (!!!) — dar despre vizită nici o vorbă! „Și acum cine știe cu ce prostii mai vine!“ Mi-a mai spus la repezeală, dar cu o vădită plăcere,

că ruptura dintre Carol și Urdăreanu e definitivă și că la Eforie a fost o scenă teribilă între Rege, Lupeasca și Urdăreanu, scenă care s-a petrecut la masă, la dejun, *în prezența Voievodului Mihai!* „La București și la Sinaia, Lupeasca nu se așează niciodată la masa regală, cel puțin în prezența Voievodului. La Eforie trăiesc mai în strâmtoare, și iau masa cu toții, *ce qui est déplorable!* Mihai mi-a povestit că scena a fost teribilă, că țipau toți și că cuvântul «chief» revenea întruna! Ce rușine, ce rușine!”

Despre Nicolae, crede că a fost câteva zile în țară, deși dânsa nu l-a văzut și toată lumea neagă. Ea-l știe lângă Napoli, la baronul Fascini.

Regina ne-a primit la poalele castelului unde a construit un mic pavilion — o sală de mâncare și o bucătărie — printre daliile înflorite. Seara se urcă în castel cu un ascensor care a fost instalat într-un vechi puț. Ne-a explicat că toate scările care despart camerele o obosesc și că preferă să-și petreacă ziua într-un jeț, printre flori...

Întâlnit ieri-dimineață pe Puiu Dumitrescu pe care nu-l mai văzusem din toamna trecută, de la Paris. E o grădină de om, și povestește, și povestește — toate însă fără șir și alături de adevăr, așa încât nu face să le consemnez aci, deși unele lucruri pe care le spune ar putea fi senzaționale.

Pentru postul vacant de Mareșal al Palatului se vorbește de Cesianu, de Grigore Carp și de generalul Manu (care iese la pensie) — și iarăși de Alexandru Zamfirescu. Cel mai nimerit ar fi generalul Manu, de aceea probabil că nu va fi numit.

Telegramele de azi-dimineață ne aduc vestea că Franța și Anglia acceptând colaborarea Italiei pe picior de egalitate, în Mediterana, adeziunea acestei Puteri la acordul de la Nyon poate fi considerat ca un fapt îndeplinit. Un comunicat al Guvernului din Roma, confirmă faptul. Experți navali, englezi, francezi și italieni se vor întruni la Paris pentru a pune la punct, din punct de vedere tehnic, colaborarea celor trei Puteri. Modificările eventuale ale acordului semnat la Nyon vor fi apoi supuse aprobării tuturor Statelor participante la ultima conferință.

23 septembrie. Vestе bună din Turcia: criză ministerială cu eliminarea jidanului Rustu Aras de la Externe, din viitorul Guvern. O javră mai puțin în „sfaturile internaționale“, care încurcă lumea.

Gabriele d'Annunzio a fost numit președintele Academiei Italiei, în locul rămas vacant prin moartea lui Marconi. E probabil că nu va coborî des de la Gardone ca să prezideze ședințele de la Farnesina, dar Mussolini a vrut să întemeieze tradiție unui nume ilustru în fruntea Instituției create de dânsul.

Un colonel spaniol naționalist, Troncoso, a fost arestat în Sudul Franței sub învinuirea de a fi încercat să organizeze o răscoală naționalistă în regiunile Basce franceze. Se pretinde că pregătirea era foarte serioasă, și că mișcarea revoluționară era gata să izbucnească. Colonelul Troncoso ar fi pus-o la cale cu complicitatea fasciștilor francezi. Ziarele de stânga fac mare larmă în jurul acestei descoperiri.

Se zice că colonelul Troncoso ar fi și autorul planului de furt încercat împotriva submarinului de la Brest și că în această din urmă întreprindere ar fi fost înțeles cu însuși comandantul vasului. Ziarele democratice cer ca Troncoso să fie extrădat Guvernului spaniol din Valencia. Ca represalii, oamenii lui Franco au arestat pe viceconsulul francez din Malaga. Numai încurcături!

Nankingul a fost bombardat îngrozitor de către avioanele japoneze. În populația chinezească terorizată domnește descurajarea. Că japonezii sunt stăpâni pe situație în conflictul din China, nu mai încape îndoială. Oficial, războiul n-a fost încă declarat (!!!) între China și Japonia. E extraordinar, dar e așa!

Între Stelian Popește și cei de la *Lumea Românească*, împrășturile cu lături continuă zilnic. Mă întreb la ce servește cenzura?

Lângă stația Ciucea, în Ardeal, la poalele castelului lui Goga, s-au ciocnit două trenuri, unul personal și altul de coletărie. Sunt 7 morți și vreo 12 răniți grav. Ne adaptăm și noi obiceiurilor țărilor civilizate.

S-a hotărât înființarea liniei aeriene București-Roma. Ea va fi deservită de către o companie aeriană italiană și parcursul se va face în patru ore, inclusiv o oprire de 30 minute la Belgrad!

Patriarhul Miron a fost decorat cu „Crucea Roșie Germană“, în semn de recunoștință pentru grija cu care s-a ocupat de întreținerea mormintelor soldaților nemți căzuți și înmormântați în România în 1916-1917. E prima decorație germană acordată unui român, de la război încoace.

A ars până în temelie „Rotonda“ din Viena! Nu se știe dacă o mână criminală i-a pus foc sau dacă s-a aprins din întâmplare. Fusese ridicată în 1873, ca pavilion central al Expoziției Universale. Din punct de vedere arhitectural nu era lucru mare, dar se identificase în mintea generației noastre cu vechea capitală habsburgică însăși. Din orice parte te apropiai de Viena, cupola Rotondei și turnul lui Stefanskirche îți cădeau întâi sub ochi. Nu-mi pot închipui Viena fără Rotondă și sper că simțământul meu e împărțit și de vienezi, și că vor reconstrui-o.

Scanavi a trecut pe la mine să-mi vorbească de afacerea „Banloc“ (o fabrică de pneumatice pe care o pune în picioare și al cărui președinte de consiliu de administrație vrea să fiu) și cu acest prilej mi-a povestit că întrebând ieri pe Rege dacă trebuie să se adreseze Guvernului într-o chestiune a Reginei Elisabeta (un schimb de pământuri) — acesta i-ar fi spus: „Nu, e prea târziu, așteaptă noua echipă!“ Totul pare într-adevăr să indice că schimbarea de Guvern se va face între 1 și 15 noiembrie. Și încă un lucru pare sigur, că nu va fi un Guvern de partid. Până acum Regele se menține pe planul unui Guvern liberat de piedicile politicianismului. Să dea Dumnezeu să nu se schimbe.

Aflu că unul din motivele care au împins pe Beneș să nu primească ridicarea unora din Legațiile cehoslovace la rangul de Ambasadă, a fost antipatia pe care o nutrește față de Osinski, pe care n-a voit să-l înalțe, la Paris, la gradul de ambasador.

În cercurile noastre diplomatice se vorbește cu insistență despre rechemarea lui Grigorcea de la Londra, unde cu toată inteligența lui n-a

reușit. Nici nu era făcut pentru Londra; nu vorbește englezește și nu se împacă cu moravurile britanice — fără să mai vorbesc de dna Grigorcea (născută Nanu, branche cadette), inconsolabilă de moartea cătelului ei, pe care a fost nevoită să-l lase la Paris, în pensiune, unde a pierit (se știe că câinii în patru labe nu sunt primiți în Anglia). Se crede că Grigorcea va fi numit ambasador la Varșovia, iar Zamfirescu mutat de la Varșovia la Roma în locul lui Lugoșianu care va fi dat afară. Numirea lui Gusti la Paris e certă; Cesianu, în disgrație, ar rămâne pe dinafară.

24 septembrie. Falimentul către care se îndreaptă cu pași repezi întreprinderea lor din Spania, a înnebunit pe comuniști. Moscova și-a pus acum toate nădejdlile în Franța unde „Frontul popular“ i-a netezit calea. După toate excesele politice săvârșite, după toate atentatele comise, care au culminat în exploziile din rue Presbourg și din rue Boissière, ziarele sunt pline cu amănuntele senzaționalei răpiri a generalului Miller, reprezentantul rușilor albi la Paris, care a dispărut fără urmă, întocmai ca predecesorul său, generalul Kutieпов. O dată cu Miller a dispărut și generalul Skoblin, alt agent al rușilor albi. Interesant este că Poliția și Siguranța franceze care nu e mai proastă ca altele, *nu parvine* niciodată să dea de urma celor care au comis atentatele... „et pour cause“.

Ne-am bucurat degeaba: de la Ankara s-a transmis presei internaționale următorul comunicat:

„Nu există criză ministerială în Turcia. Nu trebuie să se țină seamă de informații culese la Geneva asupra acestei chestiuni.“

Scurt și drastic. Papagalul jidănesc rămâne prin urmare la postul său: bucuria lui Titulescu, a Sovietelor și a „democrațiilor umanitari“ (noua formulă a lui Beneș în discursul pronunțat la înmormântarea lui Massaryk, D.U. tipic). Totuși trebuie să fie o crăpătură în Guvernul turcesc căci primul ministru Ismet İnönü (frumos nume) a primit un concediu de 45 de zile, tocmai în momentul în care primul ministru grec Metaxas și-a anunțat vizita la Ankara.

Semn al vremurilor: Comitetul de dezarmare al S.D.N-ului a ținut sedință la Geneva sub președinția *Finlandei*, prezenți fiind reprezen-

tanții Suediei, Danemarcei, Greciei și Elveției — plus un observator englez, Elliot. Comitetul a cerut o acțiune mai energică de dezarmare (!!!) din partea tuturor Puterilor, și *publicarea cheltuielilor pe care fiecare Stat le face pentru înarmare*. Dl Elliot a observat că o acțiune de dezarmare ar fi greu de pus în practică, în împrejurările actuale, și că publicarea cheltuielilor de înarmare *nu ar servi la nimic*. După care ședința a fost ridicată. Amin!

Incidentul provocat prin rănirea ambasadorului englez în China a fost închis: japonezii au declarat printr-o notă că regretă cele întâmplate, că vor căuta mai departe răspunderile și că vor pedepsi pe vinovați, dacă s-ar găsi vreunul. Guvernul englez s-a declarat mulțumit. Se mulțumește omul la nevoie cu ce poate obține.

Bombardările inumane asupra orașelor deschise din China, și în aceste orașe asupra cartierelor populare și sărace — nevinovate de nimic — continuă. Pare că japonezii urmăresc terorizarea populației și prin această terorizare să provoace răscoale locale împotriva autorităților, ca să mărească anarhia existentă. Descrierile ce sosesc din China sunt îngrozitoare. Bombardările de la Canton au întrecut în cruzime pe toate celelalte. Războiul a devenit ceva oribil de când cu „progresele tehnice” — și încă japonezii n-au întrebuințat până acum gazele toxice...

25 septembrie. Breasta. În trecerea mea, de la Sinaia la Breasta, prin București — Pangal a venit să-mi raporteze conversațiile pe care le-a avut zilele trecute cu Goga și cu Manoilescu. Goga i-a confirmat înțelegerea sa cu Averescu, despre care au vorbit gazetele și punea mult preț pe dânsa. „Am văzut pe bătrânul — istorisea fostul poet și viitorul om de Stat — la Evian, am discutat cu dânsul chestiunile la ordinea zilei (? care chestiuni? Chestiunea «venim sau nu venim?» Pe ce *program minimal* s-au înțeles cei doi domni?) și am căzut de acord pe următoarea formulă: voi cere Regelui un Guvern Goga, și dacă Regele nu primește, voi recomanda un Guvern Averescu, în care bineînțeles voi intra și eu. Cred că e formula cea mai fericită, bineînțeles cu Argetoianu și cu Gh. Brătianu. Averescu aduce autoritatea marelui

fost de trei ori prim-ministru, noi aducem aportul electoral, și aduce și Gh. Brătianu pe al lui, iar Argetoianu va fi garanția pentru străini, că programul nostru naționalist nu va fi impus prea departe (mersi, ce știe el despre intențiile mele?). E nu numai o formulă fericită dar singura posibilă. Vaida singur nu are destulă suprafață electorală, și cu dânsul nu merge nimeni. De altmintreli cred a ști că acțiunile lui au scăzut mult pe lângă Rege. Argetoianu singur nu poate «veni» (!) căci'n-are posibilități electorale — iar pe naționali-tărăniști nu-i vrea Regele, și are dreptate, căci chemarea lor ar însemna războiul civil. Ce crezi de formula noastră, cum crezi că o vede Argetoianu?“.

Pangal, format la școală bună (mă gândesc la Také Ionescu, nu la mine) i-a răspuns că formula îi părea admirabilă, că nu cunoștea părerea mea asupra ei fiindcă nu vorbise cu mine despre dânsa, dar că știa câtă simpatie nutresc eu pentru el, Goga, și că probabil ne vom înțelege foarte ușor. „Ei, așa!“ a fost concluzia lui Goga. La chestiunea lui Pangal: „Dar dacă Regele nu te vrea nici pe dta nici pe Averescu, ce se întâmplă?“ — Goga a replicat că era de datoria lui să dea Regelui o formulă — restul nu-l privea!

Manoilescu a căutat să vadă pe Pangal, ca printr-însul să ajungă la mine. „Ce face dl Argetoianu?“ — „Se plimbă între Sinaia și Breasta!“ — „Să o crezi dta! Eu știu că e foarte activ, și că are urechea Regelui (!!). Și mai știu că Vaida e curățat. L-am văzut la Șoricani, și mi-a spus că dacă Regele nu admite proiectele lui de schimbare a Constituției și de reforme radicale, el nu primește răspunderea Guvernului. Nu vrea să-și compromită numele la bătrânețe — zicea el — și după ce a fost de trei ori prim-ministru, nu mai e ahtiat după o a patra guvernare! În realitate, își dă seama că acțiunile sale erau în scădere și căuta să-și învăluie decepția în fraze sonore dar nesincere. Aș vrea foarte mult să întâlnesc pe dl Argetoianu, aș avea să-i spun lucruri interesante; n-am putea să organizăm un dejun, la dta, la mine?“ Pangal i-a spus că-mi va comunica propunerea lui, și îi va da răspunsul. Răspunsul meu a fost că voi lua cu plăcere un dejun cu dânsul la Pangal și am adăugat: „Manoilescu e un șoricel șiret. Te vei distra văzând cum se joacă pisica cu șoricelul, oricât de șiret ar fi!“ Manoilescu nu e bun de nimica, numai de vorbă — căci știe multe și poți afla ceva de la el. Lucrările de apropiere pe care le pune la cale pe lângă mine dovedesc că e bine informat și că are nas.

Dl Poisson¹, vicepreședintele Alianței Cooperative Internaționale binevoiește să ne viziteze. Dl Stelian Popește, luându-l după nume drept un confrate, îi face o reclamă enormă în *Universul*. Articole, parc-ar fi Por Împăratul! Ce scârbă!

Dl Grandi, ambasadorul Italiei la Londra a oferit un dejun Ducelui și Ducesei de Aosta, la care au asistat și Ducele și Ducesa de Kent, Sir Neville Chamberlain, Corbin ambasadorul Franței etc. În momentul sosirii invitaților, un grup de oameni s-a oprit în fața Ambasadei și unul din ei a desenat cu creta pe trotuar o seceră și un ciocan, emblemele sovietice, pe când tovarășii lui făcând cerc în jurul său îl apărau împotriva trecătorilor dispuși să intervină ostil. După ce desenul a fost terminat, întreg grupul s-a îndepărtat, cu pumnii încheștați. Ca întotdeauna, Poliția a ajuns la fața locului după ce nu mai avea nimic de făcut. Își vor da seama englezii de periculosul lor joc de prietenie față de Soviete?

După știrile ce sosesc de la Paris, pare a se adevăra că generalul Skoblin, al doilea general dispărut, o dată cu Miller, era un spion al Sovietelor și că răpirea generalului Miller a fost săvârșită cu complicitatea lui.

27 septembrie. „Groaznică nenorocire pe Dunăre“, scrie *Universul* în capul paginii întâi, și umple 3 coloane cu descrierea ciocnirii vapoarelor „Cernavoda“ și „Lidia“ în gura Măcinului. „Lidia“ s-a scufundat în câteva minute, pare că s-au înecat doi-trei oameni. E trist, dar *Universul* exagerează cu „groaznica nenorocire“.

Exagerează și în pagina a treia, ca în toate zilele, cu un titlu mai lung dar și mai prost: „De la un capăt la altul al țării, toți românii strigă: jos simbriașii lui Auschnit!“. Prea multă larmă pentru un gest nesocotit al neexperimentatului Petrescu. În realitate Popeștele nu poate ierta pe cei de la *Lumea Românească* care l-au apucat de coadă și se joacă cu el.

¹ N-are nimic de-a face cu expertul contabil francez trimis de bancherii din Paris, în vremea stabilizării leului.

Se realizează, în fine, zona liberă la Galați. De ani de zile lupt pentru această idee. Era aproape să fie făcută în 1928. N-a vrut Vintilă Brătianu. S-a pierdut un timp prețios, în dauna țării și a Galaților. În fine s-a așezat prima bornă, pentru delimitarea zonei. Să fie într-un ceas bun.

Japonia, care a fost poftită să ia parte la lucrările „Comitetului Consultativ însărcinat să urmărească conflictul dintre China și Japonia“ (?!) a declinat această onoare. Pe de altă parte se zice că a propus Chinei să capituleze pur și simplu. Până să priceapă însă China că n-are altceva de făcut, bombardamentele inumane ale orașelor sale continuă, zilnic.

Rolul generalului Skoblin în răpirea generalului Miller a fost stabilit, și un mandat de arestare a fost emis împotriva lui.

Numai regimurile tari posedă arta desăvârșită a înscenărilor. Călătoria lui Mussolini în Germania a dat prilej Italiei fasciste și Germaniei naziste să arate ce pot în această privință. Plecarea Ducei din Roma, călătoria sa, sosirea în München au fost regizate cu toată arta unui superfilm sonor. Entuziasmul popular a fost canalizat cu o putere căreia nimic nu poate rezista. Și nici nu rezistă. „Colosala“ manifestare din Germania dovedește că 110 milioane de oameni simt și gândesc la fel și se ridică cu toată puterea lor morală și tehnică împotriva anarhiei democratice din Apus și despotismului comunist din Răsărit. E ceva și asta, orice ar gândi și spune d.d. Bubi Brănișteanu și Titulescu-Halmei.

29 septembrie. Ziarul oficios al *Organizației Emigraților Ruși*, care apare la Belgrad anunță că, în urma dispariției generalului Miller, locul de conducător al acestor organizații a fost preluat de generalul Abramov. Acesta și-a stabilit reședința la Sofia. Îl vor ridica și de acolo agenții GPU-ului.

În starea de abjecțiune morală la care a ajuns țara, nu atât din voința Regelui cât din cauza imoralității pe care e silit să o tolereze în intimi-

tatea lui și a influenței acestei imoralități asupra treburilor publice, șmecherii au reușit să speculeze și „sentimentele cinstite și frumoase”. Ce se petrece în jurul lui Urdăreanu, tânăra scrumbie exoflisită din intimitatea concubinajului regal, arată cât de departe pot merge lichelele pe această cale. Cum Urdăreanu n-a fost dat cu totul afară de la Palat, sunt oameni care își zic că poate să vină momentul în care fostul favorit să se ridice din nou în șea și în vederea unei asemenea eventualități, cei mai mulți din ei s-au repezit cu dragostea pe dânsul. Cunosci indivizi care au făcut zilele acestea declarații de devotament fostului Mareșal, lăsându-l să creadă că numai dragostea și dezinteresarea îi mâna. Până unde poate să meargă mișelia omenească! Până a îmbrăca haina virtuții și a preface cele mai curate sentimente în simple mijloace de camuflare a celor mai scârboase porniri.

Încă unul de care nu mai am grijă: Titulescu. Aflu că prietenii lui englezi l-au numit ceva la „Schell” — marea societate petroliferă — consilier juridic sau membru în Consiliul de Administrație. Remunerația: 10 milioane lei pe an. Îmi era frică, că cu luxul pe care-l duce, bietul paraponisit va isprăvi repede banii puși la o parte în zile bune¹. Cele 10 milioane de la Schell îl vor ajuta să-și încheie socotelile, la sfârșitul anului.

Ascultat aseară la radio discursul lui Mussolini la Berlin, și apoi urletele mulțimii, aclamațiile de la Stadion — muzicile și ropotele defilării. Delirul mulțimii era sensibil până și prin fir, la distanță. Sutele de mii de oameni în fața celor doi conducători providențiali, jocul luminilor în imensitatea negurilor, văpaia entuziasmului ce se înălța la ceruri — ponderabilele și imponderabilele la un loc — trebuie să fi înfățișat o priveliște nemaipomenită. O națiune întreagă a stat de veghe: de la un capăt la altul al Germaniei tot poporul a ascultat cuvintele Duce-lui și ale Führer-ului.

De la Breasta, răcnetele Duceului se auzeau perfect aseară la radio, ca de alături. Pe Führer nu l-am auzit, căci n-am prins stațiunea Mün-

¹ Cei de la Externe mi-au confirmat că suma economisită până la sfârșitul anului bugetar trecut, din ziua demiterii lui Titulescu, asupra fondurilor secrete de la Externe, s-a ridicat la 150 milioane lei — sumă cu care s-a și început clădirea noului Minister de Externe.

chen, care transmitea pentru străinătate, decât prea târziu. Am auzit în schimb discursul Ducei și din ce am priceput — l-a urlat pe nemțește, prost, așa încât nu se înțelegea tot — am priceput că a fost un discurs excelent. A fost un discurs excelent fiindcă omul a spus pe șleau *ce vrea și ce nu vrea*. Astfel, între altele a declarat că dacă ar fi întrebați ce vor, pace ori război — el și Führer-ul ar răspunde răspicat: *pace* ! Și mai important decât cuvântul este tonul cu care a fost spus și puterea pumnului cu care a ciocnit în masă.

Apoi: „Nu există dictatură nici în Germania nici în Italia, ci numai o organizație pusă în slujba poporului și a nației“.

Mai departe:

„În Germania ca și în Italia, nici o organizație particulară, politică, financiară sau economică nu mai poate apăsa asupra conducerii afacerilor publice.“

„Democrațiile europene luptă încă pentru dobândirea legilor și instituțiilor deja introduse în Germania.“

„Lupta noastră împotriva comunismului e decisivă pentru soarta Europei. În această privință vom trece dacă va fi nevoie de la vorbe la arme, dar vom birui.“

„Suntem apărătorii vechii civilizații europene amenințată de bolșevici“.

Etc., etc., etc.

Consiliul Micii Înțelegeri s-a mai întrunit după Sinaia, și la Geneva și a dat un comunicat pe ziua de 27. Din acest comunicat reiese încă o dată „că cele trei Guverne sunt de acord asupra tuturor problemelor care le interesează și care au fost din nou examinate“. Pe lângă că această nouă *examinare*, câteva zile după cea de la Sinaia, era inutilă, formula comunicatului rămâne într-un vag care lasă să se bănuiască — poate — mai mult decât e. Decât „acordul asupra tuturor problemelor“ fără să se menționeze nici una, am vrea să cunoaștem una sau două asupra cărora acordul să nu fie așa de complet, căci or fi și de acestea!

Programul pentru sosirea generalului Gamelin a fost alcătuit. Iobagii români îl vor primi cu tot respectul convenit stăpânilor. Un alai regeșc îl va întâmpina la Orșova, căci măria sa va veni pe Dunăre, de la ceilalți iobagi, de la iugoslavi.

Temerile Reginei nu s-au realizat: Big Pig n-a împiedecat pe Ileana să vină. Mititica a sosit la Bran la data fixată de 26 septembrie, cu Anton și cu 4 copii. În ziua de 28 septembrie au plecat cu toții cu Regina Maria, cu Regina Marioara și cu Zwiedenek — la Balcic.

Avionul englezesc „Cambria“, în cursă comercială, a stabilit un nou record al trecerii Atlanticului: 10 ore și 33 de minute — de necrezut!

30 septembrie. Citesc în *Universul* de azi un articol intitulat: *Traficanții la pușcărie*. Cinstitul ziar cere însă ca toți traficanții să fie trimiși la pușcărie. Dl Stelian Popește devine imprudent...

O caracteristică a vremurilor pe care le trăim: în Brazilia s-a hotărât ca 70% din recolta de cafea să fie distrusă...

Sunt semne că ne apropiem cu pași repezi de un conflict între Japonia și Rusia Sovietică. Moscova înarmează cât poate pe chinezi și japonezii se văd siliți să-și întoarcă armele și împotriva rușilor. Se va ajunge la un război în regulă? E o chestiune la care cel mai apropiat viitor va răspunde.

Triumfala călătorie a Ducelui în Germania a luat sfârșit. Se pregătesc la Roma manifestații mari pentru înapoierea lui. Pare că nu se va da nici un comunicat, cu prilejul acestei călătorii. Ziarele germane explică că tot ce era de spus a fost spus în discursurile lui Mussolini și ale lui Hitler, și că puterea colaborării dintre Germania și Italia constă în hotărârea celor două Guverne „de a doborî idolii cu picioare de argilă de la Geneva și de la Moscova“.

Presa franceză și engleză comentează cu calm vizita Ducelui în Germania, și în generalitatea ei consideră că în afară de lupta împotriva comunismului n-ar exista identitate de vederi asupra celorlalte probleme europene. În Franța în special, se consideră adeziunea Italiei la convenția de la Nyon și destinderea dintre Roma și Paris pe de o parte, dintre Roma și Londra pe de alta, ca evenimente mult mai importante

pentru pacea Europei decât vizita lui Mussolini la Berlin. Au învățat și francezii și englezii să se mulțumească cu puțin.

În Bizanțul românesc au început să circule iarăși tot felul de zvonuri senzaționale, cum e și firesc într-un regim despotic în ajunul unei crize de Guvern.

Astfel se spune:

Că Gavrilă Marinescu ar fi în complectă dizgrație și că își va părăsi posturile de subsecretar de Stat și de prefect de Poliție, o dată cu căderea Guvernului;

Că în locul lui va fi numit prefect de Poliție, colonelul Tătăranu, carlist de baștină, până acum surghiunit în Basarabia fiindcă era vrăjmaș de moarte al Dudui;

Că Urdăreanu ar fi revenit întrucâtva în favoare și va primi, la înapoierea sa din străinătate, o dovadă a încrederii Regelui.

Înregistrez aceste zvonuri fiindcă sunt din izvor destul de serios, dar nu le cred întemeiate. Pentru Marinescu, observ că înapoiat acum câteva zile din concediu, a pus capăt interimatului generalului Pârâianu și și-a reluat amândouă posturile în primire *printr-o decizie ministerială semnată de dânsul, iar nu de șeful său ierarhic Tătărescu*, procedură fără precedent și complect ilegală, care denotă însă o atotputernicie ce în regimul actual nu poate fi bazată decât pe favoarea Regală. Pentru Tătăranu, dacă într-adevăr ar urma să fie numit la prefectura Poliției, faptul ar dovedi, sau că Duduia a încetat să mai aibă o influență asupra Regelui — ceea ce nu e de crezut — sau că colonelul s-a închinat înaintea ibovnicei Regale și și-a obținut iertarea, ceea ce este în limita lucrurilor posibile date fiind moravurile noastre. Pentru Urdăreanu în fine, poate să fie o confuzie la mijloc: dizgrația lui nu pare să fi fost, pentru moment cel puțin, complectă, deoarece tot a fost menținut în cadrele Palatului.

Viitorul ne va arăta întrucât toate aceste zvonuri au fost întemeiate.

Deși înapoiat abia aseară la București, și numai pentru o zi (plec mâine la Sinaia) am și primit azi-dimineață vizita lui Blumenfeld. Vine cu o știre și cu o declarație. Știrea e că Guvernul se va schimba între sfârșitul lui octombrie și începutul lui noiembrie și că în nici un caz nu se va forma un Guvern Mihalache sau național-țărănist — iar decla-

rația, că în cazul „venirii mele la putere“ (!!) *Adevărul și Dimineața* sunt la dispoziția mea, *din convingere* !!! Rețin știrea, care e verosimilă, și mi se confirmă din toate părțile — și las declarația pentru folosința fericitorilor succesori ai dlui Guță Tătărescu! Scapă-mă, Doamne, de această belea!

Pangal îmi povestește că a văzut succesiv zilele trecute pe Ghiță Mironescu, pe Vaida, pe Goga, și pe Gheorghe Brătianu.

Mironescu i-a negat să fi văzut pe Rege, după cum s-a zvonit. A fost numai să se înscrie. N-a văzut pe Rege de astă primăvară, când părea decis să facă apel la dânsul pentru viitorul Guvern. De atunci Regele nu i-a mai făcut nici un semn. El nu dă ghes. Așteaptă. Dacă Regele-l cheamă, bine. Dacă nu, iar bine. Crede însă că toate ar fi înlesnite dacă ar prezida el Guvernul la început, nu Vaida. Vaida, mai târziu, după câteva luni, după alegeri. Nu crede că Vaida să poată rupe pe așa-zișii „centriști“ (Armand Călinescu, Costăchescu, Ghelmegeanu & Co) de la național-tărâniști. E convins și dânsul că un Guvern național-tărănesc, ca și unul de dreapta, e exclus. „Eu aștept, fără nici o nerăbdare. Cu Argetoianu sunt înțeles de mult“. Norocul lui.

Cu Vaida, Pangal a stat la „taifas“ de la ora 12 noaptea până la ora 3. În patru. Erau prezenți și Costică Angelescu și Voicu Nițescu. Vaida i-a părut lui Pangal ramolit. Printre istorioare, a povestit că el nu a fost încă însărcinat de Rege cu nimic, dar că nu crede să poată face ceva, dacă ar fi însărcinat, căci n-ar primi Guvernul decât cu dreptul de a schimba Constituția, și acest drept, chiar dacă Regele i l-ar da îl vede altfel decât dânsul. El, Vaida, vrea pedeapsa cu moartea (!!!). În acest sens a vorbit și Angelescu. Spre marea mirare a lui Pangal, și Vaida și Angelescu au vorbit să aplice această pedeapsă membrilor Gărzii de Fier, dacă ar mai săvârși omoruri! „E admisibil, a spus Vaida, ca asasinii lui Duca să nu fi fost executați?“ — la care Angelescu a adăugat: „Și ai lui Stelescu?“. Pangal a conchis că raporturile dintre Vaida și Garda de Fier s-au stricat.

S-a mai vorbit de o sumă de fleacuri, numai de chestiuni secundare; iluștrii domni n-au pus o clipă în discuție *problemele vitale care așteaptă soluții*. Politicieni de duzină, nu-i interesa decât „venirea la putere!“.

Goga continuă să fie entuziasmat de formula „de venire“ (!!) Averescu-Goga-Brătianu-Argetoianu. „Îi facem marți pe toți!“ . Poate în ce privește iama de dat în buget?

Gh. Brătianu, deși mai serios, a rămas omul unei idei fixe: refacerea Partidului Liberal, sub dânsul. Pe el nu-l interesează succesiunea Guvernului, îl interesează Partidul Liberal. I-ar fi indiferent să intre într-un Guvern Averescu-Goga, *sau Vaida* (interesant), dacă ar fi vorba de un Guvern solid, de durată. N-ar primi însă un Guvern interimar, ca să facă treburile lui Tătărescu, și să întărească pe acesta în partid. Tot ideea fixă! Ar fi încântat să colaboreze într-o formă sau alta cu mine. „Beato io!”

Câteșipatru interlocutorii lui Pangal erau convinși că Camerele nu se mai deschid. Dacă s-ar mai deschide, contra bunului simț, o coalitiție a întregii opoziții s-ar forma imediat împotriva gestului Regelui. Să o creadă ei!

Șoneriu a avut o conversație confidențială cu Franasovici după înapoierea lui de la Sinaia, de la audiență. Plecarea lor e hotărâtă, după 25 octombrie. Contrariu celor ce i se spusese, a putut să-și dea seama că în nici un caz *nu le va succeda un Mnister național-țărănist*. Și acțiunile lui Vaida i-au părut scăzute. N-a putut afla gândul Regelui. În gândul Regelui e ceva — dar fi-va în stare să facă ce vrea?

1 octombrie. Hitler începuse astă-primăvară lupta cu Biserica catolică și cu cea protestantă în același timp, fiindcă socotise că atât preoții catolici cât și pastorii protestanți nu erau instrumente destul de docile în mâinile sale. Față de reacția celor două Biserici, Führer-ul și-a dat repede seamă că lupta ar aduce nazismului mai multe ponoase decât foloase și a lăsat-o mai moale. Pe când eram în Germania, am avut chiar impresia că lupta a fost abandonată. Iată că acum lupta începe din nou, cu o violență neașteptată, pe care poate că au încurajat-o succesele regimului din ultima vreme, pe alte terenuri. Dar deocamdată atacul n-a fost îndreptat decât împotriva Bisericii protestante. Un „Kulturkampf” de-a îndoaselea. Crede Hitler că va reuși, în luptă cu 50 milioane de credincioși, când Bismarck a trebuit să se dea învins în fața a mai puțin de 20?

Telegramele de azi-dimineață ne aduc într-adevăr știrea că toate școlile superioare de teologie și de predicare, protestante, au fost închise, și că au fost închise de asemeni și toate școlile secundare confesionale din Germania, conduse de reprezentanții Bisericii evanghelice. Pare că de astă dată Führer-ul a călcat cu stângul — „une fois n'est pas coutume”.

Înapoiat la Roma și primit cu un alai și cu un entuziasm cum numai fasciștii știu să-l organizeze, Mussolini a rezumat rezultatele călătoriei sale în Germania în următoarea formulă: „Solidaritatea celor două Revoluții, renașterea Europei și pacea popoarelor *vrednice de acest lucru* “.

Destinderea din Apus, în urma adeziunii Italiei la acordurile de la Nyon, a fost de scurtă durată. Comisia însărcinată de S.D.N. cu examinarea reclamației comuniștilor spanioli a propus un text pe care Adu-narea urmează să-l discute din care reiese că, dacă până într-o lună Pu-terile respective nu-și retrag voluntarii din Spania, trebuie să se renunțe la politica de neintervenție. Izolat acest text pare pur și simplu ridicol, ca toate câte ies din oficinele de la Geneva. El are însă mare importanță fiindcă va putea servi de bază hotărârii Franței de a deschide granița sa spre Spania, în cazul presupus. Cu alte cuvinte, dacă Italia nu-și va re-trage voluntarii până într-o lună, comuniștii vor putea trimite material, oameni și muniții, fără nici o restricție, bandiților din Barcelona și Va-lencia. O notă în acest sens va fi trimisă de Anglia și de Franța, Italiei. Negocierile sunt în curs, dar din cât răsuflă pare că Italia e dispusă nu-mai să nu trimită noi contingente, și încă. Presa franceză, engleză și iudeo-comunistă de pretutindeni e din nou alarmată. E meseria ei, de altmintreli. De s-ar pune și în cap și în c., comuniștii au pierdut partida în Spania.

În urma atentatelor comise în atâtea locuri, și pe baza noii politici adoptate de Guvernul francez, vreo 35 000 până la 40 000 refugiați spa-nioli vor fi repatriați prin porturile pe care le vor desemna cei interesați înșiși.

În Brazilia s-a descoperit un mare complot comunist. Aderenții uto-piei moscovite erau gata să pună mâna pe Guvern, pe majoritatea gene-ralilor și amiralilor — pe flotă. Complotul a fost descoperit la timp, dar rădăcinile lui sunt adânci și probabil că lucrurile nu se vor liniști în Brazilia fără vărsare de sânge.

Cu toate protestele Angliei, Franței și Statelor Unite, Japonia decla-ră că va continua bombardamentele aeriene împotriva Nankingului și a orașelor chinezești până ce „hoțul de păgubaș“ se va învăța minte.

Amiciția franco-română:

Marele ziar *Le Temps* publică în foileton, în traducere franceză, romanul ungurului Desire Kosztolanyi intitulat *Absolve Domine*, roman în care românii sunt înjurați ca la ușa cortului și tratați de bandiți fiindcă au salvat Budapesta de Bela Kuhn. Prietenia, ca și recunoștința sunt două virtuți pe care oamenii nu trebuie să clădească niciodată.

Pe când suntem bărbiți și insultați în cel mai mare ziar francez, noi primim pe generalul Gamelin cu flori, cu steaguri și cu fruntea la pământ...

2 octombrie. Toamna se anunță lungă și frumoasă. După o vară anormală ca cea pe care am avut-o, ar fi bine să ne putem bucura cât mai mult de vreme bună. Sunt de ieri la Sinaia. Priveliștea spre Piscul Câinelui și Valea Rea sub razele soarelui ce se scaldă în brumă, e încântătoare.

Printre ziarele franceze găsite aci, unul îmi redă *in extenso* cuvântarea ministrului de Finanțe francez, Georges Bonnet, din 20 septembrie. E un discurs curajos, în care oratorul spune lucrurile pe șleau. Dacă Bonnet crede însă că poate să convingă oameni care nu vor să participe se înșală. Comunismul veghează, și până nu va fi doborât cu băta, nu e nimic de făcut.

Ilustrul Gamelin a pus piciorul pe pământul României împreună cu dama. De când nu mai puțin ilustrul Beneș a creat tradiția, toți solii „democrației umanitare“ nu mai călătoresc decât cu damele. Gamelin și Gamelina au fost primiți la Severin cu onoruri regale — cum se și cuvenea. Nu sunt stăpânii noștri?

Franța și Anglia remit azi Italiei o notă identică, prin care o invită la o conferință tripartită pentru discuția problemei spaniole. Agenția Havas crede că Italia va refuza să ia parte la această nouă conferință. Declarațiile de la Berlin, pacifice desigur, dar pacifice numai în cercul națiunilor anticomuniste nu par să înlesnească negocierile. În nici un caz Italia nu va participa la o conferință la care nu va fi convocată și Germania.

În chestiunea voluntarilor străini, generalul Franco a făcut o declarație interesantă: e gata să renunțe la ei, dacă renunță și roșii la ai lor și

dacă retragerea voluntarilor de pe frontul guvernamental va fi constatată de o comisie de ofițeri naționaliști. În fond, toată lumea pisează apa în piuă, în această chestie, și lucrurile merg și vor merge mai departe cum sunt.

Mâna Moscovei:

În Palestina, situația a început iar să fie critică. Englezii au arestat pe primarul Ierusalimului și numeroși fruntași arabi. Marele Muftiu a fost destituit. Comitetul Suprem Arab a fost arestat și el, în afară de câțiva membri care au fugit, și dizolvat ca ilegal. Gluma se îngroașă, vorba ăluia.

Junele Rege Faruk al Egiptului s-a logodit cu Farida Ulficar, frumoasă de pică — după fotografii.

Iar s-a schimbat mersul trenurilor. Pentru ce?

3 octombrie. Lovitură de teatru la Geneva. Adunarea Generală a respins textul comisiei din care reieșea încetarea politicii de neintervenție în Spania, în cazul în care Italia ar fi refuzat să-și retragă voluntarii de pe frontul lui Franco. Într-adevăr, unanimitatea cerută de Statut n-a putut fi obținută, Portugalia și Albania votând contra. Au fost și 14 State care s-au abținut de la vot.

Reprezentanții Angliei și Franței au remis ieri la Roma, contelui Ciano, invitația la conferința tripartită. Ministerul de Externe italian și-a rezervat răspunsul până la înapoierea la Roma a Ducelui, plecat în vilegiatură.

În semn de protestare împotriva dizolvării Comitetului Suprem Arab, toate prăvăliile arabe din Ierusalim au rămas închise. Un nou comitet se pregătește să ia locul celui dizolvat. Pregătesc și englezii toate măsurile ca să poată face față evenimentelor...

La Paris s-a pus mâna pe un anarhist periculos venit din Spania comunistă. Fiamberti, deși italian de origine, a luptat pe frontul roșu și a trecut de curând granița franceză. Pare a fi unul din atentatorii din rue de Presbourg. Poliția speră să pună mâna printr-însul pe toată banda.

Un important Consiliu de Miniștri, sub președinția lui Lebrun, a aprobat măsurile propuse de Guvern pentru controlul străinilor și a mai discutat și despre măsurile de luat pentru apărarea cursului francului. S-a discutat serios și *despre anumite reveniri cu privire la legea celor 40 de ore de muncă*. Leon Blum asistă în tăcere la dărâmarea operei sale sociale și... ruinătoare.

Regele e de câteva zile la vânătoare în Ardeal, împreună cu vărul său Principele Friedrich de Hohenzollern. O dată cu Prințul Friedrich, Regele a mai invitat și pe un maior von Kramon, fost camarad în garda prusiană. Acest Kramon, care tutuiește și pe Rege și pe Prinț, e din nefericire *un samsar*, care a reușit deja câteva lovituri în România. Așa-și face Regele de cap.

4 octombrie. Englezii nu se împacă încă cu fascismul. O manifestație fascistă fiind pusă la cale pe ziua de ieri în Londra, a fost întâmpinată pe tot parcursul ei, chiar și în cartierele elegante și bogate din Vest, cu ostilitate și cu huiduieli. Comuniștii, destul de numeroși în Londra, au profitat, cum era de așteptat, de ocazie, ca să dea o și mai mare amploare tulburărilor. S-au construit baricade și au fost mai mulți răniți. S-au făcut și arestări în masă.

După succesul obținut prin ultimul său vot, Societatea Națiunilor a închis, cel puțin întrucât privește Adunarea ei Generală, dosarul reclamației spaniole. Problema rămâne însă indirect la ordinea zilei în Consiliu, în fața căruia se va discuta încă chestiunea securității în Mediterana.

De la Roma se anunță că vizita lui Hitler în Italia, ca urmare la invitația ce i-a adresat Mussolini în momentul în care a părăsit Germania, nu va avea loc acum, ci în primăvară.

Regele s-a înapoiat aseară de la vânătoare cu Principele Friedrich de Hohenzollern și cu von Kramon. Sinaia s-a înveselit, norii s-au risipit și un soare văratec scaldă munții în lumină.

Generalul Gamelin a sosit ieri în capitala vasalilor săi. Cei mai cu vază din aceștia l-au primit, pe brânci, la Gara de Nord. Banchetele și recepțiile în cinstea stăpânului au început. Stau la Sinaia și mă abțin sistematic de la ele.

Numărul din 25 septembrie al ziarului francez *Excelsior* relatează: „L.L.A.A.R.R. le Prince et la Princesse Nicolas de Roumanie, on eu a dîner á Venise, S.A.R. le Duc de Gênes, S.A.R. la Princesse de Hohenzollern, le Prince et la Princesse de Hohenzollern, le Prince et la Princesse Massimo née Princesse Adelaide de Savoie etc. etc.“.

Tot mai tare Madam Doletti și decât Consiliul de Coroană, și decât Coroana și decât purtătorul de Coroană. Și când te gândești că putoarea lui Dumitrescu Tohan se lăfăiește și-și trage cu Alteță pe spinarea contribuabililor români, îți vine să iei băta.

5 octombrie. În fața generalului Gamelin ca reprezentant al Armatei franceze și a mareșalului Prezan, s-a dezvelit ieri bustul generalului Berthelot, așezat în sala cea mare a Muzeului militar. Generalul Berthelot ar fi meritat chiar mai mult; el a fost pentru noi simbolul victoriei și ne-a adus mai mult decât o armată în 1916 — ne-a adus *încrederea* în noi înșine și în izbânda finală. La ceremonie asista și Thierry și puturosul de Jean Boncour. Păcat, căci Franța lui Blum n-are ce căuta în fața unui monument ridicat servitorului devotat al altei Franțe, al Franței care este categorica negație a celei de azi, al Franței de ieri și de mâine, pe care am iubit-o și o vom iubi.

Dejunat ieri la Posada, la Marta Bibescu. Vorbit de multe — și mărunte. Din Anglia unde a fost după vizita Regelui, îmi povestește că Suveranul nostru a făcut bună impresie. A stat de vorbă cu oameni politici mai însemnați, cu gazetarii, cu cocoanele; a fost la „meeting-uri“ mondene, prin cluburi, prin restaurante, prin prăvălii și a început lumea

să-l cunoască. Încă două-trei vizite ca acestea, și Carol al II-lea va deveni o figură populară în Londra. Englezii sunt oameni ciudați: trebuie să-i frecventezi ca să te priceapă și să te iubească. Și Regele a fost mulțumit de vizita lui. Grigorcea și Matila Ghika-l întâmpinaseră la Paris să-l roage să nu vină la Londra, căci opinia publică nu era încă pregătită să-l primească. Regele a respins însă sugestia oamenilor săi, și s-a dus. Prezența lui a făcut mai mult decât toată străduiala, de aproape un an, a lui Grigorcea și a lui Ghika. Inoportuna intervenție din Paris, a celor doi diplomați, și constatarea șubredei lor situații la Londra, au cam scăzut entuziasmul Regelui pentru dâșii¹. De aci ideea înlocuirii lui Grigorcea, și o oarecare răceală față de Matila Ghika, până aci mare favorit.

După știrile de azi, vina tulburărilor de alaltăieri, la Londra, o duc comuniștii. Tribunalele locale au și condamnat, prin procedură de urgență, un mare număr din ei.

Pretutindenii: în Spania, în Franța, în Palestina, în Algeria, în China — mâna Moscovei. Asistăm la o adevărată ofensivă a Kominternului. Veni-va și reacția?

6 octombrie. Anglia nu vrea „Front popular“. O moțiune prin care se propunea înființarea unui asemenea front a fost respinsă în congresul Partidului Laburist de la Bournemouth, prin 1 700 000 de voturi contra 300 000 — circa. Mai toți cei care au luat cuvântul au arătat că împrejurările din Anglia nu erau identice cu cele din Franța, și că o alianță cu comuniștii ar fi dăunătoare Partidului Laburist. Se vede că în Anglia au mai mult bun simț ca în Franța, încă.

Arabii răzvrățiți din Transiordania au făcut să sară în aer, în mai multe locuri conductele de petrol de la Mosul la Caifa. Englezii n-au putut nici măcar să pună mâna pe răufăcători, care s-au făcut nevăzuți.

O nouă izbucnire de violențe e așteptată la Ierusalim, în Palestina muntoasă și în Transiordania. Evenimentele din Palestina au răsunet în toată lumea arabă, și nu e exclus ca focul să se întindă și să dea de lucru englezilor ca deținători ai mandatelor internaționale în regiunea tulburată.

¹ Marta Bibescu vorbește...

Roosevelt a pronunțat un mare discurs la Chicago (cel puțin ca „mare“-l prezintă presa democratică internațională) prin care spune lumii că nu e mulțumit din cauza anarhiei care domnește pretutindeni.

Președintele american mai adaugă că această stare de lucruri trebuie schimbată, dar nu spune cum. Plină de bunătate, Excelența sa se exprimă astfel — dacă textul telegramelor e cel exact:

„Trebuie să respectăm tratatele în sfințenia lor (se vede că Roosevelt a învățat ceva de la Stelian Popește) și să urmărim menținerea (?) moralității“ — și

„Trebuie să se facă încercări pozitive (?) pentru salvarea păcii: America detestă războiul (!!!?)“. Taci, moi?

Adunarea Societății Națiunilor se va pronunța astăzi asupra reclamației Guvernului chinez din Nanking. Comisia specială a pregătit un text de rezoluție, care va fi probabil votat și care conține următoarele trei puncte:

- 1) S.D.N. acordă Chinei sprijin moral (!!).
- 2) S.D.N. recomandă să nu se ia nici o măsură de natură să împiedice exercițiul dreptului de legitimă apărare al chinezilor (delicios).
- 3) S.D.N. invită pe membrii săi să examineze ce măsuri ar putea lua pentru ajutarea Chinei (și mai delicios!).

Un glumeț n-ar putea redacta textele Societății Națiunilor cu mai mult haz!

Schacht, a cărui venire la București a fost succesiv anunțată și dezmințită, după cum se certa și se împăca cu Göring, va fi în cele din urmă oaspele nostru la sfârșitul lui octombrie. Așa mi se comunică că s-a hotărât definitiv — întrucât poate fi ceva definitiv pe lume.

Printr-o hotărâre ministerială, elevii evrei din școala Politehnică și din școala Economiei Rurale, din Varșovia, au fost așezați pe bănci speciale, în sălile de curs. Măsura, care după câte se spune va fi întinsă și asupra Universităților, a făcut o impresie enormă în cercurile evreiești din Polonia. Zile din ce în ce mai negre pentru descendenții lui Israel; s-a mâniat cumplit Elohim pe dânșii!

Acum câteva zile, un submarin necunoscut a atacat în Mediterana vasul britanic „Basilik“ fără să-i facă de altminteri nici un rău. Crucişătorul „Basilik“ naviga în şir cu mai multe alte unităţi. Toate vasele au pornit un tir cumplit împotriva submarinului şi l-au urmărit cât au putut. Submarinul a scăpat însă nevătămat. Italienii pretind că submarinul era sovietic, iar Moscova că era italian. La Londra „opinia publică“ (recte Van Sittard) e emoţionată şi cere represalii. Contra cui? Trebuie isprăvit mai repede războiul în Spania — asta e soluţia, şi nu e alta.

Azi la ora 4 am fost în audienţă la Vodă. O cerusem fiindcă-mi spusese Condiescu că vrea să mă vadă. L-am găsit cât se poate de bine dispus, stăpân pe sine şi pe ce spunea. Dacă l-ar putea ţine Dumnezeu aşa! Neschimbat, în politica internă ca şi în cea externă. Să vedem ce va face — în curând — când va trebui să treacă de la vorbe la fapte. Noua mea formulă: întâi fapta şi apoi acoperirea în drept, i-a plăcut foarte mult. Ea permite *o alunecare* spre regimul de autoritate fără teatru prealabil şi fără să jigneşti liniştea şi obiceiurile oamenilor. Legile, toate, până şi Constituţia, au devenit elastice; ele pot fi întinse în toate sensurile şi n-au nevoie să fie modificate decât în momentul când sunt gata să crape. Că aş fi preferat o metodă simplă şi francă, nu încapă îndoială. Dar pentru aşa ceva trebuie curaj. Pe cale piezişă, *abilitatea* e suficientă — şi din nefericire avem mai multă abilitate decât curaj. Mă întreb chiar, dacă Majestatea Sa va avea la momentul oportun picătura de curaj necesară ca să pună în mişcare „abilitatea“ care desigur nu-i lipseşte.

Am vorbit mult politică externă. Vede foarte clar în această rubrică. Rămâne şi aci punctul de întrebare, în ce priveşte hotărârile. Mi-a povestit că ar fi spus la Paris fără înconjur, că răceala incontestabilă din ultima vreme în raporturile dintre România şi Franţa se datora numai atitudinii luate la Paris faţă de Rusia, care, sovietică sau imperialistă a fost, este şi va fi adversarul permanent al României. Dacă Franţa vrea să se arunce în braţele Rusiei, *să tragă consecinţele în ceea ce priveşte România*. Chautemps, Delbos, Daladier, până şi Blum l-au asigurat că niciodată Franţa nu se va da pe mâna Rusiei (?) şi că politica pe care o duceau nu avea alt scop decât să împiedice Sovietele să cadă în braţele Germaniei. Nu le era frică de un tratat între Stalin şi Hitler, dar de o convenţie militară între Statele-Majore ale ambelor ţări (?!). Cu acest prilej Daladier a declarat Regelui *că mândria ministeriatului său era că n-a semnat convenţie militară cu Rusia !* „Am semnat un tratat de

asistență — dar un tratat de asistență fără convenție militară nu face două parale, pe când o convenție militară e oportună și fără tratat!“ Pe lângă aceste neașteptate declarații auzite din gura lui Daladier, Regele pretinde că ar fi constatat *o foarte serioasă preocupare de restaurare monarhică, la conducătorii Republicii, în favoarea Contelui de Paris*. Ascultam și nu-mi venea să cred. Regele pretinde că până și paiața de extremă stângă Paul Boncour nu excludea o asemenea soluție! Tare trebuie să fie speriați de comunism conducătorii regimului, ca să ajungă fie și numai să vorbească de asemenea posibilități! Eu unul tot nu cred într-un reviriment spre dreapta în Franța; franțuzii sunt prea otrăviți și n-au ajuns încă în fundul prăpastiei.

Pentru prima dată Regele mi-a vorbit și de uniunea personală cu Polonia. Ar fi încântat să se facă; ar fi un lucru mare. Cu Polonia ne înțelegem bine, mai ales în fond; în formă, sunt câteodată cam repezi la mișcare și despotici. Cum au ei politica lor locală, o avem și noi pe a noastră; în linii generale ambele politici se potrivesc de minune — trebuie numai puțină înțelegere și puțină răbdare de o parte și de alta.

Regele mi-a vorbit cu entuziasm de opera lui Salazar în Portugalia. Am profitat de ocazie să-l împing puțin de umeri, în direcția cea bună. Trecând la Cehoslovacia mi-a spus mult bine de Hodza, care ar fi un drotoș inteligent. Îmi e greu să cred. Pe Krofta-l consideră și Regele ca un dobitoc, și tot astfel l-ar considera și Hodza, care ar fi spus despre dânsul: „E un biet profesor prost!“.

La 28 octombrie, cu prilejul aniversării Voievodului Mihai și înălțarea la gradul de sublocotenent, vor fi mari serbări la Sinaia, la care vor asista Prințul Paul al Iugoslaviei, Prințul Moștenitor al Suediei, Mareșalul Rudz-Smigly și alți invitați de seamă.

Regele mi-a părut încântat și de voiajul său la Londra. La primăvară va merge în vizită oficială în Anglia.

Toate-s bune — *numai să fie bine !*

7 octombrie. Primul avion italian al liniei comerciale Roma-Belgrad-București a sosit de la Roma, în 3 ore 50 minute, cu oprire la Veneția și la Belgrad. În presa italiană, articole entuziaste pentru noua legătură între cele două „sorelle latine“ și pline de recunoștință pentru frumoasa primire ce s-a făcut aviatorilor italieni la București. Ziarul fascist *Popolo d'Italia* vede în această legătură o îndrumare spre raporturi politice mai intime și face constatarea că deocamdată „aripile Littoriei au apropiat Tibrul de Dunăre“.

În curând se vor inaugura alte două linii aeriene directe: București–Milano și București–Sofia–Atena. Capitala noastră va deveni astfel un centru de comunicări aeriene de primă importanță.

Italia n-a dat încă răspunsul său la invitația Franței și Angliei pentru conferința tripartită privitoare la afacerile Spaniei. Din câte s-au aflat la Roma, răspunsul va fi remis astăzi, și va fi conciliant. Italia nu se va pronunța contra retragerii voluntarilor, dar va cere să se retragă *toți* voluntarii, după ambele fronturi, precum și elementele politice (sovietice) care îndrumază acțiunea Guvernului de la Valencia. Italia va mai cere și convocarea Germaniei, deoarece „axa Roma–Berlin trebuie să fie reprezentată la conferință în întregul ei, sau deloc“.

Adunarea generală a S.D.N-ului a votat propunerile Comisiei speciale în chestiunea chinezească, așa încât Geneva socotește că a rezolvat problema ce i s-a spus! De rușine, s-a cerut însă convocarea unei conferințe speciale la Londra, la care au și fost invitate toate țările interesate în Extremul Orient. Se speră că, conferința se va putea întruni în termen scurt — poate chiar până în 15 zile. Așa încât pertractările vor continua, paralel cu războiul. E probabil însă că războiul se va sfârși înaintea pertractărilor!

8 octombrie. Ziarele descriu furtuni catastrofale în Franța și Italia. Mai ales în Italia unde linii ferate au fost întrerupte și poduri prăbușite. Aceleași cataclisme s-au dezlănțuit și în China de Nord; apa a ajuns pe alocuri până la brâul oamenilor, și toate operațiunile militare au fost întrerupte.

Discursul „senzațional“ al lui Roosevelt a descătușat o altă furtună, în presa democratică din lumea întreagă. Sabăț-goi cer ca de la vorbe să se treacă la fapte; adică cum? Să se facă război Japoniei și Italiei, ca să se împiedice războiul în China și în Spania? Ar fi caraghios — și tragic. Din nefericire sunt tot numai vorbe. Ofensiva presei democratice e bineînțeles însoțită de informații „din izvoarele cele mai sigure“, dar în realitate plăsmuite de imaginația „umanitarilor“ afiliați secerei și ciocanului. Vălvă multă, cancanuri — și zgomot inutil.

Măsurile energice luate de englezi au restabilit — pentru moment — liniștea în Palestina. Ce zice Democrația despre această aplicare a metodelor dictatoriale?

Comunitățile evreiești din Polonia au protestat pe lângă Guvern împotriva măsurii Ministerului Instrucției cu băncile rezervate în școlile superioare, jidanilor. Guvernul a declarat că măsura a fost luată pentru menținerea liniștii, și a menținut-o. Israel trece pretutindeni prin momente grele. Ca mâine va veni și rândul Franței și Angliei, în lupta de emancipare a populațiilor băștinașe împotriva străinilor copleșitori.

9 octombrie. După Roosevelt, i-a tras și nenea Chamberlain un discurs senzațional, la congresul Partidului Conservator ținut la Scarborough. A repetat toate clișeele cunoscute; și-a exprimat indignarea împotriva bandiților care bombardează femei și copii, împotriva celor care-și nesocotesc semnătura și calcă tratatele și convențiile — și a cerut să se ia măsuri pentru salvarea civilizației și pentru asigurarea libertăților individuale și colective. A lăudat pe Roosevelt, a lăudat pe Eden și s-a declarat solidar cu ei — ca să ajungă *în concluzie* la această perlă: *ar fi cu desăvârșire prematur ca Guvernul britanic să se angajeze pe o cale oarecare!* Probabil că după această curajoasă declarație, adunarea a cântat în cor: Rule Britannia!

Printr-un decret-lege se înființează „Straja Țării“ și se desființează O.E.T.R., a cărui zgomotoasă viață va fi fost scurtă. Deși cam complicată, noua lege e bună, sau mai exact binevenită. Noua instituție, autonomă e pusă pe picior de Minister și va avea să se ocupe cu educația tineretului de la 7 la 21 de ani. Toți tinerii, de ambele sexe, între aceste două vârste sunt înscriși obligator în „Straja Țării“, din care vor face pe viitor parte și toate asociațiile sportive sau cu caracter cultural ce vor fi afiliate pe bază de regulament. Ne îndrumăm spre metodele hitleriste și fasciste care au dat rezultate minunate în Germania și în Italia — numai că în aceste două țări *există o bază morală, pe care nu o văd la noi.*

A murit generalul Zizi Cantacuzino, după grele suferințe. Lunea trecută îmi spusese cumnatu-său, Dinu Arion, că nu mai avea decât că-

teva zile de trăit. L-a doborât un cancer al stomacului, care s-a generalizat în cursul verii.

Cu toată ȋcneala lui, cu toate scăderile lui intelectuale și morale, e o mare pierdere pentru Garda de Fier. Era un steag și un nume, și se devotase ideii legionare până la sacrificiu. Ne-am cunoscut la școală, mi-a fost simpatic și am fost totdeauna prieteni.

De la fustele Prințeselor și până la bordeiele cuiburilor Codreniste, Zizi Cantacuzino a trecut prin toate și în timpul războiului nu și-a pătat nici panașul, nici conștiința. Rănit, a jucat chiar rol de erou legendar. Viața lui ar merita să fie scrisă: s-ar citi ca un roman al lui Alexandru Dumas tatăl.

10 octombrie. Guță Tătărescu s-a dus să facă teatru pe granița de Vest. Primit cu toate onorurile electorale la Oradea Mare, „a purces“ la inspectarea *fortificațiilor* ridicate pe frontiera dinspre Ungaria. Ce pot fi aceste fortificații când știut este că asemenea lucrări necesită miliarde, își poate închipui fiecare. Probabil că s-a săpat un șanț pentru scurgerea apelor. De altmintreli orice ban cheltuit pentru apărarea frontierei dinspre Ungaria, e ban aruncat în vânt. Noi nu vom ataca Ungaria niciodată, căci nu mai avem pentru ce, iar Ungaria — care ar avea pentru ce — nu ne va ataca nici ea vreodată deoarece știe că va fi luată între trei focuri. Nu doară fiindcă Iugoslavia și Cehoslovacia sunt aliații noștri, dar fiindcă fiecare din aceste două țări *are de apărat* aceeași poziție ca noi. Atunci? Farsă — și prilej pentru trâmbițașul Guță să mai sune încă o dată adunarea partizanilor în jurul „marii opere de apărare efectuată de Guvernul actual“. Ce scârbă!

Domnul Stelian Popescu, apărătorul libertăților și granițelor noastre, dictatorul conștiințelor românești (vezi articolele zilnice din *Lumea Românească!*) a binevoit să aprobe fără restricție opera săvârșită de dl Tătărescu, și patrioticele dsale cuvinte. Vorba românului: corb la corb nu scoate ochii!

Răspunsul Italiei la invitația Franței și Angliei a fost dat. Conciliant în formă, e foarte categoric în fond. Guvernul fascist refuză să ia parte la orice discuție *în trei*, adică fără Germania, și socotește că problema spaniolă nu poate fi discutată decât în sânul Comitetului de neintervenție de la Londra, alcătuit tocmai în acest scop. În fața acestui comitet,

Italia e gata să discute și chestia retragerii voluntarilor, pe care însuși Guvernul italian a pus-o în 1936.

Cioclii presei democratice socotesc situația gravă, în urma refuzului Italiei — și anunță evenimente importante pentru săptămâna viitoare. Pârț, pârț, pârț...

Garda de Fier va celebra funerariile lui Zizi Cantacuzino, marți, cu mare alai. Va fi o manifestare politică. De câțva timp, Garda nu mai folosește decât înmormântările pentru manifestările sale politice. Mai bine înmormântări decât onoruri... Deocamdată Zelea Codreanu dă ordine și comunicate prin presă. N-a fost oare dizolvată Garda de Fier, și nu e pasibil de pușcărie orice membru al unei organizații dizolvate, care mai încearcă să activeze pe terenul interzis?

Semne de criză: toate alegerile comunale sorocite pentru sfârșitul lui octombrie, au fost amânate *sine die*. Decretele de prorogare a Camerelor, până la 15 noiembrie, au apărut.

Guvernul englez publică un comunicat din care reiese că crucișătorul „Basilik“ n-a fost niciodată atacat de vreun submarin. Așa ar rezulta din ancheta ordonată de Amiralitate. Două ipoteze: sau Guvernul englez vrea să întindă mușamaua asupra acestei afaceri, sau știrea falsă a fost plăsmuită de agențiile telegrafice bolșevice, pentru a tulbura raporturile dintre Italia și Anglia în momentul tocmai în care se întrevea o posibilitate de înțelegere între cele două țări.

Execuțiile se țin lanț în Rusia. Câtă vreme își va mai putea duce crucea acest nenorocit popor?

Lumea face mare haz de o butadă *a mea*, privitoare la Iorga: „Ca să liniștească pe nebun, Regele ar trebui să-l numească Prim-Ministru *honoris causa*! Gluma e amuzantă, numai că n-am făcut-o *eu*.”

Văzut aseară pe doctorul Angelescu. E bine. Nu mai are temperatură și se scoală din pat. Vrea să meargă la sfârșitul săptămânii la Si-

naia, să vadă pe Rege și să-i spună verde că „numai un Guvern de autoritate cu înlăturarea partidelor poate să mai scape țara“. E convins că în nici un caz Regele nu va chema pe țărâniști și pe Mihalache. Omul providențial aș fi eu (ha! ha! ha!). Ar vrea și dânsul să facă parte din viitoarea formație. Ca element de energie, probabil. L-am împins să se agite.

11 octombrie. Manevrele regale au început ieri în regiunea Sibiului, pe ploaie și cu unități fictive. Realități sunt numai Majestatea Sa, generalul oaspe Gamelin, trufia Guvernului, și milioanele aruncate în vânt.

Lupta între comunism și fascism se întetește în Anglia. La o întrunire mare ținută la Liverpool, de fasciști, s-a încins bătaie mare. Se zice că chiar Sir Oswald Mosley, șeful fasciștilor ar fi fost lovit. Această încăierare, venită după cea din Londra de acum câteva zile, e simptomatică.

Refuzul Italiei de a participa la conferința tripartită continuă să fie viu comentat în cercurile politice occidentale. Tonul presei franceze și engleze este însă mai calm. Cu rea credință, presa franceză afirmă că străduințele Guvernelor din Paris și din Londra nu tind să favorizeze unul sau altul din partidele în luptă în Spania ci numai să asigure siguranța comunicațiilor franceze și engleze în Mediterana. Or, niciodată aceste comunicații n-au fost amenințate ci numai transporturile mai totdeauna sovietice, către porturile comuniste spaniole. Atunci?

Multă trăncăneală în jurul mergerii sau nemergerii lui Maniu la serbările de joi 14 octombrie la Alba Iulia!¹ Prietenii lui Mihalache declară „că-l aduc“ pe Maniu la Canossa, că se va împăca cu Regele și că rezultatul va fi... un Minister Maniu!!! Toate sunt posibile în țara noastră sub domnia lui Carol al II-lea, dar totuși cred *că asta nu*. Mai întâi, așa cum îl cunosc pe Maniu, nu-mi pare probabil, chiar de va merge la

¹ Joi 14 octombrie se va dezveli cu mare alai la Alba Iulia monumentul lui Horia, Cloșca și Crișan. Va asista la serbare Regele și tot Guvernul. După dezvelire va avea loc un dejun la care au fost invitați toți foștii primi-miniștri și șefii de partide. Toți se vor înghesui pe lângă Majestatea Sa...

Alba Iulia, să „abzică“ de la punctul său de vedere. Prietenii lui Maniu susțin chiar că nici măcar „mergerea“ la Alba Iulia nu e hotărâtă!

Pare că s-a pus în mișcare o acțiune, prin Kerciu, omul lui Mihai Popovici și tovarășul de chef al lui Pușcariu, cel cu „influență“ în momentul de față pe lângă dna Lupescu, pentru o împăcare între Rege și Maniu. Cred însă că Regele — dacă Maniu se va supune — se va mulțumi să-i bage nasul în c...t, și apoi îi va da cu piciorul.

12 octombrie. Încep să vină rezultatele alegerilor cantonale din Franța. Teama unei noi alunecări spre stânga nu s-a realizat. Dimpotrivă, la primul scrutin socialiștii au pierdut 100 000 de voturi din 850 000 câte au avut în alegerile generale trecute, comuniștii vreo 50 000. Radicalii au câștigat aproape 200 000 de voturi, de asemenea și partidele dinspre dreapta, căci au fost mai mulți votanți. Un rezultat precis și o orientare exactă nu se vor putea avea decât după scrutinul de duminică viitoare, căci sunt foarte multe balotaje. Cât se știe până acum, nu e prea rău.

Răspunsul italian a tulburat socotelile Londrei și Parisului. Consultații, susurări, vorbărie și intrigărie între augurii englezi și francezi. E cert că cele două Puteri democratice nu vor reacționa nici cu violență, nici cu imprudență. Pare deja sigur că granița franco-spaniolă *nu* va fi deschisă, Italia declară că faptul ar lăsa-o de altmintreli completamente indiferentă, căci cu așa-zisa închidere a graniței tot se scurg în Spania și oameni, și material și provizii. O telegramă neoficială din Paris vorbește de posibilitatea ocupării insulei Minorca, de către anglo-francezi, ca să împiedice pe italieni să o ocupe ei.

În China vremea rea a întrerupt oarecum operațiile. Cade apă — și avioane rusești. Moscova a hotărât să mai trimită pe frontul chinezesc 260 de avioane.

Generalul Milch însoțit de „asul“ de război Udet și-a terminat vizita în Franța și trece în Anglia. E ciudat ce se întâmplă cu prilejul acestei călătorii a aviatorilor germani: pretutindeni în Franța au fost primiți cu

alai și cu entuziasm. Se poate aproape vorbi de o fraternitate de arme afișată. Și în acest răstimp presa democratică-iudaică pariziană împrășcă Germania și pe Hitler cu înjurături!

Și-a pierdut lumea mințile.

Sir Albert Stern (bancherul) a sosit în București pentru afacerile Stelei Române și-mi povestește că înainte de a pleca din Londra a văzut pe ambasadorul englez de la Moscova care i-a spus că lucrurile merg foarte prost în Rusia Sovietică. Execuțiile se țin lanț. Vorbești cu un om și a doua zi afli că a dispărut. Bărbați și femei. E o stare de exasperare și de tensiune nervoasă care nu poate dura.

13 octombrie. Ieri după amiază a avut loc înmormântarea lui Zizi Cantacuzino. O lume imensă, impresionantă. Coroană și un aghiotant din partea Regelui, cavalerii Mihai Viteazul, generalul Ilasievici, ministru de Război — și mulți militari și preoți. Ministerul de Interne interzicând cămașa verde, mulți legionari purtau *mantale de ploaie verzi* (!). Cei astfel îmbrăcați au defilat în formație de cruce. Bietul Zizi care și-a trăit aproape toată viața sub „ipostază“ de paiață, a sfârșit în apoteoză de erou. Să fie forța unui curent imbecil, sau a unei idei salvatoare?

Ieri, la Consiliul Societății Titan-Nădrag, Auschnit m-a întrebat dacă n-ar fi cazul să convocăm un consiliu la „Reșița“ pentru o dezmințire de dat *Universului* care afirmă că campania colonelului Petrescu e făcută cu banii Reșiței sau ai lui Auschnit. Am fost categoric de părere că nu. Șnapanul de Stelian Popescu atâta aștepta: polemică. La părerea mea au aderat toți cei prezenți.

În împrejurimile Brașovului, și la Sinaia, pe Valea Rea — a nins. Unde sunt predicțiile de toamnă lungă? La București, frig și ploaie, vreme de sfârșit de noiembrie.

Legionarii, cu Zelea Codreanu în frunte („Senatul“, „tovarășii Buinei Vestiri“, „Funcțiunile“ — !!!), s-au întrunit aseară și au proclamat

președinte al Partidului „Totul pentru Țară“, în locul lui Zizi Cantacuzino, pe inginerul Clime, unul din voluntarii din Spania. Au votat în același timp o moțiune prin care-i interzic a lua, în această calitate de președinte, orice contact cu autoritățile sau „cu lumea oficială“ (adică cu Regele!). Partidul nu va discuta cu aceste organe decât prin *delegați* (numiți bineînțeles numai cu cunoștința și autorizația lui Zelea Codreanu).

Tătărescu a pus pe Sibiceanu, șeful său de cabinet, să cheme Bădăcinul la telefon și să întrebe pe Maniu dacă vine la Alba Iulia (în vederea plasărilor la masă). Maniu a răspuns: „No, dragule, cum pot să știu eu luni ce am să fac joi?“. Răspuns tipic „ă la Maniu“! Ieri-seară s-a hotărât însă, și ziarele anunță că dl Jules-Mulès-Pulès Maniu nu va merge la Alba Iulia, deoarece trebuie să stea la capătul surorii sale, operată de apendicită! Nici fute-vânt Iorga nu va merge. Vor plânge și pietrele!

În Italia se sărbătorește cu mare alai, la Genova, 545 de ani de la descoperirea Americii de către Cristof Columb. Cum trece vremea!

Un pact de neagresiune va fi semnat zilele acestea între Germania și Belgia. O convenție care va înlocui fostul tratat de recunoaștere a neutralității Belgiei. O va respecta oare Germania mai mult decât a respectat, în 1914, tratatul?

După ziarele franceze, care trebuie să fie informate, din 24 de membri ai Comitetului Central Comunist care a condus revoluția bolșevică din 1917, numai 4 mai sunt în viață, iar dintre cei dispăruți, numai Lenin a murit de moarte naturală. Ca Saturn, Revoluția își mănâncă copiii.

Tratatul de amicitie franco-iugoslav a fost reînnoit. Stoiadinovici a fost la Paris și a semnat noul document. Ziarele franceze sunt încântate. Fățarnicia e cea mai bună metodă în politică — ea mulțumește pe toată lumea.

Ieri a apărut un decret-lege prin care debitorii agricoli și urbani, care n-au putut încă să-și pună creditorii de acord, sunt scoși din beneficiul conversiunii. E probabil că decretul va tulbura din nou lumea datornicilor.

La Constanța, grav accident de cale ferată. Un tren de marfă s-a rupt în două la coborâșul de la Palas la Port, și coada trenului greșit îndrumată pe o linie de garaj s-a izbit de o mașină de manevră. Sunt 2 morți, 8 răniți și o mulțime de vagoane sfărâmate. Paguba ar fi de 15 milioane.

Malahie formidabilă la Paris și la Londra pe chestia spaniolă. Franțujii îndârjiți au trimis o notă englezilor, prin care le cer consimțământul la deschiderea graniței spre Spania. Eden caută o formulă împăciuitoare. Delbos îi ține lumânarea. Gazetarii mângălesc hârtie — și toate rămân cum erau.

16 octombrie. Înapoiat azi-noapte la ora 12 1/2 de la Alba Iulia. Călătoria a fost prelungită cu o zi, printr-o neașteptată invitație a Regelui la defilarea trupelor din Sibiu, defilare ce a încununat manevrele.

Am plecat din București miercuri seara 13 octombrie cu un tren ministerial compus din vagoane cu paturi, în care de altminteri ne-am plătit fiecare locul. Fuseseră poftiți în afară de Guvern, foștii miniștri și subsecretari de Stat, precum și înalți demnitari ai Statului. Iminența crizei ministeriale, al cărui soroc se apropie, căci toată lumea își dă seamă că Camerele nu se mai pot deschide și că noul Guvern va trebui să fie înscăunat înainte de 15 noiembrie, a înnebunit întreg vicleimul nostru politic. Dacă Barrès ar mai fi trăit, și ar fi fost cu noi în acel tren al ambițiilor exasperate, ar fi putut cânta din nou și pe altă strună „Leurs Ames“! Erau vreo 25-30 de foști miniștri și subminiștri, mai multă pleavă decât floare, și fiecare cu gândul pironit la ciolanul de mâine. Nu era unul care să nu râvnească o plească; cei mai mulți erau chiar siguri, sau aproape siguri că vor apuca un portofoliu cu dinții. Nu vorbeau decât de dezlegarea crizei, și aveau formulele lor, pe grupuri. Cei mai ahtiați erau vaidiștii; național-țărăniștii cam posomorâți și fața lor întunecată contrasta cu siguranța verbală afișată. Mai toți, în convingerea lor *că eu trebuia să știu ceva!* Îmi dau târcoale, și timp de

două ore a trebuit să primesc succesiv, în cabina mea, vizitele viitorilor miniștri, de la D.R. Ioanițescu până la Goga. Le-am spus la toți că habar n-aveam de formula la care se va opri Regele și fiecăruia în parte, că nu putea fi pusă nici o formulă în picioare fără dânsul. Am distribuit astfel — ce mă costa? — vreo 30 de fotolii și strapontine, și oamenii au părut „de acord“ cum zicea defunctul Mișu Deșliu.

Trenul ce ducea speranțele României de mâine a sosit joi dimineața în Alba Iulia. Programul comporta un parastas solemn în Biserica Încoronării, dezvelirea monumentului celor 3 martiri, defilarea delegațiilor rurale locale în portul lor tradițional și un dejun „de gală“ în sala Unirii. Prima impresie, pe care cele văzute în tot cursul n-au făcut decât să o întărească, se poate rezuma în două cuvinte: lipsă de organizație și lipsă de entuziasm. Automobile în gară erau, și m-am urcat într-unul cu Radian, dar conducătorul nu știa nici unde, nici pe unde să meargă. Sergenții de oraș și jandarmii întrebați în treacăt ne răspundeau: „Nu știm, nu suntem de aci!“ Am ajuns în fine sus în cetate, după lungi înconjurări, săltând prin hopuri și pleșcăind prin băltoace. De la gară și până în centru, lume *relativ* puțină, adusă și tăcută. Coloanele erau masate undeva într-o mahala și așteptau „șignalul“ pentru defilare.

La biserică lume puțină și serviciul scurt. De acolo am plecat pe jos, în urma Regelui, și ne-am dus pe platforma din afară de cetate, în fața Porții principale, ce domină orașul și valea Mureșului. E unul din cele mai frumoase locuri din România; Poarta Cetății e o minune ca proporții și ca decorațiune arhitectonică, iar priveliștea întinsă și frumoasă. Acolo, a fost ridicat monumentul, un obelisc de piatră, meschin în comparație cu masa impunătoare a zidurilor vecine. Autorul monumentului e *un ungur*, dl Fekete, ales de secția locală a Astei Române, care a luat inițiativa ridicării monumentului! Monumentul *ridicat în România întregită* în memoria iobagilor striviți de unguri și răsculați împotriva lor, încredințat acelorăși mâini blestemate care au învărtit roata pe grumazul martirilor — iată până unde ne-a putut coborî regimul tuturor compromisurilor morale! Fekete și-a îndeplinit misiunea în bun maghiar: figurile celor trei eroi ai redeșteptării noastre naționale ocupă un spațiu restrâns, în relief, într-un cadru pătrat *pe dosul* monumentului, iar de pe fața acestuia se desprinde, ca și cum ar încerca să arunce asupra orașului și asupra întregului ținut ca să-l recucerească, geniul tutelar al hoardelor hunice, cu fața lui hidoasă. E o rușine fără precedent! Și se găsesc oameni care să creadă că acea față fără vlagă *ar putea* simboliza și avântul de eliberare al unui neam oropsit ce-și caută mântuirea!

În fața acestui dubios monument am fost siliți să înghițim patru interminabile discursuri: au vorbit pe rând, banal și sonor, mitropolitul Ardealului Bălan, Valer Pop, Lapedatu Alexandru și un necunoscut în numele Astrei. Discursul lui Lapedatu nu fusese la început „luat în considerație“ dar președintele Senatului „s-a insinuat“ din motive politice. Între dânsul și Valer Pop e luptă aprigă pentru șefia liberală a Ardealului. Pop vrea să detroneze pe Lapedatu, șef fără suflet și fără putere. Serbările de la Alba Iulia au fost puse la cale de domnul Valer (de curând înscăunat șef al organizației liberale din județul Alba) în scopul unei îndoite lovituri: una lui Lapedatu, exclus de la „onoruri“ în ziua serbării prin grija stăpânirii — alta lui Maniu exclus de la serbare însăși prin încăpățânarea lui. După planurile dlui Valer, Lapedatu trebuia să-și piardă astfel prestigiul de șef în situația secundară în care s-ar fi găsit pus, iar Maniu popularitatea, în județul care l-a ales constant, de când s-a prezentat în fața urnelor, încă sub regimul unguresc. Viitorul ne va arăta dacă „planul“ a reușit cu privire la Maniu; în ce privește pe Lapedatu, acesta l-a dejucat, căci a luat cuvântul și a vorbit de sus. Discursul lui Valer Pop n-ar fi fost din cele mai proaste, căci șmecherul nu e lipsit de darul vorbii, dacă nu l-ar fi declamat ca un actor de provincie și dacă n-ar fi introdus într-însul „tremurătura *moleculară*“ (sic) ca să caracterizeze emoția poporului românesc față de acțiunea lui Horia. În această zi Valer Pop a dat luptă, asta e cert; dar tot atât de cert e că a pierdut bătălia. Poate va câștiga altele, căci e tânăr și pișicher pe când Lapedatu e bătrân, bolnav de cord și lipsit de curaj, dacă nu de șiretlic. La masă, nu m-am putut împiedica să-mi plătesc capul amicului Valer. Sta de cealaltă parte a mesei, alături de Incuț și de Nistor, adversarii săi „intimi“ și după ce am degustat cu toții excelențele icre proaspete, am spus în gura mare: „Frumoasă serbare! Totul a mers perfect! Organizație exemplară în toate (vorbă să fie!) până și la masă! Trebuie să felicităm pe Lapedatu!“ La început, Pop bea lapte, la sfârșit era să se înece. Incuț și Nistor râdeau cu hohote!

După inaugurarea monumentului (jandarmii au făcut zel, și n-au lăsat nici pe Vaida, nici pe Mihalache să se apropie și a trebuit intervenție de Sus ca să poată trece cordonul), ne-am coborât cu toții jos pe piață, unde a avut loc un nesfârșit defileu de străjeri, de pușlamale, și de câteva delegații sătești, singurele interesante cu costumele lor tradiționale. În general lipsă de vlagă. Se simțea că toată lumea aceasta *nu venise ci fusese adusă*. A fost și un moment comic, când a defilat cu jobe-nul în mână escrocul Manoilescu în fruntea minerilor de la Șoricani...

La masă, sau mai exact după masă, Tătărescu a citit o frumoasă cuvântare. Limba românească curată, fraze bine cântărite și un minim de banalități. A răspuns Regele. Regele are cusurul de a improviza și de a nu citi. E un cusur, fiindcă-l fură limba și spune poate mai multe decât ar vrea să spună. Cu câte a spus, a nemulțumit pe Mihalache și pe țărăniști, care au văzut în cuvintele Suveranului o indicație împotriva unui viitor Guvern de partid. În fapt nu era lucru mare, dar dlor sunt foarte sensibili în această privință. Regele era foarte bine dispus și a glumit tot timpul mesei. După cafea s-a întors spre mine — mă despărteau de dânsul Prințul de Hohenzollern și generalul Văitoianu — și m-a întrebat dacă vin la Sibiu pentru revista de a doua zi. „Nu sunt invitat, Sire“ a fost răspunsul meu, la care Majestatea Sa a ripostat: „Dar bine, te invit eu!“ și după câteva clipe: „Spune-i și lui Mihalache să vină!“ (era așezat mai la vale de mine). Mihalache s-a cam strâmbat, nu mistuise încă discursul, și mi-a spus că are treabă la București. „Și eu am la Sinaia, îți transmit invitația Regelui, dta faci ce vrei!“ Protestarea a fost numai de formă căci a doua zi, dl Jean Michel a fost de față la revistă. Regele a mai poftit și pe Vaida, pe Goga, pe Iunian, pe Gheorghe Brătianu și pe Grigore Sifilipescu (!).

Plecasem din București cu intenția să mă înapoiez joi seara la Sinaia și iată că invitația Regelui îmi schimbă planurile. Noroc că luasem rufe pe două zile. Inuleț m-a poftit în vagonul lui în care am și dormit în gara Sibiului, unde am ajuns abia la ora 9 seara, căci am întârziat mult cu pornirea din Alba Iulia.

Nu mersesem la Alba Iulia decât ca să nu fiu clasat în tagma paraponisiților: Maniu, Iorga și Averescu. După mai multe tergiversări, Maniu a hotărât în cele din urmă să nu meargă „ca să nu facă concurență de popularitate Regelui“; Iorga și-a refuzat concursul fiindcă i se pusese pe invitație „fost prim-ministru“, pe câtă vreme paranoicul înțelegea să fie „rugat“ ca „profet al Neamului“. Nu știu pentru ce n-a venit Averescu; probabil fiindcă era obosit. S-a făcut timp de 15 zile o vâlvă enormă în jurul „mergerii“ sau „nemergerii“ la Alba Iulia, fiindcă la noi se face din toate politică, și m-am decis „să merg“ numai ca să nu aud toate motivele pentru care „nu am mers“ deși în realitate n-ar fi fost decât unul: plictiseala unei deplasări. Nu mi-a părut însă rău de osteneală: fețele domnilor în mijlocul cărora am călătorit și am petrecut m-au răsplătit cu vârf.

Neplăcută n-a fost nici deplasarea la Sibiu; am avut noroc, n-a plo-
uat, frigul a fost suportabil și ospitalitatea pe care mi-a dat-o Inuleț în

wagonul său — boierească. În wagon cu noi au mai fost și Goga și Iunian. Deși n-am sosit la Sibiu decât după ora 9, Goga, Iunian și cu mine ne-am dus la Andronic (hotel Bulevard) să îmbucăm ceva. Acolo am dat de Gheorghe Brătianu și ne-am așezat cu toții la o masă. Prezența noastră a făcut bineînțeles senzație și probabil că ziariștii locali au și văzut realizate 3 sau 4 fuziuni — iar publicul din birt Guvernul de mâine! După masă, Goga ne-a plimbat prin colțurile pitorești ale orașului, pe care-l cunoaște bine, căci s-a împărțit din sufletul lui. Sibiuul, noaptea, pe lumina lunii e impresionant. E mult mai frumos ca Brașovul sau Sighișoara. Anumite priveliști — mi-au reamintit Innsbruck-ul și Salzburg-ul.

Revista a fost frumoasă, deși sufla un vânt rece. În tribuna improvizată, pentru public, în primele rânduri Didina Cancatuzino, flancată de Chouche Ghika și de dna Rosetti-Ralet. Vitalitatea și vanitatea acestei femei sunt de necrezut. Copleșită de boli, jumătate moartă, își plimbă fibronul și pacostele pretutindeni, numai să fie văzută și pusă la gazetă. Voi trăi eu oare să mai văd un praznic fără Didina?

Deși obosite de opt zile de manevre în ploaie și vânt, trupele s-au prezentat frumos, vioaie și curate. Rezistența la tăvăleală e virtutea caracteristică soldatului român. Au defilat și o sumedenie de „unelte“ noi, tunuri grele de 120, obuziere de 105, și unele și altele trase de tractoare agricole din seria adusă de Ministerul de Agricultură — tunuri antiaeriene englezești, tankete cehoslovace și câte altele. Aeroplan multe (se zice peste 200) au zburat peste capetele noastre. Manevrelor au ieșit binișor; generalul Ciupercă, comandantul partidei roșii, s-ar fi distins. Am întrebat pe un general deștept dacă impresia lui Gamelin a fost bună: „Cred că da — mi-a răspuns generalul — căci se aștepta la mai rău!“ Delicioasă formulă de reținut.

După revistă, Regele ne-a poftit la dejunul de fine de manevre, la Cercul Militar — fostul „cazin“ al armatei austro-ungar. O casă veche și simpatcă, cu o sală mare în stil Biedermayer, tipic austriacă, din care a dispărut aquila cu două capete, dar de pe pereții căreia se desprind vechile și nobilele tradiții ale Imperiului. Nimic unguresc, nici o notă cât de atenuată a spiritului mongolic. Cu toate străduințele Regelui de a reînvia, prin disciplină, fast și livrele spiritul Hohenzollernilor prusaci, și protocolul întrunirilor și meselor „de manevre“ imperiale, ofițeria noastră se adaptează greu vechiului cadru. Ca și sobele de teracotă căcănie și lustrul de bronz, infect de altmintreli, ce necinstesc imaculatele ziduri albe înviorate printr-o discretă decorațiune de stu-

curi poleite din epoca lui Josef al II-lea. Masa a fost bună, dar discursurile proaste. Generalul de lemn Ilasievici a fost de o platitudine nepermisă față de Rege („avem *cel mai mare Rege*, prin urmare, etc. etc.“), iar Regele de o platitudine inutilă față de generalul Gamelin, care a tăcut..

După masă, Regele, care băuse trei-patru pahare prea mult, și-a manifestat veselia în mod prea familiar față de cei din jurul său. Încântat că se putuse juca de-a soldații sub ochii generalisimului francez, și-a uitat că era Hohenzollern și Rege și s-a dat la glume cu unul și cu altul. A înaintat locotenent-colonel pe dl Guță și ne-a silit să bem cu toții în sănătatea lui. Cu acest prilej Mihalache și-a permis o ieșire de prost gust, dar care dovedește o dată mai mult cât venin e într-însul. Ne povestise mai înainte, că fusese înaintat maior (în rezervă) o dată cu Tătărescu „ca să nu se zică că, primul ministru a fost înaintat singur, sau ca să dezarmeze eventuale critici ce ar fi putut să se nască“, și nu s-a sfiit să facă aluzie la această „dibăcie“, în momentul în care Regele a ridicat paharul în sănătatea primului său sfetnic. Într-adevăr, îndată ce s-a așezat Regele, s-a ridicat dsa și cu un rânjel de om rău, a lăsat să cadă cuvintele: „Beau acum la mai mare și pentru mine!“. Cuvintele țărănoiu-lui au căzut greu; nimeni n-a râs, nimeni n-a răspuns ceva. Stăpânit de coșmarul succesiunii, șeful național-țărăniștilor, în frica de a-și pierde ghelirul, a început prin a-și pierde capul.

Iunian ne-a părăsit ca să plece cu Sescioreanu în automobil, la Sinaia. Mă instalasem deja în vagon cu Goga, când Inculeț a venit să mă întrebe dacă prezența lui Grigore Filipescu m-ar supăra mult: n-avea altă posibilitate de a se înapoia la București. Socotesc pe Grigore Filipescu drept o lichea de frunte, dar prezența sau absența lui îmi sunt perfect indiferente. Mai ceruse el de vreo două ori să se împace cu mine, dar refuzasem, considerând o asemenea formalitate ca inoportună și ridicolă. Nu puteam și nu voiam însă să facem greutăți lui Inculeț, care se arătase față de mine gazdă prevenitoare, și i-am spus că dl Filipescu n-are decât să poftască. Convingerea mea e că Filipescu a căutat cu lumânarea prilejul „să se împace“ cu mine. A venit și i-am dat mâna. În raporturile mele cu dânsul, întrucât mă privește, nu s-a modificat însă nimic. Am schimbat câteva vorbe în patru și m-am dus să trag un somn; eram obosit.

Inculeț mi-a povestit peripețiile care au precedat anul trecut, demisia lui Titulescu. Nemulțumit de „activitatea“ Guvernului în politica externă, mai ales de incursiile lui Tătărescu pe un teren ce-l socotea numai al lui, nebunul a pornit într-o bună zi de la Montreux¹ și a venit la București. De la gară, a trimis pe Nenișor cu demisia sa la Tătărescu, și s-a dus drept la Palat. A stat la Rege de la ora 6 la ora 11 noaptea. Guvernul n-a știut exact niciodată ce a vorbit Titulescu cu Regele și Regele cu Titulescu, în acea seară. Îndată după plecarea paranoicului de la Palat, Tătărescu — care fusese autorizat să o facă — a telefonat Regelui, ca să afle cum stau lucrurile. „Știi și eu? Nici așa, nici așa!“ a fost răspunsul Suveranului. Tătărescu l-a trimis atunci pe el, Inculeț, la Titulescu. „Am stat cu dânsul de vorbă până la ora 2 dimineața, fără să mă pot lămuri. În Guvern — povestește mai departe Inculeț — eram două curente. Unii, cu Tătărescu în frunte voiau să se scape cât mai degrabă de ministrul încurcă-lume, care ne certase deja cu Polonia și cu Italia și era pe cale să ne strice și cu Iugoslavia. Alții, printre care eram și eu, din cauza chestiunii cu recunoașterea Basarabiei, erau de părere că era mai bine ca Titulescu să mai rămână. N-am putut să deslușesc nimic precis de la dânsul. Mi-a vorbit de 30 de chestiuni, mi-a istorisit din trecut, a făcut profeții pentru viitor; se considera când demisionat, când solidar cu noi. La plecare, eram cu mâna pe clanța ușii, i-am spus: îmi dai voie să te consider încă și azi și mâine ca colegul meu? Mi-a răspuns: și azi, și mâine, și poimâine — și m-a pupat. Am raportat chiar în noaptea aceea lui Tătărescu, cele vorbite cu Titulescu, și a rămas să luăm o hotărâre după ce va vedea pe Rege.

A doua zi, după audiența la Rege, Tătărescu a convenit cu mine că era mai bine să ne împăcăm, să nu-l lăsăm să plece *când vrea el*, ci să-l debarcăm *când ne va conveni nouă*“.

Au urmat o serie de tratative. Titulescu a dat lui Tătărescu o hârtie pe care înșirase sub mai multe puncte, condițiile sub care primea să-și retragă demisia. Condițiile au fost discutate punct cu punct, și în cele din urmă primite cu ușoare modificări. După ce totul a fost gata, s-a convenit să se țină un Consiliu de Miniștri în care Titulescu să facă o expunere a politicii noastre externe; Consiliul să o aprobe și să se dea un comunicat. Comunicatul a fost redactat în prealabil și scris în două exemplare, unul a rămas la Titulescu iar celălalt l-a luat Inculeț.

„Am comis imprudența să nu parafăm exemplarele — continuă Inculeț. Consiliul s-a ținut, și am trimis Comunicatul, exemplarul meu, la

¹ Unde discuta cu bunul său prieten Rustu Caca, chestia Strămtorilor.

cenzură, spre publicare. Noaptea pe la orele 2, am fost deșteptat din somn cu telefonul. Mă chema Cenzura. Titulescu trimisese comunicatul său, și Cenzura mă întreba pe care să-l publice. Am răspuns fără ezitare: pe al dlui Titulescu¹. A doua zi dimineața mă întreabă Tătărescu la telefon, furios: ai văzut ce a apărut, ce s-a întâmplat? Titulescu schimbase textul său, tăiasse o frază, mutase un punct sau o virgulă, așa încât ieșise cu totul altceva decât comunicatul asupra căruia căzusem de acord. Am explicat lui Tătărescu ce se întâmplase, și i-am spus că eu dedesem ordinul să publice textul lui Titulescu, nebănuind că putea fi diferit de cel trimis de mine. Tătărescu a chemat pe Titulescu la telefon și i-a cerut explicații. Acesta i-a răspuns că textul lui era mai bun, că se putea traduce mai ușor în franțuzește. Tătărescu a urlat și el o dată în viața lui și a vorbit lui Titulescu *de escrocherie* ! În această stare de tensiune s-a despărțit Titulescu de noi și s-a înapoiat în Elveția. Știi ce a urmat. Titulescu s-a supărat. De ce? Ce era anormal în faptul că un Guvern își da demisia și se reconstituia fără unul din foștii miniștri? Că n-a fost prevenit? Dar unde stă scrisă obligația pentru un prim-ministru care-și reconstituie un Guvern să prevină pe un fost coleg că nu mai face parte din noua formațiune? Și totuși Titulescu a fost prevenit. Tătărescu i-a telegrafiat că pentru necesități de partid e nevoie să constituie un Guvern omogen, fără dânsul, și i-a mulțumit pentru serviciile aduse Țării până atunci. Ministerul s-a reconstituit însă așa de repede, încât telegrama trimisă lui Titulescu nu i-a ajuns decât după ce noul Guvern a depus jurământul (!!!). Apoi, spune dta, Coane Costică, trebuia noi să așteptăm până să ne torpileze dl Titulescu, în loc să-l aruncăm noi peste bord, cât puteam încă să o facem? Repet, eu am fost contra excluderii lui, *la început*, dar mai târziu mi-am dat seamă că nu era altă soluție“.

Am notat aceste confidențe ale lui Incuț, pentru complectarea celor înregistrate în aceste „Însemnări“ cu prilejul crizei din august–septembrie 1936.

După plecarea noastră din Alba Iulia, Vaida a ținut o întrunire ca să-și mai însuflețească partizanii, veniți în număr destul de mare. Tilea adusesese oamenii cu vagonul de la Sibiu, și Ionel Lupescu tot așa de la Râm-

¹ A fost faimosul comunicat-proces-verbal prin care Guvernul își însușea toate directivele dictate de ministrul de Externe și îi da mână liberă în toate pertractările în curs.

nicu Sărat. Au lătrat și dulăii, Ioanițescu, Mirto, Voicu Nițescu — și în cele din urmă Vaida și-a spus cuvântul: nu vrea să vină la Guvern *decât singur*. Partizanii au priceput că era o formulă pentru a justifica rămânerea în opoziție, și au fost consternați.

17 octombrie. Franța și Anglia au primit în cele din urmă sugestia Italiei de a discuta chestiunea voluntarilor spanioli în fața Comitetului de neintervenție de la Londra — „ca să nu se compromită pacea pentru o chestiune de formă” — dar au cerut discutarea imediată, socotind că Italia nu căuta decât formule dilatorii, și că astfel i s-ar fi venit de hac. Comitetul s-a și întrunit ieri. Franța a făcut propunerea ca voluntarii să fie retrași pe ambele fronturi și să se înceapă imediat cu *un număr de voluntari proporțional cu forțele aflate sub arme de fiecare parte*. După acest început s-ar putea recunoaște și albilor și roșilor, într-un anumit grad, calitatea de beligeranți. Italia a primit principiul retragerii voluntarilor, a cerut însă să se înceapă cu retragerea *unui număr egal de voluntari de o parte și de alta* și ca recunoașterea de beligerant a lui ranco să fie făcută fără nici o rezervă. Anglia și-a însușit propunerea franceză, și Germania pe cea italiană. Sovietele au protestat împotriva sesizării Comitetului de neintervenție, și n-au dat încă instrucțiuni ambasadorului lor la Londra. Discuția continuă.

După o liniște înșelătoare, căci focul mocnea sub cenușă, tulburările au reînceput în Palestina. Marele Muftiu a fugit, nu mai circulă trenurile, nu mai sosesc vapoarele în porturi — starea de asediu a fost din nou proclamată la Ierusalim, și în alte centre. Mâna Sovietelor e lungă, și Israel e doar „poporul ales”.

O porcărie de necrezut și totuși săvârșită: Panoul comandat fetei lui Iorga — pictorița — pentru pavilionul românesc la Expoziția din Paris, *a fost plătit 900 000 lei!!!* A povestit-o Grigore Filipescu, pe drum de la Sibiu spre București și a confirmat-o Inculeț. Această curte pe care o fac toate regimurile lui Iorga și banii ce se aruncă în mâna veșnic întinsă a dezinteresatului Apostol, zugrăvesc lașitatea lumii noastre politice. Un picior în c., dle profesor, iată singura favoare pe care o meriți!

Popeștele Stelian a dat în judecată pe colonelul Petrescu și pe șanta-jii de la *Lumea Românească*. Gestul e abil, căci onorabilii nu vor putea dovedi turpitudinile Popeștelui (cine fură cu chitanță), vor fi condamnați probabil, iar dl Stelian se va declara absolvit prin Justiție de acuzațiile ce i s-au adus — rămase simple calomnii.

Conferința celor 9 Puteri, hotărâtă la Geneva pentru a se da o fișă de consolațiune Chinei, se va întruni în Bruxelles la 30 octombrie. Va fi o frumoasă demonstrație de solidaritate platonice. Păcat că nu va fi și Titulescu acolo să facă un discurs peremptoriu și frumos.

În așteptarea Conferinței, japonezii au masat 500 000 de oameni în China și continuă sistematic cucerirea. Sunt deja stăpâni pe tot Nordul Imperiului.

Primit o scrisoare de la Stoicescu, ministrul nostru la Tokio, însoțită de câteva fotografii ce înfățișează pavilionul românesc pe care l-a clădit în capitala Japoniei, în memoria tată-său doctorul. Pavilionul conține un muzeu permanent al produselor românești, o bibliotecă românească și câteva camere pentru eventuali studioși ce ar voi să cerceteze civilizația japoneză. Pavilionul nu e urât, e construit în piatră și așezat într-o grădină ce pare minunată, ca toate grădinile japoneze. O foarte frumoasă inițiativă și o notă bună pentru prințul Cascarine, cum au botezat camarazii lui pe Stoicescu, pe vremea aventurilor sale pariziene.

Ieri, cu prilejul celei de a 44-a aniversări a Regelui, întreaga presă română s-a întrecut în platitudine față de Majestatea Sa. Ca și miniștrii dealtmintreli, la masă și la Radio. România n-a existat înaintea lui Carol al II-lea... el a creat totul!! Singur, discursul lui Gamelin, la masa de la Sinaia (în fine a vorbit și Gamelin!) a fost demn, simplu, și frumos. E drept că generalul a avut grijă să spună că „e un simplu soldat“ și că „armata e Marea Mută“. Noroc că nu pricepe românește, căci ar fi plecat dezgustat de servilismul nostru.

Dacă nici acum nu-și dă Regele seama că e *stăpân pe situație* și că poate *să pună piciorul în prag* — nu-și va mai da seama niciodată și om rămâne sub călcâiul pungașilor și proștilor până în vecii vecilor, adică până la catastrofa ce se va apropia cu pași repezi.

Pentru marile dsale merite și pentru însușirile dsale alese — slugărnicia înainte de toate — dl Guță Tătărescu a primit ieri, din mâinile Grațiosului său Suveran, colanul Ordinului Serviciului Credincios, de curând înființat (nu aveam destule, cu asta facem trei!). Dl Guță e primul decorat cu acest colan. O să crape Iorga de necaz.

În schimb, a apărut în ziarul *Vremea* de ieri o delicioasă caricatură a lui Tătărescu, însoțită de versuri pline de duh...

La „Curte“, după frăculețele de piccolo ale ofițerilor copiate din Anglia s-au introdus „mănușile lungi“ pentru dame, ca la recepțiile de la Buckingham Palace, și de la Windsor. Dacă o anomalie poate fi tolerată pe baza tradițiilor, e inadmisibil ca ea să fie decretată numai pentru a maimuțări pe alții. Dacă Regele nostru ar fi un parvenit, s-ar mai înțelege, dar cu tot sângele albastru ce-i curge în vine? Citeam invitația pentru 25 octombrie¹ și nu-mi venea să cred.

18 octombrie. Sunt de ieri, duminică, după-amiază la Breasta. Azi-dimineață a căzut o brumă cum se cade. La orele 8 1/2 termometrul abia se urcase la 2 1/2 grade peste zero. În parc, peluzele par albite cu bidi-neaua, florile care mai rămăseseră s-au ofilit într-o clipă, foile cad. Cad mai ales din nucii bătrâni; pică încontinuu, o adevărată ploaie de frunze verzi, s-au îngălbenite, ce se mai țineau pe cotoarele lor numai prin forța inerției. Cad cu o nespusă grație, în curbe molcome și întind pe pământ, la picioarele copacilor, un adevărat covor. Sub razele soarelui care răzbat peste tot, acest sfârșit nu e trist, căci nădejtile reînvierii plutesc deja în aer.

Ieri pe drum — am venit de la București cu Simplonul — m-am pomenit în compartimentul meu, în care eram singur, cu vizita dlui Stelian Popește, ce călătorea către Paris. A stat o sumă de vreme, vorbindu-mi de toate (afară de „cazul“ lui cu *Lumea Românească*), cu o amabilitate și o prevenire de neînchipuit; dată fiind și stima mea pentru dsa, m-am ținut în rezervă, și numai că nu l-am poftit să se înapoieze în

¹ La 25 octombrie, concert de gală și recepție la Peleş, cu prilejul înaintării Voievodului Mihai la gradul de sublocotenent.

Wagon-Lit. Se vede că, ca și dl Grigoraș Filipescu, dl Stelian Popescu face parte din asociația „Les prévoyants de l'Avenir“, și că amândoi cred că *voi fi* Guvernul de mâine! Să mă ferească Dumnezeu fie și numai ca să scap de astfel de prietenii!

19 octombrie. Zile reci, dar însorite, de toamnă, dimineața cade bruma, și termometrul până aproape de zero; la amiază însă se urcă până la 15 grade. În parc și pe câmp priveriștile sunt încântătoare și parcă nu te-ai mai despărți de ele.

Să ne bucurăm: a apărut în presa americană un articol elogios despre Regele Carol. Foaia cu pricina e *Evening Star* unul din cele mai mari ziare din Washington.

Dl Franklin Gunther, noul ministru al Statelor Unite a sosit în București. Va avea o situație grea după Harrison, care știuse, împreună cu nevastă-sa, să câștige toate simpatiile.

La „Vatra Luminoasă“, opera pentru care s-a chinuit atât biata Regină Carmen Sylva, a izbucnit un incendiu. A ars sala festivităților și câteva camere. După atâtea vicisitudini, după atâta scandal, *Vatra Luminoasă* ajunsese să fie o instituție model. Să nădăjduim că stricăciunile vor fi repede reparate.

Asigurările Sociale, care ajută atât de puțin lumea muncitorească, zidesc „palate“ în fiecare capitală de județ. De pe urma construcției fiecărui „palat“ mai ies și câteva case pentru cei ce conduc instituția. Legile sociale se dovedesc un izvor pentru câțiva și o pacoste pentru cei mulți.

La Slatina, Dinu Brătianu însoțit de câțiva Alimăneșteni a inaugurat duminică busturile lui Take Protopopescu, lui Alexandru Iliescu și lui Alexandru Stăncescu — trei glorii ale neamului. Trei deodată! Fericit oraș Slatina!

Alegerile de balotaj, pentru consiliile cantonale, au avut loc alaltăieri în Franța. Rezultatele n-au modificat mult poziția partidelor, așa cum fusese lămurită prin alegerile din duminica precedentă. Din rezultatul general se degajează o oprire în alunecarea spre extrema stângă, deși socialiștii și comuniștii au câștigat câteva mandate.

În Palestina situația e tot mai gravă. Luptele pe stradă între arabi și posturile de poliție se întesc. Marele Muftiu care fugise din Ierusalim a fost prins într-o baracă automotrice, pe când încerca să treacă din Palestina în Siria, și internat de francezi la Beyrouth. Nu se știe dacă va fi extrădat.

Japonezii declară că conflictul din China fiind o chestiune ce nu-i privește decât pe ei și pe chinezi, nu vor merge la Bruxelles la conferința din 30 octombrie. Până acum nici nu au fost poștiți. Chinezii în schimb, au fost pofitiți și au primit să meargă. Ba bine că nu!

În chestiunea spaniolă, se pisează mai departe apa în piuă, la comitetul de neintervenție din Londra. Lloyd George acuză Anglia de slăbi-ciune și de lașitate, dar Anglia nu se emoționează de atâta lucru.

În Spania, naționaliștii vorbesc de ofensive pe toate fronturile. Cuvinte, cuvinte, dar fapte puține.

20 octombrie. Telegramele de azi-dimineață ne vestesc că la Comitetul de neintervenție din Londra lucrurile s-au încurcat de tot. Franța, Italia și Sovietele rămân neclintite la punctul lor de vedere. Ședința de ieri a fost prezidată de Eden care „a acuzat” pe lordul Plymouth, președintele titular al Comitetului. Ziarele din Londra socotesc situația gravă. Impresia mea e că se face mai mult teatru. Anglia și Franța susțin o teză absurdă (proportionalitatea retragerii voluntarilor) numai ca să facă o politețe Sovietelor (!!), știind bine că Italia și Germania nu vor ceda. Diplomația democrației integrale uzează de abilități pe care regimurile „totalizatoare” n-ar îndrăzni niciodată să le întrebuințeze. Rezultatul final al negocierilor de la Londra va fi, probabil, nul. În tot cazul ar fi vreme să se sfârșească odată și cu anarhia din Spania, și să se închidă o rană care sângerează de prea multă vreme, pe trupul Europei.

Consiliul economic al Micii Înțelegeri și-a terminat lucrările. „S-a constatat un perfect acord asupra tuturor chestiunilor” — spune încă o dată comunicatul presei! Și mai adaugă că schimbul datelor statistice, între cele 3 țări, funcționează de minune! Ce mai vrea lumea?

Bugetul italian în curs se va solda cu 3 1/2 miliarde de lire deficit (cam 25 miliarde lei!). Vina deficitului se aruncă pe cheltuielile de înzestrare ale Armatei. O fi. Pentru acoperirea deficitului s-a hotărât o taxă de 10% asupra capitalurilor Societăților anonime. Măsură proastă. Dar ce se va mai găsi la anul?

Primit de la Rege o călduroasă telegramă de mulțumiri pentru călduroasele mele felicitări, trimise cu prilejul aniversării sale.

După propunerea păduchiosului de Mihail Dragomirescu, Facultatea de Litere din București a hotărât să numească pe Rege și pe patriarhul Miron, *doctori honoris causa* — pentru meritele lor oratorice (!!). O comisie restrânsă de profesori a fost numită ca să pregătească protocolul remiterii diplomelor. Printre profesorii desemnați e și Giurescu: o să turbeze cu desăvârșire Iorga!

Președintele Roosevelt a declarat într-un discurs că deficitul bugetului Statelor Unite se va urca la 695 de milioane de dolari (peste 100 miliarde de lei!). Americanii nu fac lucrurile pe jumătate!

Italia va participa la conferința de la Bruxelles, unde va apăra interesele Japoniei: se va manifesta astfel oficial prietenia celor două imperii, întărită prin ultimele acorduri semnate.

În Rusia, „curățirea” — cu alte cuvinte masacrele și înăbușirea oricărei manifestări de rezistență — continuă. Pe ziua de ieri au fost executate 24 de persoane.

În Palestina, englezii o iau repede. Le pare că vor izbuti să potolească mișcările revoluționare, cu forța.

Testamentul lui Zizi Cantacuzino a fost deschis. Nu e exact că și-a lăsat toată averea Gărzii de Fier sau lui Zelea Codreanu. Și-a împărțit-o între rude: frați, nepoți și cumnate. Casa din strada Gutenberg a lăsat-o lui nepotu-său, fiul lui Papanel, dar reiese din textul ultimelor sale voînțe dorința ca moștenitorul său să o lase în folosința Gărzii. Lui Zelea Codreanu i-a lăsat numai 50 de pogoane, într-una din moșiile lui — avea trei. Cu atât se vor alege gardiștii, și cu casa, dacă Ion Cantacuzino va respecta dorințele lui unchiu-său.

21 octombrie. Simpatice pereche Windsor se plimbă în Europa — acum proiectează să treacă și în America — însoțită de alaiul gazetarilor și reporterilor fotografi. Dacă n-ar face decât să se plimbe, n-ar fi nimic de zis, dar se vede că „David“ a început să regrete prostia pe care a făcut-o și caută să reîntre în mișcarea politică prin porțile lăuntrice. În Germania a făcut o călătorie quasioficială, escortat de frunțașii hitleriști care i-au arătat toate creațiile regimului. Ex-Majestatea Sa și-a exprimat toată admirația pentru cele văzute, și Augustele sale aprecieri au fost difuzate în lumea întreagă. Telegramele de azi ne aduc vestea că a fost poftit și de Stalin și că va merge și la Moscova. Probabil că după această vizită, se va bucura și regimul sovietic de încurajarea fostului Rege al Angliei. În America, romantica pereche va fi sărbătorită cu un fast nemaipomenit — după câte se spune. Se naște întrebarea: cu autorizarea cui a devenit papucul doamnei Simpson purtătorul de cuvânt al Imperiului Britanic, din fruntea căruia a dezertat?

Pentru serbarea de luni, 25 octombrie, cu prilejul înaintării Voievodului Mihai la gradul de sublocotenent se fac pregătiri mari. Numărul musafirilor străini tot crește: pe lângă Principele Paul al Iugoslaviei și Mareșalul Rydz-Smigly vor mai sosi: Principele Charles al Belgiei, Gustav Adolf, Moștenitorul Tronului Suediei, generalul Georges, șeful Statului-Major francez, generalul șef al Casei Militare a Regelui Angliei, un general cehoslovac, altul grec, altul turc — și misiuni ale tuturor armatelor aliate.

Am ajuns Putere Mare! În tot cazul un frumos succes pentru Rege, care, trebuie recunoscut, a dus cu multă dibăcie politica noastră externă, de când a exoflisit pe Titulescu.

A apărut un decret-lege privitor la „naționalizarea“ rentelor noastre externe. O măsură financiară curentă, și justificată, pe care nu vreau să o relev decât pentru a sublinia un fapt care a scăpat tuturor. E vorba de *confiscarea* titlurilor introduse în fraudă. Or, Constituția noastră interzice confiscarea. Încă o călcare, prin urmare, a textelor noastre constituționale. În legătură cu propunerea pe care am făcut-o Regelui de a nu se modifica pentru moment Constituția, ci de a se folosi de precedentele existente, *pentru a îi da elasticitatea necesară de aplicare*, stările de fapt rămânând a fi îmbrăcate mai târziu și prin stări de drept.

Kanya, ministrul de Externe al Ungariei, a dat un interviu prin care arată, în termeni moderați, greutatea ce ar sta în calea unui acord mai intim între țara sa și țările Micii Înțelegeri. Ministrul Kanya are dreptate; cât timp politica internă ungurească va cere Guvernelor din Budapesta să sune din trâmbița revizionismului, nici un acord cu noi, cu sârbi și cehoslovacii nu va fi posibil.

Ieri am prezidat primul dejun al Asociației Marii Finanțe și Industrii, la Capșa, căci localul asociației (Clubul Miliardarilor, instalat în palatul Reginei Elisabeta) nu e gata. Sper să dau acestei instituții o îndrumare mai rațională și mai utilă. Deși am fost primit cu multă căldură, am impresia că sarcina mea va fi grea, deoarece d.d. membrii au aerul să prefere lucrărilor mai serioase, dejunurile și balurile.

Contrariu prevederilor pesimiste, ședința de ieri a Comitetului de neintervenție de la Londra, a adus o destindere. Italia a acceptat în principiu retragerea voluntarilor, în următoarele condiții: întâi o retragere simbolică a unui număr de voluntari, *egal* de o parte și de alta; apoi începerea negocierilor de *aplicare* pentru recunoașterea calității de beligeranți, combatanților (neintervenție fără neutralitate nefiind cu putință); în fine, și succesiv, trimiterea unor comisii la fața locului pentru constatarea elementelor străine de pe fronturi și retragerea acestora într-o măsură sau într-o proporție ce va fi fixată de Comitet. Propunerea italiană a fost transmisă Guvernelor respective, spre aprobare. Ședința Comitetului a fost ridicată într-o atmosferă de optimism. Numai reprezentantul Sovietelor a făcut rezerve. *Se pare că de acum înainte*

difficultățile nu vor mai fi provocate de Italia ci de Rusia. Guvernul de la Roma a procedat cu dibăcie.

Agitația sporește în cafeneaua politică, cu cât se apropie momentul schimbării de Guvern, care rămâne fixată între 10 și 15 noiembrie. În preajma cluburilor politice și în cercurile gazetărești, forfoteală de dimineața până seara.

Blumenfeld vine să-mi spună că în audiența pe care Mihalache a avut-o la Rege înainte de Alba Iulia, acesta i-ar fi pus următoarele condiții ca să-l aducă la putere (?!): 1) Împăcarea cu Vaida, și colaborarea cu dânsul; 2) Acceptarea miniștrilor și subsecretarilor de Stat *permanenți*, desemnați de Rege; 3) Înlăturarea oricăror reforme sociale de stânga. Țărăniștii ar fi consternați: ar înghiți și cele două condiții din urmă, dar pe cea dintâi, nu. De altmintreli nici n-ar putea-o realiza, căci — cred ei — Vaida ar pune condiții inacceptabile. În afară de Madgearu, sigur de rezultat și de Griguță Filipescu care ține pariuri pentru un Minister Mihalache, ceilalți național-țărăniști sunt fierți și simt că le scapă ciolanul; nu le-a mai rămas decât încrederea în slăbiciunea de ultim moment a Regelui.

Gongopol, care a venit și el să mă vadă, mi-a raportat următoarele cuvinte ale drului Lupu (cu privire la audiența lui Mihalache): „Limonadă cu braggă, mă!”

Goga și Iunian au fost primiți alaltăieri de Rege, iar Mironescu ieri. Vaida va fi primit mâine, vineri. Despre audiențele lui Goga și Iunian am aflat următoarele:

Goga. A făcut o lungă și violentă ieșire împotriva național-țărăniștilor. A declarat că partidul său e gata să se înțeleagă, fie pentru formarea oricărui alt Guvern, fie pentru susținerea unui Guvern în afară de partide (cum a susținut Partidul Liberal Guvernul Iorga) — dar că va lua poziția cea mai dârză împotriva unui Minister național-țărănist. În cazul unui asemenea Minister, el Goga, ar trebui să renunțe să se mai prezinte Regelui, *fiindcă n-ar mai fi în stare să impună partidului său ordinele pe care le-ar primi de la Majestatea Sa.* Goga a adăugat că chiar un nou Guvern Tătărescu, ar fi întâmpinat de Partidul Național-Creștin fără prea multă vrăjmășie; numai împotriva unui Guvern Mihalache s-ar dezlănțui război civil. A sfârșit prin a recomanda, *în lipsa altei soluții*, un Guvern de alegeri (formula Iunian).

Iunian. A combătut cu aceeași violență ca și Goga un Guvern Miha-lache¹ și a cerut un Guvern de alegeri.

Goga povestește că a fost patetic; a vestit pe Rege că un Guvern național-țărănist ar duce la un război civil mai rău ca în Spania (!!) și că dânsul n-ar putea lăsa Garda de Fier să ia inițiativa mișcării, ci ar ieși el cel dintâi în stradă (cu pumnalul în dinți?)!! Regele ar fi fost foarte mulțumit (!) de declarațiile lui Goga și l-ar fi întrebat: „Mă autorizezi să fac uz de ele?” — întrebare la care poetul-șef a răspuns afirmativ.

Despre audiența lui Mironescu n-am putut încă afla nimic.

Dan Sărățeanu, care trăiește în intimitatea lui Sergiu Dimitriu și a lui Inuleț, a venit să-mi spună că Guvernul lucrează din răspuțeri împotriva unui Minister național-țărănist, de frică de răz bunări, de anchete, de destituiri. La mirarea mea, Sărățeanu mi-a afirmat încă o dată *că așa este*, și că — mai mult — Tătărescu și ai lui luptă din răspuțeri pentru mine. I-am răspuns că nu era nevoie.

Situația, pentru moment, e cam următoarea: suntem vreo trei care știm *ce vrea Regele*, dar nici unul din noi trei nu știm *ce va face Regele până în cele din urmă*.

Situația s-ar mai putea caracteriza și printr-o întrebare: va avea Regele destulă influență asupra Regelui? That is the question!

Deocamdată am impresia că Majestatea Sa se ține bine.

Urdăreanu s-a împăcat definitiv cu Vodă și cu Voievodina. Se zice, în cercurile bine informate, că va lua locul lui Balif, ca administrator al Domeniilor Coroanei. Balif e într-adevăr obosit și suferă de cord.

Dr Angelescu n-a putut merge la Sinaia de ziua Regelui. Nu l-au lăsat doctorii. Speră să meargă pentru serbările de luni. Va vorbi și el dârz, Sus, împotriva țărăniștilor. E o atmosferă care trebuie susținută.

Regele a decorat pe dr Angelescu cu Marele Cordon al Ordinului Carol. O fi crezut că moare?

22 octombrie. Gijon a căzut. Oviedo a fost despresurat. Toată regiunea din Nordul Spaniei care mai era în mâinile guvernamentalilor este

¹ Iunian din motive personale, pe când Goga își dă seama că „țărănismul“ e singurul adversar periculos al „naționalismului de dreapta“.

acum ocupată de naționaliști. E un mare succes pentru Franco care va putea să-și concentreze acum toate forțele împotriva Valenciei și a Barcelonei, pe un singur front. Voluntarii străini pot pleca — preponderența naționaliștilor e asigurată.

Eden (Toni) a făcut un lung expozeu la Camera Comunelor. L-am citit; mi-am pierdut vremea. După dânsul a vorbit Neville Chamberlain, limpede și cu bun simț. Politica Angliei caută să împace pe toată lumea și să împiedice războiul, la care nimeni nu se gândește (deși vorbește toată lumea de el).

Bela Kuhn, arestat din august — deși arestarea lui se dezmințise — va fi judecat (adică condamnat) la 12 noiembrie. E acuzat de trădarea comunismului... la Budapesta (!) și de complot împotriva lui Stalin! În fine a venit și rândul Bestiei Roșii! De altmintreli execuțiile continuă zilnic, pe tot cuprinsul Rusiei Sovietice. Curățenie trebuie făcută, și casa e mare!

În Palestina tulburările continuă, cu toată energia depusă de englezi pentru salvarea autorității ovreiești. Paradoxul este că mâna comuniștilor de la Moscova împinge pe arabi împotriva... evreilor!

În revista franceză *Frontières* din 10 septembrie trecut, Vallery-Radot semnează un articol intitulat: *M. Titulesco pense-t-il rentrer en scène?* în care face harcea-parcea pe bietul nostru european. Ce e mai trist e că Vallery-Radot are dreptate.

23 octombrie. Arcizewski s-a înapoiat de la Geneva, unde a petrecut câteva zile cu Beck. E plin de știri senzaționale și pare destul de bine informat asupra jocului de culise din jurul Cancelariilor occidentale. După dânsul situația e dominată în Apus prin frica Angliei de Germania și a Franței de Italia. Aceste două sentimente determină azi politica *reală* — în dosul frazelor și gesturilor de paradă — pe care grupul democratic (Anglia și Franța) o duce față de grupul Statelor dictatoriale

(Germania și Italia). Anglia se teme de o creștere continuă a marinei germane și de pretențiile coloniale ale Reichului, îndată ce „standingul“ flotei sale va fi ajuns la coeficientul pe care Hitler îl urmărește. După acordurile existente, flota germană se poate dezvolta până la 35% din tonajul celei engleze. Londra e sigură însă că odată această limită atinsă, Berlinul va cere succesiv 50%, 60% și poate chiar paritatea. Or, dat fiind faptul că flota britanică e răspândită în lumea întreagă, englezii socotesc că o flotă germană chiar numai cu potențialul de 50% din tonajul lor, ar fi nu numai o forță suficientă ca să pretindă colonii, dar încă să amenințe serios Anglia. Ca să slăbească Germania, diplomația engleză caută să rupă Italia din axa Berlin-Roma. De aci o vădită tendință de apropiere între Londra și Roma.

Franța la rândul ei se teme ca flota italiană să nu ajungă un obstacol la comunicațiile ei cu Africa, mai ales dacă ocuparea Balearelor de către Italia s-ar prelungi sau s-ar definitiva. Această teamă o împinge și pe dânsa să urmărească o slăbire a axei Roma-Berlin, dar în defavoarea Italiei. De aci toate cochetăriile cu Germania pe care caută să o rupă de Italia. Așa încât, în definitiv, Anglia și Franța sunt de acord să slăbească sau să rupă axa Berlin-Roma, *dar numai pe atât*. Încolo, ele urmăresc obiective deosebite; acțiunea uneia e îndreptată împotriva Germaniei, a celeilalte împotriva Italiei. Întrucât privește Spania, chestia nu interesează decât în mod secundar și Anglia și Franța, iar atitudinea lor în această afacere e strâns legată de planurile ascunse. Până în cele din urmă, Anglia va favoriza politica italiană dincolo de Pirinei, iar Franța îi va rămâne cât se poate de ostilă.

O altă impresie a lui Arcizewski, de la Geneva, e că punctul nevralgic în Europa Centrală s-a mutat de la Viena la Praga. Germania nu va urmări deocamdată Anschlussul cu Austria, și nici într-un viitor apropiat, ca să nu se strice cu Italia — și-și va muta revendicările în Cehoslovacia. Nu îndată, dar foarte curând. Impresia generală e că nimeni nu se va ridica în favoarea cehilor, nici chiar Franța — mai ales dacă raporturile ei cu Germania se vor îmbunătăți.

În fine, ministrul Poloniei îmi raportează o impresie foarte netă a lui Beck, de la Londra. Anglia nu vrea să se amestece deloc în afacerile Europei Orientale — e însă foarte îngrijorată de situația din Extremul Orient (conferința de la Bruxelles se va deschide și va lucra sub auspiciile ei), unde situația preponderentă pe care o victorie asupra Chinei ar da-o Japoniei, ar atinge foarte greu prestigiul britanic în Asia. Cabinetul din St. James va face probabil tot ce va putea ca să împingă Sovie-

tele într-un război cu Japonia și pentru aceasta e doritoare să asigure spatele rușilor. De aci dorința de a vedea Polonia și România încheind cu Moscova, nu tratate de asistență, ci convenții prin care cele două State să se oblighe să nu atace pe ruși dacă cumva aceștia s-ar angaja într-un război cu Japonia. Politețele pe care ni le fac englezii (trimiterea generalului Jeffreys la Sinaia, primirea oficială a Regelui la Londra în primăvara etc.) nu au alt scop.

Davila, în trecere prin București, îmi povestește că a dejunat cu Titulescu la Cap Martin, unde l-a găsit foarte agitat prin corecturile unei cărți pe care o scoate *în trei limbi*. E justificarea politicii lui. Titulescu n-a priceput niciodată politica, și nu știe că în politică, pledoariile celor înfrânți sunt inutile și nu fac decât să sublinieze înfrângerea. Ciudat băiat și Citta. E un arivist. Și de ajuns. Acum vrea să ajungă și la Londra, și deși știe că totul depinde de Rege, dejunează cu Titulescu, e prieten cu Maniu și face democrație cu național-țărăniștii — trei lucruri menite să-l curețe în simpatia Majestății Sale.

A 67-a ședință a Comitetului de neintervenție de la Londra a fost agitată. Muzica a condus-o Maiski, ambasadorul Sovietelor. Rușii sunt nemulțumiți de planul italian combinat cu cel englez într-un text care a fost supus Puterilor. Vor retragerea *unui* voluntar comunist pentru *cinci* naționaliști! Viitoarea ședință, luni 25 octombrie, va fi poate cu scandal!

Victoria naționaliștilor în Nordul Spaniei e complectă. Peste 60 000 de combatanți guvernamentali s-au predat până acum. S-a luat un imens material. Potențialul forțelor naționaliste a crescut sută în sută.

Voievodul Mihai a fost înaintat sublocotenent și numit aghiotant onorific al Regelui. Decretele au apărut azi.

El și dna Windsor continuă turneul lor politic: au fost la Berchtesgaden oaspeții lui Hitler. Cu învoirea Londrei?

A apărut decretul de deblocare a cadrelor ofițerești. O măsură era necesară. Avem vreo 15 000 de ofițeri, mai mulți (de două ori) cât Iu-

goslavia și Cehoslovacia (fiecare), atâți câți are și Franța! O serie de ofițeri (vreo 4 000) vor fi scoși la pensie cu 2 și 3 ani înainte de vârstele fixate de legea pensiilor. Printre ei, vreo 150 de generali. Toți inspec-tori generali. Se șoptește că rezultatul manevrelor n-ar fi străin luării acestei măsuri. Comandamentele s-ar fi dovedit dezastruoase. Se urmă-rește o întinerire a cadrelor. Misiunea franceză ar fi fost rău impres-ionată și de alte lucruri: de faptul, spre exemplu, că tanketele și trac-toarele au fost conduse de soldați cehoslovaci, împrumutați. Au fost?

Heil Hitler!

S-a contractat cumpărarea unui vas-școală (pentru înlocuirea răpo-satului Mircea) cu firma Blohm und Voss din Germania, pe prețul de 750 000 dolari. Contractul a fost semnat ieri. Finanțarea se face prin noi, la Bancara. După cererea lui Malaxa și a lui Irimescu, afacerea n-a fost încheiată *până ce zisa firmă n-a dat un comision* lui Mauritz repre-zentantul firmelor Krupp și Demaschag (cu care s-a contractat con-struirea șantierului naval de la Galați). În ce buzunare vor cădea acești bani? Contractul cu Blohm și Voss s-a încheiat direct, fără subterfugiul unei firme olandeze. Ce zic francezii? Sau de dragostea nemților care i-a apucat, închid ochii? Acum nu mai plătește turcul, plătește românul.

Cafeneaua politică:

A. Mironescu a spus că înțelegerea Mihalache-Vaida e indispensa-bilă pentru a aduce pe național-țărăniști la putere. Impresia lui Nea Ghiță e că înțelegerea nu se va putea face și că de altmintreli, *Regele* pare să aibă o formulă hotărâtă. (Blumenfeld).

B. Un Guvern Mihalache e sigur. Condiția Vaida nu e *sine qua non*. (anturajul lui Madgearu).

C. Piesa e jucată. „Suntem“ toți trași pe sfoară. Regele va reînnoi mandatul lui Tătărescu. (Costică Angelescu bulgarul.)

D. O formulă Tătărescu, cu o largă remaniere (Argetoianu, Gh. Bră-tianu etc.) nu e exclusă. (Antonescu Victor prin Blumenfeld— Calman).

E. Vax!

24 octombrie. Prezidat aseară un banchet în cinstea lui C. Radovici, care a obținut astă vară un frumos succes electoral la Făgăraș. În județ,

lista Partidului Agrar a bătut toate listele opoziției, iar în orașul Făgăraș, a luat majoritatea. De două săptămâni ziarele anunță că cu acest prilej urma să fac declarații senzaționale. M-am mărginit la o singură declarație, anume aceea că nu am nici una de făcut. Am adăugat că în învălmășala patimilor și poftelor ce s-a dezlănțuit în preajma succesiunii Guvernului Tătărescu, nu eram concurent. Am un program și un cap, la dispoziția Țării și a Regelui. Dacă arbitrul constituțional, care știu că dorește binele Țării, are nevoie de mine — bine. Dacă nu, și mai bine. Eu unul nici nu lingușesc, nici nu ameninț. Nu cerșesc, nici nu mă rățoiesc. Nu știu ce efect au putut să facă cuvintele acestea asupra partizanilor mei...

La Roma apare de câțva timp revista *L'Informazione Diplomatica*. Se zice că ar fi până și redactată de Mussolini. În numele său a apărut ieri un fel de comunicat care aduce la cunoștința lumii că Italia nu va mai face nici o concesie esențială la Comitetul de neintervenție de la Londra. Dacă propunerile sale nu vor fi primite, Guvernul fascist își va lua toată libertatea de acțiune. Răspunderea insuccesului unei înțelegeri va cădea înainte de toate asupra Rusiei Sovietice, dar și asupra Angliei și a Franței, a căror atitudine ar fi în tot cazul mai puțin logică decât a Sovietelor. Ribbentrop a sosit pe neașteptate la Roma, însărcinat pare-se cu o misiune confidențială din partea lui Hitler. Se vorbește de adeziunea formală a Italiei la pactul anticomunist germano-japonez.

Ședința Comitetului de neintervenție care trebuia să aibă loc luni (mâine) a fost amânată pe marți, spre a se permite discuții prealabile, mai ample între Puteri.

Ziarele pariziene anunță că generalul Gouraud atins de limita de vârstă, va fi numit mareșal, ca să-și poată păstra funcțiile de guvernator militar al Parisului.

Iar se vorbește despre demisia lui Schacht. Vizita lui la București, amânată deja o dată, a fost din nou amânată. Trebuia să sosească la București la sfârșitul lunii.

A nins mult în munții Elveției. Să fie cauza frigului de la noi?

Legea deblocării cadrului ofițeresc face zarvă mare în Armată. Toți cei eliminați, și cei ce vor fi eliminați în curând au început să se agite serios. Măsura e totuși bună, în principiu, dacă nu se numesc imediat alții în locurile rămase vacante. În aplicare însă, are cusururi, între altele pe acele de a lovi orbește. Mi se spune astfel că ea ar atinge în curând și pe generalul Ion Antonescu, unul din cei mai buni generali din câți avem, și imediat pe generalul Sichitiu, care de-abia a fost numit șef al Marelui Stat-Major și despre care se spune numai bine.

Dom' Guță a adresat „un inimos“ apel către țară, cerând subscripții pentru fortificarea granițelor. Ridicol. Unde trebuie zeci de miliarde, ce ajutor pot aduce câteva milioane? Banca Națională s-a înscris cu 25 — cât vor subscrie cei care n-au la îndemnănă presa de imprimat bilete?

Monsieur Constantin Flondor, ministru plenipotențiar și parkinsonian a fost numit Mareșal al Palatului. Bun băiat, dar fără suprafață și cam tembel. Monsieur Urdăriano a fost numit Mare Șambelan (ha, ha!). Dintr-o lovitură s-au făcut și el, și țara și Regele de răs.

Universul publică actul de angajament al colonelului Petrescu la „Reșița“. Pe lângă o leafă anuală de 600 000 lei, „specialistul“ dlor Iunian și Malaxa mai primește tantieme care în ultimii doi ani s-au urcat la suma de 22 milioane și jumătate lei (comision asupra comenzilor militare). Frumoasă lovitură! Și noroc pentru Partidul Țărănesc-Radical. Și poate și pentru dl Iunian?

Iorga polemizează cu Mehedinți prin *Universul*. Paranoicul a fost atins unde-l doare, și înjură. Ce putoare!

Pangal a fost ieri la Mironescu care i-a povestit audiența sa la Rege. Dânsul n-ar fi cerut audiență, căci n-avea pentru ce, dar Regele i-a trimis vorbă să o ceară, și l-a ținut aproape două ceasuri. Au făcut mai

întâi „un tur de orizont“ în ce privește situația internă și cea externă. Apoi Regele i-a spus că ar vrea să facă un Minister de concentrare, cu toată lumea, dar asta nu va fi posibil. În lipsa unei asemenea posibilități ar vedea cu ochi buni un Minister Vaida-Mihalache. Dar socotește că nici acesta nu se va putea alcătui. Și așa stând lucrurile s-ar gândi la un Minister Mironescu-Vaida-Argetoianu, în care ar dori să intre și Gheorghe Brătianu. Mironescu crede că Vaida ar accepta, și-i va vorbi el. Pentru Gh. Brătianu, a cerut lui Pangal să mă roage să-i vorbesc eu, *dar fără nici un angajament*, căci Regele nu i-a dat propriu-zis o însărcinare în acest sens, ci mai mult o misiune de orientare.

„Am și vorbit cu Vaida ceva, a adăugat Mironescu, și Vaida mi-a spus că cu Argetoianu numaidecât, și înțelegerea ar fi ușoară, dar că cu Brătianu va fi mai greu, căci nu știe ce vrea. Regele ar vrea și o înțelegere cu Goga, nu ca să intre în Guvern, căci Vaida nu merge cu Goga, dar ca să i se aleagă un număr de prieteni în Parlament.“

Pangal a întrebat atunci, dacă-i poate spune cine ar prezida Ministerul — întrebare la care Mironescu a răspuns că nu știe, deoarece Regele nu i-a dat nici o lămurire în această privință. „Dar cine ar lua Externele? — a continuat Pangal — dta?“ — „Nu știu, dar se poate¹. Cine vrei să le ia? Vaida, nu se poate — iar Argetoianu ar fi mai util la Interne.“ Mironescu a mai povestit cât bine i-a spus Regele de mine, iar Pangal, ca să-i întoarcă politetea a asigurat pe Mironescu de toată stima mea (!). Schimb de politete ca în anticamera lui Talleyrand!

Era să uit esențialul, dacă pot spune așa. Regele ar fi spus lui Mironescu că până acum câteva zile s-a gândit serios la un Minister Mihalache, dar că după ce Goga i-a declarat că face revoluție, nu mai poate fi vorbă de așa ceva. Nu îi e frică de revoluție, dar nu vrea tulburări de nici un soi. Ce farsor! Își are planul lui făcut de mult, în care țărăniștii n-au intrat nici o clipă, și spune tot felul de brașoave, ca să se repete, și să încerce astfel să împace pretențiile unora și altora!

Pangal a avut impresia că Mironescu nu i-a spus tot, și că probabil conversația lui cu Regele a mers mai departe decât o mărturisește. Se poate. Pe mine nu mă interesează persoanele, mă interesează *ce vrea* Regele să facă cu ele. E hotărât să o rupă cu trecutul? Da, sau nu? Aci e toată cheștiunea. Să facă ce trebuie — cu oricine.

A avut ieri și Nolică Antonescu o întâlnire cu Mironescu. Lui Antonescu, moș Ghiță i-a spus două lucruri: 1) că, dacă Vaida se înțelege

¹ Grigorcea, care pleacă la Londra astă-seară mi-a dat pe Mironescu ca ministru de Externe sigur, oricare ar fi combinația politicii pe care Regele ar aduce-o la Guvern...

cu Mihalache și Mihalache cu Vaida, Ministerul de mâine e făcut (asta e formula pentru public!) și, al 2-lea) că Regele mă iubește nespus (asta e formula pentru partizanii mei!).

Pangal mi-a mai povestit că a văzut din nou pe Arcizewski și pe Avacumovici, însărcinatul cu afaceri iugoslav, doi prieteni. Arcizewski i-a spus că Rydz-Smigly, fără să se amestece în politica noastră internă, va spune Regelui că un Guvern „național-tărănist, despre care se vorbește“ ar afecta mult opinia publică din Polonia care nu poate să uite că Madgearu a declarat ritos: „cu Sovietele, da — cu Polonia, niciodată!“ Iar Avacumovici l-a asigurat că Prințul Paul va merge mai departe și va arăta Regelui tot pericolul ce l-ar prezenta în momentul de față când Europa e împărțită în două, o întârțare a elementelor de dreapta. Nu știu ce-i vor spune franțuzii, dar știu un lucru, e că orice i-ar spune și franțuzii și polonezii și sârbii, Regele nu va chema pe Mihalache și pe țărăniști decât dacă va capitula înaintea lui însuși. Și de o asemenea capitulare mi-e frică. De altmintreli treaba lui. *Cum și-o așterne, așa s-o întinde.*

Audiența lui Vaida, care trebuia să aibă loc vineri, n-a avut loc. Mironescu a spus lui Pangal că a fost fixată pe miercuri.

25 octombrie. Sosit aseară la Sinaia, pentru serbările de azi, cu prilejul înaintării Voievodului Mihai la gradul de sublocotenent.

Parada a avut loc azi-dimineață, pe valea Prahovei, alături de Poiana Țapului. S-a amenajat între Prahova și calea ferată o frumoasă esplanadă, așternută cu pietriș, destinată unui aeroport de turism (avioane mici). Tribunele au fost construite cu spatele la calea ferată și cu Gepii în față. Am avut noroc de vreme frumoasă. Trupele în mare ținută, așezate de-a lungul marginii dinspre apă și drapelele tuturor regimentelor masate în flancul batalioanelor — înveseleau prin vioiciunea culorilor lor aspectul tomonic al peisajului. La poalele Gepilor un brâu de păduri aurite, din care se ridicau, izolați sau în șiruri, brazii verzi și falnici. Sub pădure, pe poieni, lume multă în alb, în roșu, în negru (costumul țărănesc și străjeresc predominau) se înfățișa, dată fiind distanța, ca o figurație de păpuși în ritmul și în culorile scumpe bătrânului Brueghel. Ceremonia s-a desfășurat într-o ordine perfectă, în fața Prinților și Misiunilor străine care ocupau loja centrală a tribunei. Încântătoarea priveliște a ridicat moralul oamenilor. Hotărât Regele Carol e un admirabil punător în scenă. Are vocația teatrului. O singură pată neagră, care de fapt era albă: caraghioșii cu mantaua ordinului Mihai Viteazul...

Voievodul Mihai era foarte emoționat. Punctul culminant al serbării a fost rugăciunea preoților: se instalaseră megafoane, și ecolul cântecului liturgic răsuna până în stâncile Gepilor și se pierdea în codrii; rugăciunea oamenilor se transformase astfel într-un imn înălțat către ceruri de întreaga natură.

În alinierea demnitarilor Curții, la sosirea Regelui pe esplanada de la Piatra-Arsă (e numele ce s-a dat viitorului aeroport) Urdăreanu, Mare Șambelan (!!!!) a fost plasat înaintea lui Flondor, Mareșal. Bizar! Iulian a făcut observația că se va numi poate, peste amândoi, un Mare Mareșal, și că locul se va da lui Maniu!

Prințul Paul al Iugoslaviei a defilat foarte elegant, în noua lui uniformă de colonel de grăniceri (cu „țucalul”¹ pe cap), iar Prințul Frederic de Hohenzollern în ținută de general de vânători. Au fost de față și Arhiducesa Ileana, cu soțul, Reginele Maria și Elisabeta însă nu. Se zice că Regina Maria iar nu e bine, că scăderea globulelor sale roșii a devenit iarăși îngrijorătoare și că va pleca la Viena cu Ileana, să se caute cu specialiștii. Dintre șefii de partide au fost absenți Dinu Brătianu, Averescu și Iorga. Mareșalul Prezan, foarte vesel și vioi, a fost prezent. Am fost chiar așezat din întâmplare între dânsul și patriarh — și Biserica și Armata mi-au dat binecuvântare pentru un viitor Guvern. „Nici o teamă de așa ceva — a fost mulțumirea mea — nu sunt nici prost, nici pungaș, de ce ar avea Regele încredere în mine?” Amândoi mi-au dat dreptate...

Aseară „am făcut cafenea” la Palace Hotel. Goga mi-a povestit adevărata versiune a declarațiilor pe care le-a făcut Regelui. N-a vorbit de revoluție; a vorbit de masacre de ovrei în Nordul Moldovei, în Basarabia și la București. Așa mai merge, căci, dacă Goga nu e în stare să facă revoluție, Cuza (și mai ales cuziștii) sunt prea bine în stare să sugrume câteva mii de evrei. Un pogrom — sau mai multe — ar impresiona însă Europa Occidentală și mai mult decât o revoluție. Am constatat la toți — afară de Grigore Filipescu — o ură neîmpăcată împotriva lui Mihalache și a făcăniștilor. Formula lui Goga, a lui Gh. Brătianu, a lui Papacostea (omul lui Averescu), a lui Georgescu Cocos (purtătorul de cuvânt al lui Iorga) — a fost: „orice Guvern, numai Mihalache nu!” Bineînțeles că am încurajat cât am putut această dispoziție sufletească.

¹ O chiveră greoaie de pe vremea Mariei-Terezia!

Doctorului Angelescu îi era frică de un nou Minister Tătărescu, dar pe țărăniști îi socotea excluși. De altmintreli această frică domina și printre gazetarii care forfoteau în jurul nostru. *Era chiar nota zilei*: o sumă de nechemăți pariau că Regele va însărcina din nou pe Tătărescu cu formarea Ministerului, obligându-l însă să ia și pe Gh. Brătianu (!!!). Gongopol mi-a spus chiar că aceasta era impresiunea cu care Mironescu ieșise de la Rege! E probabil că Regele lasă acest zvon să alerge (cu complicitatea lui Tătărescu) „ca să moaie opoziția!” Tot șmecherii inutile. Doamne Sfinte, se va sfârși odată în țara asta cu șmecheria?

26 octombrie. Ziua de ieri s-a încheiat printr-o recepție seara, la Peleş. La masă n-au fost decât Prinții și șefii delegațiilor străine. „Diner intime”. Praznicul a început printr-un concert al Filarmonicii, dirijată de George Georgescu. Prea lung. Programul fusese întocmit, după câte mi-a spus Georgescu, de către Voievod. Mozart, Schubert, Enescu, a 5-a simfonie a lui Beethoven. Porcăria lui Enescu, o rapsodie pe motive românești, prinsă între simfonia „neisprăvită” a lui Schubert și a 5-a a lui Beethoven, a fost o nenorocire inutilă. Invitații, „selecționați” înfățișau altă nenorocire. Nu știu ce criterii urmează Palatul în invitațiile sale, dar s-ar fi crezut oricine mai iute în Bulgaria decât la Curtea românească, pe vremuri atât de elegantă. Prin ușa deschisă, priveam cum circulau prin galerie demnitarii Palatului. Toți capete pătrate și inculte. Am priceput de ce bietul Rege nu poate veni în contact cu țara: un asemenea zid de prostie e un „izolator” de neînfrânt.

După concert, primire. Pe cât a fost de bine organizată serbarea de dimineața, pe atât a fost de prost cea de seara. Regele și oaspeții mai străini au pornit spre fundul galeriei „Mauresque”, și s-au înfundat acolo. Țineam să salut pe Prințul Paul și să fac cunoștința Mareșalului Rydz-Smigly, date fiind raporturile mele cu Legația polonă și străduințele cu care urmăresc colaborarea româno-polonă — ca să ajung însă până la ei a trebuit să lupt ca la bălci, și nici n-aș fi ajuns fără ajutorul lui Sidorovici. Prințul Paul a fost de o amabilitate neașteptată, s-a bucurat ca un prieten să mă revadă și mi-a promis un portret al său pentru Jockey-Club al cărui membru de onoare este. Cu Mareșalul Rydz-Smigly am stat mai mult de vorbă. E un spirit lămurit, vede lucrurile cum sunt, și va face tot pentru consolidarea prieteniei dintre Polonia și România. Formula „colaborare” pe care i-am dat-o, ca un superlativ al celei de simplă alianță, i-a convenit de minune. Conversația noastră s-a învârtit

mult în jurul Regelui, și am avut impresia unei anumite rezerve din partea Mareșalului. Cum laudam politica dusă de Rege de un an, în opoziție cu a lui Titulescu, Rydz-Smigly m-a întrebat cu un surâs: „Etes-vous sûr qu'il ne revienne pas?“ I-am dat toate asigurările în această privință.

Prin Alexandru Zamfirescu am aflat câteva minute mai târziu cauza rezervei Mareșalului: era supărat. De când sosise, Regele nu găsisese cinci minute să vorbească cu dânsul, și cum Mareșalul a plecat azi-dimineață la ora 9 e puțin probabil să le fi găsit înainte de plecarea lui. Probabil că sunt supărați și ceilalți generali străini, căci la mesele intime care au avut loc, Regele a vorbit tot timpul englezește cu Prinții: și toate Altețele, în snobismul lor, au ignorat pe domnii generali, care nu pricepeau o buche englezească — afară de generalul englez, bineînțeles. Arcizewski săracul, care se muncește atât să împace lucrurile, era turbat. Chiar față de miniștrii țărilor care au trimis misiuni, s-a procedat în modul cel mai ciudat; nici unul din ei n-a fost poftit la o masă, nici chiar la parada de dimineață. La concert și la recepție, și atâta tot. Și nici n-au fost invitați însărcinații cu afaceri. Astfel, Sola fiind în concediu, Italia a fost absentă. În schimb a fost prezent Ostrovski. Nu mai pricep nimic. Regele mi-a mărturisit cu cât interes urmărește chestiunea uniunii personale cu Polonia și-și bate joc de omul de care întreaga combinație depinde...

Zamfirescu a informat pe Tătărescu despre supărarea Mareșalului. Nu știu ce va fi rezultatul.

Regele Hollywood era așa de stăpânit de serbările pe care le organizează, și așa de asaltat de străini încât n-am putut schimba cu dânsul decât câteva cuvinte, tot în jurul lui Mihai și a parăzii de dimineață: voia să cunoască efectul produs de înălțătoria ceremonie. Politică n-am putut atinge, dar din imponderabile mi-am dat seamă că se găsea încă pe teren solid. N-am aflat supărarea Mareșalului Rydz-Smigly decât după ce am vorbit cu Regele, așa încât n-am putut să-i spun nimic în această privință.

Vorbim puțin cu Gh. Brătianu, ca să fac plăcere lui Mironescu. Brătianu nu prea știe ce vrea; ar prefera un acord electoral, intrării într-un Cabinet format de Mironescu, de Vaida și de mine. Cam în genul celui încheiat în 1931 între mine și Duca, *dar pe alte baze* — mi-a spus. A rămas să ne mai vedem la București.

Tot la București a rămas să mă întâlnesc cu Mironescu. Din cele câteva cuvinte schimbate, am impresia că n-a spus tot lui Pangal, și că

are o însărcinare, fie și numai de sondare, din partea Regelui. Vom vedea. La Sinaia nu era chip să stăm de vorbă, în lumea de la Peleş. În cursul zilei n-am vrut să alerg după el, și probabil nici el după mine!

Printre membrii Guvernului, atitudine deprimată. Pentru gheșeftari și lichele, plecarea de la putere e totdeauna tristă.

27 octombrie. Cu prilejul promovării Voievodului, platitudinea conducătorilor instituțiilor noastre de Stat s-a întrecut. Voievodul a fost copleșit de daruri, pe spezele contribuabililor. De la automobilul oferit de Ministerul Aerului până la tabachera de aur înmănată de Corpul I de Armată. În *Universul* de ieri e înșirat un nesfârșit pomelnic de cadouri. Regele a contribuit și el la fericirea lui fiu-său cu... marele Cordon al Ordinului Carol.

La recepția de la Peleş, preotul catolic din Sinaia a fost invitat..., *cu doamna* "!. Acum că ilustrul Urdăreanu își reia sub titlul de *Șambelan* toate funcțiile și prerogativele pe care le avusese ca *Mareșal*, să sperăm că asemenea gafe nu se vor mai face. Pare că a fost o luptă serioasă în jurul Regelui pentru repunerea lui Urdăreanu în toate „drepturile“ sale. Urdăreanu a pretins că nu poate *reveni umilit*. Regele a rezistat la început, dar Madame Du Barry a învins până în cele din urmă. Urdăreanu a încălecat-o iar, și printr-înșă a ajuns iarăși tare și mare. *Scârbă și che-tuială*, iată cele două cuvinte ce ar trebui săpate deasupra porții de intrare, la Curtea noastră.

Prințul Paul al Serbiei a vizitat ieri pe Regina Maria la București. S-a dus și el să insiste pe lângă dânsa să meargă la Viena să se caute. Seara s-a înapoiat la Sinaia de unde, împreună cu Prințul Charles al Belgiei, cu Prințul de Hohenzollern și cu generalul ciocoslovac Sirovy a plecat cu Regele la vânătoare de fazani, în Banat. Prințul Moștenitor al Suediei a vizitat Brașovul și împrejurimile, și a petrecut noaptea la Brașov. E hotărât să stea în țară până la 5 noiembrie, să se plimbe în Deltă și în Bucovina. E amator de artă, și de oscioare preistorice.

Malaxa s-a supărat pe Jockey-Club, fiindcă Comisarii Curselor i-au distanțat un cal. Malaxa fiind deasupra legilor și regulamentelor, nu putea admite aplicarea lor nici măcar împotriva cailor săi. S-a supărat

și a declarat că renunță la grajdul lui. Domnii de la Club m-au rugat să intervin pe lângă Rege (prezident al Jockey-Clubului) ca să-i spună o vorbă și să-l împace. M-am executat luni seara la Sinaia. La primele vorbe, Regele m-a oprit: „Bine, dar mi i-a dăruit!“ (adică caii). N-am mai insistat.

Comitetul de neintervenție de la Londra a ținut ieri ședință. Contrariu așteptărilor multora și informațiilor pesimiste răspândite de presa internațională iudaică — care nu vorbea de mai puțin decât de un pericol iminent de război — lucrurile s-au petrecut în liniște. Toate Puterile, minus Rusia Sovietică, au aprobat propunerile fixate în ședința precedentă, cu mici modificări de text, primite și ele fără greutate! S-a renunțat la ridicolele retrageri simbolice. Rusul a mai pus apă în vin, și a propus câteva amendamente, din care unele inadmisibile. Viitoarea ședință, vineri. Până atunci, se speră că se va ajunge la un acord general.

În așteptarea acestui acord, avioane necunoscute au scufundat două transporturi franceze încărcate cu marfă destinată Barcelonei.

Se precizează că vizita lui Ribbentrop la Roma a avut un dublu scop. Nu numai chestia pactului anticomunist, dar și chestia coloniilor germane. Ribbentrop a fost însărcinat să informeze pe Mussolini că Germania va crea un Minister al Coloniilor și va pune îndată după aceea chestiunea retrocedării coloniilor sale aflate sub mandat. Atitudinea lui Mussolini, față de ambele chestiuni n-a fost încă dată în vileag.

Masacrele continuă în fericita Rusie. Săptămâna trecută au fost executate 223 de persoane — numărate în dările de seamă publicate de ziarul sovietic *Izvestia*.

În Belgia, Ministerul Van Zeeland a demisionat. Cauza căderii Cabinetului a fost scandalul provocat de afacerile veroase de la Banca Națională, în care a avut și Van Zeeland o parte de răspundere, ca fost viceguvernator. Van Zeeland a demisionat și din Cameră, ca să poată fi mai liber la dispoziția Justiției. Criza va fi greu de rezolvit, și o anumită precaritate de guvernământ e de prevăzut, în Belgia.

Conferința Pacificului, care trebuia să se deschidă la Bruxelles în ziua de 30 octombrie, a fost amânată la 3 noiembrie.

Criză și la turci. A demisionat primul ministru și a fost numit altul. Celar Baiar în locul lui Ismet Inonü, sau viceversa, tot o mâncare de pește. Cine îi știe pe acești anonimi? Jidanul de Rustu Aras a rămas la Externe.

S-a spus de vreo două luni, succesiv, că Titulescu revine, și apoi că nu mai vine, și iarăși că vine. În România bineînțeles. Tactica lui obișnuită, să-și aștearnă numele în gazete, cât mai des. *Universul* de azi dă un fel de comunicat și ne asigură că Messia ne sosește, și încă foarte curând. Fie numele Domnului lăudat!

Parlamentul englez a fost deschis pentru prima oară de Regele George al VI-lea. Vizita Regelui nostru în Anglia a fost anunțată în discursul Tronului, oficial pentru primăvară.

La bursa din New York, din nou căderi catastrofale ale cursurilor, după ce târgul se normalizase oarecum, în ultimele zile. Speculă sau criză? Probabil și una și alta, căci specula nu-și reușește loviturile decât într-o atmosferă de criză.

Documente descoperite asupra agenților revoluționari din Palestina dovedesc că toate firele mișcării, atât printre arabi cât și printre evrei, sunt în mâna comuniștilor. Instrucțiile și banii vin de la Moscova.

Legăția germană a cumpărat casa lui Cocor Popovici, pe B-dul Elisabeta. Casă mare și frumoasă. Scopul mărturisit: instalarea biroului care se ocupă cu îngrijirea mormintelor soldaților germani căzuți în timpul războiului pe pământul românesc. Scopul real probabil: înființarea unui birou hitlerist de propagandă.

Quaranta, care face parte din stat-majorul lui Ciano, mi-a povestit că cu prilejul călătoriei ministrului-ginere italian la Tirana, acesta ar fi avut o lungă conversație cu ministrul nostru în Albania, Bibesco Laho-

vari, și i-ar fi comunicat dorința de a face o vizită la București. Lahovari i-a răspuns că va comunica Ministerului această dorință dar l-a întrebat de ce n-a împărțit-o dlui Lugoșianu, ministrul României la Roma. Ciano a replicat că „n-are nici o încredere în dl Lugoșianu, infeudat politicii lui Titulescu“. În continuarea conversației, Lahovari n-a ascuns lui Ciano cât sânge rău face românilor atitudinea Italiei favorabilă revizionismului unguresc. Ciano ar fi protestat cu cuvintele: „Italia e hotărâtă împotriva oricărui revizionism, fiindcă revizionism înseamnă război“¹ și l-a autorizat să transmită la București această declarație. Bibico a transmis lui Victor Antonescu toate câte le-a spus ministrul de Externe italian, iar Victoraș Arpăcaș a însărcinat pe Lugoșianu să ceară lui Ciano o confirmare a celor spuse la Tirana. Ciano, care nu poate suferi pe Lugoșianu, i-a aruncat în față „scuza complimenti“: — „Da, am avut o conversație foarte cordială cu colegul dtale de la Tirana dar dtale n-am nimic de confirmat!“ Cel puțin așa povestește Quaranta că s-au petrecut lucrurile.

Ultim ecou al serbărilor regale din octombrie. La Alba Iulia, sau la Sibiu, Mihalache ar fi spus Regelui cât de rău i-a părut că Majestatea Sa nu venise la inaugurarea așezămintelor cooperative din Topoloveni², inaugurare la care „șeful“ poftise și pe Suveran. Regele ar fi răspuns lui Mihalache: „Și mie mi-a părut rău că n-am putut veni, dar am fost prea ocupat. Foarte frumos ai făcut: *aș vrea să am un om ca dta în fie-care sat!*“ Cei de prinprejur, dacă într-adevăr Regele a vorbit așa, au trebuit să se prăpădească de râs!

28 octombrie. Japonezii par a fi reputat un mare succes la Shanghai, dar telegramele fiind controlate de agențiile ovreiești, știrile sosesc încă încurcate. Chinezii sunt în plină retragere spre Sud de Shanghai.

¹ Când, în 1932, am dat ziarului *Tribuna* un interviu (mă aflam la Roma) afirmând acest adevăr, pe care eu cel dintâi l-am subliniat, cenzura italiană a împiedicat publicarea lui.

² Inaugurare, la care prezența patriarhului a provocat faimoasa campanie începută de colonelul Petrescu, împotriva lui Stelian Popescu. De unde sare iepurele! (sau mai exact de data asta pește!)

Japonia nu va participa la conferința Pacificului de la Bruxelles. Japoniezii socotesc că conferința nu e decât o comisie a Societății Națiunilor și nu vor să aibă de-a face cu un for în strânsă legătură cu o instituție care i-a condamnat fără să-i asculte.

Mussolini a dat un interviu agenției de informații telegrafice „International News Service“, prin care se declară partizan hotărât al păcii. Ducele nu vede cine ar îndrăzni să își ia răspunderea începerii ostilităților și consideră că pacea nu e amenințată. Ducele mai socotește că fascismul nu e articol de export; Italia nu va lua însă niciodată poziție împotriva încercărilor fasciste din țările străine. Prin același interviu aflăm că Mussolini, ca și Hitler, se hrănește numai cu legume și cu fructe și că nu bea vin. Erbivorele pot fi mândre. Mussolini a mai mărturisit că nu-și consultă niciodată nevasta și că se culcă devreme...

Ziarele engleze au început să scrie bine despre Regele Carol (cu prilejul serbărilor de la Sinaia). Anunțarea vizitei Suveranului nostru în Anglia prin Mesajul Regal, a făcut mai mult decât zece ani de prezență a lui Titulescu în Londra.

David, ex-Regele Eduard VIII, a simțit nevoia să explice — după vizita lui la Hitler — că, călătorește ca un simplu „particolar“, fără nici o misiune, *dar că informațiile pe care le culege ar putea fi folosite, dacă s-ar ține seamă de ele*. Se pare că în Anglia nu există câtuși de puțin o asemenea intenție.

Telegrama de la Berlin anunță că demisia lui Schacht din Guvern va fi un fapt îndeplinit astăzi. În același timp — și ca o explicație — au apărut declarații din partea lui Göring, prin care dictatorul economic cu planul de 4 ani, afirmă că directivele politicii economice și financiare trebuie schimbate. Schacht rămâne în fruntea Reichsbankului. La București va veni numai în această calitate.

Didina Cantacuzino, bătrâna oroare, a fost decorată de Regele Belgiei cu placa ordinului Coroanei. Reclamagioaică, Didina publică prin

ziare că e singura străină distinsă cu această „înalță” decorație. O fi, dar atunci cu atât mai rău pentru „înalta” decorație.

Guță Tătărescu a plecat la turci. De ar putea rămâne acolo! Ar fi singurul serviciu pe care turcii ni l-ar putea face, să ni-l țină, și să-l păstreze în spirt.

29 octombrie. Azi, a 62-a aniversare a Reginei Maria și a nu știu câta, a Republicii turcești. Am trimis flori Reginei și un sictir lui Atatürk.

Expoziția universală de la Paris a fost prelungită și pe 1938. Se va închide la iarnă și se va redeschide în primăvară, după reparațiile și „re-tușele” necesare.

Ieri au început la Roma serbările pentru a 15-a aniversare a marșului asupra Romei. Deja 15 ani de regim fascist — vremea trece repede! Cu acest prilej Mussolini a pronunțat un discurs plin de avânt în fața a 10 000 de oameni adunați în forul ce poartă numele său. În cuvinte aripate a laudat patriotica pornire a poporului italian, care în 1922 a venit la Roma *să răstoarne clasele politice care în practica abjectă și corupătoare a parlamentarismului democratic și liberal nu mai erau la înălțimea timpurilor*. Cuvinte lapidare, pe care aș voi să le văd săpate pe ruinele regimului nostru politic, și mai abject, și mai corupt ca cel italian din 1922.

În afară de imnul înălțat fascismului, Mussolini a mai vorbit de lupta contra comunismului în afară de granițele Rusiei, de revizuirea unor clauze ridicole (?) ale tratatelor și de dreptul Germaniei la colonii și printr-o ușoară contradicție a încheiat propunând ca lozincă a fascismului pentru anul al 16-lea, cuvântul: pace! Poate că fascismul acceptă semnul *pace numai* pentru anul al 16-lea? Așa s-ar pune de acord amândouă părțile din discursul Duceului.

În comentariile sale, presa din Londra afirmă că prin revizuirea clauzelor ridicole ale tratatelor, Mussolini a vrut să înțeleagă clauzele relative la colonii. Și că a făcut această declarație ca să facă plăcere delegațiilor hitleriste prezente la serbare.

Mussolini se joacă prea mult cu focul. Să nu se ardă.

30 octombrie. Caraghiosul de Iorga, ca să-și refacă o situație politică și-a întins pânzele antisemite în nădejdea că vântul naționalist i le va umfla. Penescu, vicepreședintele Sfaturilor Negustorești, îmi povestește că nebunul a trimis o scrisoare cominatorie, *un ordin*, Discomului, somându-l să înlocuiască în 48 de ore pe depozitarul Weinberg de la Vălenii de Munte. Și a semnat un al doilea ordin la adresa zisului Weinberg, punându-i în vedere să predea imediat depozitul creștinului Butoi, căci intervenise la București pentru mutarea lui! Ce e mai trist, e că Discomul a mutat pe Weinberg la Ploiești, sporindu-i leafa, numai ca să mulțumească pe Iorga. Iată în ce stare de anarhie am ajuns! Primul venit dă porunci *și poruncile se execută*. Un al 3-lea Rege se ridică, pe lângă Carol al II-lea și Stelian I — și Guvernul înghite.

Cât timp zănaticul de la Văleni s-a mulțumit să scrie un articol pe zi împotriva „iudaismului cotropitor“, lucrurile mai mergeau, deși într-un Stat bine organizat semănătorii de discordie ar trebui suprimate. Acum însă, în calitatea sa de președinte al Ligii Culturale, domnul cu barbă trimite circulări tipărite la toate breslele și asociațiile comerciale cerând negustorilor creștini să se strângă în jurul Ligii ca să desființeze comerțul ovreiesc. Este inadmisibil ca *Liga Culturală* să se amestece în luptele politice, și să ia hotărâri menite numai să facă zgomot în jurul Apostolului reclamagiu. În loc să intervină, Guvernul își încrucișează brațele, ca să nu supere pe „domnul profesor“. Până când va fi lăsată javra asta să se încurce pe ulițele satului, să latre și să muște pe pașnicii trecători?

„Steaua Română“ a luat la licitație un perimetru al Statului pe prețul de 100 de milioane lei. Societățile „Astra“ și „Unirea“ *vecine* cu acest perimetru aveau interes ca „Steaua“ să nu-l ia, ca să poată trage dânselle din el tot petrolul. Au sperțuit pe dl Lobonțiu, și asociatul acestuia, dl Valer Pop ministrul Industriei, a anulat aseară licitația. Petrolul din zisul perimetru se va scurge în rezervoarele „Astrei“ și „Unirei“, Statul pierde 100 de milioane — iar consorțiul Valer Pop-Lobonțiu-Dr Costinescu câștigă câteva „pungi“ bine garnisite.

Se zice că consorțiul celor trei șmecheri pune la cale constituirea unei noi societăți petrolifere „Zona-Petrol“, societate ce va aduna într-un mănunchi câteva firme falite și pe cei mai notorii sperțari guvernamentali. Totul în nădejdea concesiunii celor mai bune perimetre, rămase neatribuite. Trăiască democrația — integrală!

Văzut ieri pe Mironescu și stat mult de vorbă cu dânsul. Impresia mea că nu spusese tot lui Pangal nu era exactă. Regele n-a intrat față de dânsul în nici o precizie; i-a spus că l-a chemat ca să-i cunoască și părerea lui. Această părere, Mironescu i-a dat-o, fără înconjur. I-a spus că deși național-țărăniștii ar avea dreptul să reclame succesiunea Guvernului din punct de vedere electoral, *din toate celelalte puncte de vedere*, un Guvern al lor n-ar fi indicat. Și „electoralul“ nu poate prima toate celelalte puncte de vedere. Restul conversației a fost literatură. Regele nu i-a dat nici o însărcinare precisă, nici măcar una de sondare. El, Mironescu, i-a vorbit de o formulă Vaida–Argetoianu–Gh. Brătianu (și cu dânsul, bineînțeles) și Regele a spus „da, ar fi o formulă interesantă“. De aci dorința sa, comunicată lui Pangal, de a cunoaște intențiile lui Brătianu. Despre Vaida, Mironescu afirmă că ar merge. Eu i-am spus, că în anumite condiții programatice ar putea conta și pe mine. Mironescu e convins că în nici un caz Regele nu va aduce la putere pe țărăniști, și mai e convins că nici nu va reînnoi mandatul lui Tătărescu. Pentru rest — numai ipoteze și ... nesiguranță. Am rămas înțeleși să ne comunicăm informațiile noastre ulterioare...

La Londra agitație. Atitudinea Sovietelor față de propunerile supuse Comitetului de neintervenție, supără mult. Tulburările musulmane în Asia și Africa, în care mâna Sovietelor apare din ce în ce mai mult, au început să preocupe serios Guvernul englez. Ca și războiul din Extremul Orient, unde iarăși uneltirile Moscovei nu mai pot fi tăgăduite. Un reviriment în politica externă engleză, o îndepărtare de Rusia și o apropiere de Italia și de Germania, nu sunt excluse. Deja s-au ridicat voci în presă, în acest sens — și, mai timid, în Parlament. S-ar tinde deocamdată la o reînviere a grupului de Patru (Anglia, Franța, Italia și Germania). În favoarea reînvierii acestei formațiuni încep să vorbească chiar organele de stânga, lucru simptomatic.

La Comitetul de neintervenție, propunerile engleze (cele italiene amendate) au fost în cele din urmă primite de toți, cu rezerve din partea Rusiei de o parte — a Italiei, Germaniei și Portugaliei de alta. Rusia cere retragerea voluntarilor fără nici o legătură cu celelalte cauze. Statele totalitare cer *unanimitatea*, prin urmare și aprobarea Rusiei *la toate* cele conținute în textul supus Comitetului.

Guvernul republican spaniol s-a mutat de la Valencia la Barcelona. Semn că speranțele de victorie au scăzut mult. La Madrid se anunță tulburări continue, și e probabil că nici acolo guvernamentalii nu se vor putea menține.

La Congresul Radical-Socialist de la Lille, Delbos a făcut o expunere politică, înșirând obișnuitele clișee pacifiste. *De notat certificatele Regelui Carol și dlui Stoiadinovici, invocate pentru a dovedi menținerea alianțelor franceze.* S-au mai urcat la tribună și d.d. Herriot și Bonnet, ca să văcsuiască ghetele democrației. După domniile lor toate merg bine și Franța este fericită.

Germania a declinat invitația la conferința de la Bruxelles. A făcut-o în termeni foarte politicoși, arătând că n-are ce căuta la conferința semnatărilor unui tratat încheiat fără dânsa. Germania va fi însă gata să participe la eventuale măsuri ulterioare ce s-ar hotărî.

Discursul lui Mussolini e viu comentat la Londra și Paris. Îndrumarea Germaniei spre problema coloniilor e interpretată ca o abilitate a Ducei pentru a îndepărta preocupările unui rival de bazinul Dunării, unde Italia vrea să-și conserve influența intactă. Ziarele antifasciste au o atitudine din cele mai măsurate, dovadă mai mult a noilor dispoziții engleze față de Italia.

Japonezii, stăpâni pe provinciile din Nordul Chinei, și biruitori la Shanghai, au făcut cunoscute propunerile lor de pace:

Recunoașterea suveranității Mongoliei Interioare, o autonomie și o organizare specială pentru cele 5 provincii din Nordul Chinei; dreptul de pescuire pe coastele Chinei; ocuparea Shanghai-ului până la încheierea păcii; retragerea Chinei din Societatea Națiunilor; predarea întregii aviații chinezești.

E puțin probabil că aceste condiții să fie primite acum de China. Le vor primi mai târziu, și altele în plus.

La Brăila se ține congresul Uniunii orașelor. Inutil ca toate congresele. Nici un rezultat; ba da, unul: un banchet cu icre proaspete (contribuția Filipoiului).

Chestiunea cu Mareșalul Rydz-Smigly la Sinaia, și cu supărarea lui pentru lipsa de atenție a Regelui a luat după câte aflu astăzi, o gravitate excepțională în cursul nopții de luni spre marți care a urmat recepția de la Peleş. Iată ce a povestit Flondor lui Pangal:

„Marți dimineața pe la ora 5, m-am pomenit cu Alexandru Zamfirescu care m-a deșteptat din somn ca să-mi spună că Mareșalul e furios, că a venit în România ca să vorbească cu Regele și că nu poate pleca fără să fi avut un schimb de vederi cu dânsul. Plecarea Mareșalului era fixată la ora 9 dimineața; Zamfirescu mi-a spus că trebuie să obțin numaidecât o audiență pentru dânsul, și că, dacă e nevoie, Mareșalul e dispus să mai stea și ziua de marți toată la Sinaia ca să fie primit de Rege. Nu știam ce să fac. M-am îmbrăcat și m-am dus la Urdăreanu, pe care l-am pus în curent. S-a îmbrăcat și el și s-a dus la rândul lui la Rege. Regele, sculat pe neașteptate, a părut că nu pricepe nimic, s-a frecat la ochi și a spus că deși ziua lui era foarte încărcată va primi pe Rydz-Smigly, și i-a spus lui Urdăreanu să-l invite la dejun. Am însărcinat atunci pe Zamfirescu să comunice hotărârea Regelui domnului Mareșal; am dispus ca la ora 8 1/2 să fie informat Guvernul de amânarea plecării sale și am prevenit garnizoana ca să nu mai trimită companie de onoare la gară. Pe la ora 8 1/2, uitându-mă pe fereastră văd pe Mareșal însoțit de Arcizewski urcându-se în automobil ca să plece la gară. N-am mai priceput nimic. M-am aruncat la telefon și am alertat toată lumea. Natural n-am mai putut trimite companie de onoare. Un aghiotant s-a repezit la gară, trimis de Rege și a întrebat ce se întâmplase. Nimic — a răspuns Arcizewski — Mareșalul n-a cerut nici o audiență Regelui, și pleacă conform programului stabilit. Vagonul lui fusese atașat între timp la tren, după cererea lui Arcizewski. Mareșalul s-a suit într-însul, și a plecat. Zarvă mare. Victor Antonescu a fost ridicat pe sus, urcat într-un automobil și pornit spre București. A prins trenul Mareșalului la Ploiești, și s-a suit la dânsul. Ce s-a petrecut de acolo înainte, nu știu — dar știu că Regele a fost foarte plictisit.”

Voi afla și *restul* prin Arcizewski și Zamfirescu. Nu pot însă decât să rept, *știind tot ce știu*, că nu mai pricep nimic. Să fi renunțat Vodă la o Coroană suplimentară și să se fi aruncat din nou, trup și suflet, în bra-

tele jidănimii franțuzești? Ne așteaptă în acest caz zile frumoase și în politica internă!

31 octombrie. În Siria, la Nord-Est de Damasc o trombă de apă a distrus mai multe sate, a înecat oameni și vite. O adevărată catastrofă. Probabil că tot așa una va fi inspirat în vechime ideea potopului Biblic, ca o pedeapsă a lui Dumnezeu. De data asta n-au pierit decât vreo mie de oameni.

În Maroc, franțujii au fost mai miloși decât potopul în Siria: n-au condamnat decât 58 de persoane, în urma încercărilor de rebeliune din ultima vreme. Musulmanii naționaliști (desigur ațâțați tot de agenții Sovietelor) au încercat să se răscoale la Marakeș, la Rabat, la Fez, și să proclame „regatul independent al Marocului“. Mișcarea a fost înfrântă, dar focul mocnește sub cenușă și bineînțeles autoritățile franceze nu îndrăznesc să pună mâna pe adevărații vinovați, oamenii Moscovei.

Monsieur Ostrovski, ministrul Sovietelor mi-a trimis o foarte frumoasă invitație, cu seceră și ciocan aurite, pentru serbarea pe care o dă la 8 noiembrie, la Athenée Palace ca să serbeze a 20-a aniversare a dictaturii proletariatului în Rusia. Mi-am adus aminte că am strâns mâna Țarului Nicolae la Țarskoe-Selo, și am declinat invitația.

La Comitetul de neintervenție din Londra s-au amânat ședințele până miercuri 3 noiembrie, în nădejdea unei înțelegeri între Puteri, fie că se va obține și azeziunea Rusiei la textul primit de toate celelalte Guverne, fie că se va convinge Italia, Germania și Portugalia să renunțe la „unanimitatea“ pe care au cerut-o. În cazul în care nu s-ar ajunge nici până miercuri la nimic, Anglia și Franța vor cere fiecărei Puteri să-și precizeze atitudinea față de conflictul spaniol! Ca și cum diferitele atitudini n-ar fi deja precizate!

Vechiul meu camarad și prieten de la Viena (frumoase vremuri, unde sunteți?) Vittorio Cerutti, ambasadorul Italiei la Paris a fost pus în

concediu nelimitat și rechemat la Roma. Guvernul italian nu mai lasă la Paris decât un însărcinat cu afaceri. Hotărârea nu a fost luată în legătură cu evenimentele actuale, ci pentru a răspunde lipsei de curtenie a Guvernului francez care ține vacant de mai bine de un an locul de ambasador la Roma, ca să nu dea Regelui Italiei, în scrisorile de acreditare, titlul de „Împărat al Etiopiei” fără de care documentul nu ar fi primit de Cancelaria italiană. Prietenia Angliei costă scump.

Presa japoneză, în mare parte, socotește războiul dintre Japonia și Rusia Sovietică *ca virtual început*. E probabil că tunurile vor bubui într-o bună zi, pe fronturile Siberiei și Mongoliei, fără o declarație prealabilă de război. Dă Doamne!

Scârba cu barbă și-a convocat azi la Liga Culturală șefii secțiilor din județe, pentru măsurile de luat (!) împotriva comerțului ovreiesc. În același timp scrie în numărul de azi al *Neamului Românesc* un articol în care laudă românismul bătrânului rabin Gaster, și declară că dsa nu face antisemitism (!) ci se apără împotriva copleșirii (?) evreiești. Ce secătură!

La Craiova s-a inaugurat instalația centralei automate a telefoanelor. Atât ne lipsea telefon automatic, căci încolo aveam de toate, în oropsita capitală a bieteii noastre Oltenii.

A apărut decretul de scoatere la pensie a ofițerilor, de pe urma măsurii „deblocării”. E scos din armată Prodan care acum două luni se credea tare și mare și se vedea chiar ministru de Război. E scos și Sichițiu și în locul lui numit la Statul-Major generalul Ștefan Ionescu. Idem Papazoglu, comandantul Pieții, înlocuit prin colonelul Dombrovski. În total, au fost scoși vreo 1 200–1 300 de ofițeri, în acest prim lot. Cei scoși urlă, dar sunt puțini. Cei mulți și rămași în Armată sunt foarte mulțumiți. Se zice că mai toți ofițerii pensionați se vor înscrie la Garda de Fier. Săraca Gardă de Fier!

Mi s-a povestit una bună întâmplată la Ankara cu prilejul vizitei lui Victor Antonescu. După masa oficială oferită de Atatürk, și recepția idem — dictatorul s-a apropiat de ministrul nostru de Externe și i-a șoptit la ureche: „E obiceiul nostru, după primirile oficiale să petrecem puțin între noi, în intimitate! Ai să vezi ce frumos are să fie!“ Antonescu, siderat, s-a supus și au plecat cu toții la un local de noapte pe care Poliția avusese grijă să-l evacueze de spectatori. „Entre nous“, era cu damele. Conformându-se tradiției beneșiane, Victoraș, deși în vizită oficială, adusese cu dânsul pe dna Liseta Antonescu, née Corbesco, frumușica cu gură strâmbă. Ajunși în localul de petrecere, au început libațiunile, cântecele și „vederile“ căci personalul feminin al „boatei“ se afla în păr la post — și în pielea goală, sau aproape. S-au îmbătat mai toți și Atatürk, turtă. Antonescu sughița și frumușica nu mai știa unde să se bage de rușine. La un moment dat, Atatürk beat mort s-a îndreptat spre frumușica și, într-un râgâit i-a poruncit: „Chante!“ — „Mais, Excellence, je ne sais pas chanter!“ — „Quelle blague, a întâmpinat turcul Türk, vous devez savoir chanter, ce n'est pas pour votre gueule que votre mari vous a épousé!“ A urmat „un petit froid“ cum zice francezul, și atmosfera nu s-a mai încălzit. Era de altmintreli ora despărțirii, se făcuse lumină... până și în mintea lui Antonescu.

Mă gândesc de câtva timp la ce poate să fie în mintea Regelui și mă întreb dacă veleitarul din anii din urmă va rămâne tot neputinciosul pe care l-am cunoscut până acum, s-au dacă cumva, simțul răspunderii nu s-a deșteptat într-însul. Hohenzollernii sunt foarte întârziați în dezvoltarea lor — și poate că Carol ne va da la toți o surpriză, realizând în fine ceea ce nația întreagă cere de la dânsul de 7 ani.

Atitudinea lui față de Mareșalul Rydz-Smigly poate fi explicată prin blegărie, prin capitulare față de exigențele franțuzești, prin snobism — *dar și altfel*. S-ar putea explica și prin hotărârea fermă *de a da lovitură* cu prilejul schimbării de Guvern care, după cele vorbite între noi, *trebuie să reprezinte în adâncă lui convingere*, nu numai înscăunarea unui regim nou intern dar și a unui extern. Ca să poată da lovitură fără să fie stânjenit de scumpii noștri aliați, era nevoie să le câștige întâi încrederea și să-i adoarmă. Voiajul de astă vară în Franța și Anglia putea să n-aibă alt scop, și trebuie mărturisit că încrederea Franței și a Angliei, a câștigat-o. Poate că același scop a fost urmărit și prin discursul exagerat de „credincios“ ținut la Sibiu în fața lui Gamelin, ca

și prin atitudinea „rezervată” față de polonez, de la Sinaia. E o linie constantă în toată atitudinea lui, de la debarcarea lui Titulescu, care poate dovedi și *slăbiciune*, dar și *machiavellism*. Modul cum mi-a vorbit de alianța poloneză *ca bază a politicii noastre externe*, „uniunea personală”, pe care o urmărește, exclud răceala atitudinii față de Mareșal, fără o idee „de derrière la tête”. Și această idee nu poate fi decât de a da lovitura despre care vorbește de 7 ani, fără să îndrăznească să o traducă în fapt. Și trebuie să mărturisesc că niciodată nu l-am văzut atât de hotărât, atât de sigur de el, ca vara aceasta. Să fim oare nevoiți să revizuim judecata noastră asupra lui? Să dea Dumnezeu.

Slăbiciune sau dibăcie? Iată alternativa în fața căreia ne aflăm. Până în 15 zile vom fi lămurii. Toate aparențele sunt pentru dibăcie — și totuși, dacă ar trebui să pariez aș paria pentru slăbiciune. Numai în povești se schimbă Prinții și o șopârlă se transformă în Făt-Frumos... Cineva îmi spunea zilele trecute: „Dta ești singurul care știe cum se va rezolva criza!” — Am răspuns: „Sunt poate singurul care știe *cum vrea Regele* să o rezolve, dar nu știu cum o va rezolva. Totul depinde de influența pe care Carol al II-lea o va avea-o asupra Regelui, în momentul oportun!” Un lucru este sigur: o conjunctură atât de favorabilă pentru instalarea unui Guvern de autoritate și de salvare, nu vom mai întâlni! Numai să nu o porcăiască...

Nu pricep un lucru: se fac comenzi pe capete în Germania, armament și utilaj, și Franța nu zice nimic. Îmi reamintesc o comandă de aparate optice de vreo 360 milioane făcută la Marconi în Anglia, pe când eram ministru de Finanțe în 1931 — și-mi răsună și acum în ureche chiolălăiturile lui Puaux și ale francezilor. Mi-au scos scrisorile lui Maniu și ale lui Mironescu ca să-mi dovedească că trebuia să le dăm lor toate comenzile. Acum nu mai e vorba de Anglia ca concurentă, ci de Germania, și nu mai zic nimic. S-au înțeles cu nemții? Au lucrat sperturile? Interesant de notat. Și nu mai e vorba de 360 de milioane, ci de miliarde!

1 noiembrie. Pangal a văzut pe Arcizewski, care i-a confirmat toate cele povestite de Flondor cu privire la incidentul Rydz-Smigly, cu mici variante și adausuri. Variantele sunt fără importanță. Adausul e că la ieșirea din țară vagonul-restaurant al trenului a trimis Mareșalului nota

de plată pentru cele consumate de dânsul și de suita lui — *deși era invitatul Regelui*. Important este că Arcizewski a mărturisit *că tot incidentul a fost datorat inițiativei sale*. Mareșalul n-a știut nimic, iar Zamfirescu n-a făcut nici o intervenție fără să fie solicitat de dânsul. Pe nedrept s-a supărat Regele pe dânsul¹, căci el, Arcizewski, a pus totul în mișcare. Ceea ce mira foarte mult pe otrăvitul ministru al Poloniei — spune Pangal — *era faptul că Mareșalul nu avea deloc aerul supărat, și că s-a declarat foarte mulțumit de călătoria lui*. Aceasta ar înțări ipoteza mea că Regele a vrut să joace teatru pentru franțuji și pentru englezi și că Rydz-Smigly era în curent cu tactica sa. Dacă lucrurile stau așa, domnii Arcizewski și Zamfirescu trebuie să mediteze recomandația lui Talleyrand: „Et surtout Messieurs pas trop de zèle!“

Anglia și Statele Unite au hotărât să intervină în conflictul chino-japonez *ca mediatore*. Aceasta e știrea senzațională pe ziua de azi. Mediațiunea ar fi bazată pe principiul că nu trebuie să fie nici învinși, nici învingători. Primele demersuri au fost primite cu încântare la Nanking și cu multă rezervă la Tokio. Conferința de la Bruxelles nu a fost tramandată, negocierile anglo-americane fiind socotite în cadrul ei.

Se pare că Mongolia Interioară s-a constituit ca Stat independent sub principele Teh și sub protecția Japoniei și a Manciuoului.

Am avut vizita lui Boncescu, procuristul economic și financiar al Țării în Statele Unite. L-am primit cu cuvintele: „Ai venit să asiguri participarea României la Expoziția din 1939?“ — „Dimpotrivă, a fost răspunsul lui, am venit să obțin *să nu mergem!*“ și mi-a explicat situația: pe baza aranjamentelor financiare încheiate ne-am obligat să plătim în America o parte din cuponul datoriei publice, cam un milion de dolari pe an — or, de trei ani n-am plătit o centimă sub pretext că nu putem asigura transferul. Cum să venim acum și să cheltuim câteva milioane pentru pavilionul românesc și alte fleacuri (participarea noastră la expoziția din Paris a costat 600 milioane lei) și să continuăm să refuzăm un milion de dolari pentru deținătorii rentelor noastre? Ne-ar lua lumea cu pietre. Bine — dar ce se face Gusti?

¹ Marți dimineața, după plecarea Mareșalului, Regele a fost atât de supărat de tot incidentul încât a hotărât rechemarea lui Alexandru Zamfirescu. După două ore s-a calmat însă și l-a iertat (mărturia lui Flondor).

Se vede că neplata datoriilor în străinătate a creat disponibilități mari Tezaurului în țară: ne scot banii din casă cum zice românul. În momentul de față Statul construiește numai în București următoarele palate, fiecare în valoare de zeci de milioane: Administrația Căilor Ferate, Camul, Ministerul de Externe, Ministerul de Industrie, Academia Superioară de Război¹. Nu e vorba, n-avem spitale, n-avem canal, n-avem pavaje — da ce-i lipsește babei, tichia de mărgăritar!

Dezastrul din Siria a fost îngrozitor. Peste 1 200 de morți și sunt peste 50 000 de suflete fără adăpost. Ciclonul a distrus tot. O furtună identică a suflat și peste Maroc. Și acolo sunt pagube imense. Franțujii au explicat indigenilor că i-a pedepsit Dumnezeu fiindcă s-au răsculat contra lor.

Președintele Azana a semnat decretul prin care capitala Spaniei republicane a fost mutată de la Valencia la Barcelona. Un prilej ca să aflăm că președintele Azana mai există și că mai are dreptul să semneze ceva.

2 noiembrie. Mr. Eden (Anthony) a făcut un lung și searbăd expozeu la Camera Comunelor, ca răspuns criticilor aduse de opoziție politicii externe engleze. În afară de obișnuitele clișee dl Eden a făcut declarații cu privire la cele trei chestiuni mai importante la ordinea zilei: afacerea spaniolă, războiul chino-japonez și chestia coloniilor germane. În afacerea spaniolă dl Eden a răspuns criticilor aduse neputinței Societății Națiunilor și intervenției engleze „că pe această chestiune părerile sunt împărțite“ (bravo!) și că lucrurile n-ar putea fi împinse într-un sens sau în altul fără pericol pentru pacea europeană. În ce privește războiul chino-japonez, dl Eden a spus că s-ar duce de la Melbourne la Alaska numai să obțină *concursul efectiv* al Statelor Unite !!

Mai interesantă a fost declarația sa cu privire la retrocedarea coloniilor germane. Făcând aluzie la Italia, dl Eden a observat că anumite țări care și-au mărit teritoriul în Europa și în Africa, după război (în Africa în bună parte pe socoteala aliaților), ar trebui să dea *ele* exemplul sacrificiilor în favoarea țărilor învinse. În nici un caz Anglia nu va putea ține seamă *de injoncțiunile terților*. Să fie aci și un răspuns anti-

¹ La care se mai adaugă două noi „gări regale“ (!) la Mogoșoaia și la Sinaia.

cipat la intențiile ce se atribuie Statelor Unite de a interveni în această chestiune? În cercurile bine informate se crede într-adevăr că în curând Roosevelt va lua inițiativa propunerii unei serii de convenții internaționale în favoarea libertății schimburilor economice (Anglia cu acordurile ei preferențiale încheiate cu Dominioanele va fi încântată de această perspectivă!) și că, pentru a pune și Germania în posibilitate să renunțe la autarhia ei, America va susține pe lângă alte avantaje de acordat Reichului (ca susținerea monedei, sporirea creditelor etc.) și *restituirea unei părți a coloniilor*.

Chestiunea coloniilor germane va trece de altmintreli foarte curând pe primul plan al discuțiilor internaționale. Se anunță într-adevăr de la Berlin intenția Führer-ului de a convoca acum în noiembrie Reichstagul în vederea afirmării revendicărilor germane. Cum se vede diplomații vor avea de furcă. Se mai zice că Hitler va profita de întrunirea Reichstag-ului pentru a anunța un nou impozit asupra capitalurilor mai mari de 200 000 mărci. Fericiți nemții!

Ploile torențiale au reînceput în Siria și au trecut și în Palestina. În Palestina însă, cu toată ploaia, mișcările revoluționare nu s-au domolit. Nu s-au domolit de tot nici în Maroc, deși franțujii au luat măsuri foarte severe. Liniște e numai în Rusia unde se arestează, se împușcă sau se spânzură în fiecare zi.

În Croația a avut loc o ciocnire între partizanii lui Macek, care voiau să țină o întrunire interzisă, și Jandarmerie. Au fost mai mulți morți și răniți. Merge bine și în Iugoslavia.

Gustav-Adolf, Prințul Moștenitor al Suediei a depus ieri o coroană pe mormântul soldatului necunoscut, apoi a dejunat la Legația lui. A luat parte la dejun și Regele, între două vânători, după ce a pus prima piatră la clădirea Academiei Militare.

Cernat, directorul general al Siguranței a fost demisionat pe ziua de 1 noiembrie. Nu mă miră că l-au demisionat; mă miră că l-au numit — am mai spus-o — dată fiind calitatea lui de vechi client al Parchetului.

Mare zaiafet ieri-seară la Clubul liberal. Tătărescu-Trâmbița a făcut „o mare“ expunere a „marilor“ rezultate ale celor 4 ani de guvernare liberală. Românul spune: lauda de sine nu prea miroase bine. Dar în fine, hai să zicem. Pentru ce însă numai minciuni? Pentru ce numai falsificarea celor mai elementare realități? Meritul de căpetenie pe care dl Tătărescu îl atribuie guvernării sale este *înarmarea țării, înzestrarea Armatei*. Dsa însăși afirmă că a cheltuit în acest scop *zece miliarde*. Or, pe când eram ministru de Finanțe am primit de la Statul-Major *specificarea strictă a sumelor trebuincioase pentru înzestrarea Armatei: două sute de miliarde!* Am rugat pe Rege să convoace Consiliul superior al Apărării Naționale și am discutat, cu toate competențele țării, memoriul Statului-Major. A reieșit din discuție că prevederile Statului-Major nu numai că nu erau exagerate, dar că sub realitatea necesităților. Să nu se piardă din vedere că un tun antiaerian costă 6 milioane de lei, că un obuz de 150 costă 10 000 de lei, și câte altele! De atunci prețurile n-au scăzut, dimpotrivă, și nici necesitățile. Apoi dacă din 200 miliarde necesare, s-au investit 10 (din care probabil că nici 8 nu reprezintă o contravaloare *reală* de material — majorarea prețurilor, comisionale și sperturilor reprezentând cel puțin 2%) — se poate oare vorbi de o înarmare a Țării? Noul nostru armament e un armament de muzeu, de colecție — câteva exemplare din fiecare armă ce se scot la parăzi, ca să se arunce oamenilor praf în ochi!

Dl Tătărescu se laudă de asemeni că exportul nostru agricol a trecut de la 3 la 6 miliarde, al petrolului de la 8 la 9 și așa mai departe. Făcut-a însă Guvernul dsale ceva pentru agricultură sau pentru petrol? Pentru agricultură *absolut nimic*; din punct de vedere tehnic stăm mai prost ca acum patru ani și din cel economic tot așa. Iar pentru petrol, n-a făcut decât să sporească taxele de tranzit și să jefuiască societățile. Nenorocita politică a Guvernului în materie de petrol a dus la scăderi îngrijorătoare în producția petroliferă a țării. Sporul la export se datorește, pentru agricultură, anilor buni pe care i-am avut și ridicării prețurilor pe piețele mondiale — iar pentru petrol numai ridicării prețurilor. Și cu asta se laudă dl Tătărescu? Cu bugetele echilibrate sau chiar excedentare? Apoi dacă a putut să le realizeze, a fost, pe lângă anii buni, că a putut spori impozitele, și aceasta a putut să o facă *fiindcă am realizat eu conversiunea!*

Să ne slăbească nenea Guță, să-și ia catrafusele, să tacă, și să plece — în așteptarea judecății din urmă.

Se spusese că întrunirea de ieri de la Club fusese determinată de hotărârea lui Dinu Brătianu să anunțe plecarea partidului de la putere. Ne-

nea Dinu nu a anunțat nimic; s-a mulțumit să declare că dl Tătărescu a bine meritat de la partid (cred eu) și de la Patrie — și l-a pupat! Da, l-a pupat — nu i-a fost rușine! „Le baiser de Judas“ — deși numai cu Christos nu poate fi comparat dl Guță!

3 noiembrie. Ostilitatea opiniei publice împotriva Angliei a crescut în așa măsură în Japonia, încât ruperea relațiilor diplomatice nu e de exclus. Principalele organe ale unei prese controlate de Guvern o cer cu insistență.

Regele și Voievodul Mihai au plecat ieri în Cehoslovacia, la fazani. Așa cer vechile tradiții ale Curții noastre imperiale. Cine are Șambelani, nu poate fără fazani. Vânătoarea are loc lângă Brün și e organizată de Beneș al XIV-lea, ultimul descendent al Regelui Ludovic cu același număr.

Pe vremuri, la Viena, se publica un tablou lunar cu numărul „pieselor“ doborâte la vânătoare de Împărat. Acum se publică în Rusia Sovietică tabloul lui Stalin, căci tradiția e tradiție: în cursul lunii octombrie au fost executati 594 condamnați politici! „Waidmann's Heil!“

Inundații catastrofale și în Italia. Poduri rupte, fire deranjate și toate cele obișnuite.

Informazione Diplomatica răspunde sub inspirația lui Mussolini aluziilor lui Eden, în discursul său, la oportunitatea unor „sacrificii coloniale“ și din partea Italiei. Răspunsul era ușor, și a fost bine dat. După război, Franța și Anglia, deși posedau un imens imperiu colonial și-au împărțit toate coloniile germane și mandatele în Africa și Asia occidentală, iar Italiei i-au oferit cu generozitate câțiva kilometri pătrați de nisip în schimbul renunțării la orice pretenție asupra Tunisului...

4 noiembrie. Regele a fost primit ieri cu mare alai în Cehoslovacia. A coborât la Zidlovovice, unde au loc vânătorile și a vizitat fabrica Zbrojovka la Brno (br, ce colecție de nume armonioase!) unde s-au co-

mandat puștile noastre mitraliere. Cafeneaua Bucureștiului a vorbit zile întregi de o poftire a lui Titulescu la vânătoreea regală (!!!) și de o împăcare. Natural nici o urmă de Titulescu la Zidlokovice; numai iepuri cu patru picioare.

Conferința de la Bruxelles a început ieri. Au participat numai reprezentanții celor 9 Puteri semnatare ale tratatului de la Washington. Au ținut discursuri pe rând d.d. Norman Davis (Statele Unite), Eden (Anglia), Delbos (Franța), Litvinov (Sovietele), Aldovrandi (Italia) etc. Toți oratorii au căutat variațiuni pe tema cunoscută a păcii. Numai italianul a declarat, mai sincer și mai practic, că războiul e regretabil dar că trebuie lăsați cei doi beligeranți să se răfuiască... în pace.

Criza de Guvern n-a fost însă rezolvată, în Belgia — dar Van Zeeland e curățat „für immer“.

Guvernul britanic a numit „agenți particulari“ cu atribuții consulare pe lângă Guvernul generalului Franco. E primul pas pentru recunoașterea Guvernului din Salamanca. De altmintreli, Anglia are prea multe interese în regiunea minieră și industrială din Nord-Vestul Spaniei, ca să le abandoneze indefinit. Această măsură engleză e în legătură cu o vădită evoluție a politicii londoneze în conflictul spaniol.

Generalul Argeșanu, care până acum fusese însărcinat numai provizoriu cu comanda Corpului II de Armată (București), a fost numit definitiv la acest înalt și important comandament (starea de asediu și cenzura presei).

Laguardia, republican, a fost ales primar al New Yorkului cu 1 300 000 de voturi contra 800 000 obținute de candidatul democrat. O înfrângere nouă a faimosului *Tamany Hall*, care a susținut din rășputeri pe democrat.

Cifra de 594 condamnați și executați politici în Rusia, pe luna octombrie, trebuie sporită — după Agenția Stefani din Roma — la 1 328.

Întregul Guvern al Republicii Kazakhstan, compus din 13 membri (cifra fatală!), a fost arestat, condamnat și executat pentru „uneltiri cu străinătatea!“ Trăiască libertatea și revoluția socială.

6 noiembrie. Ieri, 5 noiembrie a 87-a aniversare a nașterii scumpei mele mame, am petrecut ziua la Breasta lângă dânsa. O zi înfiorătoare, ploaie și vânt. Și atât de tristă... Mă simt singur, singur de tot. Toți cei cu care mă simțeam sufletește legat s-au dus, sau aproape. Chiar într-o zi atât de posomorâtă, Breasta își păstrase din frumusețea ei. Foile căzute ce acopereau aleile parcului așterneau, mai ales sub bolțile plantanilor, un covor de aur și drumurile se pierdeau în iarba încă verde, ca dăre de lumină. Și în aer, și în toată zarea era liniște, numai liniște... Am plecat către seară, lăsându-mi acolo bătrânii în criptele lor și în casă cele două fete¹ ale fiicei mele. Două generații despărțite printr-un veac de trudă, ce nu știu că stau una lângă alta, după cum foile din fiecare primăvară nu știu că altele au căzut în toamnă de pe aceleași crăci...

Conferința celor 9 Puteri din Bruxelles a ajuns la un însemnat rezultat. S-a adoptat proiectul de „rezoluție“ propus de Spaak, ministrul de Externe belgian. Rezoluția conține 3 puncte, din care 2 sunt vax și 1 rahat. Primele 2 puncte polemizează asupra recunoașterii dreptului celor 9 Puteri de a garanta integritatea și independența Chinei, precum și asupra dependenței sau independenței conferinței față de S.D.N. Al 3-lea punct proclamă hotărârea conferinței de a numi o comisie restrânsă care să trateze pacea cu Japonia, *dacă această Putere ar consimți să înceapă asemenea negocieri!* Era și nevoie să se întrunească atâția delegați, ca să ajungă la o astfel de propunere. Ce e mai comic, e că presa iudeo-democratică e *încântată* de *succesul* conferinței!

În Japonia curentul e pentru respingerea propunerilor de negociere și pentru continuarea „acțiunii“ în China. O bună parte din opinia publică cere chiar „declaraarea războiului“. Cercurile militare sunt însă contra, fiindcă socotesc operațiunile pe sfârșite (?) și că o declarație de război ar stânjeni aprovizionările ulterioare din străinătate (contradicție). E mai mult ca sigur însă, că propunerile Conferinței de la Bruxelles vor fi respinse.

¹ Ivona – 3 ani și Dina – 1 an și jumătate.

Presă internațională începe să publice zilnic informații impresionante asupra execuțiilor din Rusia. Aceste execuții durează de luni de zile, de ce s-a deșteptat presa internațională abia acum? Să fie acțiunile sovietice în scădere la Londra? Așa s-ar părea, căci numirea reprezentanților consulari englezi pe lângă Guvernul din Salamanca (și viceversa) a fost definitiv hotărâtă pentru ziua de 15 noiembrie. Și Polonia va numi consuli pe lângă generalul Franco, și încetul cu încetul vor urma și celelalte State. Steaua comunismului apune, din ce în ce.

DI Radu Irimescu, plecat în călătorie oficială la Roma, a fost primit de italieni cu căldură și alai. Au mers cu gentileța până a oferi băbuștei lui un buchet de splendide orhidee. Manifestațiunea e fericită și trebuie să ne bucure — dar totuși, România simbolizată de Radu Irimescu, de Lugoșianu și de băbușca din Pittsburg, „il y a de quoi faire la moue“.

Ducele de Windsor și mititica lui au renunțat la călătoria din Statele Unite. Impresarul lor, Bedoux (!), a declarat că după vizitele făcute în Germania nu le mai poate „organiza“ recepția proiectată. E mai probabil că „vizitele făcute în Germania“ au determinat Guvernul englez să nu mai permită Regelui detronat să compromită prestigiul britanic și peste mări.

Regele a doborât la Zidlokovice 885 de fazani și Voievodul Mihai 737.

„Madame, il fait grand vent et j'ai tué six loups.“

Diseară, iluștrii vânători vor fi înapoi printre iobagii lor!

„Ah! frappons sur nos fémurs etc. etc.“

7 noiembrie. Iluștrii vânători s-au înapoiat aseară în București. Înainte de a părăsi Cehoslovacia, Regele a avut „importante“ conferințe cu Beneș și cu Hodza. Ziarele din Praga anunță că din convorbirile acestei alianțe româno-cehoslovacă a ieșit mai tare ca oricând și că „nimic pe lume nu va putea să o zdruncine“. Ditirambeale presei cehoslovace ascund însă o stare de „malaise“ pe care într-adevăr că nimic pe lume

nu va putea să o vindece. Probabil că Hodza a sfătuit pe Rege să se încredințeze lui Mihalache și cum Regele nu poate suferi nici pe Mihalache, nici pe țărâniști, nici pe slovaci — e foarte probabil că va chema la putere pe zisul Mihalache, Hogeia al României!

În legătură cu entuziasmul cehoslovac: Fabricius, ministrul Germaniei, care a dejunat ieri la mine, mi-a povestit că a stat mult de vorbă cu Prințul Paul al Iugoslaviei, la Sinaia, și că Prințul i-a spus: „Am avut multe greutăți ca să mențin la putere pe Stoiadinovici. Dar odată convins că politica lui era cea mai bună, am trecut peste toate și am susținut-o și o voi susține până în pânzele albe. Am avut în aceste zile prilejul să stau destul de mult de vorbă și cu Regele Carol și sunt convins că în curând un regim de autoritate va fi întronat și în România, iar în ce privește politica externă, *acordul nostru este perfect*“. Te pomenești că totuși ițarii lui Mihalache vor rămâne de căruță? Cu tot Hodza? Toate sunt posibile în țara lui Hübsch și a lui Carol al II-lea.

Italia a aderat solemn la acordul anti-comunist germano-japonez. E mai mult o manifestare politică decât un act cu urmări concrete, căci acordul nu conține, în afară de o drastică condamnare a propagandei comuniste în străinătate, decât obligația fiecărei părți de a aduce la cunoștința celorlalte informații culese cu privire la această propagandă. Manifestarea politică nu este însă lipsită de importanță.

Zvonurile unei posibilități de mediații germane în conflictul chino-japonez, par a se concretiza; în tot cazul până acum nu au fost dezmințite.

Viitoarea ședință a conferinței de la Bruxelles a fost fixată pe marți 9 noiembrie în speranță că până atunci va sosi răspunsul de la Tokio (dacă Japonia primește sau nu să negocieze cu concursul unei comisii internaționale restrânse).

Vizita lui Delbos la Belgrad și București, anunțată acum câteva zile, pare că nu e încă fixată. Nu se știe nici dacă Excelența Sa va veni. În tot cazul „ar fi prematur să se fixeze o dată“ — zice Agenția Havas. Să vină când l-oi chema eu!

Istrate Micescu, naționalistul veros, a demisionat din Partidul Liberal și s-a înscris la gogo-cușiști. E un câștig pentru amândouă partidele!

Schacht, care se află la Basel, la Banca Reglementelor Internaționale, a făcut declarații presei. Confirmă că a cerut să fie descărcat de funcțiile pe care le ocupă *provizoriu* (de ministru al Economiei Naționale) pentru facilitarea (?) aplicării planului de 4 ani — dar că între Führer și dânsul nu a existat nici o divergență de vederi. Va continua și de aci înainte să slujească politica lui Hitler, singura eficace.

Primesc următoarea telegramă:

„Domniei-voastre întotdeauna gata să sprijiniți cu căldură orice inițiativă menită să cultive prietenia italo-română, Camera Centrală Italo-Română din Roma a vroit să vă aducă omagiul său proclamându-vă membru fondator de onoare cu nădejdea că o veți cinsti cu prețiosul dvs concurs în ciclul de conferințe ce organizează“.

Președinte *Zanichi*
Via Tolmino 43.

La care am răspuns:

„Sempre fedele al pensiero di intimissima collaborazione italo-romena, ringrazio calorosamente la Camera Centrale per l'onore fattomi e prego Vosignorie gradire i devotissimi miei ossequi“.

C. Argetoianu

8 noiembrie. Cecropid îmi raportează că a avut o lungă conversație cu Mauritz agentul lui Krupp. De la acesta a aflat că se vor comanda numaidecât *10 submarine*. Sovieticii având în Marea Neagră 50 de submarine trebuie să avem și noi numaidecât 10, ca să aibă muscalii, numeric atât de superiori ce să distrugă. Naște întrebarea: cu paralele cui vom plăti aceste vase inutile? (Vreo 2 miliarde de lei). Mauritz e convins că comanda se va da în Germania. Pe de altă parte, călătoria lui Irimescu în Italia și vizita sa la Spezia m-ar face să cred că și industria italiană ar avea șanse. Am făcut o atât de fericită experiență cu „Delfinul“!

Monsieur Flandin a rostit un mare discurs la Nisa (e așa frumos pe Coasta de Azur!). Fostul om-de-viitor al democrației franceze a constatat cu durere că Europa s-a împărțit între două ideologii, și că, chiar în

țările în care regimul democratic a reușit să se mențină, metodele totalitare sau dictatoriale au învins (decretele-legi, economia dirijată, autarhia etc.). După Flandin-milionarul, singura șansă pentru salvarea patrimoniului, care etc. etc. — e unirea tuturor francezilor. Bravo, băiatul! A găsit în fine soluția!

În Belgia criza continuă. După mai multe încercări zadarnice, se pare că Spaak, ministrul de Externe în Cabinetul van Zeeland e pe punctul să reușească formarea unui Minister de coaliție.

Criză e și în România. Dar nimeni nu se ocupă încă cu formarea unui nou Minister. România e țară fericită...

9 noiembrie. Ieri la amiază s-a răspândit zvonul că Regina Maria era foarte rău. În realitate starea ei lăsa de dorit de mai multe zile, dar se ținuse lucrul secret. Irina Procopiu care a dejunat la noi sâmbătă (6 noiembrie) nu ne-a spus nimic. Sosirea medicilor străini, a Reginei Marioara și a Reginei Elisabeta a făcut că secretul n-a mai putut fi ținut. O consultație la care au luat parte doctorii: Besançon (de la Paris), Eppinger (Viena), Walter Gloer (Elveția), Hortolomei, Dumitrescu Nante, Mamulea, și Amilcar Georgescu a avut loc chiar ieri. Azi-dimineață s-a publicat un buletin semnat de sus-numiții doctori, buletin cam în doi peri, în care se afirmă că Regina suferă „de o stare hepatică“, că această stare a fost agravată printr-o gripă și că toți medicii sunt de acord asupra diagnozei, a tratamentului și a pronosticului. Prezența fotografului Amilcar Georgescu la consultație e suspectă. Ciroza să fie totuși un neoplasm?

DI Wohlthat, șeful devizelor în Ministerul Economiei Naționale din Berlin, și principalul colaborator al lui Schacht e de câteva zile la București în scopul de a soluționa problema transferurilor între Germania și România. Dânsul mi-a confirmat că Schacht *pleacă*, pleacă și de la Minister și de la *Reichsbak*. Ca să rămână, a pus Guvernului *cinci condiții* (Wohlthat nu mi le-a enumerat), în convingerea că aceste condiții *nu* vor fi primite. Dacă din întâmplare Guvernul le-ar primi, Schacht *ar pune altele*, căci adevărul este că nu vrea să mai stea. Singură, ipoteza unui ordin din partea lui Hitler, care l-a mai amenințat odată cu lagărul

de concentrare, ar putea schimba hotărârea lui Schacht, care nu se mai înțelege deloc cu Göring. Cercul financiar din Berlin sunt îngrijorate de plecarea omului care a știut să jongleze cu marca, ca nimeni.

Am citit memoriile lui Arabela Yarka, fosta soție a lui Citta Davila. Atmosfera de pe vremea războiului, cu toate mizeriile și lipsurile din Moldova e bine redată, încolo — elucubrații de nebună. Toți bărbații pe care i-a întâlnit au vrut să o violeze!! Răutăți la adresa prietenilor și și a rudelor celor mai apropiate. Și în fine îl dă gata pe bietul Citta, „mon beau Charles“ prin exces de laudă, mai ales a însușirilor sale fizice. Transcrie și două sonete franțuzești scrise de Citta pe front — nu le-ar mai fi transcris! Dar probabil că a făcut dinadins ca să-l curețe definitiv. Ce e mai nostim, după câte-mi spune, e că și-a publicat cartea cu banii lui Citta. I-a cerut 200 000 lei ca să se caute în străinătate; Citta a dat suma, dar Arabela a întrebuițat-o ca să-și publice amintirile. Citta e furios, și declară că n-a citit și că nu va citi proza fostei sale soții.

Sovietele au înaintat un protest la Roma împotriva acordului anti-comunist. Conte Ciano a răspuns că acordul nu era îndreptat împotriva nici unui Stat, prin urmare nici împotriva Rusiei și că orice Stat, prin urmare și Rusia, putea să adere la dânsul!

După știrile sosite din China, căderea Shanghai-ului e iminentă.

Ca răspuns gestului de la Bruxelles, ziarele japoneze publică condițiile sub care Japonia ar înceta ostilitățile în China. Aceste condiții ar fi:

- 1) Un acord strâns între Japonia, China și Manciuko;
- 2) Înlăturarea orientării filo-comuniste, și înlocuirea ei printr-o colaborare anti-comunistă;
- 3) O strânsă colaborare economică între cele trei State;
- 4) Întărirea acordurilor cu Italia și Germania;
- 5) Respingerea intervenției oricărei terțe Puteri în afacerile dintre cele trei State.

Din punctul 5 rezultă că Japonia va răspunde negativ invitației pe care i-a adresat-o conferința din Bruxelles.

Gusti-Gusti face la Paris pe „Ministrul în partibus“. Sub pretextul Expoziției organizează concerte și șezători românești, dă mese, vorbește și scrie. Cesianu Dinu trebuie să facă spume. Probabil că-și va face în curând și bagajele.

Monsiniorul Szombori, un prelat catolic din Ardeal, care face pe românizatul și în această calitate întră pretutindeni și știe multe, a făcut o lungă vizită lui Armand Călinescu și a aflat de la dânsul lucruri interesante. A venit să mi le spună, ca să se pună bine și cu mine. Călinescu i-a povestit cele petrecute în ultima audiență a lui Mihalache. Regele i-a spus că desigur, prin rezultatele obținute în ultimele alegeri, prin popularitatea sa (!), Partidul Național-Țărănesc ar avea dreptul la succesiunea Guvernului, și că el, Regele ca arbitru trebuie să țină seamă de acest drept. Dar trebuie să țină seamă și de incontestabilul *curent de dreapta* manifestat în toate părțile țării. Un Guvern pur național-țărănesc ar irita prea mult anumite sfere de opinii. În asemenea condiții, un Guvern național-țărănesc n-ar fi posibil *decât cu Vaida la Ministerul de Interne*, prezența lui Vaida la Interne pe timpul alegerilor fiind o cheazăsie pentru grupările naționaliste. Țărăniștii însă nu admit să dea Ministerul de Interne din mână, așa încât Mihalache a ieșit foarte supărat de la Rege. Ei sunt toți convinși că Regele își bate joc de ei. Desigur că-și bate. Dar până la sfârșit, cu toate „abilitățile“ Majestății Sale, să nu ajungă țărăniștii să-și bată joc de dânsul.

De la Roma se zvonește că Italia e pe punctul să denunțe pactul de amiciție italo-sovietic — dar că în nici un caz nu se vor rupe relațiile diplomatice între cele două țări.

Mai multe ziare au publicat știrea că Bruno Mussolini, fiul Ducelui, ar fi căzut cu avionul său în liniile guvernamentalelor spanioli și că ar fi fost ucis. De la Roma știrea se dezmințe categoric; se afirmă că Bruno Mussolini e în viață și în perfectă stare dar se adaugă *că nu se poate spune unde e*, deoarece îndeplinește o misiune confidențială ce i s-a încredințat (???)

Se pare că prin eliberarea trupelor de pe frontul Asturiei, Franco se poate lipsi de un număr de voluntari italieni, căci mulți din aceștia au

fost trimiși spre vetrele lor. Situația naționaliștilor s-a îmbunătățit atât prin ultimele succese încât se vorbește serios de propuneri iminente de pace din partea Guvernului din Barcelona.

În Belgia criza ministerială nu s-a rezolvat încă. Spaak nu și-a depus mandatul, dar întâmpină mari dificultăți în formarea Cabinetului său.

Dl Litvinov a părăsit Bruxellul supărat. Nu aprobă procedura Conferinței Pacificului și mai ales posibila excludere a Sovietelor din comitetul restrâns de negocieri. Plecarea lui e un fel de șantaj. A lăsat pe tovarășul său Potemkin în locul său.

Japonezii sunt stăpâni la Shanghai. Chinezii se retrag spre Nord. Ocuparea întregului oraș de către japonezi e o chestiune de ceasuri.

Călătoria lui Delbos la Varșovia, Praga, Belgrad și București, anunțată, apoi dezmințită, e din nou la ordinea zilei. Ea s-ar efectua în prima jumătate a lunii decembrie.

Ostrovski și-a dat banchetul și recepția ieri seară la Athénée Palace. Se pare că a fost multă lume, după dările de seamă din gazete. E drept că nu se poate da deplină încredere acestor dări de seamă, căci am fost trecut și eu prezent, deși eram acasă. Ostrovski a ținut un lung discurs, *un imn pentru pace, pentru neamestecul în politica țărilor străine, pentru respectul angajamentelor internaționale !* Îți vine să râzi!

10 noiembrie. De ieri am intrat formal în criză de Guvern. Conform programului stabilit, Tătărescu s-a prezentat Regelui cu un memoriu în care a expus opera de guvernământ a Partidului Liberal în ultimii patru ani — și a rugat pe Majestatea Sa să avizeze. E o demisie și nu e o demisie. Dl Guță și-a rezervat astfel o porțiță în cazul în care Regele ar mai avea nevoie de dânsul.

Din tot ce știu, *din tot ce am vorbit cu Regele* (și din conversațiile avute cu dânsul n-am notat în aceste însemnări *decât o parte*, căci sunt

lucruri pe care n-am avut dreptul să le încredințez nici măcar caietului ce conține spovedaniile mele), rezultă că situația politică în momentul deschiderii crizei e următoarea:

Regele vrea:

1. Să se scape de tirania electorală (admite *un* regim parlamentar, dar nu pe cel actual, ci unul modificat, în care Parlamentul să nu mai fie ca azi, pentru Guverne, o ghiulea grea legată de picior);

2. Să sporească autoritatea regală și prin consecință a Guvernului ce reprezintă această autoritate;

3. Să scape țara de pacostea politicianismului;

4. Să pună în fruntea țării o echipă de oameni harnici care să gospodărească în loc să facă politică și să-și pricopsească partizanii;

5. Să îndrepte politica externă *pe calea realităților* menținând totuși pentru moment alianțele actuale, *ca acte de stare civilă*.

Pentru aceasta:

1. *Nici o combinație de partid* în alcătuirea noului Guvern;

2. Un Guvern în care fiecare ministru să fie desemnat de dânsul, pe bază de criterii pur obiective și în vederea posibilității unei continuități în desfășurarea viitoare a eforturilor de guvernare.

Acestea sunt punctele de plecare.

Să vedem care vor fi cele la care va ajunge.

Dacă nu-și realizează *acum* programul, nu-l va mai putea realiza niciodată. Va fi un răsunător faliment.

Să așteptăm.

Regele Carol nu joacă cartea țării — țara va sfârși prin a-și găsi și singură echilibrul —; nu joacă nici pe a noastră a celor câțiva clarvăzători și sinceri sfătuitori — noi ne-am fi făcut datoria și suntem în regulă cu conștiința noastră — *joacă propria lui carte*. O pricepe?

Să așteptăm câteva zile și vom fi lămuriiți.

Desfășurarea crizei:

Ieri, după Tătărescu, Regele a primit pe Dinu Brătianu, care, din câte sunt informat a adus la cunoștința Regelui, *că de acord cu dl Tătărescu*, socotește că sarcina Partidului Liberal e terminată. A sfătuit pe Rege să aducă la Guvern pe național-țărăniști. Recomandatie naturală din partea șefului unuia din cele două partide de gașcă și de căpățuire. Trăiască rotativa!

Întrebat de un prieten, aseară, dacă e sigur de Tătărescu, nenea Dinu a răspuns: „Sunt sigur de dânsul cât timp vorbesc cu el!“ Admirabilă încredere care zugrăvește starea morală a partidelor noastre!

După Dinu Brătianu, Regele a primit pe Grigore Filipescu. Nu am nici un amănunt privitor la această audiență.

Azi primește pe Iorga și pe Vaida. Măine altă serie din care fac și eu parte (am fost convocat pentru ora 4 1/2).

Cota la bursa neagră:

Ieri a fost favorabilă național-tărăniștilor. Azi, unei noi formațiuni liberale, cu mai multe variante. În realitate nu se știe nimic. Regele nu s-a deschis încă față de nimeni.

Se vorbește mult de „lucrătura“ lui Max Auschnit în favoarea țărăniștilor, prin Lupeasca și oamenii ei. La dejunul de azi al miliardarilor, Max n-a venit, dar i-am trimis vorbă prin frate-său Edgard să se astâmpere. Garda de Fier vede roșu în ce privește pe Mihalache și e convinsă că „Auschnit“ îl va aduce la putere. Într-un asemenea caz soarta dlui Max ar fi pecetluită. Dacă vrea să nu o pățească, să se astâmpere. Edgard mi-a părut foarte impresionat, mi-a jurat că frate-său „nu se mișcă“ (!) și că a vrut chiar să părăsească Bucureștiul *ca să nu se zică* că se amestecă unde nu-i fierbe oala. „*El nu face politică și nu se ocupă decât de industriile lui!*“ — mi-a îngânat dulcele Edgard strângându-mi mâna. Vorbă să fie — dar cred *că acum va pricepe*, că nu e bine să-ți bagi degetul între ciocan și nicovală.

Ecouri de la serbarea lui Ostrovski:

A fost o atmosferă grea. Lume puțină. Nu veniseră decât 100–150 persoane, din 1 000 câte fuseseră invitate, și cei prezenți aveau aerul jenat și căutau *să-și justifice prezența* prin fel de fel de obligații profesionale.

Discursul lui Ostrovski n-a fost publicat în întregime. Cenzura a tăiat pasaje. Într-unul din ele, muscalul a evocat 1793 și 1796 (?) din revoluția franceză „când marchizele au fost tăiate în bucăți și membrele lor arse pe rug“ (?) Aceste năzbâtii au fost servite în fața dlui Thierry, ministrul Franței, care nu știa unde să se ascundă. „Și asemenea orori n-au împiedicat Franța să fie azi națiunea iubită și admirată de toată lumea!“ — a încheiat omul lui Stalin, cu un surâs ironic.

În ce încurcătură s-a vârat scumpa noastră soră latină și aliată! Diplomații prezenți erau indignați. Țin informațiile de mai sus din gura lui Collas, ministrul Greciei.

Am date oficiale asupra stării Reginei. Radiografia a confirmat diagnosticul cirozei hepatice. Ultima alarmă a fost provocată printr-o nouă și abundentă hemoragie rectală, care s-a oprit. Globulele roșii sunt foarte scăzute, 2 300 000 la cm^2 . Medicii nu prevăd un deznodământ fatal imediat și cred că bolnava va mai rezista cel puțin un an, afară de complicații neprevăzute. În urma repausului impus și a unui regim apropiat, starea Reginei începe să se amelioreze și medicii cred că peste vreo 15 zile va putea pleca la Viena unde va fi internată la Cottage-Sanatorium pentru o lună sau 6 săptămâni, după care va fi transportată la Meran.

Regina Marioara mai stă aci până duminică.

Radio ne aduce trista știre a morții bătrânului Macdonald. Ar fi încetat din viață pe un vapor, în drum spre America. A fost un om cumsecade și plin de tact. E o mare pierdere pentru Anglia și pentru Marta Bibescu. Din vizita pe care i-am făcut-o și de la dejunul pe care l-am luat la dânsul în 1932, în Downing-Street, mi-a rămas o amintire duioasă. Nu era o inteligență strălucită dar era un suflet bun.

11 noiembrie. La banchetul cavalerilor „Mihai Viteazul“ din anul acesta a luat parte și generalul Denikin și alt general din armata albă, Lumovski. Un răspuns anticipat la banchetul comunist din aceeași zi, dat de Ostrovski. Generalii ruși au fost aduși la București și găzduiți pe spezele Regelui, care le-a oferit și câte o manta albă de cavaler! Fotografiați în *Universul* cu mantaua albă și cu ținute negre, generalii ruși — săracii — au aerul a fi ruși dintr-un vicleim de mahala!

Azi se împlinesc 19 ani de la încheierea Armistițiului, cu A mare. Ce iute trece vremea! și cum se năruiesc iluziile! Când mă gândesc la entuziasmul nostru din 11 noiembrie 1918 și-l compar cu deznădejdea noastră de azi, mă întreb: a cui e vina?

Senzațională lovitură de Stat la Rio de Janeiro: *Brazilia a trecut la dictatură fascistă!* Președintele Vargas a promulgat cu ajutorul Armatei și al Marinei o Constituție nouă, „corporativă“ și a dizolvat Parla-

mentul. Blocul Statelor „totalitare“ se mărește astfel cu unul. La Washington și New York știrea a consternat; schimbarea din Brazilia constituie o spărtură în blocul democratic american.

E probabil că actul de curaj al Președintelui Vargas a fost determinat de pericolul comunist, care amenința unitatea națională, prin propaganda deja foarte înaintată în unele provincii. În anii din urmă au și izbucnit de mai multe ori mișcări revoluționare pe care numai intervenția Armatei le-a putut înăbuși. Se vede că Vargas și conducătorii Armatei se temeau de mișcări mai violente sau mai generalizate. O adeziune a Braziliei la pactul anti-comunist italo-germano-japonez, nu este exclusă. Statele Unite (ale Americii de Nord) vor face însă tot ce le va sta în putință ca să o împiedice.

Regele a primit ieri pe Vaida, pe Iorga și pe Iunian. L-a primit și pe Costăchescu „în audiență de serviciu“, în afacerile Fundațiilor Regale. Audiența lui Iorga, după câte a povestit chiar el, a fost o halima. N-a vorbit Regelui decât de Arghezi, de adversarii săi de la Fundațiile Regale, „de impotentul de Blaga“ și de câte trăsnăi. Politică numai la sfârșit, și în treacăt. A recomandat Regelui să țină mai departe pe Tătărescu sau să facă un Guvern de alegeri, iar pe Mihalache să-l numească „Mare Țopârlan“ al Curții Regale!

Vaida a expus Regelui programul Frontului Românesc și s-a declarat gata — dacă M.S. ar face apel la dânsul — să ia răspunderea guvernării numai cu partidul său. Dacă Regele ar vrea să-l însărcineze cu formarea unui Guvern de concentrare, s-a declarat gata să colaboreze cu cine *va putea*, și a început să enumere *cu cine nu poate*. N-ar putea colabora nici cu Madgearu, nici cu dr. Lupu, nici cu Maniu, și a zugrăvit pe fiecare din acești oameni politici cu culori vii și destul de exacte. Cu Mihalache singur, ar socoti o colaborare posibilă, din punctul de vedere al temperamentelor, dar imposibilă fără domnii precizați căci toți sunt legați între ei și nu pot fi despărțiți. Vaida a vorbit și de ipoteza, pusă zilele trecute în circulație, a unei colaborări între dânsul și liberali, și a arătat Regelui cât de inutilă și absurdă ar fi o asemenea asociație. În concluzie nu vede posibilitate de colaborare decât cu mine, cu Gh. Brătianu, cu Iunian, cu elemente rupte de la național-țărăniști și la nevoie cu Goga. În cursul conversației Regele l-a întrerupt de vreo două ori cu întrebarea: „Într-adevăr, n-ai putea să te înțelegi cu Mihalache?“ și de două ori Vaida i-a răspuns *nu*. În sfârșit Regele a ce-

rut lui Vaida să rămână în București, căci va avea probabil nevoie să-l mai vadă.

Despre audiența lui Iunian n-am putut afla nimic. Probabil că a propus Regelui un Guvern de alegeri — vechea lui marotă.

Costăchescu n-ar fi atins decât în treacăt chestia politică și se zice că ar fi recomandat un Guvern țărănist, fără să specifice *un Guvern Mihalache* (vrabia mălai visează!!!)

O știre senzațională: ieri-seară ar fi avut loc o întrevedere între Dinu Brătianu, Gheorghe Brătianu și Tătărescu și cei trei domni s-ar fi înțeles asupra reîntregirii Partidului Liberal. Georgiștii ar reintra la matcă, Dinu Brătianu ar fi proclamat președinte de onoare al partidului, Tătărescu președinte, iar Gheorghe Brătianu unic vicepreședinte. Dinu Brătianu „ar consimți (!!)" pe bazele acestei reîntregiri la o nouă guvernare liberală, cu condiția însă că la Ministerul de Interne să fie numit drul Costinescu. În urma acestei „împăcări" o nouă formațiune ministerială Tătărescu se da ca sigură.

Pe la ora 1 Pangal a venit chiar să-mi spună că Goga era foarte alarmat. Gh. Brătianu se înțelesese într-adevăr cu Goga și cu mareșalul Averescu să propună câteșitrei o formulă cu mareșalul în cap¹ — ori azi-dimineață tânărul Gheorghe a trecut pe la mareșal și pe la Goga ca să-i prevină că nu se mai putea ține de angajament, deoarece tratativele lui de împăcare cu Tătărescu erau înaintate. Din informații ulterioare pe care le-am avut rezultă că tratativele sunt, dar că nu sunt deloc înaintate. Ai lui Gheorghe Brătianu nu sunt toți de acord asupra împăcării, iar în vechiul Partid Liberal toată banda din jurul lui Tătărescu, Incuț și ai lui și grupul H, urlă.

Pe la ora 3, a venit Christi să-mi spună din partea lui Văitoianu, și Nanu din partea alor lui Gheorghe Brătianu, că împăcarea nu se va face și că dâșii ar fi foarte dispuși să intre într-o combinație prezidată de mine. Măgulitor! Am răspuns că aș colabora foarte voios cu ei, dar că lucrul nu depinde de mine.

¹ Pseudo-cartelul încheiat mai demult între Averescu și Brătianu și mai recent între aceștia doi și Goga are un caracter *pur electoral*, fiecare parte rezervându-și libertatea politică!

Ziarul englez *Daily Express* publică un articol elogios asupra Regelui Carol, semnat de Emerys Jones, un publicist cunoscut, zice-se. De când nu mai este Titulescu la Londra, englezii s-au prins cu dragoste de Regele nostru. De ce l-a ținut atâta vreme acolo?

Cum era de așteptat și Franța trimite agenți diplomatici pe lângă Guvernul generalului Franco. Cu pasul în pașii Angliei, biata Franța! Japonia va recunoaște oficial Guvernul din Burgos.

Între Londra și Roma au reînceput politețele, iar pe de altă parte, lord Halifax a fost trimis la Berlin să „converseze” cu Hitler. Puterile democratice încep să ia mai în serios pe cele totalitare; cu atât mai bine pentru liniștea lumii.

Macdonald a murit pe vaporul ce-l conducea spre America de Sud. Se îmbarcase la 4 noiembrie la Liverpool, mulțumit că-și putuse în fine acorda vacanțele și repausul pe care le dorea de ani de zile. A murit la vârsta de 71 ani, în apropiere de insulele Bermude; trupul său va fi debarcat spre a fi readus în Anglia unde i se vor face funeralii naționale.

Mi se povestește că în seara de luni, la banchetul său, Ostrovski s-a îmbătat turtă. După masă, a luat de talie pe Fabricius (ministrul Germaniei) și i-a spus cu dragoste: „Vous êtes mon plus ancien ami, allons trinquer ensemble!” și l-a antrenat la bufet unde au băut amândoi „pentru prosperitatea popoarelor lor!”

12 noiembrie. Ieri după amiază la ora 4 1/2 am fost primit în audiență de Rege, în șirul consultărilor sale, pentru formarea noului Guvern. Am intrat după Goga și am stat mai bine de un ceas.

Am găsit pe Rege foarte bine dispus; vesel și sigur de sine. Nu avea figura pleoștită, ochii scurși și nasul în jos ca pe timpul consultărilor din 1933 — înainte de formarea Ministerului Duca, de tragică memorie. Am început prin a-l întreba dacă m-a convocat ca să-i dau părerea mea asupra unei formule de guvernământ deja adoptată sau ca să-i expun cum văd eu situația politică în momentul de față. M-a rugat să-i fac

întâi această expunere, și că apoi vom putea cerceta și câteva formule de Guvern. I-am dat drumul. Niciodată nu m-am simțit în vervă ca ieri; am vorbit cu miez și cu formule „pregnante“, și am avut impresia că am impresionat adânc. Am arătat Regelui că deoarece nu-mi schimbam întru nimic părerile putea să-și închipuie dinainte ce aveam să-i spun: era repetarea celor auzite deja în ultimele mele audiențe. Regele m-a întrerupt cu cuvintele: „Știu ce ai să-mi spui *și-mi vorbești din inimă*“. — „Sire, vă mulțumesc, și am să repet aceleași lucruri, dar am să le prezint *în lumina situației de azi*!“ Ca intrare în materie i-am făcut o scurtă dar veridică dare de seamă a stărilor noastre materiale și morale. În ce privește stările materiale i-am arătat că ameliorarea ultimilor ani e numai aparentă și se datorește conjuncturii locale și internaționale (recolte bune în țară, prețuri ridicate peste graniță). Să ne ferească Dumnezeu de o schimbare de conjunctură, căci n-ar mai rămâne nimic din artificiala noastră prosperitate. Deja sunt semne de un nou început de criză în America; cine știe ce ne așteaptă anul viitor. Bunele recolte și conversiunea au permis contribuabililor să verse bani mulți în tezaurul Statului și au activat tranzacțiile comerciale sporind astfel și beneficiile. Am arătat mai departe, cu amănunte pe care nu le pot reproduce aci că Guvernul Tătărescu n-a tras din conjunctura favorabilă de care s-a bucurat toate avantajele pe care ar fi putut să le tragă și că opera sa *pozitivă* e mediocră. S-a făcut ceva pentru Armată, desigur, dar ce s-a făcut în această direcție a fost meritul lui, al Regelui. Nouă întrerupere (de altmintreli, în tot cursul audienței, Regele n-a vorbit decât pe cale de întrerupere, câteva cuvinte de fiecare dată): „Singurul merit al lui Tătărescu *a fost că „știe să asculte!*“ Fără să mă tulbur de întrerupere am continuat reamintind raportul Statului-Major din 1932 prin care se cereau 200 miliarde pentru înzestrarea Armatei și am subliniat ridicolul sumei de 10 miliarde cheltuite, cu care se laudă Guvernul actual. „Și să nu mi se spună, Sire, că nu se putea investi mai mult. S-ar fi putut găsi de zece ori această sumă pe căi care să nu apese mai greu pe umerii contribuabililor“¹. Dar în afară de Armată ce s-a făcut? Șoselele noastre, căile ferate, spitalele sunt în aceeași stare ca acum 20 de ani. Nu s-a dublat o linie, nu s-a construit o racordare, nu s-a făcut o șosea în Basarabia. Agricultură lânzește din punct de vedere tehnic în aceeași mizerie ca mai înainte. Am trecut în revistă toate ramurile producției noastre naționale — nicăieri un progres.

¹ Aluzie la o politică monetară specială pe care o expusesem, în treacăt, Regelui, cu alt prilej.

Dezastrul e și mai mare în ce privește stările noastre morale. Adâncă sărăcie de la sate și luxul din Capitală sunt rezultatul furturilor, sperțurilor și abuzurilor celor mari în nemiloasa lor exploatare a celor mici. L-am făcut atent asupra *falsei* liniști ce domnește; să nu ia drept bună. Lumea s-a liniștit în așteptarea automatei schimbări de regim consecința expirării legislaturii și în *nădejdea unui gest salvator din partea Regelui*. Dacă acest gest va lipsi, se va dezlănțui cea mai deșănțată agitație din câte a frământat vreodată țara. „Trăim, Sire, nu sub un regim parlamentar ci sub un regim parazitar; din 10 salariați publici, dacă lucrează unul, iar 9 nu se gândesc decât cum să tragă chiulul Statului și să jupoaie pe nenorociții care trec prin mâinile lor. Știu ce se petrece printre funcționarii civili — în Armată probabil că se petrece același lucru, acolo Majestatea Ta cunoști mai bine oamenii și stările...”

— Regele: „De aia am luat măsura deblocării...”

— Eu: „Va să zică imoralitate și în Armată. Imoralitatea și minciuna, Sire, duc direct la anarhie. Suntem deja în plină anarhie; e admisibil ca proprietarul veros al unui ziar de șantaj (*Universul*) să se erijeze în apărătorul granițelor noastre și să dea tuturor lecții de civism și de morală?”

— Regele: „E o rușine!”

— Eu: „E admisibil că toți ratații, toți ramoliții, toți lepădații să se strângă în asociații «patriotice» și să pună în fiecare duminică, în întrunirile lor, țara la cale?”

— Regele: „Nu e admisibil!”

Am demonstrat atunci Regelui cu argumente noi, de care nu uzasem încă, că singura posibilitate de ieșire din mocirla în care ne zvârcolim era un *Guvern totalitar, un Guvern de autoritate și de ordine, un Guvern liberat de orice tiranie electorală sau de club, un Guvern format dintr-o echipă desemnată de Suveran și aleasă în afară de orice considerație personală sau de partid, numai în funcție de posibilitățile fiecăruia de randament în folosul Statului*. Aci Regele m-a întrerupt, din nou cu cuvintele: „Asta e formula, ți-am spus-o deja, îmi vorbești din inima mea!”

Am examinat apoi posibilitățile de constituire ale unui asemenea Guvern, și am demonstrat Regelui că și conjunctura era excepțional de favorabilă:

1. Din cauza poziției Lui în politica externă cât și în cea internă. Prin foarte abila politică externă pe care a dus-o de la îndepărtarea lui Titulescu, a câștigat încrederea Aliaților care nu-l mai bănuiesc de „tră-

dare“ și nu-i vor pune bețe în roate, *oricare* ar fi forma Guvernului pentru care s-ar hotărî. Pe de altă parte prin dezbinarea și rivalitatea partidelor din țară, prin demonetizarea lor față de opinia publică, a ajuns Stăpân necontestat și în domeniul politicii interne.

2. Fiindcă singurul curent viu astăzi în țară, curentul naționalist-antisemit, e un curent *negativ* (în opoziție cu cele două mari curente care s-au succedat de la război, curentul averescan și curentul țărănist, care au fost curente *pozitive*), curent care cere mai mult să nu se facă anumite greșeli, sau mai bine zis *să nu se mai facă* — și cu această condiție împlinită, e gata să se împace cu orice formulă de Guvern, cu atât mai mult cu una de autoritate. Cu acest prilej am spus Regelui tot ce aveam pe inimă cu privire la educația tineretului, la organizația *Străjii Țării*. I-am atras atenția asupra faptului că bunele sale intenții puteau duce la rezultate opuse acestor intenții. În Germania și în Italia, organizațiile similare prepară tineretul pentru partidele de guvernământ, fascist și nazi. Fiindcă în acele țări *întâi* s-au constituit partidele, și *apoi* s-au organizat pepinierele de alimentare ale acestor partide. La noi se fac lucrurile pe dos. Se disciplinează tineretul prin formațiunile dependente de Straja Țării și de Educația Premilitară, dar în folosul cui? Unde se varsă acest tineret, disciplinat și militărește pregătit? Merg toți în diferitele noastre partide, dar *mai ales la Garda de Fier*. Așa încât la urma urmelor, Straja Țării devine o *instituție de recrutare pentru Zelea Codreanu*. Asta a urmărit Regele? Desigur că nu. Se cere imediata creare a unui partid unic, *a unui front național dezpoliticianizat* (pare un paradox, aparent) menit să susțină „echipa de guvernământ“, pe care Regele să o mențină, cu primenirile necesare, în continuu în fruntea țării. Observația mea cu privire la menirea *Străjii Țării* a pus pe Rege pe gânduri, și l-am văzut adânc impresionat.

3. Imponderabilele interne și externe creează și ele un curent extrem de favorabil regimurilor totalitare și autoritare. În țară toată opinia publică e gata să primească cu entuziasm un asemenea regim. În afară, până și în țările cele mai democratice suflă un vânt de simpatie pentru metodele care au dat rezultate atât de apreciable în Italia, în Germania, în Portugalia și în Polonia. Schimbarea de regim îndeplinită chiar ieri în Brazilia, e tipică din acest punct de vedere.

4. Conjunctura pentru întronarea unui regim de autoritate mai e favorizată și prin imposibilitatea formării unui Guvern *viabil* în păcătosul ritm de până acum. Într-adevăr:

a) Un Guvern național-țărănist ar declanșa cele mai ireductibile uri, ar fi semnalul unor adevărate lupte cu cuțitul — și ar determina imediat

pogromuri din partea cuziștilor și omoruri din partea gardiștilor. Cum se va prezenta M. Sa la Londra fie și numai cu câteva sute de cadavre ji-dânești în spate? Fără să mai vorbim de vrăjmășia ocultă a lui Maniu, de comunismul lui Lupu și de scatologia financiară a lui Madgearu. Mihalache e un om cumsecade dar e un țărănoi dobitoc, pe care șmecherii îl vor pune totdeauna în buzunar.

b) Un nou Guvern liberal ar constitui o foarte mare greșeală. Nu trebuie întinsă o coardă prea mult. Ca să-și facă majorități în alegeri noi, liberalii ar trebui să facă alegeri de teroare. Lumea e sătulă de ei. Carol al II-lea nu trebuie să facă greșala pe care a făcut-o Carol I, cu Guvernul de 12 ani al lui Ion Brătianu.

Fie un Guvern țărănist, fie un nou Guvern liberal, *n-ar putea dura*, pe de o parte din cauza învrăjbirii pe care ar provoca-o alegeri barbare, pe de alta din cauza neînțelegerilor interne din Partidul Național-Țărănesc sau al anarhiei pe care uzura o provoacă deja în Partidul Liberal, anarhie ce va merge tot crescând. Un Guvern național-țărănist, ca și un Guvern liberal, se va prăbuși după câteva luni.

c) Un Guvern de partid în afară de partidele național-țărănesc sau liberal, nici n-ar fi de conceput — fie din motive de ordin internațional, fie din motive de ordin intern sau electoral.

Dau aci o foarte rezervată schiță a lungii mele expuneri. Pe temele mai sus-notate am brodat și am dezvoltat cum m-a tăiat capul mai bine. Regele m-a ascultat cu un vădit interes; da din cap și aproba tot ce spuneam. De câteva ori a mai adăugat la argumentele mele. Când am afirmat că în ritmul actual nici un Guvern viabil nu era posibil, m-a întrerupt cu cuvintele: „Dar țărăniștii?” I-am explicat că ar fi cea mai proastă și periculoasă soluție — și n-a mai zis nimic. Ba da, la sfârșitul expunerii mele a lăsat să cadă: „Toate soluțiile sunt proaste”¹ (era vorba de soluții de partid sau de partide). Am încheiat audiența mea repetându-i din nou cele expuse la Sinaia cu privire la punerea Constituției de acord cu faptele. Întâi trebuie pusă opinia publică în fața faptelor îndeplinite, și numai după ce acestea își vor fi dat roadele lor va veni și rândul acoperirii stărilor de fapt cu formule de drept. „Întâi, Sire, să ieșim din mocirlă, și apoi să ne facem toaleta!” Două măsuri trebuie luate imediate, *înaintea alegerilor viitoare*: suprimarea megafonului Presei — și suprimarea campaniei electorale, pentru toate listele, inclusiv a Guvernului. Partidele au avut destul timp să-și facă propaganda.

¹ Și a adăugat: „Și nemulțumiții vor spori rândurile Gărzii de Fier”.

Alegătorii ne cunosc pe toți. O campanie electorală n-ar avea alt scop decât supralicitarea, corupția și înșelarea. Să vină alegătorii în ziua de vot și să voteze, căci toți cunosc și semnele fiecărui partid și *semnificația fiecărui nume politic*. A lăsa campania electorală liberă, ar constitui un pericol național. „Știi, Sire, ce vor să pună în programul lor electoral țărăniștii? *Arendarea forțată la obștii a tuturor proprietăților mai mari de 50 hectare!* La obștii, în care *administratorii ar fi aleși prin votul comunei!* Iar cuziștii vor exproprierea tuturor proprietăților de la 50 de hectare în sus! Ar fi sfârșitul agriculturii românești!”

Înainte de a pleca am făcut un patetic apel la conștiința Regelui, conjurându-l să nu piardă această ultimă ocazie de a scăpa țara de lăcomia, de rușinea și de nepăsarea partidelor politice. „Conjunctura n-a fost, Sire, niciodată atât de prielnică ca azi. Dacă scapi acum prilejul, nu Te vei mai întâlni cu el. Lumea a pus pentru ultima oară speranța de mai bine în Măria Ta. Dacă o decepționezi și acum, când ești în apogeul puterii Tale, ea va socoti capitularea ca definitivă și *va căuta aiurea mântuirea*. Majestatea Ta va cunoaște tristețea înfrângerilor. Ești stăpânul momentului, Sire, *dar și momentul e stăpânul Majestății Tale*. Nu joci azi cartea *Țării* — o țară nu pierde, oricare ar fi zbuciumările prin care e sortită să treacă, — nu joci cartea noastră, a celor care am văzut clar și te-am sfătuit cinstit, căci noi avem conștiința împăcată, ca oameni care ne-am făcut datoria; *joci cartea Majestății Tale!* Sire, poți lăsa Voievodului Mihai moștenirea unei Domnii glorioase: nu-i lăsa o țară prăbușită în mocirla necinstei și a anarhiei! Mi-ai spus adineaori că-ți vorbesc din inimă: ascultă-Ți bătaile inimii și urmează ritmul lor!”

Regele a tăcut câteva secunde și apoi mi-a spus: „Da, dar trebuie să pun inima de acord cu capul!” La care am răspuns pe loc: „Nu Sire, ascultă-Ți inima și numai inima, căci bate mai bine!”

Și l-am părăsit în voia Domnului, în a lui și în a celor dinprejurul lui.

Mersul crizei:

În audiența pe care a avut-o ieri Mironescu după mine, Regele l-a rugat să facă pe mediatorul pentru o împăcare între țărăniști și Vaida, afirmându-i că un Guvern Mihalache fără Vaida nu era posibil. Mironescu a fost îndată după audiență la Vaida și la Mihalache. Vaida s-a lăsat greu, a declarat că în nici un caz n-ar putea colabora cu dr Lupu și cu Madgearu, cât pentru ceilalți nu s-a arătat ireductibil. Mihalache

dimpotrivă a fost categoric și intransigent: nici n-a vrut să stea de vorbă cu Mironescu pe chestia unei împăcări cu Vaida.

Regele a fost adânc impresionat printr-un raport pe care i l-a remis aseară Gavrilă Marinescu, din care reieșea cu dovezi și cu filaturi contactul dintre țărăniști și comuniști în vederea constituirii unui front popular. Mă îndoiesc de valoarea „informațiunilor” lui Gavrilă, dar important este că au impresionat pe Rege, și acest lucru mi l-a confirmat și Malaxa.

Căci am văzut ieri și pe Malaxa! Întrevederea mea cu dânsul a fost foarte interesantă: Am în fine un martor pentru toate cele, ca să zic așa, înțelese între Rege și mine în cursul verii. Malaxa e convins că Regele face teatru cu partidele și că merge la o formulă Argetoianu cu o echipă de lucru aleasă fără nici o considerație de partid, compusă din câțiva oameni cu experiență ca să dea îndrumările și din tineri care să le execute. Aceasta e formula pe care Regele a repetat-o lui Malaxa între patru ochi, de luni de zile. *E formula pe care Regele a spus-o lui Delbos când a fost la Paris* (mărturisire făcută de Rege lui Malaxa). Prin urmare n-am fost eu un zănatec și vorbind cu Regele între patru ochi nu mi-am închipuit eu cai verzi pe pereți, n-am avut halucinații și nu mi-am închipuit eu că Regele e hotărât pentru formula cea bună de guvernare. Niciodată n-am vorbit cu Malaxa sau cu altcineva despre planurile Regelui. Cu Malaxa n-am vorbit politică de luni de zile. Și iată că *și el știe* ce știu eu. Rețin această mărturie pentru cazul foarte probabil al unei noi poticniri a Regelui.

Malaxa se teme și el că Regele *nu se va ține* până în ultimul moment. Fără să i-o cer eu, el s-a angajat să pună toată influența lui în joc ca să-l mențină pe calea cea dreaptă...

Iorga și-a încasat cecul (cadoul Guvernului ca să recomande Regelui menținerea Cabinetului Tătărescu) și a plecat la Paris.

Spaak a eșuat în formarea noului Minister belgian. Se vorbește acum de Jaspăr. Se așteaptă înapoierea Regelui Leopold de la Londra, pentru încredințarea unui nou mandat.

Cu toate telegramele care anunță că Anglia, Franța și Statele Unite sunt de acord asupra problemei chino-japoneze, Japonia a refuzat și a doua invitație a conferinței de la Bruxelles, anume aceea de a lua parte la negocierile comitetului restrâns. Prin acest refuz, se consideră că mandatul comitetului restrâns e terminat.

Japonia publică odată cu refuzul său și condițiile pe care le pune pentru încetarea ostilităților: ele nu diferă de cele deja notate în aceste însemnări.

Anglia își schimbă din ce în ce tactica. A trimis agenți diplomatici generalului Franco; a trimis pe lord Halifax să negocieze la Berlin, și se vorbește și de o iminentă întâlnire între contele Ciano și Eden. Sub anumite condiții foarte acceptabile, Anglia ar fi dispusă să recunoască anexiunea Abisiniei.

Krofta a făcut iarăși un lung expozeu politic. Egal cu zero.

13 noiembrie.

Criza:

Guvernul Tătărescu încă nu și-a dat formal demisia! Mode noi! Se zice — din sursă oficială — că, Camerele nu vor fi dizolvate înainte de 15 (luni) noiembrie — ar fi putut să contrasemneze decretul și Tătărescu — și că parlamentarii vor fi lăsați să se adune, dar nu se vor ține ședințe sub pretext că Guvernul e demisionar (căci până luni își va da și „formal“ demisia).

Regele a mai primit ieri „în consultare“ pe Averescu, pe Lapedatu, pe Săveanu (cei doi președinți ai Corpurilor Legiuitoare) și pe Angelescu, doctorul.

Către seară a chemat pe Mihalache și l-a însărcinat să-și consulte comitetele, dacă poate constitui un Guvern cu Vaida și cu Iunian dar fără Maniu, dr Lupu și Madgearu (pentru eliminarea acestor doi din urmă, numai deziderat). Mihalache a plecat plouat de la Palat, și a pertractat până noaptea târziu. Pertractările au reînceput azi-dimineață. Rezultatul lor nu e cunoscut, dar se poate ghici!

Malaxa mi-a trimis vorbă că a văzut pe Rege aseară, și că e foarte mulțumit (?)

Ziarul lui Gafencu *Timpul* a scos aseară o ediție specială anunțând că Mihalache a fost primit de Rege și însărcinat cu formarea noului Guvern. În excesul lor de zel, gazetarii țărâniști au scos ediția înainte ca Mihalache să fi sosit la Palat, și când acesta s-a prezentat Regelui a găsit pe biroul acestuia buclucașa foaie! Regele a fost furios și *Timpul* a fost suspendat pe 8 zile. Gafencu s-a milogit la tot Guvernul, a explicat că a fost o greșeală a unui reporter, și până în cele din urmă a fost iertat, dându-i-se numai un preaviz. În realitate a fost un adevărat complot — stupid, căci a supărat Sus — al presei iudeo-democratice: nu s-a scos numai ediția specială a *Timpului*, s-a transmis știrea și la Radio, ca să fie împrăștiată (noroc că acolo șmecherii au dat peste Sărățeanu care a oprit difuziunea) și s-a telegrafiat și în străinătate unde a trebuit să se trimită apoi dezmințiri.

Una neașteptată. Leon (fostul subsecretar de Stat) a povestit lui Sărățeanu că a fost să vadă acum câteva zile pe Ostrovski ca să-i ceară niște date statistice și că ministrul Sovietelor întrebându-l despre criza ministerială, au vorbit despre mai multe ipoteze, și în treacăt și despre mine. La numele meu, Ostrovski ar fi spus: „Celui là est très intelligent; c'est le plus intelligent; il est trop intelligent *pour vous*!“ Leon a fost indignat de acest *pour vous*, dar a admis și el că nu eram un prost. Să fiu apreciat până și de oamenii Moscovei, iată la ce nu mă așteptam!

Circulă zvonul, și circulă cu persistență, că Stelian Popește s-a retras din fruntea *Universului* și că-i ia locul Lugoșianu, ginerele său, care a părăsit Roma. Unii zic că Lugoșianu a demisionat, alții că a fost rechemat. Nu-mi vine să cred; ar fi o capitulare prea vădită față de atacurile *Lumii Românești*, și o mărturisire de slăbiciune ce ar încânta prea mult presa din Sărindar.

Telegramele de azi-dimineață arată că lovitura de Stat din Brazilia a reușit pe deplin, că Vargas e stăpân absolut pe situație și că lumea e mulțumită. Probabil că comuniștii brazilieni, și sunt mulți, nu fac parte din „lume“!

În Germania mișcările antisemite și persecuțiile ovreilor, care se mai calmaseră, par a reîncepe cu o nouă violență. Foile filosemite sunt foarte alarmate. Câte suferințe pe umerii poporului ales!

Regina Marioara a Iugoslaviei a plecat aseară, dovadă că starea Reginei Maria nu mai inspiră nici o alarmă. Proiectul de a o transporta la Viena și la Meran îndată ce se va putea, rămâne în picioare.

Despre audiențele consultative de ieri, mi s-au raportat următoarele: Audiența lui Averescu a fost scurtă. Mareșalul se aștepta să găsească o atmosferă pe care n-a găsit-o și s-a mărginit la puține cuvinte. A început prin a întreba pe Rege care era situația: se afla întra-devăr în fața unei crize de Guvern? Căci n-avea cunoștință despre o demisie a Guvernului. La răspunsul afirmativ al Regelui, că criza de Guvern era deschisă, mareșalul s-a mulțumit să recomande Regelui alegerea unui om de autoritate, care să aibă curajul să facă față nevoilor țării și să ia măsurile necesare pentru stăvilirea anarhiei în toate ramurile activității publice — fără să numească pe nimeni. Nu s-a oferit nici măcar pe dânsul. Regele l-a întrebat și pe el ce crede de țărăniști, și dacă nu-i e teamă de dânsii. La această întrebare mareșalul a răspuns: „Sire, voi spune și Majestății Tale ce am spus Regelui Ferdinand în 1926. Părintele Vostru mi-a pus aceeași întrebare; dar pe atunci țărăniștii erau în plina lor popularitate, nu ca acum. Am spus Regelui Ferdinand: Partidul Țărănesc se compune din avocați, din samsari și din medici; pentru toți aceștia atmosfera normală e pacea, și războiul cea anormală. Eu sunt militar; pentru mine atmosfera cea normală e a războiului căci eu sunt militar. Să poftească...” S-au mai schimbat câteva politețe și Regele a însoțit pe Averescu până la ușă.

Audiența drului Angelescu. Regele i-a spus că l-a convocat în calitate de cel mai vechi ministru, și ca om de bun-simț, ca să-i dea un sfat. Angelescu s-a ridicat și împotriva unui Guvern național-țărănist și împotriva unui nou Guvern liberal. Național-țărăniștii ar spori anarhia în țară și ar determina lupte atât de cumplite încât nu știe ce s-ar mai întâmpla — iar liberalii sunt atât de uzați încât n-ar mai putea da un Guvern viabil. Singura soluție, o echipă de oameni cinstiți sub conducerea unui om de autoritate. Și Angelescu și Averescu au pledat, după cum se vede, pentru programul meu. Lucrul nu e de mirare, fiindcă e

programul pe care-l impune bunul simț însuși. Să-l realizeze Regele cu cine vrea, dar să-l realizeze!

Audiențele lui Lapedatu și Săveanu au fost fără importanță: au vorbit oamenii după cum le dictase „partidul” — și Regele nici nu i-a ascultat.

Pangal a văzut ieri pe Vaida. Era furios de demersul lui Mironescu. „Am vorbit cu Regele răspicat; am refuzat orice colaborare cu Mihalache, cu Madgearu, cu dr Lupu, cu Maniu. Cum a putut Regele să creadă că era să consimt lui Bon-bon ceea ce nu-i consimțisem Lui? Bon-bon mi s-a arătat foarte ahtiat să mă prezideze și pe mine și pe Mihalache!! E un caraghios! Eu pot face un Minister cu Argetoianu, cu Gh. Brătianu dacă vrea Regele, la rigoare și cu Goga — și cu elementele «centriste» din Partidul Național-Țărănesc — dar cu d.d. Mihalache, dr Lupu, Madgearu și Maniu, *nu* !” Pangal a dedus din toată conversația că Vaida n-ar fi cedat niciodată pe acest punct. Bon, bon.

14 noiembrie.

Criza:

Ieri înainte de dejun Regele a primit pe Tătărescu, cu care a pus la cale o lovitură menită să-i permită, „dacă va fi cazul”, să amâne cu câteva luni criza menținând actualul Guvern. Dl Guță a consultat pe Dinu Brătianu, și a redactat un comunicat, căruia i-a dat drumul pe la ora 5 1/2, după ce textul a fost aprobat de Rege. Iată cum sună acest comunicat:

„Parlamentul actual *atinge limita constituțională la februarie (?)* 1938.

Acest timp scurt (!!) de funcționare face imposibilă atât orice activitate legislativă, cât și luarea în considerare a bugetului.

Pentru aceste motive, am crezut util a ruga respectuos pe M.S. Regele să examineze cu un ceas mai curând (!!!) situația generală politică, ținând la dispoziția M. Sale demisia Cabinetului.”

Un iezuit n-ar fi redactat mai abil o demisie care e și nu e demisie, care permite Regelui să amâne criza până la februarie!

Între timp Regele și-a continuat teatrul. A chemat pe Mihalache și l-a însărcinat cu formarea noului Cabinet, punându-i mai multe condiții, *sine qua non*:

1. Colaborare de Guvern cu Vaida;

1. Garanții de continuitate prin numirea câtorva miniștri de către Rege, în afară de Partidul N.Ț.

3. Garanții „de siguranță” împotriva „anumitor curente”: aprobarea prealabilă a Regelui pentru numirile de prefecți din Ardeal și pentru listele de candidaturi din acea provincie.

În plus, se zice că Regele a mai cerut ca dr Lupu și Madgearu să nu facă parte din viitorul Minister.

Mihalache a ieșit opărit de tot de la Palat. Delegația Permanentă a partidului îl aștepta. A fost o consternare. Au discutat. Au înjurat. Apoi membrii Delegației au plecat și a rămas „Biroul”. Deliberările în ambele „foruri” n-au fost lungi. În *unanimitatea* celor prezenți s-a hotărât că o colaborare cu dl Vaida ar fi o *imposibilitate morală*, că prin urmare nu este cazul să se ia contact cu dsa, și *că dl Mihalache să depună mandatul primit*. Ceea ce dl Mihalache va aduce la îndeplinire azi de dimineață.

Țoapa a trebuit să facă în cursul nopții o oca de venin, și ce e mai trist, e că a trebuit să o înghită.

Intransigența lui Vaida, după știrile pe care le am din tabăra lui, e intactă — și întărită prin ultimele evenimente.

Piesa continuă. Vom vedea ce ne aduce ziua de azi.

Nu „vin” țărâniștii, dar vine iarna. Pe munți, până la Brașov, a nins bine. La câmp a început să se răcorească, dar vremea e încă bună. A nins și în Italia.

Universul anunță demisia lui Lugoșianu, de la Roma. „Bon débarras!” Așteptăm și pe a dlui tată-socru din fruntea *Universului*, ca să ne bucurăm!

Franța, Anglia și United States au supus Conferinței Pacificului un text de răspuns la nota japoneză prin care resping raționamentul celor de la Tokio și invită încă o dată Japonia la sentimente mai bune. Textul anglo-american a fost aprobat de toate Statele reprezentate la conferință, mai puțin Italia, care a făcut rezerve.

Dacă Japonia va persista în punctul său de vedere, cele trei State „vor examina din nou situația” (și nu vor face nimic!)

Cu privire la audiențele lui Mihalache de ieri și alaltăieri, mi se dă o versiune de toată nostimada. În audiența de vineri, Regele n-ar fi pus lui Mihalache condiția Vaida. Și nici o altă condiție (de altmintreli nici nu l-a însărcinat, *atunci*, cu formarea Ministerului). I-a spus că vrea un Minister omogen și capabil de lucru, că ar vrea continuitate în opera de guvernământ etc. și l-a rugat să se gândească la o astfel de formație și să o aibă gata când îl va chema din nou. De aci optimismul lui Mihalache după audiența de vineri: Regele nu-i pusese *condiția* Vaida, și pe orișicare alta era gata să o înghită.

Când a venit ieri cu lista, Regele a început să o citească și să se strâmbe. „Bine, dar pentru Ardeal ai numai pe Mihai Popovici? E puțin!“ — „Sire, am și pe Ionel Pop!“ — „Pop, Popovici, e prea puțin. Nu văd pe Maniu? Dacă ai motive să nu propui pe Maniu, atunci trebuie neapărat să iei pe Vaida! Ardealul nu poate fi reprezentat decât printr-un nume mare!“ și Regele a continuat apoi cu celelalte condiții *sine qua non*. A urmat drama.

Si non e vero, e ben trovato!

15 noiembrie.

Criza:

Ziua de ieri ne-a adus o întorsătură neașteptată în desfășurarea crizei.

Mihalache ceruse audiență urgentă pentru depunerea mandatului său. Regele i-a trimis vorbă că nu-l poate primi de dimineață, fiindcă trebuia să meargă la concert¹, și i-a fixat ora 3 1/2 p.m.

Audiența lui Mihalache a fost scurtă și la ieșirea sa de la Palat, șeful Partidului Național-Țărănesc a declarat ziariștilor:

„În audiența de azi am mulțumit respectuos M.S. Regelui pentru onoarea ce mi-a făcut-o de a mă fi însărcinat să formez Guvernul pe temeiul programului de imediată guvernare (?) ce-i prezentasem cu o zi înainte, dar cu condiția *sine qua non* de a realiza o înțelegere cu dl Vaida.

În urma examenului situației și în deplin acord cu colaboratorii mei din conducerea centrală a partidului, am adus la Înalta cunoștință a M.S., că având toată dorința de a-i satisface cerința, condițiile însărcinării m-au pus în imposibilitate de a-mi îndeplini mandatul.

¹ Concertul lui George Enescu, cu orchestra filarmonică, consacrat lui Wagner. A fost un strălucit succes (s-au dat preludiul din Meistersänger și actul III din Siegfried) și după concert Regele a chemat pe Morcovescu în Loja Regală și l-a decorat cu cl.I a Ordinului Steaua României, în aplauzele publicului.

Ca urmare m-am văzut nevoit a depune mandatul cu care fusesem însărcinat.

Am arătat că *partidul unitar și solidar stă la dispoziția M.S.Regelui, în scop de a servi Țara și Tronul*¹.

După Mihalache a fost imediat chemat Tătărescu la Palat. Audiență iarăși scurtă. Primul ministru a poftit, după aceea, pe gazetari la Președinția Consiliului, unde după un ceas de așteptare le-a dat următorul comunicat:

„Am prezentat M.S. Regelui azi, la ora 4, demisia întregului Guvern. Majestatea Sa primind această demisie, a binevoit a mă însărcina cu formarea noului Guvern, având o bază politică lărgită. Nădăjduiesc să pot îndeplini această însărcinare cât mai curând.“

A fost o stupefacție generală! La toate se aștepta lumea, numai la un „Guță redivivus“ nu. Fiecare își zicea: pentru ce tot acest teatru? Dacă Regele nu vrea să se despartă de Tătărescu, n-avea decât să nu creeze criza, să-l lase să guverneze mai departe, să-i dea decretul de dizolvare a Parlamentului, și să-i încredințeze alegerile.

Odată cu comunicatul Guvernului edițiile speciale au mai publicat unul din partea Partidului Național-Țărănesc cu următorul conținut:

„Biroul Partidului Național-Țărănesc s-a întrunit la ora 5 d.a. și după o oră de dezbateri a luat următoarea hotărâre:

Partidul Național-Țărănesc considerând că potrivit Constituției a cincea sesiunea ordinară a Parlamentului nu e posibilă, parlamentarii național-țărăniști nu vor lua parte la deschiderea și la ședințele ce ar mai avea loc.“

Membrii Biroului și parlamentarii țărăniști s-au despărțit furioși. Au colindat toată seara restaurantele și localurile de noapte sporcând și înjurând pe Rege, ca să se ușureze.

Din informațiile pe care le-am putut culege aseară târziu și azi-dimineață, am putut reconstitui evenimentele care au determinat brusca și neașteptata întorsătură de ieri.

Cauza directă a fost înțelegerea dintre Dinu și Gheorghe Brătianu pentru reîntregirea Partidului Liberal, pecetluită miercuri seara 10 noiembrie într-o ultimă întrevedere între Dinu și nepotu-său. Amândoi hotărâseră ca reîntregirea să se facă după trecerea vechilor liberali în opoziție, ca să aibă pe Tătărescu, *inamicul lor comun*, la cheremul lor.

¹ Această din urmă frază nu mi-a plăcut: să-i mai fi lăsat Regele ceva speranțe dlui Mihalache?

Cât timp era Tătărescu prim-ministru, socoteau ei, putea influența majoritatea comitetelor; dar odată căzut, ar fi scăzut și înrăurirea lui. *Brătienii* ar fi fost stăpâni asupra hotărârilor partidului. Probabil că raționamentul Brătienilor nu era lipsit de bază, căci Tătărescu a reacționat imediat. Pe față s-a declarat gata să primească reîntregirea, dar pe neașteptată a pus toată șleahta lui de la Inculeț la Bejan și de la grupul H la Iamandi să urle în contra. Curentul pentru întregire crescând însă și de partea vechilor cadre și de partea lui Gheorghe, Tătărescu s-a văzut silit să recurgă la... Rege. A pus pe șleau chestiune la Palat: îi convine Regelui să dea partidul pe mâna Brătienilor? Răspunsul nu putea fi îndoielnic. Regele a consimțit (!) să-și suspende programul (!), programul de rezolvare a crizei pe care și-l făurise și a însărcinat din nou pe Tătărescu cu formarea Guvernului, *un Guvern lărgit*, după fericita expresie a comunicatului oficial. Întenția lui Tătărescu, aprobată de Rege, era să constituie un Minister cu Gheorghe Brătianu și să realizeze fuziunea celor două grupări *la Guvern* sub președinția și înrăurirea sa atotputernică. Criza definitivă de Guvern, în vederea alegerilor urma să fie astfel amânată și rezolvată mai târziu, în ianuarie, după ce se va fi restabilit ordinea în Partidul Liberal.

Știrile oficioase care s-au răspândit aseară despre „o lărgire“ a Cabinetului Tătărescu cu Vaida și cu Iunian — despre misiunea noului Guvern de a face cele două strigări pentru revizuirea Constituției, constituiau „o garnitură“ menită să momească opiniunea publică și să o facă să înghită faptul unui nou Minister Tătărescu. De fapt, Guță nici n-a luat contact cu Vaida, iar Iunian — căruia a făcut o vizită — a refuzat net. I-a făcut probabil vizita fiindcă știa dinainte că va întâmpina un refuz.

Se zice că perspectiva de a avea în fruntea celor două partide de guvernământ pe Maniu (în cazul foarte probabil că Mihalache îi ceda locul) și pe Brătieni, ar fi impresionat mult pe Rege și l-ar fi hotărât să dea lui Guță mâna de ajutor cerută.

Tătărescu a luat azi-dimineață contact cu Gheorghe Brătianu și i-a oferit un portofoliu (Instrucția Publică sau Comunicațiile, „au choix“!) și un subsecretariat de Stat. Refuz absolut în plus, de a discuta chestiunile de program și de organizații *înainte*, ci numai *după*. Gheorghe Brătianu l-a trimis la plimbare. Pe când „șăfii“ discutau, partizanii se certau și se trimiteau reciproc în Portul Marsiliei. La orele 1 proiectul de colaborare Tătărescu-Gheorghe Brătianu era în apă.

La ora 12 1/2 a fost primit, după cererea lui, în audiență Vaida, care a ieșit de la Palat la ora 1 3/4. În momentul în care scriu aceste rânduri (orele 3) nu știu încă nimic despre rostul acestei audiențe.

În momentul acesta Regele trebuie să primească pe Tătărescu.

Mare regizor de filme mai e și Regele nostru! Pentru ce? Vrea să încurce lucrurile în așa mod încât să nu le mai poată descurca decât printr-o lovitură? sau s-a poticnit?

Ziua de mâine — și cele următoare — ne vor lămuri.

Ziarele anunță din nou evenimente grave la Ierusalim. O sumă de răniți și câțiva morți. Distracție pentru Guvernul britanic.

După informații apărute în ziarele engleze, bietul Neguț a rămas fără sfaț și tremură de frig în două odăi la Bath unde s-a retras cu toată familia sa. Ziarele cer ca Guvernul englez să-i facă o pensie. Anglia e în stare să recunoască Imperiul Etiopiei numai ca să plătească Italia această pensie. Ar fi o soluție a plicticosului conflict.

Bruno Mussolini pe care presa ovreiască îl da mort, s-a înapoiat la Roma, teafăr, venind în zbor din insula Majorca, unde a îndeplinit în liniște misiunea ce-i fusese încredințată.

16 noiembrie.

Criza:

S-a cam poticnit. Dar fiindcă e Tătărescu, favoritul Regelui, în joc — lucrurile mai târănesc și nu se termină repede, cum s-au terminat cu Mihalache.

Cu toate eforturile lui Guță, cu tot ajutorul Regelui (?) care a chemat și pe Dinu și pe Gheorghe Brătianu în audiență convingătoare, tratativele de ieri au eșuat toate. Cele cu Gheorghe Brătianu au fost definitiv rupte. Cele cu Iunian au dat greș. Cu Vaida pertractările continuă, deși Vaida e hotărât să nu facă nimic cu liberalii, nici măcar cartelul electoral pe care Tătărescu îl solicită. Se pare că în audiența de ieri Regele a dat ceva să înțeleagă lui Vaida, căci atât dânsul cât și ai lui, se arată foarte optimiști, deși știu bine că cu liberalii nu vor încheia nimic.

Combinația Tătărescu *pe baze largite* se poate considera torpilată. Rămâne acum de văzut dacă Regele se va prăbuși în brațele lui Tătărescu nelărgite (acoperindu-se cu un definitiv ridicol) sau dacă va juca piesa mai departe.

La Conferința Pacificului proiectul de răspuns anglo-american la refuzul Japoniei de a participa la negocieri a fost supus ieri reprezentanților celor 9 Puteri. Italia s-a pronunțat contra, Norvegia, Suedia și Danemarca s-au abținut sub pretextul că n-au interese vitale în Pacific. Discuția și hotărârile definitive au fost amânate pe viitoarea ședință care se va ține la 22 noiembrie.

În Spania lupta pare a se apropia de sfârșit. La Valencia și la Barcelona domnește deprimarea, iar la Madrid se vorbește de o răscoală iminentă a populației.

Delbos și-a fixat definitiv călătoria în părțile noastre. Va vizita succesiv și în ordine Varșovia, București, Belgrad și Praga unde va sosi la 12 sau 13 decembrie.

18 noiembrie.

Criza:

Răcit grozav, am petrecut ziua de ieri în pat, așa încât n-am putut nota nimic. Între timp, criza de Guvern care luase duminică o neașteptată întorsătură, s-a încheiat aseară printr-un deznodământ și mai neașteptat. După eșuarea tratativelor cu Gh. Brătianu și cu Iunian, ne așteptam toți ca „pertractările“ cu Vaida să aibă aceeași soartă. Spre marea noastră mirare și cu oarecare îngrijorare, am constatat că ele se prelungesc peste măsură. Ieri, miercuri dimineața am aflat — și nu-mi venea să cred — că înțelegerea se făcuse! Dl Vaida Valahus își vânduse crezul politic pe 33 de mandate de deputat și vreo 10 de senator! Pfui, pfui!

Pe când trata cu Vaida, Tătărescu a mai încheiat în cinci minute un cartel și cu iorghiștii. Șase păduchi au sărit din barba Profetului în palma lui Guță, veșnic întinsă. Cu toate acestea Ministerul n-a putut fi constituit decât ieri-seară. După ce a capitulat Vaida, s-a ridicat Dinu Brătianu, care n-a vrut în ruptul capului să aprobe nici o nouă guvernare liberală, nici un cartel electoral cu partide străine. Toată ziua Guță a alergat de la unul la altul, de la Dinu la Palat, de la Palat la Vaida, de la Vaida la Inculeț, de la Inculeț la dracu, și așa mai departe. Noul Tudor Vladimirescu a avut ziua lui de suferințe. A suferit însă cu bucurie, dacă se poate spune, fiindcă a suferit pentru „țeară“.

Ieri-seară, toate au fost însă terminate cu bine. Guvernul s-a reconstituit, cum era, cu mici schimbări și adausuri. Înculeț a încetat de a fi vicepreședinte al Consiliului, și a devenit ministru al Comunicațiilor. Franasovici a trecut de la Comunicații la Interne¹. Valer Pop a rămas ministru fără portofoliu și în locul lui a intrat Bujoiu, ginerele lui Nae Ștefănescu, un element bun, până acum director la Societatea Petroșani. Ionescu-Sisești (desemnat de Rege) a fost numit ministru al Agriculturii. Toți foștii subsecretari au rămas la locurile lor și s-a mai adăugat încă unul: păduchele iorghist Topa la Muncă. A mai fost numit și Manolescu-Strunga ministru fără portofoliu. Strunga și Valer Pop, miniștri fără portofoliu, sunt meniți „să îndrumeze alegerile“.

Noul Minister a depus jurământul ieri-seară la ora 10. Tătărescu a pronunțat un lung discurs prin care a definit rostul acestei a doua guvernări — la bazele ei lărgite a avut pudoarea să nu facă decât o aluzie — în modul următor: „reorganizarea și înălțarea păturii țărănești și muncitorești și dezpoliticianizarea organismului de Stat“! Această din urmă afirmare, în gura exponentului Partidului Liberal are o savoare particulară!

Regele care mi-a spus joia trecută că-i vorbesc „din inima lui“, Regele care de șase luni lucrează la constituirea unui Guvern de echipă și de autoritate, Regele care spune la toată lumea că sunt singurul om care pricepe situația, Regele care vrea să-și impună voința și domnia până și peste Polonia — Regele laș și fără voință a avut inconștiența să declare în răspunsul său, „*că se simte fericit în fața noului Guvern!*“

Soluționarea crizei a consternat lumea întreagă. Până și în Partidul Liberal, unde în loc de entuziasm domnește depresiune.

Acum zece zile Regele avea un Guvern Tătărescu omogen, pe care lumea îl lăsa în pace, și n-a fost bun — căci Regele i-a cerut demisia.

Azi are tot un Guvern Tătărescu, dar care nu mai e omogen și pe care toată lumea îl înjură — și e bun! Dumnezeu să mai înțeleagă!

Întrucât mă privește, mă simt atât de abătut, încât aproape mi-e scârbă să o mai scriu. Niciodată Regele n-a fost mai aproape de a realiza programul meu, niciodată nu va mai găsi o conjunctură atât de favorabilă! S-au dus toate! De șase luni de zile de când am început din nou să sper într-o acțiune a lui, mi-am pus semnul îndoielii la fiecare pas pe care l-a făcut, dar în cele din urmă, pașii lui au fost atât de hotărâți în-

¹ Se zice că Franasovici a primit Ministerul de Interne plângând, cu sila. E bolnav, și fricos mai ales, și se teme de posibile represalii din partea Grăzii de Fier.

cât am fost nevoit „malgré tout“ să cred că imposibilul era pe punct să devie posibilul! Am fost un prost! Judecata mea anterioară, asupra Regelui, era bună. A fost, este și va rămâne toată viața lui un nenorocit veleitar, și în politică un cârpaci.

N-are decât o frică și o ură: Maniu. A ridicat pe Vaida ca să-l opună lui Maniu, și d-abia l-a ridicat, l-a și doborât. Căci nenorocitul de Vaida va avea câteva mandate în viitoarele alegeri, va fi poate și ministru după alegeri, dar în fața opiniei publice s-a curățat. Partidul lui nu era un partid de cadre, era un partid de curent, de curent naționalist. Acest curent nu-l va urma la Tătărescu, se va împărți între Goga—Cuza și Garda de Fier. Bietul Vaida s-a desumflat. Dar în schimb Regele a umflat din nou pe inamicul său Maniu care va fi proclamat săptămâna viitoare din nou șef al Partidului Național-Țărănesc. Și iată un succes.

Dacă Regele chema pe Mihalache și îi spunea: „Dragul meu îmi pare rău, dar mai am nevoie de Tătărescu pentru continuitatea în rezolvarea anumitor probleme în curs“ (sau orice altă bazaconie), „regret foarte mult, dar nu te pot aduce la Guvern“... Mihalache și ai lui s-ar fi supărat, *dar nu ar fi fost cuprinși de ura ce i-a cuprins după bătaia de joc la care au fost expuși*. Din Gheorghe Brătianu, pe care acum zece zile îl trimitea să se înțeleagă cu Goga, ca să-l verse trei zile mai târziu ca zestre lui Tătărescu, și-a făcut din nou un inamic ireductibil. Din Goga, pe care l-a plimbat de la Vaida la Gh. Brătianu și la Averescu, de asemeni. Să mai vorbim de Iunian și de mine? Până și pe Dinu Brătianu l-a supărat adânc! Crede acest om că va putea stăpâni multă vreme țara împotriva tuturor?

Eu unul i-am pus cruce...

Dar mă întreb ce mai rămâne din planurile de nouă orientare externă, *de uniune personală cu Polonia?* s-au dus toate. După cum a căzut în politica internă în genunchi în fața hoiturilor partidelor, tot așa se vede că a îngenuncheat din nou în fața poruncilor Parisului. Probabil că astfel se explică platitudinea discursului său de la Sibiu în fața lui Gamelin și atitudinea lui la Sinaia, atât de rece, față de Rydz-Smigly. Și în tot acest răstimp, pe mine, și pe cei care gândeau ca mine, ne mințea. Păcătosul!

Dar să-l las Domnului, căci îmi vine rău numai gândindu-mă la el! Iorga—Vaida—Tătărescu — iată caraghioșii în care și-a pus încrederea pentru refacerea materială și morală a României înjosite și terfelite, prin 4 ani de spertărie și de curvărie!

Și să nici nu poți să te ridici împotriva lui, căci, dacă e rău *cu dânsul* — ar fi probabil și mai rău *fără dânsul*! Chiar dacă aș putea, n-aș în-

drăzni experiența încercată de Miliukov și de Gucikov cu Țarul Nicolae și care a dus la Lenin și la Stalin!

Mizerie, mizerie, și iar mizerie!

Pangal a văzut pe Goga și pe Madgearu; eu am primit succesiv pe Alex. Otetelișanu (de la Averescu), pe Atta Constantinescu și pe Gheorghe Brătianu. Toți sunt furioși și toate partidele sunt în fierbere. De la național-țărăniști a pornit o idee minunată numai că nu e realizabilă: un front comun al opoziției în alegeri, de la Grigore Filipescu până la Garda de Fier. Gh. Brătianu consimte, eu consimt, probabil că Averescu și Filipescu vor consimți — dar desigur că nu va consimți Garda de Fier și foarte probabil nici Goga—Cuza. Gh. Brătianu va lua contact chiar azi cu Goga. Eu voi încerca cu Zelea Codreanu.

Am convenit în principiu cu Gh. Brătianu, în cazul în care acest mare cartel nu s-ar putea întocmi, să încheiem unul mai redus, între dânsul, Averescu și noi. Va trebui însă să-mi consult întâi prietenii.

Se spune că Mihalache a fost foarte drastic cu Regele în ultima lui audiență și că i-ar fi spus: „E ultima oară, Sire, că vin în acest Palat ca să execut o poruncă a Maj.Voastre!“ Mi s-a raportat faptul, dar nu-l cred. Mihalache e o fire rea, dar știe de frică și e supus.

Se mai vorbește că ar fi felicitat pe Gh. Brătianu pentru atitudinea lui, și că i-ar fi spus la telefon: „Felicit pe descendentele Brătienilor că fără nici o prealabilă înțelegere a văzut la fel cu țăranul Mihalache!“ Am uitat să întreb pe Brătianu dacă e adevărat.

19 noiembrie. În ultimele mele caiete, urmărind desfășurarea crizei interne care trebuia — gândeam eu — să ducă la instaurarea unui regim de autoritate emancipat de tirania partidelor și de stupiditatea sufragiului universal, am conturat zilnic prin câteva notații și situația externă. Redresarea noastră internă trebuia să însemne și o redresare în politica externă, așa încât anumite evenimente de peste graniță puteau înlesni sau îngreua dorita revoluție internă. Nădejtile noastre în această privință fiind astăzi toate și definitiv năruite, renunț de acum înainte să mai privesc peste graniță și mă voi mulțumi cu mocirla scumpă Regelui Carol al II-lea, în care mă văd silit să-mi moi condeiul.

Printre bazaconiile noului regim e și înființarea unui Minister al Industrializării Agriculturii, sau al valorificării economice, sau așa ceva. Parcă crearea unui minister poate da minte oamenilor și schimba raportul factorilor producției! Ca deriziune, în fruntea acestui nou Departament va fi pus Manolescu-Strunga, cavalier de Industrie!

Domnul Bejan, escroc și subsecretar de Stat la Muniții, unde „opera“, n-a primit să fie trecut în aceeași calitate la Președinția Consiliului (voia un minister plin!) și a rămas în afară de Guvern. Nu s-a mulțumit însă cu atât, și pune împreună cu grupul său, grupul H, listă separată în Prahova, ca să protesteze împotriva cartelului cu Vaida! În ce vremuri trăim! Locul lui Bejan ar fi în pușcărie, căci puțini au furat ca dânsul — și iată-l „șef“ de mișcare politică! Hübsch, Hübsch, a ta e țara!

Cartelul cu Vaida a trecut azi-dimineață prin grele încercări. Vaidiștii, în fond, sunt foarte nemulțumiți de cartelul pe care l-au încheiat cu Guvernul. Mulți din ei își dau seama că e sfârșitul lui Vaida. Au obținut 35 de mandate de deputat; dacă n-ar fi făcut cartel, în opoziție, ar fi luat cel puțin 10 — pentru 25 de mandate *vremelnice* au omorât mișcarea. Costică Angelescu mai ales, care a finanțat acțiunea Frontului Românesc e furios. Amenință cu plecarea din „partid“, tună și fulgeră. Luând de pretext scoaterea lui Valer Pop de la Industrie, Vaida a trimis pe Tilea la Tătărescu să protesteze, și să amenințe cu ruperea cartelului. „Cum, zice dânsul, Pop e acela care a contribuit mai mult la perfectarea înțelegerii, și drept recompensă e pus pe linie moartă? Aiasta nu se poate“. Șmecherul de Tilea care proiectase o serie de afaceri mârșave cu tovarășul Valer, a împins probabil pe Vaida — asupra căruia are o mare influență — la acest demers. Mai sunt apoi mari neînțelegeri și în sânul cartelului, afară de ale celor rămași în afară. Astfel Ioanițescu vrea neapărat capul de listă în Vlașca, și Iuca nu vrea să i-l dea. Ionel Lupescu de la Râmnicu Sărat, care de 20 de ani înjură pe liberali, declară că nu poate candida pe o listă cu ei. Și așa mai departe. E probabil că Valer Pop nu va reveni totuși la Industrie și că Vaida nu va denunța cartelul. Ar fi și ridicol, căci acum tot e ars. Toate aceste dificultăți întârzie apariția decretului de dizolvare. Se zice că va apărea mâine, și că alegerile vor fi fixate pentru 21 decembrie.

În tot cazul, Guvernul cel nou al lui Tătărescu e întâmpinat cu o furie nebună din partea opoziției, cu indiferență scârbită de opinia pu-

blică în genere, și fără nici un entuziasm în partidele cartelate — afară de păduchii iorghiști, care sunt încântați. Cred și eu: au căpătat situații pe care nu le-au avut nici sub Guvernul Iorga!

Titulescu trebuie să sosească duminică. S-au lipit pe ziduri afișe semnate de „studentimea creștină” prin care se invită populația să facă cuvenita primire „trădătorului”. Oameni bine informați pretend că aceste afișe au fost lipite de agenții Poliției!!!

Toată ziua forfoteală de partizani la mine. Unii vor cartel cu Gh. Brătianu și cu Averescu, alții numai cu Averescu, alții în fine deloc. Oribilă plictiseală, și alegerile astea! Încotro te uiți numai fripturiști. Doi, trei oameni dezinteresați, și mai mult nu.

Presa democratică internațională a primit Guvernul Tătărescu favorabil, dar sunt și voci discordante. Influența lui Titulescu. Astfel Pertinax a scris în *Echo de Paris* un articol de o rară violență împotriva Regelui, care trădează Franța cu Guvernul lui de slugi. Le-a făcut și „livrele”, scrie titularul nostru, ca să le sublinieze mai bine servilismul! Pertinax conchide că Franța nu trebuie să se lase ademinită de minciunile Regelui Carol și să-l trateze cum merită! Cenzura n-a lăsat veninosul articol să pătrundă în țară. Servește și cenzura la ceva.

20 noiembrie. Parlamentul nu a fost încă dizolvat nici azi-dimineață. Se vede că tot nu s-au înțeles încă cu vaidiștii asupra capetelor de listă. Se zice că dizolvarea va apare azi după amiază.

Ziua de ieri a fost consacrată cartelului general al opoziției. Deși știam bine că nu se poate ajunge la un rezultat pozitiv, n-am vrut să refuz contribuția mea la încercările celorlalți. Garda de Fier și Goga au refuzat, cea dintâi în virtutea ideologiei ei speciale, cel din urmă din cauza urii lui împotriva țărăniștilor.

Mihai Popovici a venit să mă întrebe dacă nu vreau să mă întâlnesc cu Mihalache, la dânsul, la Popovici acasă. Am primit. Mihai a venit să

mă ia și am stat un ceas și mai bine de vorbă cu Mihalache. De mai bine de 10 ani de zile (din 1925) nu mai întâlnisem pe șeful țărăniștilor decât la Cameră sau în ceremoniile publice, și de la memorabila noastră conversație, în 1925, la hotel Esplanade nu mai schimbasem împreună decât câteva cuvinte. L-am regăsit tot atât de încrezut în sine, dar cu mult sub nivelul din 1925 deși ar fi trebuit să fie contrariul, căci de atunci a înghițit un însemnat număr de manuale, a trecut prin Guvern de mai multe ori, a fost oarecum stilizat de Titulescu și a învățat franțuzește și englezește. Și-a pierdut însă în schimb vloga de mai înainte în ce privește moralul, din național a devenit internațional, iar în ce privește fizicul, i-a crescut burta și-și poartă țăarii și cămașa cu o lipsă de respect totală, cum ar plimba-o pe scenă un actor de provincie. În total o apariție submediocră ce justifică disprețul cu care și-a bătut joc de el Regele, orice s-ar zice.

Rareori am văzut un om atât de adânc ulcerat și de otrăvit. Era furios, și nu se stăpânea. Am avut impresia că, dacă ar fi avut un cuțit în mână și dacă Regele ar fi fost în odaia vecină, s-ar fi repezit să-l înjunghie. Din fericire n-avea cuțit și Regele era departe.

După ce mi-a povestit cu indignare cum și-a bătut Regele joc de el, și tot ce mi-a povestit a confirmat cele notate în aceste însemnări, Mihalache mi-a făcut declarații interesante, care merită să fie consemnate: „Domnule Argetoianu, dacă Regele m-ar fi chemat și mi-ar fi spus: Mihalache, am încercat să guvernez cu partidele, am schimbat atâtea Ministere, și n-am izbutit să dau țării Guvernul care-i trebuie; acum vreau să încerc să guvernez eu; Îmi iau răspunderea; vreau să încerc și cu dictatura — așa fi arătat Majestății Sale că, după mine, greșește, că Coroana are totdeauna nevoie de acoperire, dar în fine, dacă Regele ar fi persistat, m-aș fi supus, *nu i-aș fi făcut nici o greutate*, și așa fi așteptat cu arma la picior să-și săvârșească experiența. De asemenea, dacă Regele mi-ar fi spus că pentru cutare sau cutare motiv se vede nevoit să păstreze mai departe la Guvern pe Tătărescu, și să-i dea dizolvarea, iarăși i-aș fi arătat că greșește, și dacă nu l-aș fi convins l-aș fi părăsit desigur supărat, dar nu în starea de exasperare în care mă aflu azi după ce și-a bătut joc de mine și de partidul meu.”

Mihalache mi-a confirmat că în audiența de vineri, 12 noiembrie, în care *nu* l-a însărcinat propriu-zis cu formarea Cabinetului dar în care nu numai că l-a presimțit dacă poate forma un Cabinet cu un anumit program, dar i-a cerut chiar *să aibă gata o listă ministerială* — Regele *nu i-a pus condiția Vaida*. Mihalache a priceput însă că dorința Regelui

ar fi o reîntregire a Partidului Național-Țărănesc cu Vaida și cu Iunian și și-a dat seama că din acest punct de vedere vor fi greutăți, dar nu de neînvins. Abia a doua zi, sâmbătă 13, când l-a însărcinat formal să formeze Cabinetul, Regele i-a spus că colaborarea cu Vaida era o chestiune „*sine qua non*, à prendre ou à laisser“ (și când zicea Țopârlanul „à prendre ou à laisser“, era să te strâmbi de râs — ce a urmat apoi se știe).

Mihalache mi-a mai făcut destăinuiri foarte interesante cu privire la conversațiile sale cu Regele în ultimele audiențe, la Sinaia și la București. Pe când fiul lui Ferdinand-le-Loyal făcea cu mine planul unui Guvern de autoritate, pe când îmi califica Guvernele de partid ca Guverne nefaste, pe când într-un cuvânt mă asculta cu drag fiindcă îi vorbeam „din inima lui“, pe când informa confidențial pe Prințul Paul al Serbiei că în curând va avea și România „Guvernul care trebuie“¹ (fără să mai vorbesc de confidențele făcute lui Malaxa) — lui Mihalache îi spunea cu totul altceva. Îi spunea că în formarea viitorului Guvern dânsul, Mihalache, va fi *principalul lui pion* și făcea cu dânsul planuri de imediată realizare! Probabil că același lucru îl făcea și cu Vaida și cu Tătărescu. Își bătea joc de noi toți, oare? Nu, era probabil sincer cu fiecare din noi, fără să-și dea seama *își bătea joc de el însuși*.

Mihalache mi-a mai confirmat că demisia sa din fruntea partidului era dată și că totul „era aranjat“ pentru proclamarea lui Maniu, care va avea loc marți 23 noiembrie. „Am stat în fruntea partidului cât am crezut că *problemele sociale* aveau întâietate în preocupările noastre. Acum situația s-a schimbat, problemele sociale au trecut pe planul al doilea și *problemele politice* primează. Pentru rezolvarea acestora, Maniu e mai indicat ca mine.“

Venind la obiectul direct al întrevederii noastre, Mihalache mi-a mărturisit că o listă comună a opoziției nu e realizabilă, că trebuie să ne prezentăm pe liste separate, dar că după ce s-a consfățuit cu toți ai lui, dânsul ne propune două lucruri: 1) O înțelegere între toate partidele opoziției pentru *paza urnelor în timpul alegerilor*, pază care să fie făcută în comun, și 2) o tactică „paralelă“ a tuturor partidelor împotriva Guvernului, tactică ce să excludă lupta și *concurența* între partide de opoziție. Dorința lui e ca *toate* partidele din opoziție să ia 2% ca să nu mai rămână rămășițe în favoarea listei majoritare (a Guvernului). Ar fi bine ca un pact în sensul de mai sus, lărgit poate cu anumite declarații să fie

¹ Confidențele Prințului Paul făcute lui Fabricius.

semnat de toți conducătorii opoziției. Mihalache era convins că după preluarea șefiei partidului său de către Maniu, și Garda de Fier va primi să semneze un asemenea pact. E cert că situația Partidului Național-Țărănesc față de Garda de Fier va fi cu totul schimbată după întronarea lui Maniu, ale cărui legături cu gradiștii nu sunt un secret pentru nimeni.

Am spus lui Mihalache că eram de acord cu dânsul în principiu, dar că în ceea ce privea „declarațiunile“, trebuia întâi să le văd. M-am arătat foarte sceptic cu privire la adeziunea lui Goga. Am rămas înțeleși ca Mihalache să continue demersurile lui pe lângă celelalte grupări — și să ne mai vedem.

După ce ne-a părăsit Mihalache, am rămas singur cu Mihai Popovici. Bietul om e într-o stare impresionabilă: e aproape surd, se mișcă cu greu și pare cu 20 de ani mai bătrân ca mine deși e cu cel puțin 10 mai tânăr!

L-a dat gata Lugojanca! Dar așa cum e, tot mai poate vorbi, și e cu mintea întreagă. Mi-a spus că cu Maniu totul e gata, că dl Iuliu primește orice punct de program și nu impune, ca condiție *sine qua non* (și el!) decât unul: *îndepărtarea dnei Lupescu! Și că tot partidul a primit acest punct* și că sunt toți zid în jurul lui Maniu, de la Costăchescu la Călinescu, și că nu mai există în partid nici „centriști“ nici „fripturiști“! (cât va ține?). Mi-a mai spus că vaidiștii plecați din partid, revin la matcă pe capete! M-a rugat în fine să vin să dejenez la el cu Maniu, îndată ce acesta își va prelua „noile funcții“; am primit cu plăcere — căci voi petrece!

Știrile care vin în tot momentul din lagărul vaidiștilor dovedesc că bieții oameni sunt fierți: „il y a de quoi“, căci Vaida și partidul lui sunt ca și desființați. Se ceartă între ei, se ceartă cu liberalii pe locuri și pe capete de listă.

La liberali, aceeași nemulțumire și aceleași certuri. Inculeț e furios că a fost debarcat din vicepreședinția Consiliului și confinat la Comunicații. Franasovici e furios că a fost scos din „ghelirurile“ departamentului său și expus „la gloanțe“ ca ministru de Interne, Valer Pop *destituit* de la Industrie după cererea expresă a lui Dinu Brătianu în curent cu potlogăriile lui, e furios și el, dar totdeodată și fiert. Dinu Brătianu e furios că partidul n-a trecut în opoziție și că a fost silit să încheie un cartel pe care-l dezaprobă. Grupul H e furios fiindcă nu i s-a dat în facerea Cabinetului atenția cuvenită. Furie pe toată linia!

Am găsit o formulă care rezumă destul de bine situația, și care a fost primită de toată lumea cu multă bunăvoință — și am formulat-o pe franțuzește ca să fie mai lapidară:

Le Roi a une manie: il veut oréer des unanimités du contentement il a crée celle du mécontentement !

Știrea demisiei lui Stelian Popește de la *Universul* nu e adevărată. Lugoșianu vine la gazetă în locul lui Popescu-Necșești, care pleacă¹, dar ilustrul Stelian rămâne. Și rămâne mai pretențios ca niciodată. Acum dă lecții de morală și de politică și Franței (prin ziarul prietenului său Buré, *l'Ordre*, în care printr-o scrisoare deschisă dictează Guvernului francez îndrumările sale). Să te strâmbi de râs! Se vede că rolul de caraghios al lui Nicolae Iorga l-a tentat și pe dânsul!

Dejunat la Irina Procopiu cu Goga. Bineînțeles e furios și dânsul, dar mai e și în nori: se crede arbitrul situației — electorale! Mi-a spus că la o înțelegere pentru paza urnelor, e gata să intre și el.

Mi-a mai povestit că are informații precise prin Nemoianu care a stat câțeva vreme la Belgrad, că în Iugoslavia lucrurile merg prost. Prințul Paul e teribil de nepopular. S-ar pune la cale înlocuirea lui în Regentă (prin Regina Marioara?) și că se complotează chiar foarte serios în acest sens. Sinuciderea generalului Tomici ar fi fost urmarea unei scene violente în care și Prințul și generalul au pus mâna pe revolvere. Tomici era unul din supleanții desemnați în caz de vacanță în consiliul de Regentă.

Goga m-a întrebat dacă recunoașterea anexiunii Etiopiei de către Iugoslavia² a fost făcută cu asentimentul României și Cehoslovaciei conform obligației Statutului Micii Înțelegeri. I-am spus — după cum și e — că nu știam nimic.

Guță minciună a dictat presei (ca să audă străinătatea) un program de politică externă, menit să împace îngrijorările în Apus. Cunoscuta peltea de totdeauna, cu nimic nou nici ca fond, nici ca formă. La sfâr-

¹ Fiindcă divorțează de nevastă-sa care s-a amoretat de Titeanu!

² Iugoslavia a numit un nou ministru la Roma, și scrisorile de acreditare au fost adresate Regelui Italiei, *Împărat al Etiopiei*.

șit, dl Guță Puță ne promite pentru zilele viitoare și un „amplu“ expozeu privitor la viitoarele înfăptuiri de ordin intern. Să ne trăiască!

21 noiembrie.

Electoralita:

Ministrul de Finanțe a primit o delegație de funcționari și le-a promis suprimarea imediată a curbei de 10 și de 12% ce apăsă *din 1933* asupra salariilor. Dacă gaura de 1 miliard și jumătate din încasările Statului, ce va rezulta din această măsură, nu apasă prea greu asupra bugetului, de ce a așteptat Guvernul începutul campaniei electorale ca să satisfacă cererea funcționarilor, de altmintreli atât de justificată, dată fiind scumpirea traiului?

Se zice că Consiliul de Miniștri va mai hotărî zilele acestea și suprimarea impozitului *agricol* pentru proprietățile până la 10 hectare. Iarăși, de ce a așteptat alegerile ca să fure acest punct din programul meu, vânturat în toate unghiurile țării?

Centrul Studențesc s-a întrunit și în unanimitate a hotărât să împiedice orice activitate publică a lui Titulescu, pe care studenții îl țin răspunzător pentru dizolvarea Gărzii de Fier în decembrie 1933. Dacă Titulescu va afla la timp ce se petrece în țară, nici nu va mai veni, fricos cum e.

Românii se disting peste graniță: drul Daniel a primit la Toulouse diploma de *doctor honoris causa*, Băzu Cantacuzino a pornit de la Londra ca să bată recordul Londra–Capetown¹, dl Tomel Spătaru debutează cu mare succes, ca tenor, la Opera din Viena, iar dl Iorga (Neculai) pisează lumea la Paris cu conferințe la Sorbona și cu volume oferite Academiei Științelor Morale. Noroc că ne scapă obrazul Elvira Popescu și Alice Cocea...

22 noiembrie. Alegerile fixate prin decretul de dizolvare² la 20 decembrie vor fi un adevărat calvar. Mai întâi din cauza vremii, cu dru-

¹ Băzu n-are noroc. Pleacă câteva zile după ce Clouston însoțit de Mrs. Kirby Green au bătut cu 33 de ore acest record, reducându-l la 45 de ore! Performanță greu de bătut.

² Apărut alaltăieri sâmbătă la amiază.

murile noastre desfundate, campania electorală pe ploaie sau pe nămeți va fi un supliciu pentru candidați. Apoi din cauza urilor dezlănțuite cu-ziștii, țărâniștii și gardiștii vor duce lupta pe viață și pe moarte. Goga îmi spunea deunăzi *că nici un ovrei nu va vota*: cuziștii nu vor da înapoi de la nici o violență pentru a-i împiedica. Pe de altă parte slăbiciunea electorală liberalo-voidistă va sili Guvernul la toate excesele. Dacă campania electorală și alegerile vor fi un calvar pentru toată lumea, zilele de pregătire prin care trecem sunt un calvar pentru mine.

De dimineață până seara trebuie să suport defilarea tuturor „prietenilor” mei; fripturiști, lași, și câțiva devotați sinceri îmi vin cu mutre de un cot, ca și când ar fi vina mea că nu i-am adus la putere. Vina mea e una singură: că am avut slăbiciunea să consimt la crearea unui partid, în 1932, și să-mi leg astfel o ghiulea de picior. Am crezut atunci că într-un Stat „eminamente agricol” înființarea unui Partid Agrar era binevenită — dat fiind că prin defecțiunea Regelui din 1931, rămâneam osândiți la regimul de partide. Pe baza acestei convingeri, *dar mai ales ca să dau o stare civilă în politică celor care-mi rămăseseră credincioși în străduințele mele*, am consimțit la un act antipatic și firii și convingerilor mele intime. A fost un moment de slăbiciune, pe care l-am plătit în ultimii ani și cu deosebire azi, cu vârf și îndesat.

„Nu o să luăm 2%”, „să facem cartel”, „să nu facem cartel”, sunt fraze pe care trebuie să le ascult, cu toate dezvoltările lor, la fiecare zece minute, după interesele locale ale fiecărui „șef” care îmi intră pe ușă! Ce rău am făcut eu pe această lume ca să fiu pedepsit cu asemenea umilințe? Fiindcă n-am vrut decât binele acestei țări, fiindcă n-am făgăduit nimănui nimic — trebuie să mă umilesc astăzi în fața fiecăruia, să împac pe unul, să consolez pe altul, să sufăr toate prostiile ce mi se debitează și să stau de vorbă cu toți nechemății!

De joi, de vineri mai ales, e la ordinea zilei un cartel între noi, Gh. Brătianu și mareșalul Averescu. După câteva ezitări, toți ai mei au fost de acord să-l facem. Am primit și eu bineînțeles, căci pe mine chestia nu mă interesează, și sunt hotărât să fac *ce vor ei*. Pentru mine acțiunea de partid, alegerile și Parlamentul nu fac cinci parale. Sunt convins că în țara noastră — și e bine că e așa — nu e nimic de făcut decât *de sus în jos*. Nenorocirea e că *sus* domnește un caraghios care nu știe ce vrea, sau mai bine zis, nu știe *să urmărească ce vrea*. Dacă nu mai sunt decât puține speranțe dinspre partea lui, din altă parte nu e nimic de așteptat. În asemenea condiții, ca șef al Partidului Agrar (!) sunt gata să fac ceea ce cred fruntașii mei că este în avantajul lor electoral.

Am luat sâmbătă contact cu Gh. Brătianu, după ce fusese la mine în ajun Atta Constantinescu, să-mi propună cartel din partea lor. Cu Gh. Brătianu, deși e băiat bun, discuțiile sunt penibile. Ciulește din urechi ca un iepure fricos, tot clăncăne din gură, „hm, hm, hm“, și nu ajungi decât greu cu el la precizuni. Îi e frică de nevastă-sa, îi e frică de jupâneasa din casă, îi e frică de cumnatu-său Sturdza, îi e frică de umbra lui. Cum veniseră la mine și Papacostea și Al. Otetelișanu să-mi propună un cartel din partea lui Averescu, am arătat lui Brătianu că o unire în trei ar fi realizabilă, că interesele noastre electorale în județe, din întâmplare nu se ciocnesc — și că ar fi singurul mijloc să fim asigurați *câteștrei* de 2% din voturi, la urne. Situația noastră a cârtortrei e într-adevăr tragică în viitoarele alegeri, care, deși făcută de același regim nu se aseamănă deloc cu cele din 1933. Partidul Liberal se prezintă astăzi în alegeri prin 4 ani de guvernare, slăbit prin certurile lui interne, slăbit prin cartelul cu Vaida. În asemenea condiții, Guvernul va trebui *să strângă șurubul până la refuz*, ca să obțină cele 40% din voturi necesare pentru alcătuirea unei majorități. Pe de altă parte, nu se poate tăgădui că în ultimii 4 ani, s-a dezvoltat un curent naționalist de dreapta foarte puternic, ce se va împărți în alegeri — deoarece Vaida a fost eliminat din concurență — între gogo-cuziști și Garda de Fier¹. Prinși între aceste două forțe, pe de o parte mașina guvernamentală, pe de alta curentul de dreapta, noi partidele mici, vom plăti oalele sparte. El, Gheorghe Brătianu, nu mai poate conta pe voturile pe care le-a avut, fiindcă i-au fost date în speranța unei reîntregiri a partidului sau unei participări la Guvernul viitor, speranță pe care evenimentele au spulberat-o. Nici eu nu mai pot conta pe voturile pe care le-am avut, fiindcă nici problema conversiunii nu mai e de actualitate atât de acută, și nici eu n-am izbutit să satisfac pe fripturiștii mei. De Averescu ce să mai spun? În asemenea împrejurări, o asociere a cât mai multor oropsiți ca să facă față vitregiei vremurilor mi-a părut o necesitate inexorabilă, și am spus-o pe șleau lui Gheorghe Brătianu. A fost și el de acord. Am convenit să mergem împreună să vedem pe Averescu. Am telefonat mareșalului care ne-a dat întâlnire pentru ieri la ora 11.

Cu Brătianu am vorbit franc. De vreme ce nu era vorba nici să satisfacem cine știe ce ambiții de partid, nici să procopsim pe cineva, am propus ca, cartelul să se facă pe bazele echității. Deoarece în ultimele

¹ Voturile fostului partid vaidist vor merge probabil la național-țărăniști și, în mică parte, la Garda de Fier.

alegeri generale (1933) georgiștii au scos 10 deputați, noi 5, iar Averescu nici unul, era drept ca semnul electoral al georgiștilor să fie adoptat de cartel. Eu m-am declarat gata să renunț la al meu. Schimbarea semnului era un neajuns pentru noi, dar știam că avantajele cartelului compensau larg acest dezavantaj.

Adunarea voturilor celor trei grupări la un loc, mărea într-adevăr cota de bază pentru distribuirea mandatelor, iar „coeficientul specific” al cartelului — adică sporirea încrederii „luptătorilor”, curiozitatea deșteptată în corpul electoral și atracția exercitată prin asocierea a trei vedete ale vieții publice — ar mai fi adus și el un spor de voturi.

Ieri, duminică, la orele 11, Brătianu a venit să mă ia și am mers împreună la Averescu. L-am găsit foarte obosit, dar vesel. Pornind de la intervențiile făcute de Papacostea și de Otetelișanu pe lângă mine, i-am expus scopul vizitei noastre. Mareșalul ne-a ascultat — am vorbit mai mult eu — și apoi ne-a răspuns. Între fiecare frază, s-a oprit timp îndelungat, ca și cum și-ar fi cântărit bine vorbele. E un obicei pe care l-a luat de vreo doi ani. Poate să fie și efectul unei anormale presiuni a meningelor îngreuiate prin scleroză asupra creierului... În rezumat ne-a spus că alegerile nu-l interesează mult, că chestiunea „principală”, care formează axa politicii actuale, era înapoierea *Principesei Elena*!!! Venisem pentru un cartel, și era cât pe aci să propunem unul și cu *Principesa*! L-am făcut atent, că oricât de palpitantă era chestiunea, rezolvarea ei depindea înainte de toate de Regele Carol și de Elena, care păreau de acord asupra unui singur punct, acela de a nu se mai împreuna niciodată! Cu greu l-am adus la chestia care ne interesa.

După o sumă de reticențe, a sfârșit prin a ne mărturisi *că i-ar fi foarte greu să-și abandoneze semnul*. „Partidul meu (!) n-ar admite probabil o asemenea abdicare!” I-am servit toate argumentele în favoarea tezei mele (adoptarea semnului grupării celui mai popular) — dar a fost în zadar. Tot ce am putut scoate de la el, a fost angajamentul să-și mai consulte prietenii. În același timp m-a rugat și dânsul să mai vorbesc cu Papacostea și cu Otetelișanu, care mă vor pune în curent cu „părerile cele mai autorizate din Partidul Poporului”.

După amiază am primit vizita celor doi domni, și amândoi au blamat intransigența mareșalului, *s-au declarat de acord cu propunerile mele* și mi-au făgăduit că vor insista pe lângă șeful lor ca să renunțe la pretențiile sale în ce privea semnul.

Azi-dimineață pe la ora 9 1/2 a fost la mine Dănilă Vasu, un alt prieten intim al lui Averescu, care mi-a făgăduit și el să se asocieze la

eforturile lui Papacostea și Otetelișanu. De la mine a plecat la mareșal. Aștept rezultatul acestei întreite intervenții.

Toată dimineața m-au otrăvit partizanii. Cu excepția câtorva băieți inteligenți, mutre sinistre. Și se mai mănâncă între ei, deși sunt numai câțiva. Abia am putut să împac pe Radovici cu Radian, voia să-l sfășie.

De la naționali-țărăniști ni se propune cartel pentru Senat, mie și lui Gh. Brătianu. Vom vedea.

Cecropid a văzut pe Madgearu care i-a spus: „Nu mai sunt în țară decât două puteri: noi și Garda de Fier. *Și astăzi, aceste două forțe urmăresc același scop, deși pe căi diferite.* Noi, pe calea democrației, ei pe calea doctrinelor totalitare! Să se știe, Sus!“ Când se va afla, Sus, nu va mai rămâne Regelui decât să abdice în favoarea ... lui Iuliu Maniu!

Madgearu a mai spus lui Cecropid că proclamarea lui Maniu ca șef se va face mâine, și că, cu acest prilej, Mihalache va face un discurs *epocal*, în care va destăinui ce i-a spus Regele în ultimele audiențe.

„Zouli!“

De câteva zile duelul colonel Petrescu–Stelian Popescu a încetat. *Lumea Românească* și *Universul* nu mai scriu nimic „în chestie“. Cineva bine informat a venit să-mi spună că *Lumea Românească* a tăcut fiindcă Stelian s-a hotărât să părăsească *Universul* — cu toate dezmințirile ce s-au dat în această privință. Și plecarea lui Popește din fruntea ziarului său, s-ar datora amenințării lui Petrescu cu publicarea unor scrisori prin care s-ar dovedi raporturile sexuale dintre zisul Popește și dna Popescu-Necșești fiica sa dintr-o primă căsătorie. Cu toate că informatorul meu e un om serios, nu pot crede să fie așa. Că Necșești divorțează e adevărat, dar pare că Titeanu iar nu Stelică, ar fi cauza divorțului; că Lugoșianu vine la *Universul* este iar adevărat, dar nu pare că Popeștele să-l părăsească. Atunci de ce tace *Lumea Românească*? Mister și prune uscate.

Ilustrul George Enescu se va căsători duminică viitoare cu ilustra Princesă Maruca Cantacuzino. Apoi „tânăra pereche“ va pleca în America.

Lucru ciudat: deși alegerile vor fi terminate la 30 decembrie, Camerele nu au fost convocate *pentru constituire* decât la 17 februarie 1938. Acest dispreț pentru Corpurile Legiuitoare, să fie el o prefață pentru „noul regim dictatorial“ pe care Regele ar vrea — după cum spun unii — să-l inaugureze cu Tătărescu-seconde-manière?

Se zice că Tătărescu, ca să-și manifeste și el disprețul pentru „electoral“ va pleca la Londra în plină campanie de alegeri, pe la 5–6 decembrie. Scopul călătoriei sale ar fi să pregătească pe a Regelui...

23 noiembrie. Deși am renunțat la însemnările de peste graniță nu pot să nu consemnez aci un nou faliment al politicii securității colective și al păcii „indivizibile“ — cu un cuvânt al democrației, în înțelesul ce se dă în Occident acestui cuvânt. Față de atitudinea Japoniei, Conferința Pacificului din Bruxelles s-a amânat *sine die*, după propunerea Statelor Unite aprobată în prealabil de Anglia și de Franța. Nenorocitul de Wellington Koo, reprezentantul Chinei la Bruxelles, a protestat din răsuputeri, arătând că până acum țara sa n-a primit alt ajutor decât vorbe. Protestarea chinezului a fost bineînțeles zadarnică, și Conferința și-a suspendat „lucrările“.

Monsieur Guță a dat drumul și programului său intern — după cel extern „exmis“ acum câteva zile. Literatură proastă și proiecte vagi. Interesant de relevant pasajul relativ la *dezpoliticianizarea administrației*. Pe buzele exponentului Partidului Liberal, asemenea cuvinte constituie aproape o glumă...

La vaidiști continuă deprimarea și defecțiunile. Mulți din cei care n-au ajuns pe listele cartelului, se întorc înapoi la național-țărăniști. Chiar unii care figurează pe liste, dezgustați, demisionează sau renunță

la candidatură. Astfel, Emil Hațieganu, unul din cei mai apropiați de Vaida, a demisionat. Ionel Lupescu la Râmnicu Sărat și Văgăunescu la Bacău ne propun să candideze pe listele noastre. Cădea, din Bucovina, e și mai trist ca de obicei, fiindcă a fost pus să candideze la Botoșani.

Pe de altă parte Tilea, ca să mulțumească cât mai mulți tovarăși se luptă cu Guvernul să scoată cât mai multe locuri pentru vaidiști. Se zice că ar fi recurs în acest scop și la intervenția Regelui, și a obținut astfel până acum peste 80 de locuri, Cameră și Senat.

Calvarul cartelului:

Ieri pe la orele 2 Otetelișanu mi-a telefonat că mareșalul se menține pe punctul lui de vedere — adică pe semnul Partidului Poporului, și că, cu toate stăruințele puse de dâșii ca să-l înduplece să primească un alt semn pentru cartel, n-au izbutit.

Va să zică fără Averescu.

Rămâne de văzut dacă se va putea încheia ceva între noi și Gh. Brătianu.

Mihai Sturdza venind la mine scurtă vreme după ce-mi telefonase Otetelișanu, l-am însărcinat să comunice lui Brătianu 1) răspunsul lui Averescu și 2) rugămintea mea să-mi dea un răspuns cât mai neîntârziat cu privire la cartelul nostru în doi, deoarece eu stau pe loc cu listele mele.

Sturdza venise la mine ca să se înțeleagă pentru locul lui la Romanăți. Cum e șeful georgiștilor la Romanăți și la Constanța și cum forțele noastre sunt mai certe la Constanța, i-am promis Romanății în schimbul Constanței. A fost foarte mulțumit.

Seara l-am întâlnit din nou la Jockey-Club. Mi-a spus că a vorbit cu Brătianu și că acesta mă ruga să aștept până azi-dimineață deoarece dorea să-și consulte pe toți amicii politici pe care-i convocase succesiv. El, Sturdza, ca și Atta Constantinescu, era un mare partizan al cartelului.

Azi la amiază mi-a telefonat Gh. Brătianu, rugându-mă să deleg pe cineva ca să ia contact cu Toma (de la Iași) în vederea acordurilor tehnice ale cartelului. Am delegat pe Radian și pe Radovici.

25 noiembrie. Calvarul cartelului a luat sfârșit ieri-dimineață la ora 10. Alaltăieri, Radian, Radovici și Toma au lucrat până seara și au putut constata că nici o dificultate serioasă de ordin tehnic nu sta în

calea colaborării celor două partide. Două singure greutăți: la Dolj pentru locul 2 revendicat de georgiști pentru G. Cantacuzino și la Romanai pentru capul de listă cerut de Mihai Sturdza, cumnătelul lui Gheorghe Brătianu. Cei trei specialiști au fixat 19 capi de listă pentru noi și 30 pentru georgiști, în județele în care unii sau alții erau mai tari. Celelalte județe au fost considerate slabe pentru amândouă partidele și a rămas ca listele să fie fixate ulterior de la centru, de către direcția cartelului.

La orele 7 Radian și Radovici au venit să-mi raporteze rezultatul conferinței lor cu Toma. Acesta s-a dus la Brătianu, și pe la orele 10 Brătianu mi-a telefonat rugându-mă să-i îngădui darea unui răspuns definitiv până a doua zi (ieri) la ora 10 dimineța. Ieri la ora 10, dl Georges a venit la mine și mi-a mărturisit că se vede în neputință de a încheia cartelul, deși din toate punctele de vedere ar fi fost de dorit. Dar la dânsul ar fi o adevărată debandadă. Dezamăgiți prin faptul că nu s-a putut ajunge nici la o participare la Guvern, nici la o întregire a partidului, partizanii săi nu așteaptă decât un prilej *onorabil* ca să-l părăsească! În lipsa altuia vor să profite de cartel, deși în fond toți îl aprobă, ca să aibă aerul că pleacă pe o chestiune de „principiu”. Am amintit lui Brătianu vorba lui Nicu Filipescu care spunea că în politică sunt două feluri de porci: „porcii” pur și simplu și „porcii cu explicații”! Eu am spus-o pentru dânsul, dar amicul George a luat-o pentru partizanii săi, și am rămas prieteni.

După plecarea lui Brătianu m-am dus la club unde îmi convocasem din ajun șefii de organizații. Le-am comunicat căderea cartelului, le-am făcut o scurtă expunere, și i-am îndemnat la luptă. Toată politica mea din ultimul an fiind îndreptată spre alte scopuri, am neglijat și puțină propagandă în mase pe care o făcusem în anii precedenți, așa încât ca Partid Agrar ne prezentăm în alegeri destul de prost. Cu toate acestea n-am avut nici o defecțiune, spre marea mea mirare.

Toată ziua am petrecut-o la club, de vorbă cu șefii de organizații și am încăputat cu ei listele de candidați. Candidatura mea a fost fixată pentru Cameră la Dolj, la Constanța și la Cetatea Albă, iar la Senat la Soroca. Rămâne să mai pun o candidatură la Cameră. Poate la Romanai? Sunt gata să o pun oriunde, căci fiind senator de drept (am înaintat cererea Curții de Casație, pe baza celor 10 legislaturi împlinite) mă duc oriunde mi s-ar cere, fără alt scop decât de a atrage voturi.

Pe lângă celelalte „handicapări” în lupta ce începe și care se anunță ca una din cele mai violente din câte au fost până acum — mai ducem

și lipsă cumplită de bani: suntem un partid de calici! În tot cazul trebuie să ne facem datoria până la capăt. Să mă ucidă corpul electoral dacă vrea — eu unul nu mă sinucid!

Agitație mare pe piață: Guvernul e înspăimântat de îndârjirea opoziției, mai ales de a Gărzii de Fier și de a național-tărâniștilor — și se simte slab, extrem de slab. Se vorbește de amânarea alegerilor. Ar fi o prostie din partea Guvernului, căci o amânare ar întări și mai mult opoziția și ar slăbi și mai rău cartelul oficial. Afară numai dacă ar fi o amânare *sine die*... De altmintreli în lagărul guvernamental certurile, neînțelegerile și deprimarea sunt mari. Până acum cartelul liberalo-voidist n-a putut stabili decât 10 liste din 70! Alaltăieri la Dinu Brătianu *acasă*, primarul, prefectul și un senator din Tecuci s-au *bătut* ca țigani!

Franasovici se vaită de dimineața până seara la Ministerul de Interne și-și pregătește o boală de ocazie ca să treacă mâna lui Inculeț... Ceea ce a speriat mai mult pe guvernamentali, sunt două ordine scrise ale lui Zelea Codreanu (mă întreb dacă nu le-a dat într-adins ca să-i speirie?), unul relativ la un incident petrecut la Moreni, altul la atitudinea recomandată legionarilor în timpul alegerilor. La Moreni, primarul a tras două palme profesorului Traian, gardist, în prezența căpitanului Bondoc, din Jandarmerie. Reclamația făcută n-a fost urmată de nici o sancțiune din partea autorităților superioare. Zelea Codreanu a trimis atunci un ordin scris legionarilor din Prahova cerându-le să răzbune *cum or ști* asupra primarului din Moreni, căpitanului Bondoc, prefectului, sau asupra lui Bejan, ultragiul suferit de Gardă în persoana profesorului palmuit. Cercurile guvernamentale consideră că acest ordin constituie o condamnare la moarte a uneia din cele patru persoane vizate — și sunt indignate.¹ Al doilea ordin e un ordin circular adresat tuturor formațiunilor legionare, ordin prin care Căpitanul cere supușilor săi să nu se dedea la nici o violență până la 9 decembrie, dată la care toate listele de candidatură depuse devin definitive — *iar de la 10 decembrie înainte să-i dea drumul conform instrucțiunilor anterioare primite*. Această circulară din urmă a îngrijorat și mai mult ca cea dintâi.

¹ În ordinul în chestiune, Codreanu a dat un termen de 14 zile legionarilor din Prahova ca „să-și îndeplinească mandatul“. Dacă până în 14 zile nu vor fi făcut nimic, Căpitanul va trimite legionari din județele vecine ca *să spele rușinea suferită în Prahova*.

Zelea Codreanu oferise lui Nae Ionescu, lui Mihail Manoilescu și generalului Moruzi câte o candidatură la Senat pe listele Partidului „Totul pentru Țară”, în semn de recunoștință pentru serviciile aduse Gărzii de Fier. Zișii domni trebuiau să candideze în calitate de „invitați”. Nae Ionescu a declinat „invitația”, foarte decepționat de puțină considerație pe care Căpitanul i-o acordase punându-l într-un rând cu Moruzi și Manoilescu, pe dânsul, care-și închipuia că e „sufletul” și „capul cugetător” al Mișcării! A refuzat și generalul Moruzi printr-o scrisoare în care declara că nu putea sta lângă un escroc, care a împins necinstea până a falsifica un pașaport și a aduce în țară pe dna Lupescu, în locul soției sale. Așa încât partidul „regenerării morale” a rămas cu un singur musafir, cu Manoilescu!

Fiindcă e vorba de Garda de Fier, să mai însemnăm zvonul că 12 legionari au depus jurământul în biserică, după riturile lor, să omoare pe simpatica Dudaie. Presupun că e o glumă. Garda de Fier s-a învățat minte și nu mai omoară pe nimeni.

Am citit *in extenso* discursurile lui Mihalache și Maniu de alaltăieri. Ca să-și justifice demisia, Mihalache a adus cunoscutele argumente cu „primatul politicului”, a făcut o mărturisire de credință „democratică” și plin de venin, a povestit cum au decurs întrevederile lui cu Regele. Această povestire a culminat prin destăinuirea unei fraze nenorocite ce ar fi scăpat Regelui în cursul audiențelor. „Înțeleg ca partidele să fie simple instrumente de execuție în mâna mea...” — ar fi spus grațiosul Suveran. O imprudență verbală din partea M. Sale — dar expresia unui incontestabil adevăr, în împrejurările actuale. Amor-propriu democrat e atât de sensibil încât destăinuirea lui Mihalache a fost primită în urletele de protestare ale întregii sindrofii.

Ultimele cuvinte ale dlui Jean Michel au fost: „Am crezut totdeauna că sunt dator să spun Suveranului adevărul întreg cu lealitate, respect și iubire. Așa am făcut până în clipa din urmă. Și acum, domnule Maniu, ultima mea poruncă ca șef este: treci și ia comanda și vei avea alături pe țăranul credincios Ion Mihalache de la Topoloveni!” Cuvântarea lui Mihalache, deși veninoasă în unele părți a fost mai sinceră și mai bună ca obișnuitele lui discursuri. Păcat că la urmă de tot a invocat pe Cincinnati și coarnele plugului. Blegii care-l ascultau au crezut că era vorba de Cincinnati Pavelescu...

Maniu dimpotrivă *a început* prin evocarea lui Orfeu care ademenea pietrele și prin invocarea arhanghelilor din cer. Încolo, peltea Maniu întinsă pe pâine, cu echivocuri și răutăți, cu dragoste la adresa Coroanei și blestem la adresa Camarilei. Micul cuplet dedicat dnei Lupescu n-a lipsit. În cele din urmă a primit „toga prezidențială“ (!!!) — expresia e a lui Mihalache — din mâinile predecesorului său.

Desprins din manifestul lui Guțius către țară următoarea perlă:

Revizuirea tuturor practicilor din viața noastră politică va trebui curajos întreprinsă pentru a asigura României Noi sănătatea morală! „C'est du toupet“, ar zice francezii — și orice comentariu ar strica efectul frazei.

Generalul Sichitiu, în scrisoarea sa de înscriere în Partidul Național-Țărănesc, scrisoare pe care a dat-o publicității, „se pozează“ ca șef de filă al tuturor ofițerilor deblocați și nemulțumiți a căror cauză o îmbrățișează astfel partidul în care s-a înscris. Domnii deblocați nu sunt însă câtuși de puțin interesați. În măsura luată singurul lucru interesant a fost grevea bugetului Statului, cu o sumă importantă.

S-a înființat un institut de cultură polono-română și a fost inaugurat alaltăieri. Să-i urăm succes și viață lungă.

Băzu nu s-a catastrofă. A aterizat la Port Gentil, în Africa Ecuatorială — nu se știe pentru ce. Băiat curajos și întreprinzător, păcat de el: nu e în stare să reușească un raid. Le începe toate bine, dar le sfârșește prost. Ar face mai bine să renunțe la o meserie ce nu e pentru dânsul.

Cum își bate joc un istoric de Istorie, ne-o dovedește amicul Iorga, care a pus să se scrie următoarele în *Paris-Soir* (din 21 noiembrie);

Le Professeur Iorga arbitre de la Roumanie
(să te strâmbi de râs!)

„Le professeur Iorga, qui est actuellement à Paris où il est venu faire une série de conférences en Sorbonne, joue, comme on sait, un très grand rôle dans la vie politique de la Roumanie (!!!!)

Il fut précepteur du prince Carol et est resté le conseiller intime du roi. (!!!)

Plusieurs fois (?) ce dernier l'appela au gouvernement et bien que M. Iorga ne fasse pas actuellement partie du nouveau cabinet Tataresco, son groupement — le parti national-démocrate — y est représenté par M. Ionesco-Sisești (?).

Le professeur Iorga est naturellement roumain mais en le voyant passer avec sa barbe de méridional, on le prendrait volontiers pour un délégué provincial à un congrès radical.

Ancien étudiant au Quartier Latin¹, *il est devenu l'arbitre* (ha, ha, ha,!!!)

Démocrate fervent en France, le professeur Iorga ne dédaigne pas de faire parfois un brin de flirt avec les protagonistes du système totalitaire.

— Voyez-vous, mes amis, disait-il récemment à un groupe de sont parti (!?), j'ai toujours aimé les femmes un peu fortes (!), les femmes de tête (?). Longtemps la démocratie a été ma maîtresse préférée (!) mais les années ont passé: elle n'est plus ce qu'elle était. Je lui ai signifié ma rupture avec tact et douceur. Cela m'a fait beaucoup de chagrin. Ah! si elle voulait redevenir ce qu'elle a été!“

Caraghiosul!

26 noiembrie. Primit ieri vizita lui Mihai Popovici. A venit să-mi spună că Maniu vrea să mă vadă (mi-o mai spusese, n-are decât să poftească) și să mă întrebe dacă vreau să ader și eu la „un pact de neagresiune“ și „de pază a urnelor“ — pe timpul alegerilor. Partidele dlor Maniu, Zelea Codreanu și Gh. Brătianu au semnat deja următorul proces-verbal:

„Se încheie între partidele subsemnate (sic) o înțelegere cu scopul de a apăra libertatea și a asigura corectitudinea alegerilor.

Aceste partide încheie pentru timpul alegerilor actuale, în vederea scopului propus, un pact de neagresiune.

Pactul de neagresiune înseamnă înconjurarea actelor și limbajului de violențe și de denigrare dar nu împiedică afirmarea ideologiei proprii și discuția de bună credință.

Se va adresa un cuvânt de chemare și celorlalte partide, să se alăture acestei înțelegeri.

¹ Foarte vremelnice. Nu s-a pătruns niciodată de „spiritul“ francez.

O comisie comună va stabili modul de procedare și demersurile care vor trebui puse în aplicare (!) în cazul infracțiunilor ce ar fi să se producă.“

Semnați:

Corneliu Z. Codreanu

Șeful Mișcării
Legionare

Gh.I.C.Brătianu

Președintele Partidului
Național-Liberal

Iuliu Maniu

Președintele Partidului
Național-Țărănesc

Deși consider actul fără nici o valoare practică, am spus lui Popovici că ader și eu. I-am mai spus că probabil ar adera și Goga. A rămas ca Maniu să „consulte“ pe Zelea Codreanu dacă „primește“ și pe Goga. Singurul interes al documentului mai sus reprodus e privitor la raporturile dintre țăraniști și Garda de Fier, căci încheierea pactului de neagresiune dovedește că Zelea și Garda au rămas în aceleași sentimente de simpatie față de Maniu, ca și înainte de renumirea sa în fruntea partidului. E aci o schimbare importantă în raporturile dintre partide, căci înainte de șefia lui Maniu, gardiștii n-aveau mai mare ură decât împotriva lui Mihalache și a național-țărăniștilor.

Ziarele de azi-dimineață anunță că Guvernul ar fi hotărât să suprimе pe timpul campaniei electorale cenzura preventivă a ziarelor, înlocuind-o cu confiscarea și cu suprimarea eventuală, în cazul abaterii de la „regulile“ impuse de Ministerul de Interne.

În Consiliul de Miniștri de ieri, Guvernul a luat o serie de măsuri demagogice, între care sporirea lefurilor și a pensiilor. Dacă la aceste sporuri de cheltuieli se mai adaugă și zecile de milioane aruncate în propagandă și înghițite de fondurile secrete — se poate vedea cât costă pe bieții contribuabili regimul electoral.

27 noiembrie. În lagărul guvernamental îngrijorarea în ce privește rezultatul alegerilor, e tot mai mare. Vaidiștii, cu toate exortațiunile „șăfului“ nu mișcă, și de altmintreli chiar dacă ar mișca n-ar putea aduce voturi multe, curentul lor fiind căzut. În Partidul Liberal dihononia continuă să domnească. Dar mai presus de toate, Guvernul e uzat. Toa-

tă lumea e în contra lui. Apare din ce în ce mai cert că nu va putea lua cele 40% din voturi necesare formării unei majorități decât prin teroare și furt de urne. Dar atât teroarea cât și furtul, vor găsi în fața lor o opoziție hotărâtă la moarte de om... Alegerile vor fi grele.

Față de greutățile pe care Guvernul le întâmpină, se vorbește de o schimbare: Tătărescu ar trece mâna lui Vaida, chiar înainte de alegeri. Data acestora s-ar amâna, pentru ticluirea unor noi liste de candidaturi: majoritatea ar da-o vaidiștii, iar liberalii „lărgirea bazei“. E probabil, numai un zvon menit să biciuiască zelul unităților de luptă liberale.

Ieri după-amiază, mare conferință între Tătărescu, Vaida și Iorga. Tătărescu trebuie să fi petrecut bine.

Vaida și-a convocat ieri partizanii și „le-a explicat“ rosturile cartelului.

A tăiat fire de păr în patru, a demonstrat că „cartel“ nu era totuna cu „colaborare“, că „programul“ Frontului Românesc rămâne neatins — și a arătat în fine că în partidul lor nu se schimbă nimic.

Numai că s-a năruit curentul...

Primit aseară o scrisoare de la Maniu cu proiectul „pactului“ și cu invitația de a adera. Dl Jules și-a anunțat vizita pentru azi la ora 12.

Azi la ora 12 Maniu la mine. Vorbit mult politică, și de toate. E încântat de întorsătura lucrurilor care l-au adus din nou pe primul plan al actualității. Mai hotărât ca oricând în *politica* lui. Față de mine numai miere și flori. Față de Rege numai venin și fiere. Am semnat și eu pactul. Nu puteam refuza să mă asociez la paza urnelor în alegeri, și nici la angajamentul de a face front numai adversarului comun. Voi căuta să explic opiniei publice că alianța mea cu Maniu și cu Garda de Fier *nu merge mai departe*, cum nici nu merge.

Sola (ministrul Italiei) a dejunat la mine. Dânsul socotește că numai conjunctura internațională a împiedicat pe Rege să facă *ce trebuie*. Prin

confidențele Regelui Belgiei a putut afla că *Anglia evoluează în politica ei, că n-a susținut Franța în ultima vreme decât de frică ca această Putere să nu se prăbușească*. Acum că Franța pare să fi scăpat din pericolul care o amenința, politica Angliei începe să se deseneze. Vizita lordului Halifax la Berchtesgaden nu e decât un prim pas pe o cale nouă. Nu vor trece șase luni, și o situație nouă în politica europeană se va desena. Atunci abia va fi momentul pentru Regele Carol ca să-și descopere planurile sale. Și o va face.

Am impresia că Sola e un mare iluzionat.

28 noiembrie. Făcut aseară la ora 7 o vizită de politețe mareșalului Averescu pe care nu-l mai văzusem după eșuarea cartelului electoral proiectat între dânsul, Gh. Brătianu și noi. Bătrânul a fost foarte mișcat de demersul meu. În cursul zilei mi se spusese că duminica viitoare Goga și Cuza vor proclama ca super-șef-suprem al Partidului Național-Creștin pe... Averescu. Proclamarea ar urma să se facă în biserica Patriarhiei, cu obișnuitele jurăminte rituale ale partidului. Papacostea confirmase lui Pangal propunerea lui Goga — se arătase disperat și spera încă, că mareșalul nu va primi. Am aflat despre cele puse la cale după ce îmi anunțasem vizita la Averescu, căci altfel aș mai fi amânat-o, ca să nu creadă că fusese provocată de o interesată curiozitate. Nici n-am întrebat pe Averescu nimic în legătură cu „chestia“ dar mi-a dat el răspunsul fără să i-l cer, căci după ce am vorbit de multe, mi-a propus din nou¹ să fuzionăm partidele noastre după alegeri. El zicea „să întregim partidul“. L-am întrebat atunci — și e singura întrebare pe care mi-am permis-o în această direcție — dacă nu se gândește la „o reîntregire“ și cu Goga. Răspunsul a fost categoric *nu*, fiindcă Goga a rămas tot *capul apolitic* pe care l-am cunoscut amândoi.

Mitropolitul Bălan publică prin gazete o scrisoare deschisă prin care cere partidelor să suspende pe ziua de 1 decembrie „lupta fratricidă“ dezlănțuită prin campania electorală. Probabil că a fost pus la cale de Guvern. După cum se știe, ziua de 1 decembrie a fost consacrată pentru serbarea unirii tuturor românilor.

¹ Averescu mi-a mai propus fuziunea în 1934 și 1935.

Nae Ionescu „deziluzionatul“ Gărzii de Fier *s-a înțeles* cu Guvernul: prețul a fost reparația ziarului *Cuvântul* (de la 1 decembrie) și o subvenție de 500 000 lei pe lună.

Doctorul Costinescu a spus la o masă că Regele mă iubește mai mult ca pe oricine și că e dezolat că n-a putut să facă „combinația“ cu mine. Să te strâmbi de râs!

29 noiembrie. Titus, Titulică, marele Titulescu, criptomanul politicii românești a pus aseară piciorul pe pământul românesc la Curtici. A sosit ca un Suveran, însoțit de Mareșalul Curții Savel Rădulescu, de Marele Scutier Nenișor și de Marele Paharnic Răut. Ceea ce dovedește cât de utilă este instituția fondurilor secrete: ea-și revarsă binefacerile chiar după ce beneficiarii ei au părăsit-o... Titus-Titulică-Titulescu, deși ora era înaintată, a făcut câteva declarații poporului său, prin mijlocirea corespondentului „de la“ *Universul*. Se înapoiază cu bucurie (vorbă să fie); e emoționat, călcând din nou după atâta vreme pe pământul Valahilor; a întârziat prin străinătate fiindcă nu fusese validat (?) la Senat și n-avea de la ce „tribună“ să vorbească poporului român; acum are, și iată-l. Ne va da îndrumările necesare pentru salvarea sufletului nostru și va spulbera anumite legende. Foarte frumos. Așteptăm.

30 noiembrie. Maniu a făcut declarații corespondenților presei străine. Din banalitatea profesiei de credință monarhică, democratică, filo-franceză etc. sunt de reținut câteva afirmări curajoase — chiar *foarte* curajoase, dată fiind mentalitatea lui Maniu. Astfel:

„Lupta pe care o susțin este o luptă împotriva unei stări de lucruri *umilitoare pentru națiune și spre a îndepărta* influențele nefaste și iresponsabile care tulbură viața politică“.

Și mai departe:

„Guvernul actual este un Guvern arbitrar care a falsificat voința națională, *un Guvern personal al Regelui* și nimic nu caracterizează mai bine această împrejurare decât tocmai faptul că partide cu ideologii cu totul opuse s-au unit spre a combate primejdia comună care amenință țara“.

Di Maniu a încheiat totuși că această „uniune sacră“ nu e valabilă decât pentru perioada alegerilor.

Ca să nu se lase mai prejos ca Maniu, Zelea Codreanu a convocat și dânsul gazetari, și le-a făcut o scurtă expunere. Deși cu mai puțină experiență politică ca Maniu, deși mai puțin înzestrat intelectualicește ca atâtia alții — Zelea Codreanu a vorbit cu un *adevărat* curaj (ceea ce era de așteptat) dar și frumos și „cu miez”. Să fie omul pe care țara îl așteaptă? Mai știi!

După o scurtă expunere a semnificării pactului de apărare a urnelor, Zelea Codreanu a spus:

„Dl Maniu afirmând punctul de vedere al partidului său în politica externă a declarat în esență că este alături de marile democrații occidentale, alături de Mica Înțelegere și de Înțelegerea Balcanică și și-a arătat marele său atașament față de Societatea Națiunilor.

Cu profund respect pentru dl Maniu, îmi permit să afirm că părerile mele sunt exact contrarii.

Eu sunt contra marilor democrații ale Occidentului, eu sunt contra Micii Înțelegeri, eu sunt contra Înțelegerii Balcanice și n-am nici un atașament pentru Societatea Națiunilor în care nu cred.

Eu sunt pentru o politică externă a României alături de Roma și Berlin. Alături de Statele revoluțiilor naționale. În contra bolșevismului. O spune un om care n-a călătorit și n-a cerșit nimic nici la Roma nici la Berlin.

În 48 de ore după biruința Mișcării Legionare, România va avea o alianță cu Roma și cu Berlinul, intrând astfel în linia misiunii sale istorice în lume: apărătoare a Crucii, a culturii și a civilizației creștine. Aceasta nu înseamnă că urăm Franța și poporul francez, căci el va face tot ca noi, reintrând și el în aceeași misiune istorică în lume...

În politica internă dl Maniu este pentru democrație. Eu sunt de părere exact contrară. Sunt contra democrației, după cum sunt și contra dictaturii. Sub aurora dimineții se naște un alt sistem, nou, neîntâlnit până acum: pentru acela sunt eu.

Dl Maniu spune că partidul său va aduce justiție și toleranță pentru minoritari. *Eu sunt pentru justiție fără toleranță*, pentru că am tolerat așa de multe încât suntem pe patul de moarte. Mișcarea legionară va aduce justiție pentru români. Vorbesc de acea justiție de secole înfrântă în defavoarea neamului românesc, vorbesc de acele drepturi milenare ale românilor pe care ei trebuie să și le recucerească și pe care după cea mai severă aplicare a justiției nu au a le împărți cu nimeni. Și mai cu seamă nu există nici o justiție ca să ne oblige a împărți drepturile noastre de stăpânire și de conducere a țării, cu jidanii¹.

¹ Ce conduc jidanii în țara românească?

Dl Maniu susține că, după toate manifestările de până acum, țara este cu partidul său. Părerea mea este alta: *eu cred că țara este cu viitorul ei, adică cu Mișcarea Legionară!*“

Fiindcă s-a vorbit despre o împăcare a Gărzii de Fier cu Titulescu, prin mijlocirea lui Maniu, Zelea Codreanu și-a încheiat expunerea prin următoarele cuvinte la adresa Marelui Șabăț:

„Termin cu o declarație. Vorbesc despre dl Titulescu:

Tinerimea română legionară căreia i s-a rupt libertatea, care a fost schingiuită în 1933–1934 prin cea mai nemiloasă violență, pe orice listă ar încerca să apară dl Titulescu, *peste orice pact, îl va combate cu violența cea mai mare.*

Întreaga tinerime se va prezenta în județele în care va candida și se va opune din toate puterile la intrarea acestui om în politica internă a țării.

Cu dl Titulescu nu putem încheia decât *un pact de agresiune.*“

Importanța tuturor acestor declarații va fi în funcție de succesul alegerilor de mâine...

Istrate Micescu care trebuia să candideze pe lista Gărzii de Fier, s-a retras în urma pactului încheiat de Gardă cu Partidul Național-Țărănesc. Printr-o scrisoare deschisă adresată lui Goga — scrisoare prin care primește o candidatură pe listele național-creștine — irascibilul și „îmaculatul“ decan antisemit al Baroului beștelește pe Zelea Codreanu, care s-ar fi vândut jidanilor. Aceeași notă în ziarul cuzist *Porunca Vremii*, condus de escrocul dr Ilie Rădulescu. Zelea Codreanu a dat ieri în judecată, pentru calomnie, și pe Micescu, și pe Ilie Rădulescu.

Ieri s-a zvonit în oraș că văduva lui Stelescu (licheaua ucisă de gardiști în Spitalul Brâncovenesc) ar fi tras mai multe gloanțe de revolver asupra lui Zelea Codreanu. Gardiștii pe care i-am întrebat (Alex. Cantacuzino, Tell) mi-au tăgăduit faptul. Chiar dacă ar fi adevărat, în tot cazul Zelea Codreanu n-a fost atins.

Grigore Carp a dejunat la mine. A petrecut două zile cu Regele la vânătoare la Poeni, moșia lui Mocsoni, și mi-a povestit că Majestatea Sa era fiartă. „Le Roi m’a paru très soucieux et très embêté. Je crois

qu'il se rend compte de la bêtise qu'il a fait, et, comme on dit en roumain, il ne sait pas par où ôter sa chemise." Aceeași informație — depresiunea Regelui — îmi revine din toate părțile. Neamțul nu se aștepta la o reacție atât de violentă a opiniei publice. În stare de deprimare nu e numai Regele, ci și tot Guvernul. La Tătărescu și la Franasovici e o jale. Polițiști în toate colțurile caselor și până la bucătărie ca nu cumva să se încerce otrăvirea „căcănașilor“. La Tătărescu, Madame Aréthie ia atitudini tragice și „veghează“ la căpătâiul ilustrului ei soț.

Eu care am cunoscut în 1928 pe cei doi subsecretari de la Interne, Tătărescu și Franasovici, în plină panică și diaree, eu care îi știu cât sunt de lași și de fricoși, îmi închipui ce trebuie să fie în sufletul lor! Trebuie să viseze în fiecare noapte de Duca!

Nu încape îndoială că așa un Guvern nu poate dura. Ieri și alaltăieri se vorbea deja foarte serios de demisie...

Titulescu a sosit ieri la amiază în București. A sosit cu teatru, se putea altfel? Regizorii au fost domnii din Partidul Național-Țărănesc, mai puțin Maniu, om prudent, care avusese grijă să plece cu două zile înainte în Ardeal. La Chitila, Orient Expresul s-a oprit (în afară de prescripțiunile orarului) și un inspector de poliție s-a urcat în tren să prevină Fenomenul că o mașină și un vagon erau gata să-l ducă la gara Mogoșoaia, *fiindcă Poliția nu putea răspunde de siguranța lui în Gara de Nord*. Titulescu a început să urle că nu vrea să fie insultat și bătut, și era gata să asculte sugestiile Poliției — dar au intervenit însoțitorii lui, Savel Rădulescu, Nenișor, Răut etc. arătându-i că „Partidul Național-Țărănesc“ îl aștepta în gara de Nord, că drul Lupu garanta siguranța lui și că nu putea să-și dezamăgească prietenii: ar fi însemnat să pornească cu stângul de la primii săi pași pe pământul românesc. Titulescu a continuat să urle, dar convins de oamenii lui, a schimbat romanța: „Nu mă dau jos, *mă duc să mor*, în Gara de Nord! Și n-a mai fost chip să fie scos din cabină. Poliția știa bine că în Gara de Nord nu-l aștepta nici o neplăcere, dar încercase să saboteze manifestația țărănistă. Garda de Fier, într-adevăr, nevoind să se ia la bătaie cu țărăniștii, după proaspăta semnare a pactului de neagresiune, renunțase la orice manifestare la gară, rezervându-și „să primească“ pe Titulescu la Facultatea de Drept, când va veni să-și înceapă cursurile.

Gara de Nord era înțesată de „culorile“ țărăniste. Un grup compact de generali deblocați, se devotase ca gardă de onoare a Scopitului. To-

tul a decurs în liniște. Titulescu s-a dat jos din tren și dr Lupu l-a salutat cu cuvintele: „Ai fost înlăturat *în mod nedemn* de la cel mai important post de comandă în timpul când dincolo de granițele țării ai ținut *stindardul păcii!* (!!!) Cel mai mare partid al țării, *lovit și el injust* (?) așteaptă acum pe marele nedreptățit și cu dta în frunte vom împrăști negura ce se arată la orizontul neamului și al țării!“ (!!!) Titulică, încă zăpăcit de frica pe care o trăsesse la Chitila, a răspuns:

„Mă simt adânc emoționat de această manifestație și o consider cea mai mare răsplată a nedreptăților ce mi s-au făcut. De 16 luni sunt victima celei mai abominabile campanii. *Anonimatul* încearcă să mă distrugă. Înțeleg să lupt civilizat și cu deferență (?). Dacă ceilalți întrebuintează însă altă metodă, țin să se știe că eu mă bat ca la Geneva dar dacă va fi nevoie știu să mă lupt și ca pe maidanul Dulapului! Sunt adânc monarhic, adânc român și adânc (?) democrat. Ca adânc monarhic strig să trăiască Regele (!!!), ca adânc român, trăiască România și ca democrat (a uitat „adânc“) să trăiți voi toți. Căci în aceste momente *voi* trebuie să trăiți și să vă înfrățiți. *Războiul bate la ușă* (iar începe javra cu amenințarea unui război, cu care a șantajat ani de zile lumea!) și numai cu frățietatea voastră ne vom putea apăra (serios?). *Vă sunt și eu frate* (atât?)“ — a încheiat dl Nicolae Titulescu.

Nedreptățiții au pornit apoi spre trăsuri, și înainte de a se duce acasă, Paranoicul s-a abătut pe la Biserica Albă unde a aprins o lumânare, în semn de recunoștință că a scăpat de bătaie la gară. Acasă, — era tocmai ora mesei — a oprit vreo 60 de persoane la dejun. Avuseseră grijă dna Titulescu și Ciotori, și s-au mai dus astfel din fondurile secrete puse pe vremuri la o parte. Titulescu n-a gustat însă nimic: aflase de „pactul de agresiune“ mărturisit de Zelea Codreanu...

1 decembrie. Maniu a făcut la Cluj o lungă expunere politică. Interesante sunt numeroasele spații albe, în ziarele care o reproduc. Cenșura a operat fiindcă era probabil vorba de scumpa noastră Domniță. Maniu se ține de ea ca scaiul...

Comunicatul, lungul comunicat, publicat după întrevădarea miniștrilor francezi și englezi la Londra oglindește admirabil metodele de guvernământ democratic. După ce-l citești, știi exact atât ca înainte. Numai literatură și generalități: cele două Puteri sunt mai de acord ca

întotdeauna asupra principalelor probleme mondiale; problema colonială (a se pricepe cererile Germaniei) trebuie încă studiată; vizitele lui Delbos în Europa Orientală sunt menite să întărească pacea generală; în Spania politica de neintervenție a reușit să înlăture o conflagrație generală; în Extremul Orient, Franța, Anglia și Statele Unite sunt hotărâte să examineze în comun eventualele demersuri ce s-ar putea face pentru salvagardarea (!!) tratatelor. Nici o precizare asupra vreunui punct. Evident că, cât timp negocierile sunt încă în curs, nici nu s-ar putea preciza nimic. *Dar atunci pentru ce pelteaua de comunicat?* Nu era mai simplu să se spună: negocieri fiind în curs, cele două Guverne nu pot da încă opiniei publice nici o informație. Ar fi fost mai rațional și mai cinstit — dar ce s-ar fi făcut sfânta democrație?

Din anturajul lui Titulescu aflu că foarte probabil Marele European nu-și va pune candidatura în viitoarele alegeri, așa cum fusese solicitat de Partidul Național-Țărănesc. Pretextul: lipsa de orientare în politica noastră internă. Ce să-i faci, omul pricepe greu!

2 decembrie. Aseară la Jockey-Club, Irimescu (ministrul Aerului) mi-a dat interesante informații asupra aeronauticii celor patru mari Puteri occidentale. Germania posedă o industrie aviatică — îndoită ca potențial de fabricație față de Franța. Franța întrebuințează 35 000 lucrători în industria ei aviatică iar Germania 70 000; deși aceste cifre stau în raportul de la 1 la 2, *Germania produce de 6 ori mai multe avioane decât Franța*. În Italia 50 000 lucrători lucrează în aceeași industrie cu randament triplu față de al Franței sabotate, cu săptămâna ei de 40 de ore și cu anarhia ei industrială. Anglia stă ceva mai bine ca Franța, dar împreună, producția de avioane germano-italiană e mult mai însemnată ca cea anglo-franceză. În afară de aceasta italienii posedă actualmente cel mai bun avion de bombardament¹ cu o viteză de 420 km pe oră — incomparabil superior avioanelor franceze și engleze. În această superioritate a aviației germano-italiene (Nemții au adoptat și fabrică tipul italian) trebuie căutat motivul pentru care și Anglia și Franța se pleacă în fața tuturor exigențelor Romei și Berlinului. Irimes-

¹ Din aceste avioane italiene am comandat și noi, de aci politețele cu care a fost primit Irimescu în Italia.

cu îmi povestea cât de priceput e în ale aviației Mussolini. Nu numai că el cunoaște toate problemele tehnice dar e încă și un excelent pilot și încearcă personal toate modelele noi. Modestia Duceului în „tête à tête” — în contradicție cu atitudinile lui publice — a izbit și pe Irimescu, ca și pe mine, înainte. Despre aviația italiană i-a spus atât: „Comme Ministre de l’Air, et comme pilote italien, je crois pouvoir affirmer que nous avons une bonne aviation”. Și nici un cuvânt mai mult.

Din cercurile diplomatice aflu că Anglia ar fi gata (cu consimțământul Franței luat în ultima conferință de la Londra) să restituie coloniile germane. S-ar da la început Germaniei numai *mandatele* pe care le dețin Franța și Anglia. Pentru aceasta însă Germania ar trebui să revină la Liga Națiunilor (căci dânsa hotărăște asupra mandatelor) și să convină la un statut european care să asigure nu numai pacea, dar și liniștea în Europa. Înainte de toate renunțare din partea Germaniei la orice pretenție, agitație sau ostilitate față de Austria și de Cehoslovacia.

Sosit azi cu Simplonul la Craiova. Întrunirea delegaților județeni ai Partidului Agrar, la sala Ramuri, pentru alegeri. Primit cu aceeași căldură ca înainte. Am explicat oamenilor cum am putut cele întâmplate (cum era să le înțeleagă ei, când nu le înțelege nimeni?) și i-am îmbărbătat. În statul meu major din Craiova — aceeași încredere și aceeași prietenie ca întotdeauna. Aci oamenii nu sunt legați de mine numai prin interese... Am ținut în întrunirea delegaților să subliniez că pactul de apărare al urnelor încheiat cu țărâniștii, cu gardiștii și cu georgiștii nu are alt scop *decât apărarea urnelor*, devenită necesară în aceste alegeri în care Guvernul nu va putea reuși decât prin fraudă. „*Pentru mine cel puțin* — am adăugat — nu există alt substrat sau altă intenție. Nu sunt din aceia care dau cu cădelnița și când se supără lasă cădelnița și apucă ciomagul. Sunt și astăzi ce am fost acum o lună, acum un an, acum zece ani. Monarhist convins judec cu deferință până și greșelile Regelui, iar față de corpul electoral continuu să afirm că numai un Guvern de autoritate și de ordine, ținând seamă de *primatul agrar*, ar putea învinge greutățile ce ne stau în cale.”

După întrunirea delegaților am luat ceaiul la Șerban Geblescu (rec-te la coana Alexandrina Geblescu) apoi am plecat la Breasta, unde mă găsesc cu drag, fie și numai — în acest trist sezon — pentru a practica „l’art d’être grand père”.

3 decembrie. Zi frumoasă de toamnă la Breasta. Parcul e despuiat și părăsit dar lanurile de grâu sunt de toată frumusețea și vesele. Toamnă lungă și prielnică pentru semănături.

Măsurile pregătitoare pentru alegeri luate de Guvern dau o bună indicație asupra intențiilor sale de fraudă și de terorizare. Astfel comuna Breasta a votat totdeauna la Craiova, secția Obedeanu. Acum a fost repartizată la Coțofeni, deși până la Craiova sunt 7 km, iar până la Coțofeni peste 15. Breasta este însă complet antiliberală (majoritatea cu mine, restul cu cuziștii) iar Coțofenii este fieful banditului de Iovipale, vaidistul miluit din Dolj. La Craiova, sub nasul opoziției, o comună nu putea fi împiedicată de la vot, pe când la Coțofeni, sub răspunderea dlui Iovipale, e altă chestie. Și să nu se uite că la Dolj, președintele biroului electoral, cel care hotărăște repartitia comunelor la diferitele secții de vot, est dl Emil Radian, prim-președinte al Tribunalului cu rang de Consilier de Curte și *propriul frate al lui Alecu Radian*, beneficiarul voturilor din Breasta! Ce trebuie să fie pe alte județe?

4 decembrie. Înapoiat aseară în București. După-amiază am mai avut o consfătuire la Craiova, la care au participat și prietenii noștri din celelalte județe ale Olteniei și din Banat. Din informațiile aduse de pretutindeni, rezultă că curentul pentru Garda de Fier e formidabil, și în Oltenia și în Banat. Satele sunt pline de tineri și de studenți care trec cântând și singura lor propagandă verbală e: „dreptate și omenie“. Apoi scurte lozinci cu semnul Partidului „Totul pentru Țară“ sunt lipite pe toate gardurile, pe toți pomii și pe toți stâlpii telegrafici de-a lungul șoselelor. Ieri, pe când așteptam Simplonul în gara Craiova a trecut cu personalul spre Severin un vagon cl. III plin cu legionari, care cântau în cor, și toată lumea căsca gura.

Ca în 1919 în jurul lui Averescu, se creează acum legende în jurul lui Zelea Codreanu. Unii l-au văzut pe un cal alb înconjurat de flăcări, alții cu biciul în mână gonind pe sperțari și pe jidani. În tren, de la Slatina înainte au venit necunoscuți să-mi spună „că Zelea a fost împușcat“ și vestea părea să-i tulbure adânc. Bineînțeles era numai un zvon fără nici o bază, dar faptul dovedește cât de permanent frământă mintea oamenilor, numele și persoana „domnului Căpitan“ cum îl numește Micescu.

Sunt foarte curios să văd în ce proporții se va transforma această mistică legionară în voturi — căci tot nu le va putea fura Guvernul pe toate.

Sosit la București, mă aștepta Filip (secretarul meu) cu o dandana întreagă. Mă căutase toată ziua Atta Constantinescu din partea lui Maniu să mă roage să mă solidarizez cu Gh. Brătianu și cu zisul Maniu într-o comună protestare împotriva necuviinței dlui Thierry, ministrul Franței, care n-a invitat pe șefii de partide la recepția pe care urmează să o dea în onoarea lui Delbos. Protestarea ar fi constat în refuzul de a merge la Ministerul de Externe, unde Victor Antonescu ne-a poftit la masă în ziua de 9 decembrie. Filip m-a prevenit totdeauna că invitația lui Antonescu, sosită în lipsa mea, fusese acceptată de către soția mea.

Am spus numaidecât lui Filip că răspunsul dat de nevastă-mea închidea incidentul, căci nu aş mai fi putut reveni asupra acceptării date. Dar că, chiar dacă aş fi fost liber de mișcările mele, nu pricepeam de ce ar trebui pedepsit Antonescu pentru o mojiție a lui Thierry (admițând că mojiție a fost) și că în nici un caz nu mă puteam solidariza numai cu doi șefi de partide (la care s-a adăugat în urmă și Grigore Filipescu!!). Dacă ar fi fost *toți* m-aș fi alăturat și eu de dâșii, numai ca să nu rămân de unul singur, dar așa...

Azi-dimineață am aflat și *dedesubturile* întregului incident. Bietul Thierry nu e de vină cu nimic. Mă miram și eu, căci știu că are mania să invite mai mulți decât încap în casa lui. În fapt el vruse să invite nu numai șefii de partide dar încă și principalele personalități politice, culturale și „mondene“ pentru a-și dovedi popularitatea în fața șefului său. „De Sus“ i s-a trimis însă vorbă — Regele primise să vină la masă — *că dată fiind învrăjbirea momentană dintre șefii opoziției și Guvern să nu se invite decât Guvernul*. Thierry a trebuit să se încline. La masă (26 de tacâmuri) n-a invitat în afară de suitele Regelui și lui Delbos decât *trei* miniștri din Guvern, iar după masă la recepție, *restul Guvernului și șefii de Misiune* acreditați la București, și încolo nimeni. În realitate, *Regelui i-a fost rușine să dea ochi cu șefii opoziției*, și cea mai bună probă e că zișii domni șefi au fost poftiți împreună cu Guvernul la Ministerul de Externe — *unde nu va fi însă Regele!*

Mihai Popovici a venit azi-dimineață la răspuns. I-am explicat cum stau lucrurile, i-am arătat că boicotarea Externelor n-avea sens și că în tot cazul eu nu mă puteam angaja pe calea propusă. Popovici a recunoscut că aveam dreptate, dar trebuia dată o lecție lui Thierry care s-a arătat prea slugarnic. „Grigore Filipescu i-a și scris o scrisoare în care, cu finețe, îl spurcă pe Thierry!“ — mi-a dat ca exemplu de lecție, amicul Popovici. — „De vreme ce i-a dat Filipescu lecția cuvenită, de ce să i-o mai dau și eu?“ Și am trecut la altceva.

Popovici a început să-mi povestească de Titulescu. E furios, și le face mari buclucuri. Declarația „de agresiune” a lui Zelea Codreanu l-a scos din minți și face fel de fel de mizerii lui Maniu. Aci vrea să candideze, dar numai cap de listă la Alba, unde Maniu candidează de când face politică și nu poate renunța deloc. Aci nu mai vrea să candideze nicăieri, și să plece, să nu-l omoare gardiștii. Face scene zilnice lui Maniu care „i-a garantat securitatea” și n-a putut zădărnici „pactul de agresiune”. Mai vine și Stelian Popescu să-i spună că a prevenit pe dna Titulescu de tot ce se întâmplă și a rugat-o să-l împiedice să vină, și că gardiștii îl vor omori.

Ceea ce l-a scos din sărite e însă faptul că la Externe s-a schimbat *din ordin* vechiul protocol, pe baza căruia toți *fostii* miniștri de Externe erau invitați la mesele mari, *numai ca să nu-l invite pe el la masa lui Delbos!* Când te gândești că acum doi ani încă, Titulescu tăia și spânzura la Ministerul de Externe, și că acum e pus după ușă, nu poți decât să te miri cât de iute se învâртеște roata lumii — și să admiri! Bietul Titulescu a pus totul în mișcare, ca să obțină o invitație „la banchetul Alianților” — dar până azi n-a obținut nimic. Nepoftit la masă, amenințat de Codreanu, spurcat de Stelian Popescu prin oblăduirea lui, tratat de Maniu ca o ghiulea de picior — genialul european trece în țara lui de țigani prin ceasuri grele. Și are să mai vadă!

Maniu a făcut la Cluj declarații senzaționale în chestiunea Regelui. A spus lucruri cunoscute, dar a avut curajul să le spună pe șleau. A început de la gară, unde se adunase multă lume. Dar îndată ce a început să vorbească s-au pus mașinile să fluiere și i-au acoperit vocea. A continuat la club. *Patria* a publicat discursul acesta din urmă, dar cenzura l-a masacrat. Ziarul a tipărit textul cenzurat însă în așa fel, încât toată lumea poate ghici, că coloanele tăiate erau pline numai de Lupeasca și de Regele Carol. E vorba ca Maniu și ai lui să împartă discursul așa cum a fost pronunțat, în copii dactilografiate, trimise în plicuri.

„La tristesse d’Oscar”:

Tătărescu e așa de fierț și de enervat încât petrece nopți albe. Dimineața slujnica adună din camera lui o găleată de mucuri de țigări. Guță, ca să-și înșele insomniale, oftează și fumează până în zori. Rândașul e sătul de munca grea la care l-a pus Stăpânul, și ar vrea grozav să plece. Povestește Papacostea, prietenul său intim.

Mi se spune că de când am semnat pactul cu Maniu și cu gardiștii am fost pus sub supraveghere. Parcă înainte nu eram!

În corpul diplomatic cea mai bună prietenă a jidoavcei Lupescu a ajuns jidoavca Thierry (născută Rotschild). Arcizewski, intima Duduii de până acum a fost detronată și moare de necaz. De altmintreli, ilustra Duduie nu mai iese din casă și nu mai merge la nimeni de frica gloanțelor gardiștilor.

5 decembrie. O dovadă de gospodărie orientală o dă starea în care se află Căminul Studenților, ridicat după atâtea vicisitudini prin inițiativa *Universului*¹. Clădirea stă închisă de aproape doi ani, *fiindcă nu sunt fonduri pentru încălzire și întreținere*. Atunci de ce s-a clădit?

O țărăncuță din Dornești (Roman) ajunsă damă de cupă în București sub numele de Eliza Dornescu a trăit 10 ani cu junele Urlățeanu, inginer și fiul doctorului cu același nume. Urlățeanu, pentru ce motive nu știu, a lăsat-o. Femeia a făcut proces, cerând 3 milioane daune. Ieri, în plină ședință a tribunalului (se judeca procesul ei) a tras cinci focuri de revolver asupra fostului ei amant, și l-a omorât pe loc. Apoi și-a tras un ultim glonț în cap, dar „s-a greșit“, și nu și-a făcut decât o zgârietură de-a lungul țestei.

Forțu ne trimite în plic copia demisiei sale adresată președintelui „Asociației Profesorilor Secundari“, în urma comunicatului acestei asociații menit să strângă rândurile dascălimii în jurul „Străjii Țării“.

Extrag din textul lui Forțu următorul pasaj:

„Neînțeleasă, urmărită și exploatată de politicieni, Școala românească și-a făcut cu prisosință și de atâtea ori eroic, datoria².”

Ea n-a scos niciodată *cetățeni* care să-și fi gonit soțiile legitime și credincioase pentru a trăi în concubinaj cu câte o străină spioană și trădătoare a intereselor noastre naționale.

¹ *Universul* a încasat subscripții zece ani de-a rândul pentru ridicarea acestui cămin. Stelian Popescu a fost acuzat de studenți că le-a mâncat paralele. În fine s-a hotărât să le scoată de unde le ascunsese. A mai contribuit și Statul și s-a ajuns astfel la o clădire destul de importantă care a fost inaugurată cu mare alai și însuflețire în vara 1936.

² Laudă-le gură!

Și nici n-a scos ostași care, în timp de război, să fi dezertat în țară dușmană pentru a petrece lângă cei care săpau mormântul țării noastre“.

Forțu e un țicnit, dar oricum *e încă profesor în exercițiu la Liceul Lazăr* — iar Regele Carol, după câte știu, e încă pe Tron. Ca un profesor, funcționar de Stat să scrie astfel despre Regele țării, fără nici o sancțiune, e semn rău. Ne rostogolim pe povârnișul anarhiei.

6 decembrie. Sf. Nicolae! De obicei vine cu barba albă de zăpadă. Anul acesta plouă, plouă, de îneacă pământul.

Mi se spune că Tătărescu e complectamente înnebunit de Iorga; în fiecare zi trebuie să-i facă o vizită să-l împace. „Et cela ne fait que commencer!“ E bine să vadă și alții, „cum e“ și cât am avut eu de pățimit!

Legatia Franței în dorința de a împăca nemulțumirile ivite de pe urma excluderii lumii politice de la recepția din 8 decembrie (din ordinul Regelui) publică un comunicat prin care ne vestește *că din dorința dlui Delbos* a „aranjat“ o recepție suplimentară vineri 10 curent între orele 17 și 19. Vorba românului, din car în butie! Sfătuiesc pe dl Thierry să invite multă plevușcărie, căci „notabilități“ politice nu va avea.

Duminică s-au ținut două mari întruniri, una guvernamentală cu Iorga la București, alta național-țărănistă cu Maniu la Brașov.

Iorga, după ce a înjurat pe toată lumea — pe ardeleni i-a beștelit în așa măsură încât cei prezenți în sală au ieșit, a făcut apel la unirea tuturor în jurul Regelui. Cunoscută logică a lui Fute-Vânt...

Maniu s-a întins la Brașov mai mult asupra politicii externe, în vederea vizitei lui Delbos. A lăudat pe Titulescu și a tras limbi Franței. Dacă Delbos nu va fi mulțumit, va fi în tot cazul Regele.

Enescu a dirijat ieri ultimul său concert cu verigheta conjugală la deget. Dna Maruca Enescu se agita într-o lojă, „comme une petite folle“.

7 decembrie. Un ziarist francez observa, cu prilejul vizitei lui Delbos la Varșovia, că între Franța și Anglia nu există tratat de alianță dar

un acord perfect asupra tuturor problemelor internaționale, pe când între Franța și Polonia deși există un tratat de alianță, dezacordul e complet asupra tuturor chestiunilor care interesează ambele țări.

Ziarele anunță, că pentru vizita lui Delbos la București vor sosi și ilustrul Pertinax și ilustra dna Tabouis! Ce fericire! Cu Titulescu, un brelan de târfe.

„Monsieur“ se rățoieste. Motivul: discursul lui Maniu la Brașov. „Această săptămână fiind rezervată politicii externe, dl Maniu își va primi răspunsul săptămâna viitoare!“ declară dl Guțius Tartarinescu.

8 decembrie. Citesc în *Universul*: „Dl V. Sassu, ministrul Justiției a semnat o circulară adresată șefilor tuturor parchetelor din țară prin care — în termeni de o violență neobișnuită — îi invită să-i raporteze imediat cazurile în care «anumiți oameni politici inconștienți» aduc ofense publice Capului Statului“.

Declarațiile lui Maniu, repetate cu fiecare prilej, au înnebunit Guvernul. Mai ales cele pe care le-a făcut duminică la Brașov, l-au înnebunit de tot. Deși Cenzura a oprit orice publicație, toată lumea știe că Maniu și-a golit tot sacul în fața brașovenilor și că a pus chestiunea Lupescu așa: ori, ori.

Direcția Partidului Național-Țărănesc publică azi un comunicat care începe cu cuvintele: „pentru *motive dureroase*, pe care nu este oportun să le explicăm acum“ și termină aducând la cunoștință publicului că membrii partidului nu vor lua parte la nici o recepție organizată în cinstea dlui Delbos. Comunicatul mai adaugă că sentimentele partidului față de Franța și de reprezentantul ei rămân neschimbate și nu au nimic de văzut cu hotărârea luată.

După ultimele informații, ostracismul lumii politice impus de Sus la recepția Legației franceze, n-ar fi urmărit atât pe Maniu și pe șefii opoziției, cât pe Titulescu.

Iunian e bolnav. A fost internat la Sanatoriul Elisabeta, unde a fost operat la gât. Două abcese în regiunea amigdalelor, care au fost des-

chise. Starea sa nu inspiră îngrijorări, dar cade greu pentru gruparea lui politică, tocmai în campania electorală.

9 decembrie. Dl Maniu mi-a propus aseară să publicăm prin presă următorul comunicat:

„De câteva zile au început în toate părțile țării abuzurile și ilegalitățile. Pentru ca aceste uneltiri să nu poată duce la falsificarea voinței obștești, conducătorii partidelor de opoziție care apără împreună libertatea alegerilor se adresează tuturor funcționarilor și deținătorilor serviciilor publice și țin să le aducă la cunoștință că, pe lângă măsurile preventive ce le vor socoti necesare, au hotărât să aplice fără cruțare sancțiunile cele mai severe tuturor acelor care s-ar face vinovați de asemenea infracțiuni, oricare din ei ar fi chemat în viitor la guvernarea țării“.

De vreme ce am convenit la paza comună a urnelor, am aprobat și acest comunicat, deși după mine nu avea mare valoare și era prost redactat.

La ora 12 1/4 noaptea dl Jules m-a deșteptat din somn cu telefonul ca să mă întrebe dacă poate adăuga la pelteaua de mai sus fraza următoare: „având toată afecțiunea pentru funcționarii care păstrează în serviciul lor respectul legalității și al corectitudinii“. — „Da, draguțule“, a fost răspunsul meu laconic, și l-am rugat să mă lase să dorm. Dacă această circulară constituie faimoasa amenințare cu moartea, pe care gardiștii se lăudaseră că o vor opune „tuturor funcționarilor ce se vor învoi cu porcăriile cerute de Guvern“, apoi toți agenții stăpânirii pot dormi liniștiți.

Delbos a sosit ieri-dimineață și a fost primit în Gara de Nord cu alai și cu copii înșirați pe peron. Seara „dineul“ și „recepția“ cu cântec la Legația Franței, sub paza baionetelor, căci în acest hal de impopularitate au ajuns franțujii la noi.

Pe când România „indisolubil legată de Franța, de principiul securității colective și de Mica Înțelegere“¹ sărbătorește pe dl Delbos, dl Stoiadinovici, partenerul nostru de la Belgrad benchetuește la Roma cu Mussolini, și face probabil haz cu Ducele de cele ce se întâmplă la București.

Consiliul Facultății de Drept s-a întrunit ieri și a hotărât înființarea unui curs de Drept Internațional pentru Titulescu, actualmente titular al

¹ Cuvintele dlui ministru Antonescu (Victor).

unei catedre de Drept Civil. Titulescu va face un curs despre „Tratate“, pentru doctorat. „Va face“, vorba vine căci, după câte știu eu, nu va ajunge să vorbească.

Titulescu s-ar fi hotărât în fine să primească candidatura pe care i-o oferă Partidul Național-Țărănesc, la Olt. Îndată după alegere — dacă va fi ales — va opta pentru Senat, ca să nu încurce socotelile izmenarului Căpețineanu, care nu i-a dat capul de listă în județul său decât cu această condiție.

Regina Maria e tot în pat, slabă și cu globulele roșii scăzute. Nu se știe când va putea fi transportată la Viena. Deocamdată a sosit Arhiducesa Ileana la București.

10 decembrie. Comunicatul oficial privitor la vizita lui Delbos n-a apărut încă, dar în ziarele de azi-dimineață a ieșit o lungă peltea oficioasă, un fel de dare de seamă a strălucitelor rezultate obținute de pe urma întâlnirilor de ieri și alaltăieri. E interesant de constatat că în această lungă peltea se pune accentul pe rezultatele de ordin economic, și că în paragraful consacrat politicii, se mărturisește că nu s-a schimbat nimic, că nu s-a făcut nici un pas înainte: am rămas cu tratatul de amicitie — dar nu s-a semnat nici de astă-dată pactul de asistență mutuală (așa cum Franța îl are cu Cehoslovacia), cerut de Guvernul francez ca să ne arunce printr-o simplă ecuație diplomatică în brațele Moscovei.

Sânge vărsat împreună, dragoste, prietenie eternă, idealuri comune, cu veșnicul leit-motiv al păcii — au alcătuit și subiectul discursurilor pronunțate ieri-seară la Afacerile Străine de Antonescu și de Delbos. Totul vag și nici un contur precis. Ca singure precizări, am putut găsi rănirile lui Delbos în timpul războiului și avionul lui Victor Antonescu de la Salonic. Când un organism e pe punctul să moară nu mai circulă seva într-însul. Așa și în politică, în exteriorizarea anumitor stări de lucruri, seva hotărârilor virile e înlocuită printr-o lamentabilă banalitate de constatări generale și inoportune.

Am asistat și eu la masa de ieri-seară ca să nu fiu trecut în rândurile „protestatarilor“ fără temei de protest. Din opoziție am fost numai eu și Goga, și prezența noastră a fost foarte apreciată. Antonescu și Tătă-

rescu numai că nu m-au luat în brațe, iar dna Antonescu s-a declarat „fericită” că mă vede! După masă am șters-o imediat; Șoneriu îmi spune că Victor Antonescu m-a căutat peste tot, ca un giuvaer pierdut, ca să mă bage „la cabinet” de vorbă cu Delbos. Sunt inconsolabil de ocazia pierdută!

Masa a fost bună, îngrijită, elegantă. Am aprobat plasamentul, nu fiindcă mulțumită vârstei și vechimii mele am fost așezat unde trebuia, dar fiindcă păduchii Curții, care au pretenția să se c... pe capul nostru au fost puși în coada mesei.

Delbos are un accent șters și nu vorbește frumos franțuzește. În schimb am fost mirat de progresele lui Antonescu: a citit aproape corect, a făcut cu ușurință legăturile dintre cuvinte, n-a pronunțat s ca z — a scăpat din clasa „keșketü-ilor” și nu se mai face de râs. Iorga, cu un cordon, cu un colan, cu mătreață pe guler și cu Catinca la 5 pași în urmă — inenarabil ca întotdeauna. Și fericit. E iar în mărimi! E „protectorul” Guvernului! E cheazășia zilei de mâine! — E un caraghios.

În afară de Iorga mai erau doi oameni fericiți ieri-seară la Externe: Antoine Bibescu și Dinu Cesianu: Titulescu a făcut-o lată rău, și cei doi necrofagi își frecau mâinile. Nebunul a trimis într-adevăr alaltăieri o telegramă de 300 de cuvinte *Președintelui Republicii, Lebrun*, prin care „reclama” pe Thierry și pe Delbos pentru „cazul” cu recepția de miercuri la Legația Franței. Telegrama s-ar termina cu emfaticele cuvinte: „c’est pour la première fois que les portes de la France me sont fermées”. La început nu mi-a venit să cred, și am socotit toată povestea o invenție a lui Bibescu. Faptul mi-a fost însă confirmat și de Crețianu (directorul Politic al Ministerului) și de Thierry. Am întrebat pe Thierry: „Qu’a dit le Président Lebrun?” — „Il a transmis le télégramme au Quai d’Orsay; il est sur le bureau de Léger, en attendant le panier!”

Ca să facă așa un gest, bietul Titulescu a trebuit să înnebunească de tot. Probabil că iar i-a scăzut și lui numărul globulelor roșii și că o nouă boală-l pândește. Thierry mi-a mai povestit că zisul Titulescu întâlnind acum câțva timp pe Delbos la Paris, l-ar fi prevenit că dacă trage la București la Thierry, dânsul nu va avea plăcerea să-l vadă. Ministrul de Externe francez a surâs și i-a spus că nu știe unde va descinde, căci nu hotărăște el, dar că va suporta cu smerenie toate loviturile soartei.

După ce și-a expediat telegrama lui Lebrun și după ce s-a înțeles cu Maniu și cu Mihalache asupra candidaturii sale, Fenomenul a plecat de-a dreptul la Titulești în Olt, sub pretext de campanie electorală, în

realitate ca să aibă aerul că vrea să se sustragă insistențelor franceze pentru o întrevvedere cu Delbos, întrevvedere de care nimeni nu se sinchisea și pe care nimeni nu se gândea să o mijlocească. În batjocura generală de aseară, mi-am adus aminte de Titulescu adulat de toată lumea în aceleași saloane și mi-a fost scârbă de lașitatea oamenilor.

Sosirea lui Titulescu la Titulești, în cocioaba părintească fără confort — cu Ciotori, cu Nenișor, cu zece tartane, cu saltea, cu perdea, cu vinuri franțuzești trebuie să fi fost o scenă de vicleim! Ce or fi zis bieții lui alegători?

Acum văd clar ce a vrut Regele excluzând¹ pe Titulescu de la recepțiile franco-române: a vrut să *dovedească* lui Delbos că „Monsieur Titulesco“ *nu mai există* în politica externă română, pe care o duce exclusiv, *el singur*, Regele. Și-a reușit. Delbos pleacă la Paris cu convingerea că „Titus“ e complet curățat.

Aflu că nebunul a făcut teatru și cu prilejul întrunirii profesorilor de la Facultatea de Drept în care s-a hotărât transformarea catedrei sale. Mai întâi a sosit cu un ceas întârziere; aproape toți profesorii plecaseră, după ce aprobaseră de altmintreli transformarea. S-a scuzat spunând că a căutat facultatea în localul cel vechi. Unul din profesorii rămași l-a întrebat: „N-ai întâlnit acolo pe Missir?“ Râsete. Patologicul a pironit apoi pe loc pe cei prezenți, „să le spună el cum stă chestia cu studenții“. Și a avut îndrăzneala să le spună că *nu a fost el acela care a vrut dizolvarea Gărzii de Fier, ci Duca!!!* Și că nici n-a iscălit jurnalul Consiliului de Miniștri privitor la această dizolvare! E adevărat, *fiindcă a avut lașitatea să plece la Paris în ajunul semnării acestui jurnal!* E o chestiune pe care o vor pune la punct miniștrii liberali din Cabinetul Duca. Dacă Paranoicul crede că poate să scape de încurcături prin simple minciuni, se înșeală.

Telegramele de azi anunță că mâine sâmbătă 11 decembrie Italia se va retrage oficial din Societatea Națiunilor. Marele Consiliu Fascist a fost convocat pentru luarea acestei hotărâri. E un eveniment covârșitor în politica europeană. Frumoasă Societate a Națiunilor fără Italia, Ger-

¹ La Externe a fost poftit „după masă“; se știa că nu va veni, fiind exoflisit de la masă.

mania, Statele Unite ale Americii, Brazilia și Japonia! La Londra și la Paris, efectul acestei știri pare enorm.

Deși n-a fost mărturisită prin gazete, concentrarea ultimelor două contingente *din toate armele* a fost ordonată. E o lovitură grea pentru Garda de Fier, căci propagandiștii săi cei mai buni erau tocmai elemente aparținând acestor clase.

Ministerul Instrucțiunii a dat în același timp o ordonanță pe baza căreia orice student afiliat uneia din asociațiile dizolvate va fi „demitriculizat” în cazul când ar fi prins luând parte la agitația politică sau electorală!

Ceea ce nu împiedică ca violențele și omorurile a fi început, în campania abia deschisă. La Herendești (jud. Severin) primarul și fiul său (liberali) au fost omorâți de gardiști. La Târgoviște bătaie în regulă: gardiștii erau să pună ieri mâna pe Prefectură. În Ialomița, bătaie, capete sparte. La Bacău același lucru. „Ça promet!”

Mi s-a raportat azi (o fi adevărat?) că juriul gardist s-ar fi întrunit și ar fi judecat pe Iorga și pe Vaida. Amândoi ar fi fost condamnați la moarte. Mi s-a spus chiar că Cotigă a fost desemnat să ucidă pe Iorga și Marinovici pe Vaida!

Din manevrele pe care le-am observat aseară la Externe am conchis că între Goga și Guvern *e înțelegere*. Mi s-a spus chiar că Goga ar fi primit parole. Era natural ca Guvernul să caute să se folosească de neîmpăcata ură dintre gardiști și cuziști.

Ieri la dejun, la Margherita Brătianu, Jean Cămărășescu mi-a spus că Mitiță Constantinescu ar fi bolnav de cancer, și părăsește guvernatoria Băncii Naționale. Mi-ar părea rău de el — ca de orice om — dacă știrea ar fi adevărată, dar pentru Bancă, nici o pagubă!

Și un escroc mai puțin în fruntea bucatelor. Săracul!

11 decembrie. Ieri între orele 5 și 7 recepție Delbos-Thierry la Legația Franței, faimoasa recepție organizată și anunțată prin comunicat, ca să se șteargă impresia rea făcută prin neinvitarea șefilor opoziției în

seara cu Regele. Deși asemenea corvezi mă dezgustă, m-am dus ca să nu am aerul că m-am solidarizat cu prosteasca protestare a nepoștiților, *care hotărâseră să nu pună piciorul la Legație*. Reprezentanții democrației integrale mai au încă nevoie de un complement de educație. Deși am sosit la Legație la ora 5 3/4, deși saloanele erau deja pline de lume, *nici Thierry nici Delbos nu erau încă de față!* Ascunsă într-un colț (mi-au trebuit cinci-șase minute ca să o gădesc), dna Thierry, „papa” cu două cocoșe¹, și nu se ocupa de nimeni, ca și cum n-ar fi fost stăpâna casei!

În fine au catadicsit să coboare și Excelențele Lor. Eram gata să plec „en disant ma façon de penser”. Dacă ar mai fi întârziat cinci minute, eram plecat. Delbos m-a luat într-un colț și a stat cu mine de vorbă, foarte amabil de altmintreli. Își făcea datoria, pe care nu o putuse îndeplini în ajun la Externe, fiindcă o ștersesem prea devreme. Și fiindcă omul a fost amabil, i-am dat drumul după un sfert de ceas, ca să nu sufere prea mult — și de altmintreli acest simplu trecător prin fruntea Ministerului de Externe francez, mă interesa foarte puțin.

La recepție, am aflat însă lucruri de toată nostimada.

Maniu, care declarase grevă și nu voise să calce pragul Legației franceze (ba încă insistase să ne solidarizăm și noi cu el!), *se prezentase la ora 3 în audiență la dl ministru Delbos!!*

Titulescu, Titulescu cel cu depeșa la Lebrun, Titulescu cel plecat la Olt ca să nu i se rupă mâneca — era așteptat *la Legația Franței* (care îi închisese porțile Franței!), la ora 8, de același domn ministru Delbos, pe care-l „reclamase”², la Paris! Atitudinea lui Titulescu, de opt zile, trădează o stare de spirit ce nu poate fi explicată decât pe terenul patologiei. Nu se poate să nu aflăm în curând că a căzut iarăși la pat. După toate comediile pe care le-a jucat, după telegrama dată lui Lebrun, după plecarea la Olt, *după ce a tras perdeaua asupra evenimentelor* — iată-l din nou la București în mijlocul lor, ca să renege într-o clipă tot ce a afirmat cu putere zile de-a rândul! Iată-l în casa lui Thierry, în care

¹ Una din ele era dna Doumergue, văduva lui Gastounet, venită la București să vadă pe fiică-sa, dna Amette, soția directorului lui Air-France.

² Am aflat ieri de la Delbos exacta versiune a afacerii cu depeșa. Titulescu a adresat telegrama lui Léger (secretar general al Ministerului de Externe), prietenul său Léger, rugându-l să o înainteze Președintelui Republicii. Delbos era foarte vexat fiindcă fusese „reclamat” printr-un subordonat al său, pus și dânsul în neplăcuta poziție să transmită Șefului Statului o pără împotriva șefului său ierarhic. „Avec Titulesco” — mi-a spus Delbos — „il faut s'attendre toujours à de l'inattendu!”

declarase că nu va intra! Iată-l de vorbă cu Delbos, pe care l-a acuzat că i-a închis porțile Franței! Ce caraghios!

Ceea ce prevăzusem s-a întâmplat. Sosit la Titulești și dând de co-cioaba fără confort, paranoicul a fugit înapoi la București și o vizită a lui Rochat (șeful de cabinet al lui Delbos) a fost de ajuns ca să-l aducă la Canossa, cu zgarda de gât!

Dacă în România nu mai rămăsese lucru mare din Titulescu, n-a mai rămas acum nimic nici în Franța. Și nu se va putea zice că s-a prăbușit „en beauté“.

Nostimă a fost și întrevederea între Delbos și dr Lupu. Deși național-țărăniștii hotărâseră să boicoteze toate recepțiile date în cinstea ministrului francez, dr Lupu s-a dus la cea oferită de „Maison des Français“. Scuza: nu era pe teren politic ci pe unul cultural!! În realitate Lupu ținea să-i spună lui Delbos ce avea pe suflet, și i-a spus-o. I-a spus că iubim cu toții Franța, Franța eternă, Franța care și-a jertfit sângele pentru noi etc. etc. — dar că ne ridicăm ca un singur om împotriva nemernicului agent al Franței, dl Thierry, care-și permite să nesocotească în rapoartele sale *sentimentele unanime democratice ale țării* (!!!) și să preamărească curentele extremiste de dreapta¹ (!!!) Delbos a răspuns la această neașteptată ieșire cam în modul următor: „Domnule Lupu, trebuie să aveți agenți foarte iscusiți ca să puteți afla în mod atât de precis conținutul rapoartelor dlui Thierry; n-ați voi să-mi împrumutați și mie, căci aș avea tare nevoie de asemenea specialiști!“ Doctorul, săracul nostru doctor, n-a mai insistat — și s-a răcorit cu un pahar de limonadă.

După plecarea mea, a sosit ieri la Legație și Iorga. Am avut plăcerea să-i văd poza în *Universul* de azi. Noul nostru Cromwell e delicios în postură de Lord Protector, printre mârtoagele din jurul lui — și are aerul atât de fericit, încât e o plăcere să te uiți la dânsul. Cât timp piesa se joacă pe ritmul comediei, toate bune — numai să nu se schimbe comedia în tragedie...

Comunicatul oficial publicat ca încoronare a vizitei dlui Delbos dovedește că s-au cheltuit bani degeaba, și de Franța și de România pen-

¹ O mai totală lipsă de informație nu se poate închipui! Thierry e în sentimentele și în convingerile sale *un democrat scârbos*. Ginerele lui Rotschild în ipostaza unui simpatizant al Gărzii de Fier — iată ceva neașteptat!

tru această călătorie. „Spiritul de cordialitate și de înțelegere care caracterizează relațiile franco-române“, „perfecta lor comunitate de vederi“ (e vorba de d.d. Delbos și Antonescu), „soliditatea legăturilor care unesc fiecare din cele două State cu aliații sau prietenii comuni“, „Societatea Națiunilor“¹, „apărarea păcii“, „relațiile intelectuale și artistice“ și alte rahaturi de același fel sunt punctele esențiale în jurul cărora se învârteste sarabanda proză-piftie a celor două cancelarii. Atâta tevatură era de prisos pentru a pune în relief lucruri cunoscute de mult.

Vive la France! Trăiască România! Ura pentru Yvon și pentru Victor, eroi ai democrației internaționale și simpatice excremente politice!

Dl Guță a anunțat că va vorbi mâine duminică la Radio, și va răspunde dlui Jules. Dl Jules a făcut imediat o cerere scrisă direcției Radioului cerând aceeași oră pentru luni, și același număr de minute, pentru a răspunde dlui Guță. Probabil că dl Jules nu va fi satisfăcut, și raporturile dintre Opoziție și Guvern se vor înteti și mai mult.

Negocierile dintre Germania și România cu privire la stabilirea unui *modus vivendi* comercial, economic și monetar au luat sfârșit cu bine. De 4 săptămâni se zbate dl H. Wohltat în București ca să ajungă la un rezultat. Nu am cunoscut încă amănuntele, dar Fabricius (ministru Germaniei) mi-a spus ieri că nemții sunt mulțumiți. Cred că s-a ajuns printr-o reglementare a importului și a exportului din ambele țări, până la septembrie 1938 la condiții care să permită o stabilizare a cursului mărcii.

Azi-dimineată s-a răspândit zvonul că Guvernul va anula toate listele de candidatură a Gărzii de Fier, sub cuvânt că Clime, președintele Partidului „Totul pentru Țară“ și detentorul semnului partidului și-a pierdut calitatea de cetățean român, prin faptul că a luptat ca voluntar în Spania fără consimțământul Guvernului. Hotărârea ar fi conformă cu Constituția, dar din partea Guvernului ar însemna nu numai o samavolnicie fără precedent, dar și o rară imprudență. Nu se îngrădește — și cu atât mai puțin nu se distruge — un curent ca al Gărzii de Fier prin măsuri de asemenea fel. Ar fi să se dea foc țării. Până în momentul în care scriu aceste rânduri, faptul nu mi-a fost însă confirmat.

¹ Vai de ea!

12 decembrie. Ieri-seară am ascultat pe Mussolini urlând de pe balconul palatului Venezia. Diabolică invitație mai este și Radiofonia! Am auzit tot parcă aș fi fost de față — până la cele mai neînsemnate rumori ale mulțimii.

Socotesc că retragerea Italiei de la Geneva ar fi câștigat să fie făcută cu mai multă sobrietate de cuvinte și fără înscenarea ticluite a seară. Că Geneva e o neputincioasă și o neînțelegătoare a vremurilor, nu încapă îndoială — dar că ar fi și o provocatoare a războiului, e o vădită exagerare. Se vede că așa e temperamentul italian, îi trebuie teatru. Oricum, lovitura dată S.D.N.-ului de Duce, e gravă. Societatea Națiunilor nu mai e pentru moment decât o anexă a Foreign-Office-ului în sânul căreia Marea Britanie își muștruluiește clientela politică.

Zvonul privitor la anularea listelor de candidatură ale Gărzii de Fier nu s-a confirmat, dimpotrivă. Comisia centrală electorală a judecat ieri cererea de anulare împotriva unei liste pe care figura Clime, și a respins contestația pe temei de incompetență. În considerentele respingerii Comisia (prezidată de Lupu de la Casație) își afirmă din nou jurisprudența, anume că nu are să se ocupe decât de listele *respinse* de tribunalele locale, și că pentru cele *admise*, această admitere e definitivă, motivele eventuale de anulare rămânând să fie discutate prin procedura de validare, fiecare Cameră rămânând să valideze sau să invalideze pe cei aleși.

O anulare generală a listelor gardiste ne-ar fi făcut să câștigăm multe voturi, căci Garda ne fură oameni mai ales nouă partidelor mici, — dar ar fi pus țara în foc. Mai bine așa.

Articolul lui Titulescu *Eu și Garda de Fier*, în jurul căruia s-a făcut atâta reclamă, a apărut în fine în *Universul* de azi-dimineață. E slab. O mare decepție și din punct de vedere documentar și din cel literar. Pledoarie de clănțau. Minte de la început până la sfârșit, cu nerușinare, și se străduiește să-și sprijine minciunile cu documente ce nu dovedesc întru nimic *nevinovăția sa*, ci numai vinovăția altora. În ce privește raporturile sale cu Regele, cu Duca și cu Sovietele, e de o rară perfidie. Presupun că „moștenitorii programului lui Duca“ îi vor răspunde cum merită. Titulescu își încheie pelteaua cu această perlă: „Titulescu tace și face!“ Aci, paranoicul atinge inconștiența. Deși „tace“ ne previne că „își va goli sacul“ în Parlament: nu e prima sa contradicție.

Asupra rolului pe care l-a jucat în chestiunea Gărzii de Fier, mi-am spus deja cuvântul în *Amintirile mele*.

Ziarele de azi afirmă că s-ar fi descoperit în Franța un complot îndreptat împotriva lui Delbos, care trebuia să fie ucis la București sau la Praga. *Noroc* că complotul a fost descoperit la timp, ceea ce dovedește să „Siguranța” *știe să aranjeze lucrurile cum trebuie*, în Franța ca și aiurea. Voiajurile miniștrilor de Externe francezi la București sunt de „mauvais augure”: Barthou a plătit pe al lui cu viața — cine știe ce soartă-l mai așteaptă și pe Delbos! În tot cazul de la noi a plecat teafăr!

Azi la amiază, Bucureștiul avea aerul unui oraș ocupat militarmente. Tot centrul orașului era plin de trupe și de patrule, fiindcă... național-tărăniștii cu Maniu în frunte se adunaseră la Sala Marna, pe Calea Griviței și că de acolo hotărâseră un „cortegiu popular” până la Club. La Marna, agenții Poliției au răspândit gaze lacrimogene, ceea ce n-a împiedicat pe manifestanți să strige pe tot drumul până la Clubul din strada Clémenceau (Corabiei): „Jos Lupeasca!” E prima manifestare de acest gen în București...

La cererea lui Maniu de a vorbi la Radio¹, ca și Tătărescu, diseară, direcțiunea nobilei instituții a răspuns că autorizarea cerută n-ar fi de competența sa și că cererea dlui prezident Maniu a fost transmisă Ministerului de Interne. Ministerul de Interne, la rândul său, a răspuns dlui Maniu printr-un refuz, arătând că dl Tătărescu va vorbi ca șef al Guvernului, în calitate sa oficială, iar nu ca membru al Partidului Liberal. Dacă cineva ar fi autorizat să vorbească la Radio în numele Partidului Liberal, desigur că și reprezentanții altor partide ar primi autorizații similare, dar până acum nici șeful, nici vreun membru al Partidului Liberal n-au primit o asemenea autorizație. Distincția e subtilă — dar ce e asta pe lângă tot ce plănuiește Guvernul în aceste nenorocite alegeri ca să fure 40% din voturi!

În vorbirea lui de astă-seară la Radio, Guță Tătărescu va răspunde articolului lui Titulescu. Cred totuși a ști că va scălda-o. Cum ar putea

¹ Maniu mi-a cerut ieri să încerc să vorbesc la Radio. Ar fi înaintat cerere în acest sens și Gh. Brătianu. Am refuzat mai întâi fiindcă știam că nu mi se va îngădui, apoi fiindcă n-am nimic de spus. Ceea ce aș avea de spus nu se poate spune la Radio — și discursuri de șantaj, nu sunt în obiceiurile mele.

restabili faptele petrecute în decembrie 1933 fără a descoperi pe Majestatea Sa?

13 decembrie. Pe ziua de ieri-duminică, țara a fost înecată sub valuri de elocință de către toți gureșii politiciii românești. Maniu, Grigore Filipescu, dr Costinescu și o droaie de palavragii secundari au vorbit „domnilor alegători“ din București, Iorga și Lapedatu Alexandru celor din Brașov — Gh. Brătianu celor din Galați. Numai dl Guță Tătărescu a avut prilejul să se adreseze țării întregi, prin Radio, pus la exclusivă dsale dispoziție.

Fiecare din sus-zișii „oratori“ a vorbit așa cum era așteptat să vorbească. Cuvântările lor nu au adus nici un argument nou, nici o notă nouă. Fiecare discurs în parte și toate la un loc nu merită prin urmare nici o mențiune specială. Ceea ce merită însă să fie notat e *atmosfera de ură și de învrăjpire în care toate aceste manifestații s-au desfășurat*. De la 1888, de pe vremea lui Brătianu cel bătrân, n-am mai văzut în România o atmosferă atât de încărcată. Situația se tulbură din ce în ce, și dacă n-a putut să reziste valului de nemulțumire și de vrăjmășie un Ion Brătianu, cu siguranță că nu va putea rezista nici un Guță Tătărescu.

În afară de rodomontadele și de ditirambica preamărire a propriei sale opere, dl Tătărescu, care a uitat proverbul românesc că „lauda de sine nu prea miroase bine“, a atacat cu o extremă violență de fond și de formă pe Iuliu Maniu. Dl Guță a amenințat, dl Guță a mânuit fulgerele ca un Jupiter Capitolin. Dl Guță a greșit greu însă, căci fulgerele capitoline nu sunt la dispoziția unui bășinos. Sonoritatea, când acoperă neantul, e numai vânt. Între alte prostii, dl Guță a spus că „numai nebunii și proștii pot urmări dictatura în România“. Il sfătuiesc să depună această perlă literară la picioarele Majestății Sale Regelui Carol al II-lea! Rolul unui șef de guvernământ e să potolească urile și să stingă — pe cât se poate — vrajba. Prin discursul dsale de ieri, prin abuzul de radio-fuziune rezervată numai dsale, *dl Tătărescu a aruncat untdelemn pe foc*. Mă tem să nu plătească scump imprudența dsale.

În ce privește pe Maniu și pe național-țărăniști, discursul lui Tătărescu a mai căzut și pe un teren bine preparat. Întrunirea lor de dimineața a fost într-adevăr zădărnicită. În sala tixită de la Marna au fost aruncate mai multe sticle cu gaze lacrimogene, în două rânduri, așa încât toată lumea s-a repezit la ieșiri în mare învălmășeală (au fost și oameni răniți) și întrunirea n-a putut fi ținută. Lumea s-a dus, după ce

s-a ciorovăit cu Poliția pe stradă, în fața Clubului țărănist din str. Corabia, și acolo, de la balcon a vorbit Maniu, și Grigore Filipescu, candidat pe lista național-țărănistă la București.

Nu încapе îndoială că Maniu va ridica mânușa pe care i-a aruncat-o aseară Tătărescu. Nu mai văd nici o punte posibilă între dânsul și Guvern, și, ce este mai grav, între dânsul și Rege.

Articolul lui Titulescu de ieri a făcut cel mai prost efect. Lumea e mirată de rostul acestei scrisori prin care autorul tinde să arunce în spinarea unui mort (Duca) răspunderea unei inițiative pe care fiecă om știe că-i incumbă lui. Efectul scontat n-a fost atins. Autorul moral al dizolvării Gărzii a rămas, și după acest articol, Titulescu. De asemenea brașoavele pe care ni le servește cu privire la politica externă, n-au convins pe nimeni.

Nici n-a izbutit măcar să se mențină, prin articolul său, în atenția publicului. Destăinuirile sale n-au fost relevante în nici una din cuvântările ținute ieri. Nici chiar dl Guță nu i-a făcut cinstea unui cuvânt de răspuns.

Ca să se mențină pe afiș, vedeta desumflată îi trage o nouă telegramă, adresată de data asta lui Delbos la Belgrad — telegramă pe care o reproduce azi-dimineață *Universul* și care e și ea un monument de fățarnicie și de rea-credință. Fără să dezmintă telegrama precedentă adresată dlui Lebrun, Titulescu pretinde că a trimis-o în realitate lui Delbos fiindcă a înaintat-o prin *serviciile acestuia*, adică prin Léger!! Că în telegrama cu pricina nu poate fi vorba de vreo umilință a lui, Titulescu, ci de demintate națională; că dânsul Titulescu n-a ofensat pe Delbos, pe care-l iubește, și că prin urmare nu poate fi vorba de scuze¹; că telegrama către Léger-Lebrun a fost trimisă în ziua de 5 decembrie pe când Delbos a sosit în ziua de 8. În stabilirea acestor ultime date, regăsim pe Titulescu întreg: dânsul vrea să dovedească că nu s-a plâns lui Delbos, ci la Paris, fiindcă Delbos nu sosise încă în București; dar atunci de ce a telegrafiat la Paris și nu la Varșovia unde se afla Delbos?

Mai grav decât telegrama însăși trimisă lui Lebrun, este modul cum această telegramă a fost trimisă la Paris. Titulescu a mărturisit că s-a

¹ Telegrama aceasta trimisă la Belgrad a fost motivată de informațiile publicate de *Curentul* și pe care Titulescu caută să le dezmintă, deși mai toate cele spuse de ziarul lui Pamfil Șeicaru sunt adevărate.

servit de cifrul unei Legații „amice“. Din investigațiile făcute de Ministerul de Externe rezultă că această Legație amică este *Legația sovietică*! Iată o dată mai mult dovedită cârdășia dintre Titulescu și Moscova.

Un ziar francez, *L'Indépendant*, scos de Henri Lémery, fost ministru (omul cu Asociația Franco-Dunăreană), îmi sosește tocmai azi cu un articol destul de documentat prin care se reliefează cârdășia Titulescu-Beneș-Litvinov. Deși intitulat: *Que veut Titulescu?* articolul e îndreptat mai mult împotriva Cehoslovaciei și a politicii dusă de această țară. Dar Titulescu e înfățișat ca agentul Sovietelor însărcinat cu conducerea întregii politici moscovite în Centrul și Sud-Estul Europei.

Lumea comentează cu severitate gestul lui Tătărescu de aseară. Lumea e în fond dreaptă și nu admite două măsuri. Dacă Tătărescu cum a pretins Ministerul de Interne, vorbea numai ca prim-ministru și nu ca om de partid, trebuia să se mărginească să înșire înfăptuirile realizate de Guvern până acum și să expună programele aceluiași Guvern pentru viitor. Punct. Violentul atac la care s-a dedat însă împotriva anumitor grupări și mai ales împotriva lui Maniu, pe care l-a amenințat chiar cu arestarea¹, a dovedit că primul ministru a vorbit mai mult ca om de partid decât ca șef de Guvern. Și atunci dreptatea cerea și pentru cel învinuit dreptul să se apere pe calea pe care fusese atacat.

Rezultatul final al intervenției radiofonice de ieri a lui Tătărescu e că n-a convins pe nimeni dar a întărit și mai mult spiritele. Așa fac oamenii când își pierd capul.

14 decembrie. Articolul lui Titulescu a produs o primă reacție. În *Dimineața* de ieri a apărut următoarea scrisoare semnată de fratele celui care a fost prima victimă a dizolvării Gărzii de Fier:

„Domnule Titulescu,

În ziarul *Universul* cu data de 12 decembrie 1937 ați publicat un articol intitulat *Eu și Garda de Fier* în care arătați împrejurările care au determinat Guvernul Duca în noiembrie 1933 să ia măsura de a dizolva această grupare.

Cel mai elementar simț de omenie ar fi trebuit să vă dicteze, față de memoria unui coleg și prieten, după cum afirmați, să aveți curajul răs-

¹ În cuvântarea sa Tătărescu a declarat textual: „Iar dacă dl Maniu nu înțelege de voie, trebuie silit să înțeleagă de nevoie“.

punderilor și să nu răstălmăciți faptele cu o perfidie de care, eu recunosc, nu vă credeam capabil.

Citind însă articolul din *Universul* văd până unde poate merge lășitatea dvs, care pentru motive de ordin personal încercați să fugiți de o răspundere pe care nu o puteți ocoli.

De aceea socot de datoria mea ca, fără întârziere să vă comunic pe această cale că legăturile pe care le-am avut cu fratele meu mi-au îngăduit să cunosc multe fapte, cu toate amănuntele lor, din acea vreme. Astfel știu precis că după multe deliberări Guvernul luase hotărârea de a soluționa problema ordinii interne, fără dizolvarea Gărzii de Fier.

Știu de asemenea precis că dvs, domnule Titulescu, ați fost inițiatorul și susținătorul aprig al dizolvării Gărzii de Fier, amenințând cu demisia din Guvern dacă această măsură nu era luată. Ați motivat necesitatea acestei măsuri invocând imposibilitatea de a vă îndeplini programul de politică externă.

Mai mult decât atât.

Știu iarăși, că erați atât de intransigent în apărarea acestui punct de vedere, încât fratele meu a simțit nevoia să recurgă la oficiile unui prieten comun care a încercat să vă arate neajunsurile ce ar decurge din stăruirea în atitudinea ce luaseți. Demersul a rămas fără succes, punctul dvs de vedere a triumfat, Garda de Fier a fost dizolvată.

Acestea sunt faptele riguros exacte, astfel cum s-au petrecut, astfel cum le cunosc toți acei care au luat parte sub o formă sau alta la desfășurarea lor, astfel cum le mărturisesc și le recunosc toți oamenii de onoare, de suflet și de bună credință.

Firește nu se poate cere oricui să fie călit dintr-un metal atât de nobil încât să poarte riscul unor răspunderi luate cu bărbăție, dar poți cere oricui să nu arunce învinuiri nefundate asupra memoriei unui om care, luându-și el partea de răspundere ce-i revenea a plătit cu viața un act în care rolul dvs, domnule Titulescu, a fost determinant.

Ceea ce ați făcut este mai mult decât o impietate față de jertfa lui Ion Duca și față de memoria lui.

Este o monstruozitate.

Grigore G. Duca

Grigore Duca a cunoscut circumstanțele în care s-a dizolvat Garda de Fier; suntem o seamă de oameni care am cunoscut *exact*, pe lângă această chestiune și pe cele relative la atitudinea dlui Titulescu față de Italia și la pertractările dsale cu Litvinov, și putem toți mărturisi că în

articolul dsale din *Universul* — dl Titulescu a falsificat adevărul în câteșitrei punctele pe care le-a tratat. Dl Titulescu ne ia pe toți românii drept proști dacă crede că, invocând o serie de articole din *Viitorul* în care Garda de Fier era atacată¹, dar în care nu se punea problema dizolvării ei căci Partidul Liberal nu era la Guvern și prin urmare în măsură să o dizolve, poate eluda răspunderea unei inițiative care-i revine. Dl Titulescu ne socotește de asemenea prea ageamii în ale diplomației dacă crede că, printr-un simplu certificat de complezență poate șterge impresia pe care a făcut-o la Geneva prin faimoasele dsale declarații italofoabe și dacă crede că se poate juca pe cuvinte în chestia pactului cu Rusia. Da, desigur, *nu l-a semnat, dar l-a parafat*. Raporturile și sentimentele dsale cu și față de Italia și Germania sunt prea cunoscute ca să ne poată zugrăvi cai verzi pe pereți. Va veni și ceasul răfuieiilor și întreaga politică falimentară a dlui Titulescu va fi pusă în evidență.

Scrisoarea lui Grigore Duca a produs o profundă impresie în toate curcurile politice și intelectuale din București.

Față de calificările *severe* din această scrisoare lumea se întreabă dacă Titulescu va trimite martori lui Grigore Duca sau nu?

În tot cazul „chestiunea nu e închisă“.

Dimineața de ieri publică în fruntea primei sale pagini următoarele rânduri:

„*O zi agitată*

Ieri a fost o zi agitată. Evenimentele s-au precipitat.

Articolul dlui Titulescu, replica dlui Grigore Duca, discursul rostit de dl Gh. Tătărescu la Radio, zădărnicierea adunării național-țărăniște de la Marna — toate acestea arată o înăsprire a raporturilor și o agravare a luptelor politice interne.

Orice om obiectiv nu poate privi fără un sentiment de îngrijorare situația creată.

E datoria Guvernului, în aceste ceasuri grele, să dea pilda moderației nu numai în vorbe, ci și în fapte.“

N-am nici o simpatie pentru ziarul *Dimineața* și pentru ideologia pe care o reprezintă, dar am reprodus aceste rânduri fiindcă socotesc că sunt pline de cuminenție și că constituie un strigăt de alarmă în anarhia patimilor noastre politice.

¹ Vrăjmășia dintre Garda de Fier și Partidul Liberal nu e un fapt nou descoperit de dl Titulescu — îl cunoșteau toți cei care citesc o gazetă.

„Că s-au agravat“ luptele noastre politice o dovedește și măsura luată duminică de Guvern: s-a restabilit starea de asediu în toată rigoarea ei în București și în centrele în care fusese îndulcită o dată cu începerea campaniei electorale.

Dl prezident Maniu ne trimite sub plic, trasă la mașină, cuvântarea dsale din 12 decembrie, ținută de pe balconul Clubului, după zădărnicierea întrunirii de la Marna. Cenzura n-a permis publicarea acestei scurte cuvântări, și e păcat, căci posteritatea și-ar fi putut da seama ce adânc cunoscător al sufletului românesc a fost... Caragiale! Nu pot rezista la plăcerea de a transcrie aci începutul acestei scurte dar substanțiale cuvântări:

„În al douăzecelea an al Unirii României Mari suntem împiedicați cu gaze otrăvitoare să ne spunem cuvântul! Rușine!

În loc ca conducerea de Stat să cheltuiască banii pentru a face gaze în contra dușmanilor țării (!!!) și de a face măști ocrotitoare pentru cetățenii noștri contra gazelor dușmane, ea cheltuiește banii (!!!) ca să facă gaze otrăvitoare pentru a împiedica pe cetățeni să-și spună cuvântul¹, atunci când este vorba de soarta și de viitorul țării în care trăim. Iată o icoană tristă a vremurilor de azi, iată rezultatul unei guvernări de lichelism pus în serviciul Camarilei, iată rezultatul influenței nefaste a unei femei care nenorocește Țara și Regele român. Parcă nu vărsasem noi destule lacrimi de durere și rușine pentru starea în care se găsește țara, pentru ca să ne mai arunce gaze lacrimogene, să vărsăm lacrimi artificiale (!!), lacrimi care sunt deja secate în ochii noștri din care au curs destule și adevărate de sinceră durere!

Ce vrem noi? Vrem democrația! (*ovații*)

Ce vrem noi? Monarhie constituțională! (*ovații nesfârșite*)

Apoi bine, onorabile, dacă „lacrimile sunt deja secate“ cum mai pot curge altele „artificiale“?

Mai trist decât ce spune dl Maniu e că o asemenea „proză“ a putut fi debitată de omul în care *o bună parte din poporul român își pune toată nădejdea!* Restul cuvântării dlui Maniu e la înălțimea pasajului de mai sus. La cuvântarea dlui Maniu, erau anexate în plic și declarațiile dlui dr Lupu, scurte și ele, din care extrag această frază lapidară:

„A vrut (e vorba de Gavrilă Marinescu) să vă ucidă cu gaze otrăvitoare, să vă împiedice de a ieși afară din sala otrăvită, pentru ca să facă acolo hecatombele Camarilei!“ (Sic).

¹ De 50 de ani își tot „spun cuvântul“ cetățenii!

Cu toate minciunile și rășoielile lui, prefer discursurile lui Tătărescu — cel puțin nu sunt ridicole și nu păcătuiesc decât prin prezumțiune. Și iată oamenii care vor să guverneze țara românească!

Ziarele ne informează că Delbos a avut o lungă întrevedere cu dl Stoiadinovici în care i-a comunicat cele făcute de dsa la Varșovia și la București. Ziarele nu spun dacă și dl Stoiadinovici a raportat dlui Delbos cele făcute de dsa la Roma?

Comnen, în trecere prin București, a fost ieri la mine. Își face și el cruce de modul cum a fost rezolvată criza. Ca orice om inteligent e îngrijorat de impasul în care s-a angajat Regele. Dacă se vor încurca lucrurile, nu mai are altă soluție decât dictatura, dar o dictatură în cele mai rele condiții. *O dictatură care nu va însemna un început, ci un sfârșit*, am adăugat eu.

Comnen consideră că plecarea lui Schacht constituie o mare slăbire a regimului. Hitler și-a dat seamă de valoarea lui Schacht și l-a susținut cât a putut. Până în cele din urmă l-a mâncat însă „partidul“.

Prin măgulitoarea scrisoare pe care i-a adresat-o Führer-ul, Schacht a fost menținut nu numai ca ministru al Reichului (fără portofoliu) dar și *ca sfetnic personal* al dictatorului. Comnen crede că în locul lui Schacht, la Reichsbank, va fi numit actualul ministru de Finanțe, Kroschk, om cumsecade, dar o ceară moale în mâinile „macherilor“ partidului.

Titulescu a răspuns astăzi la scrisoarea lui Grigore Duca apărută ieri și reprodușă mai sus. Răspunsul lui Titulescu e scurt și lamentabil. Un alt act de lașitate, de data asta față de Grigore Duca, „de la educația căruia nu se aștepta la cuvinte atât de ofensatoare“. Titulescu mai declară că va răspunde lui Grigore mai amănunțit, după ce foștii colaboratori ai lui Ion Duca își vor fi spus și ei cuvântul. Printr-o scrisoare adresată tot ieri lui Tătărescu, Grigore Duca a solicitat într-adevăr de la foștii miniștri din decembrie 1933, o lămurire a situației și Tătărescu și-a și convocat azi colegii în acest scop.

Mișcarea opiniei publice împotriva Regelui sporește din zi în zi. Succesul, incontestabil succes al lui Maniu e datorat numai ieșirilor lui împotriva dnei Lupescu.

Am dat mai sus începutul ultimei cuvântări a domnului prezident subliniind tot ridicolul ei. Dreptatea cere să dau și sfârșitul acestei cuvântări, nu ca o reabilitare stilistică, ci ca o dovadă incontestabilă de curaj civic. Iată cum a sfârșit Maniu, duminică:

„Fraților! Să nu uitați un moment că stările acestea triste se datoresc faptului că la noi domnește un Guvern personal. De șapte ani suferim din cauza Guvernelor personale, *puse de o putere ocultă, de o Camarilă al cărei șef văzut și simțit este o femeie: dna Lupescu (strigăte: Lupeasca!)*.

Este o rușine să tolerăm ca demnitatea națională a falnicului popor românesc să fie călcată în picioare de o Camarilă, de Guvernele ei personale, *și de o femeie care nu are ce căuta în România. Ea corupe viața publică a acestei țări, ea se leagă ca scaiul de oaie, dar noi trebuie să o eliminăm din țară cu atât mai mult cu cât ea s-a obligat să nu mai vină după ce se va reîntoarce Majestatea Sa. (strigăte: trebuie tunsă!)*.

Eu vă rog pe toți ca într-un suflet și într-un gând să strigați: Trăiască Democrația, jos dictatura, trăiască dreptatea socială, *jos Camarila, jos dna Lupescu*, trăiască demnitatea națională! (*Mulțimea într-un singur glas strigă: Jos Lupeasca!*).

Să dăm o luptă aprigă pentru a scăpa pe Majestatea Sa Regele de sfătuitorii falși, de lingușitorii interesați și de lichelele care s-au așezat în jurul Său!“ (*ovații nesfârșite*).

DI Maniu n-a adăugat lucru mare la ce a spus până acum; dar până acum a spus-o numai în cercuri restrânse, pe când de astă dată a urlat-o în gura mare și în mijlocul străzii. Acum o lună, cu siguranță că n-ar fi îndrăznit să o facă. Faptul că a îndrăznit să o facă acum, dă măsura coborârii Regelui pe povârnișul simpatiilor publice.

Titulescu candidat:

După două ore petrecute la Titulești (Olt), Titulescu a fugit înapoi la București și a trimis pe Savel Rădulescu cu o baie, cu un bidet, cu fel de fel de garnituri de instalat la repezeală în casa părintească. De atunci, Savel Robul lucrează zi și noapte, și zi și noapte îi urlă de la București Titulescu în telefon. Da patru ori pe zi dna Titulescu primește buletinul temperaturii din odăi, primește raport amănunțit asupra stării sobelor, ferestrelor, closetelor. E o adevărată tragedie. Și nu mai are bietul om vagon-salon ca să meargă la Slatina, și Pertinax nu mai scrie nimic, și Grigore Duca l-a făcut laș, și gardiștii vor să-l omoare — într-un cuvânt toate nenorocirile pe capul lui.

15 decembrie. După Comnen, misiunea lui Halifax în Germania n-a dat nici un rezultat. De aceea s-au înțeles atât de ușor francezii cu englezii la Londra, după înapoierea lordului de la Berchtesgaden. Hitler a pus condiții *pentru moment* inacceptabile cu privire la toate punctele. Sugestia unui mandat din partea S.D.N-ului asupra fostelor colonii germane, a fost respinsă fără discuție de Führer. Teza lui e următoarea: „coloniile ne-au fost luate prin tratatul de la Versailles de către cele 5 mari Puteri aliate și asociate — prin urmare cu dânsule și numai cu dânsule, fără nici un amestec al Genevei sau al unei terțe părți, discutăm noi restituirea lor.“ Comnen e convins că sub nici o formă Hitler și Germania nu vor putea fi aduși înapoi la S.D.N.

Tătărescu a întrunit la dânsul ieri pe toți membrii Cabinetului Duca din 1933, prezenți în București, și toți împreună au semnat o scrisoare adresată lui Grigore Duca, prin care confirmă, *fără nici o reticență*, punctul de vedere susținut de acesta în scrisoarea pe care a adresat-o lui Titulescu. Miniștrii liberali s-au arătat în declarația lor cât se poate de lămurii, și n-au scăldat-o deloc, cum mă cam așteptam să o facă de frică să nu atragă persoana Regelui în discuție.

După ce au taxat de *uluitoare* destăinuirile lui Titulescu, miniștrii duciști reamintesc că au urmat mai multe zile discuții în Guvern, cu privire la dizolvarea Gărzii de Fier și adaugă:

„La sfârșitul lor (discuțiilor) am fost unanimi — de la președintele Consiliului până la cel mai tânăr dintre miniștri — *de a nu dizolva Garda de Fier*, ci de a trece de îndată la punerea în executare a unui program de durată având de scop dezintoxicarea și disciplinarea tineretului.

Iată care a fost hotărârea Guvernului

A doua zi după luarea acestei hotărâri am fost chemați de Ion Duca. Șeful nostru ne-a comunicat:

*«că dl Titulescu nu împărtășește soluția adoptată de Guvern;
că dl Titulescu cere dizolvarea Gărzii de Fier ca o soluție reclamată imperios de necesitățile politice externe;
că fără această dizolvare dl Titulescu se vede silit să demisioneze — și irevocabil — din Guvern».*

Ion Duca a făcut tot ce i-a stat în putință pentru ca să determine pe dl Titulescu să renunțe la punctul său de vedere.

Demersurile sale au fost însă zadarnice. Cum demisia dlui Titulescu ar fi creat — în împrejurările internaționale de atunci — dificultăți de nedorit, Duca s-a văzut nevoit să cedeze stăruințelor sale.

Astfel a fost dizolvată Garda de Fier. Câteva zile după executarea actului de dizolvare, Duca se prăbușea sub gloanțele răzbunării pe peronul gării din Sinaia.

Iată faptele în desfășurarea lor“.

Semnează:

Gh. Tătărescu, Dr C. Angelescu, Victor Antonescu, Ion Inculeț, Ion Nistor, Alex. Lapedatu, D. Iuca, G. Cipăianu, C. Dimitriu. R. Franasovici, Victor Iamandi, I. Manolescu-Strunga, N. Budurescu, M. Negură, N. Maxim.

Așa a fost.

Chestiunea e acum lămurită și pentru cei ce nu știau cum au decurs lucrurile.

Să vedem ce va răspunde mâine Titulescu, căci în *Universul* de azi își anunță răspunsul pentru mâine.

Până una alta, i-a sărit în ajutor dl A. Popescu-Necșești, fost subsecretar în Cabinetul Duca și ginere ilustru al nu mai puțin ilustrului Stelian Popește. Dl Necșești publică și dsa în *Universul* de azi-dimineață o scrisoare (a miniștrilor liberali a apărut în ziarele de aseară), o peltea searbădă, din care reiese că în preajma disolvării Gărzii, deși avea raporturi zilnice și cu Duca și cu Titulescu, n-a auzit pe acesta din urmă cerând dizolvarea Gărzii, nici pe cel dintâi acuzând pe cel de al doilea că ar fi cerut-o!!! Dl Necșești mai adaugă că crede a ști că *Titulescu a fost împotriva dizolvării, cel puțin cât a fost vorba să fie dizolvată Garda prin decret regal*. Nu, domnule Necșești: Titulescu n-a fost un moment contra dizolvării (căci el a impus-o) — dar a fost la un moment dat contra dizolvării *prin decret regal*. Atât. „Et pour cause“ — a se vedea mai sus.

Orice ar mai adăuga Titulescu și rarii săi apărători, procesul e judecat și pierdut de dânsul.

16 decembrie. În *Universul* de azi-dimineață, Titulescu și-a publicat „răspunsul“ anunțat în chestiunea Gărzii de Fier. Răspunsul e de o dezolantă slăbiciune. Negații, afirmării nesprijinite pe nimic, insinuări perfide, ploconeli exagerate la memoria lui Duca — nu slăbesc întru nimic precizările comentate în procesul-verbal de alaltăieri semnat de 15 miniștri.

A trimis și Dinu Brătianu o scrisoare ziarelor, prin care explică că n-a semnat acel proces-verbal (sub formă de scrisoare adresată lui Gri-

gore Duca) fiindcă în momentul dizolvării Gărzii se afla la Paris și n-a luat cunoștință, la înapoierea sa, despre cele întâmplate, decât din auzite. E curios cum se leapădă acum toți de actul de energie săvârșit în 1933 și care a costat viața lui Duca. Oamenii curajoși, nu e vorbă.

În *Neamul Românesc* de azi, a sărit și Iorga împotriva lui Titulescu. Gestul nu e poate foarte elegant, dar articolul e bun.

Din toată cearta asta rămâne cert că Titulescu este autorul moral al dizolvării Gărzii de Fier. În seama Partidului Liberal, dacă nu și a lui Duca, rămâne *modul cum a fost executată măsura și toate brutalitățile comise cu acest prilej*. Pe acestea le-a plătit cu viața Duca, căci ceea ce a exasperat pe gardiști n-a fost dizolvarea (pe care o mai făcuse și Mihalache) ci bătăile, arestările, schingiuirile și omorurile Poliției.

Ziarele mai publică azi și răspunsul lui Delbos la telegrama pe care i-a trimis-o Titulescu la Belgrad¹. Răspunsul lui Delbos e sec și banal, dar Titulescu se mulțumește cu orice numai numele său să rămână în permanență pe afiș.

17 decembrie. Popeștele Stelian s-a mulțumit până acum să fie apărătorul morălei publice, straja hotarelor noastre, păzitorul și protectorul naționalismului român. De azi-dimineață s-a „declarat” și Profet. O spune ritos în *Universul* de azi-dimineață, reproducând un articol publicat de dânsul în 12 decembrie 1933, după dizolvarea Gărzii de Fier. Genialul cugetător a prevăzut de atunci — pretinde el — *tot ce urma să se întâmple* — și *s-a și întâmplat*. Întemeiat pe acest precedent, își face datoria să prezică și toate nenorocirile ce se vor mai întâmpla pe urma prostiilor pe care Guvernul le comite azi. E trist că glasul unui asemenea om răsună în pustiu! Dar așa e lumea, năroadă!

— În toastul de la Praga, cu prilejul vizitei lui Delbos, Krofta (Kamil) a pus picioarele în străchini, ceea ce era de așteptat de la un imbecil ca dânsul. Vorbind de legăturile sacro-sante cu Franța, Kamil a adăugat... „*noi stăruim încă în credința noastră că o colaborare în spiritul tratatelor care ne leagă...*” și mai departe:... „De acord cu Franța *noi vom*

¹ Pagina 279 a acestor însemnări.

continua "... Adică cum onorabile, sunt și alții în Mica Înțelegere care nu vor să mai „stăruie“ sau să mai „continue“ în direcția știută? Vai de tratatele care trebuiesc întărite la fiecare ocazie!

Ministerul de Interne a dat ieri o ordonanță prin care dispune urmărirea imediată a tuturor celor *care vor ataca direct persoana M.S. Regelui, pe membrii familiei regale sau Monarhia*¹. E probabil că toți candidații opoziției vor fi acuzați de asemenea atacuri, și arestați. Prin aceeași ordonanță s-a interzis cu desăvârșire orice manifestație pe stradă.

Pe ziua de ieri, în campania electorală, încă doi morți și mai mulți răniți. Până acum sunt 5 morți. Robu și Mumuianu au capetele sparte; o dovadă că au un cap.

18 decembrie. Față de nemaipomenitele samavolnicii electorale care se desfășoară pretutindeni, dar mai ales în anumite județe în care candidează șefii opoziției, dl John Mihalache a trimis o lungă telegramă de protestare Regelui. Dl Mihalache și-a cheltuit banii degeaba, căci Regele știe una — că Guvernul trebuie să iasă.

Termometrul alegerilor:

Curentul pentru național-tărăniști, *inexistent* acum șase săptămâni și care a reînviat după realegerea lui Maniu la șefie e în constantă creștere. Continuele și curajoasele declarații „anti-camariliste“ pe care dl prezident le împrăște dincoace și dincolo de munți, atrag mulțimea.

Dacă dinamismul național-tărăniștilor le sporește popularitatea, în schimb „cumințenia“ gardiștilor, care până acum nu au dovedit curajul electoral ce se așteaptă de la ei, le-a cam depărtat masele. La începutul campaniei electorale nu se vorbea decât de ei, acum mult mai puțin.

Gogo-cușiștii sunt în mare scădere. Mai pretutindeni le iau gardiștii aderenții.

Despre averescani, despre iunianiști și despre noi — ce să mai vorbim? Averescu nu mai există — și partidul lui nu era decât o grupare

¹ Face parte din familie și dna Lupescu?

de ordin personal. Lui Iunian i-a fost fatală boala care-l ține pironit în pat de 3 săptămâni. Partidul meu, Partidul Agrar, are ghinionul să fie un partid de program, un partid de idei și de soluții, într-un moment în care masele nu sunt conduse de idei, ci de sentimente.

Pe liberali îi înjură toată lumea, așa încât sunt asigurați de cele 40% din voturi ca să-și refacă majoritatea ce le trebuia.

Palinodiile lui Titulescu sunt fără sfârșit. După tot teatrul pe care l-a făcut trimițându-și oamenii la Titulești cu baie, cu closet englezesc, cu perdele și cu saltele — a renunțat să mai meargă în Olt, dar și-a înregistrat *pe plăci* un searbăd discurs adresat „țărănimii române“, *al cărei fiu* se declară, deși n-a dat niciodată ochi cu dânsa, discurs ce va fi difuzat printr-un megafon montat pe o camionetă automobilă. Procedeul e cu totul nou în România și va înveseli pe alegători. Poate chiar că va izbuti să adune voturi. Discursul este însă mai lamentabil ca articolul *Eu și Garda de Fier*.

Citit ieri în *Țara Noastră* un remarcabil articol al lui Alexandru Hodoș, asupra „cazului Titulescu“. O magistrală execuție. Bietul Titulescu n-a pășit numai cu stângul, de când s-a înapoiat în țară, a pus piciorul în toate străchinele, cum foarte bine o spune Hodoș. Eu adaug că trebuie să fie bolnav, căci manifestările lui au toate caracterul actelor săvârșite sub obsesia semi-delirului uremic. Căci altfel cum s-ar putea explica fraze ca acestea culese din discursul său către fiii Oltului:

„Eu vreau pacea, nu războiul. De aceea prin tratate de alianță în regulă am ferit țara mea de toate invaziile străine“.

Și.

„Sub dudul (!) din curtea strămoșească (?) am împărțit dreptate printre voi (— ca un nou Saint-Louis!!!) pentru ca pacea și iubirea să domnească între fiii Oltului“ (!!!).

Bietul Titulică, înjurat și disprețuit de toată lumea, până și de Elena Văcărescu, rău a ajuns!

Primit vizita lui Barbu Ionescu, care a stat un ceas la mine să-mi povestească despre Rege, despre țară și despre dânsul. Extraordinar personaj, una din cele mai complexe enigme psihologice din câte se pot întâlni! Sub aspect de brută, cu un cap ca cioplit cu toporul, o extraordinară finețe de raționament, împletită cu firele unei incontestabile țic-

neli. Barbu Ionescu socotește că Regele s-a încurcat rău, fiindcă s-a coborât în luptă, coborându-se de pe pedestalul său de arbitru. Acțiunile lui în străinătate care abia începuseră să crească s-au oprit pe loc și sunt amenințate să scadă. Pentru lumea de peste graniță, alegerile actuale *au caracterul unui plebiscit între Rege și Țară*. Discursurile lui Tătărescu, lui Iorga, lui Valer Pop, care au pus lista liberală, în fața opiniei publice, sub auspiciile Regelui, au fost foarte imprudente. Regele a priceput greșeala și a plecat la vânătoare supărat foc. Maniu în schimb a fost foarte abil, lăsând să se acrediteze ideea că partidele înțelese pentru paza urnelor erau și cartelate pentru apărarea principiilor constituționale împotriva unei dictaturi de alcov. în străinătate așa se crede și nu este important *ce este ci ce se crede că este*. Oricare va fi rezultatul alegerilor, el va fi dezastruos pentru Rege în această privință. Chiar dacă Guvernul va lua 40, 50% din voturi. Cu 40% din voturi se poate crea o majoritate — dar pentru un plebiscit trebuie 80%. După alegeri, pentru străinătate „chestiunea abdicării lui Carol“ va fi pusă și încrederea într-însul și indirect în țara românească va fi zdruncinată

În afară de situația lui politică, Guvernul Tătărescu va întâmpina dificultăți serioase și de ordin tehnic — povestește înainte Barbu Ionescu. Mai întâi dificultăți mari pentru plățile furniturilor militare, fiindcă lipsesc devizele. Statele occidentale nu vor schimba regimul de clearing și nu vor da drumul disponibilităților noastre până ce nu vom plăti toate datoriile. De altminteri toată chestiunea cu armamentul e un formidabil bluf. Fabricile pe care le-am întemeiat în țară nu vor fi în stare să producă material pentru mai mult de 2 luni de război. Nu avem stocuri de nici un fel, nici de armament, nici de echipament, nici de aprovizionament, cum au toate țările serioase. N-avem nici o rezervă monetară în străinătate și n-am putea trage, în cazul unei complicații europene, nici măcar un CEC de 10 000 de livre. Disponibilitățile pe care le-a avut până acum Guvernul sunt datorate devalorizării leului cu 38% și bunelor recolte întâmplătoare. „Până când va crede lumea minciunile lui Guță? Se laudă cu conversiunea, dar ai făcut-o dta; a recurs la devalorizare, dar sabotând planul lui Iunian. Până când îl vor crede funcționarii că le-a plătit lefurile integrale, când în realitate le-a plătit cu un minus de 40%, cota devalorizării? În Anglia opinia publică e câștigată revizionismului. Majoritatea englezilor — ultimele discursuri în Camera Comunelor o dovedesc — nu pricep de ce Imperiul Britanic nu s-ar înțelege cu un popor de 80 milioane de suflete de dragul unor țărișoare impotente create prin fantezia oamenilor de la Versailles. En-

glezii își dau seama că nu pot conta pe State instabile în angajamente și neputincioase în susținerea pretențiilor lor, și fac mari presiuni asupra Franței ca să se apropie de Germania și să se lase de Mica Înțelegere și de alte bazaconii. De altminteri și Franța începe să-și dea seama că pe Iugoslavia a pierdut-o și că alianța română ține de un fir de păr. Delbos a plecat foarte supărat din București și față de atmosfera pe care a găsit-o nici n-a mai propus pactul de asistență mutuală pe care-l avea în buzunar“.

Din politica externă, Barbu Ionescu a trecut iar la Rege: „Coane Costică, pentru Rege nu mai e astăzi decât o soluție — o *împăcare cu Maniu*, și această împăcare numai dta poți să o faci! Maniu vrea capul Lupească — dar Regele nu i-l va da niciodată. Să renunțe Regele la Ministerele de Război și de Externe, să renunțe la orice amestec în Guvern, să redevină Rege Constituțional și Maniu să se mulțumească cu atât. Ce importanță va mai avea Lupeasca dacă Regele nu se va mai amesteca în furnituri și în numiri?“

— „Apoi vezi, dragă Ionescule, cred că Regele va renunța la astea și mai greu decât la dna Lupescu!“.

Ca să scap de el i-am făgăduit să mă gândesc la o eventuală acțiune de împăcare între Rege și Maniu — după Sărbători!

Un alt glas din Camarilă:

Malaxa a spus ieri lui Fulga că situația nu poate dura *și că tot la formula lui Argetoianu se va veni*. Numai că formula nu mai e de actualitate — adaug eu.

Fost aseară la teatrul cel nou din Piața Amzei (Studio-ul Teatrului Național). Sală drăguță. Linii simple, culori și lumină plăcute. Traducerea unei piese rusești *Comedia Fericirii*, de Evreinov. Bine jucată. Totul ca la Paris sau la Londra. Cât drum am făcut de la 1837!

19 decembrie. Măine alegerile! Printr-o circulară a Ministerului de Interne, *toate* întrunirile publice au fost oprite cu începere de ieri seară și până la 23 decembrie. Binînțeles, circulara e valabilă numai pentru opoziție — căci întrunirile liberale se vor ține mai departe, sub ochii îngăduitori ai Jandarmeriei și ai autorităților locale. După câte mi se telefonează din județe, acțiunea de intimidare a alegătorilor presupuși refractari întrece tot ce s-a făcut în alegerile precedente, în această di-

recție. Oamenii sunt arestați cu sutele și nu sunt puși în libertate decât după ce remit celor în drept cărțile lor de alegător.

Abandonat de toată lumea, Titulescu și-a găsit un apărător în *Dreptatea*. L-au luat țărăniștii în spinare, trebuie să-l apere până la sfârșit. Dar așa cum îl apără mai bine nu l-ar apăra.

Di Arie, pe care-l mai cheamă și Napoleon, a scris un lung articol — reprodus *in-extenso* în *Universul* — prin care aruncă asupra coreligionarilor săi toată vina mișcării antisemite! E cam trasă de păr, onorabile Napoleon! Toată vina ovreilor *e că există* și tot nenorocul nostru e că i-am întâlnit în calea noastră, în mase atât de compacte încât au devenit într-adevăr supărători. Problema evreiască, la noi cel puțin, e cu totul insolubilă — de aceea cei care o învrăjdesc, comit o mare greșală politică.

Ieri a fost înmormântat la Iași profesorul universitar Șumuleanu, cel mai credincios discipol al lui A.C. Cuza. Am lucrat cu dânsul la Iași, în 1918, în Liga Poporului. Era un om blajin și cumsecade, un naiv idealist — și atâta tot. Ziarele naționale îl ridică astăzi la rangul unui erou. Exagerare pioasă.

A murit ieri și Niculescu-Ianca (Nicu). A făcut în viață de toate, de la boxă și până la versuri. Pentru versuri avea o facilități extraordinară și versifica jucându-se. Odele lui privitoare la Banca Națională, la conversiune, la reforma agrară, ne-au făcut să râdem la atâtea searbede banchete politice... Pe jumătate țicnit, de familie boierească prin mămă-sa, avea o mutră simpatică și n-avea decât prieteni. Fie-i țărâna ușoară!

Maniu a trecut pe la mine să-mi propună să semnăm (câteșipatru, șefii partidelor aliate pentru paza urnelor) o declarație prin care facem *direct răspunzători* pe conducătorii Ministerului de Interne de toate nelegiuirile ce se vor aduce mâine la îndeplinire cu prilejul alegerilor, în toată țara — fiindcă ele nu vor fi decât consecința ordinelor primite de la centru. Prin această declarație ar fi urmat să ne angajăm la aplicare de sancțiuni îndată ce împrejurările ni le-ar fi îngăduit. Am observat lui Maniu că cuvântul de sancțiuni putea avea un înțeles diferit în mintea

noastră și în a lui Zelea Codreanu. Prin sancțiuni noi înțelegem deferire la Justiție, pe când amicul Zelea poate să înțeleagă și un glonte de revolver. Eu nu-mi puteam lua răspunderea, alături de Zelea Codreanu, pentru eventualele sancțiuni brutale ce nu erau deloc excluse. Maniu, care nu se gândise la metodele de sancțiuni gardiste, a priceput și a renunțat la ideea lui.

20 decembrie. Azi-dimineață a început votarea pentru Cameră. Ziua de ieri, ultima a campaniei electorale, a fost relativ liniștită. N-au fost omorâți decât vreo doi oameni și răniți vreo 10, într-o încăierare, la Vințul de Jos, în județul Alba. S-au ciocnit național-țărăniștii cu liberalii.

În rezumat, campania electorală n-a provocat tulburările așteptate. Câteva capete sparte și chiar câțiva morți — vreo 3–4 în tot — dovedesc desigur o înțepire a patimilor și o înăsprire a moravurilor față de stările de acum câțiva ani, *dar de o atmosferă revoluționară*, cu care s-a amenințat Guvernul, nu poate fi vorba. Garda de Fier, care se lauda că va trece peste orice îngrădiri ale dreptului de întrunire și de propagandă, s-a supus smerită la toate ordinele Poliției. Partidul Național-Țărănesc s-a mulțumit și el cu scrisorile domnului prezident. Până azi-dimineață se poate spune că succesul e de partea Guvernului. Vom vedea ce va fi azi.

În legătură cu propunerea de ieri a lui Maniu, ziarele de azi-dimineață publică textul scrisorii trimisă lui Franasovici de către dl prezident. După ce înșiră ilegalitățile comise în diferite județe — pe categorii — dl prezident încheie cu următoarea frază:

„Menținerea și continuarea măsurilor ilegale implică evident răspunderea dvs politică și personală“.

O scrisoare aproape identică a fost trimisă lui Franasovici și de Gh. Brătianu. Din partea lui Zelea Codreanu n-a ieșit nimic prin gazete

Eu unul n-am scris nimic. Mai întâi fiindcă consider asemenea amenințări inutile. Sancțiunile se aplică după împrejurări și puteri; să te lauzi cu ele dinainte (de cele mai multe ori degeaba) e lucru copilăresc. Apoi, fiindcă nu pot blama acțiunea lui Franasovici: dacă așa fi fost ministrul de Interne, așa fi făcut și eu ca el!

Regimul parlamentar și sufragiul universal nu sunt tolerabile decât *îndrumate*, așa cum o facem noi de când ne bucurăm de ele! E desigur

o porcărie și de aceea sunt pentru suprimarea unui regim ce nu poate funcționa decât pe bază de fraudă și de minciună.

Ieri-dimineață a fost sfeștania noului Palat pe care Regina Elisabeta l-a clădit în mijlocul Parcului Național pe terenul obținut de la slugărnicia conjugată a Primăriei și a Băncii Naționale. Regele și lumea oficială. Pe mine „prietena“ mea Elisabeta nu m-a poftit. A poftit în schimb pe Kaufmann. S-a redactat și un act festiv semnat de toți cei prezenți în care se aduc mulțumiri domnului *inginer* A. Scanavi „Șambelanul A.S. Regale“ pentru devotamentul și zelul ce l-a pus în desăvârșirea construcției! Lipseau dna Lupescu și dna Doletti, ca familia să fie completă!

21 decembrie. Azi-dimineață la ora 6 am fost deșteptat de telefon. Un prieten de la Ministerul de Interne mi-a dat următoarele informații asupra rezultatelor alegerilor sosite la acea oră: Guvernul 32%, Garda de Fier 22%, național-țărăniștii 18%. După zece minute telefonul meu a încetat din viață. La orele 9 1/2 am trimis pe Copăceanu la Interne, după informații. Copăceanu s-a înapoiat cu vestea că orice comunicare din partea Ministerului a fost suprimată, că toate cifrele alegerilor erau comunicate numai lui Franasovici și secretarului general Sergiu Dimitriu, și că *rezultatul general al alegerilor va fi comunicat la orele 5 p.m.* Era vădit că Guvernul nu obținuse cele 40% urmărite și că îi trebuiau câteva ceasuri ca să „aranjeze“ lucrurile. În cursul dimineții au apărut câteva foi cu *date fragmentare*. Foile favorabile Guvernului, anunțau însă *fără nici o documentare în sprijin*, și numai ca să facă atmosferă și să pregătească matrapazlâcul pus la cale, că Guvernul obținuse 41,5% din voturi.

La ora 4,15 p.m. mi-a telefonat Gh. Brătianu (telefonul meu după numeroase insistențe fusese repus în funcțiune la ora 3 1/2) o veste de o importanță capitală. Iată cuvintele lui Brătianu: „Am întrebat pe Sergiu Dimitriu la telefon, despre rezultate și mi-a spus că azi-dimineață *părea că Guvernul are 40%*, dar că rezultatele sosite de atunci au modificat situația, *că Guvernul a căzut sub 40% și că pare că nu se va mai putea ridica până la această cotă*“.

Imprudentă mărturisire!

Să așteptăm până diseară!

Încolo, nu se știe încă nimic. Cota celorlalte partide *depinde* bineînțeles de „tripolările“ voturilor de la Interne.

Brătianu m-a mai întrebat dacă n-ar fi cazul — vorbea și în numele lui Maniu — să adresăm un imediat protest Guvernului. Am răspuns că părerea mea era *să nu facem nimic până nu se vor da rezultatele oficiale*. Nu putem protesta decât pe baza unor acte pozitive. Nu pe zvonuri și pe informații de ordin personal. *Am avea aerul să ne milogim să nu ni se fure voturile*. Am impresia că Guvernul — și din nenorocire și Regele — s-au încurcat rău. Îmi rezerv părerea până la deznodământul comediei ce se joacă la Interne. Oricare ar fi soluția, situația îmi pare gravă, de pe acum. Dar nu pot să o judec până nu voi avea toate elementele.

22 decembrie. Guvernul n-a publicat rezultatele oficiale nici ieri la ora 5, după cum făgăduise, nici la ora 7 1/2 — cum se angajase la ora 5 — nici chiar azi-dimineață. E fără precedent în analele noastre politice. Rezultatul alegerilor a fost până acum totdeauna dat în vileag până cel mult a doua zi după amiază. Dar mai este încă ceva fără precedent în politica românească: *Guvernul a pierdut alegerile!* Și astfel se explică tăcerea lui. Aseară nu mai încăpea nici o îndoială că lista liberală („lărgită“!) nu luase 40%. Țărăniștii calculau că cota Guvernului era de 35,7%; cei de la Ministerul de Interne mărturiseau înfrângerea dar nu o precizau. Se vorbea la ureche de 36%. Între timp s-a pus la cale tot ce omenește a fost posibil pentru complectarea numărului de voturi. Nu s-a putut însă face nimic: trebuiau peste 150 000 voturi; de unde să le ia? În nădejdea unei minuni care să se întâmple peste noapte, *dar mai ales pentru a nu demoraliza alegătorii chemați să aleagă azi Senatul*, Guvernul a ținut până acum (sunt orele 12) toate rezultatele secrete. Nimeni nu-și cunoaște exact situația. Față de o asemenea samavolnicie, Maniu ne-a propus (grupul celor 4) să trimitem o delegație la Ministerul de Interne și să cerem publicarea rezultatelor, protestând în același timp energic împotriva întârzierii. Înainte de a trimite delegația, Maniu a telefonat lui Franasovici ca să-l prevină. Ministrul de Interne a răspuns că rezultatele vor fi publicate la amiază, și că „domnul Maniu va fi satisfăcut de cele ce se vor publica“. Am rămas înțeleși că dacă nici la amiază nu se vor publica rezultatele, să trimitem somația și protestarea.

Din câte se știe până acum, cele mai multe voturi, după Guvern, le are Garda de Fier — apoi, foarte aproape, național-țărăniștii.

La ora 12 1/2 primesc vizita lui Șonieriu, care vine de la Franasovici. Îmi confirmă înfrângerea Guvernului. După Franasovici, Guver-

nul are 36%, sau poate mai puțin. Noi avem 5 deputați. Să ne mulțumim și cu atât: voturile pe care nu ni le-a dat Garda de Fier, ni le-a furat Guvernul. Franasovici a mai spus lui Șoneriu că Ministerul de Interne n-are nici o obligație să dea sau să publice rezultatul alegerilor. Aceste rezultate sunt oficial concentrate la Comisia Superioară Electorală ce lucrează pe lângă Ministerul Justiției. După ce verifică toate actele și desăvârșește calculele legale, Comisia dă rezultatele, în genere după câteva zile. Datele Ministerului de Interne sunt date oficioase, transmise de prefecti. Într-adevăr că până acum Ministerul de Interne publica cifrele sale, a doua zi după alegeri. Nu era însă o obligație, ci o complezență. De data asta Ministerul n-a crezut de cuviință să facă un act de complezență pe spinarea Guvernului — și atâta tot. Șoneriu era la Franasovici când a telefonat Maniu și a aflat astfel și el că rezultatele Ministerului de Interne vor fi publicate înainte de ora 13.

Ministerul de Interne și-a publicat în fine datele. Ele sunt false. Într-adevăr după comunicarea făcută presei, Guvernul n-ar avea numai 35%, nici 36% cât a mărturisit Franasovici, ci 37%. Comisia de la Justiție va restabili însă cifrele exacte. Pare că Guvernul n-a trecut de 35,7%. Nici pentru celelalte partide datele nu sunt exacte. Avem și noi 5 mandate, lucrul se confirmă.

A murit Ludendorf, după o grea operație la vârsta de 72 de ani. Cu dânsul dispăre cel din urmă mare general (?) din războiul mondial. Pe sicriul lui au depus și englezii o coroană.

23 decembrie. La Palat și în lagărul guvernamental domnește panică și deznădejde. Guță a fost primit în audiență *marți dimineața la orele 6*, și a pus pe Suveran în cunoștință cu întinderea dezastrului. Deși o orientare definitivă nu va fi posibilă decât după ce se vor cunoaște cifrele exacte și numărul precis al reprezentanților aleși, în fiecare partid — din câte se știe astăzi, situația poate deja fi conturată, în modul următor:

1. Nici un partid nu are majoritatea în Cameră.
2. Nici o combinație *posibilă* de partide nu poate da o majoritate.

Nici liberalii (cu vaidiștii și iorghiştii lor), plus național-creștinii, plus partidele mici — nici național-țărăniștii, plus gardiștii, plus partidele mici (e vorba și într-un caz și în altul de partidele mici simpatizante cu fiecare grup) nu pot întruni cele 186 de voci necesare.

3. Alegeri noi sunt excluse căci ar da o majoritate zdrobitoare Gărzii de Fier, ieșită moralmente victorioasă — și cu ce avânt! — din alegerile săvârșite.

Și astfel stând lucrurile, descurcă-te Majestate! N-ai vrut Guvern totalitar când te-am sfătuit eu și puteai să-l faci; fă-l acum împotriva formidabilelor curente ce s-au manifestat în alegeri. Fă-l sprijinit pe Armată, căci altă ieșire n-ai — nesocotind înțeleapta vorbă a lui Thiers: „Se poate face orice cu baionetele, în afară de a te așeza deasupra-le“.

Pe unde ai să scoți cămașa, iubite Majestate? Și nu numai pe a d-tale, dar și pe a Duduiei?

Cenzura a oprit orice știre din județe dar încep oamenii să sosească la București și să povestească. S-a furat ca în codru. S-au oprit sate întregi să voteze. S-a bătut, s-a sechestrat și s-a omorât. Milea îmi istorisește cele întâmplare la Târgu Mureș. O masă compactă de unguri, o vale întreagă cu 4–5 000 de voturi a fost oprită prin cordoane de jandarmi să meargă spre oraș, să voteze. Câteva sute au căutat să treacă totuși dar sub pretext de rebeliune, jandarmii au făcut uz de armă, au ucis doi și au rănit grav șapte alții. La Orhei în Basarabia, din peste 50 000 de alegători înscriși n-au votat nici 20 000. La București, întregului personal al tramvaielor, bănuir de gardism, i s-au luat cărțile de alegător. La Sălaj s-au oprit 8 000 de cărți de alegător. Și așa mai departe. Dar ce să le mai înșir aci. Și sunt numai cele aflate în prima zi după alegeri. Să faci numai porcării și să nu ajungi la nici un rezultat e de neînchipuit. Chiar și în cifrele de la București s-au făcut tot felul de matrapazlăcuri. Ni s-au luat voturi nouă (din puținele ce mai scăpa-seră!) și s-au dat la Iunian ca să-l scoată la 2%. Ni se răsplătea și unuia și altuia atitudinea din timpul luptei — participarea mea la pactul cu Maniu și neparticiparea lui Iunian.

August Filip, secretarul meu care a candidat la Tighina s-a înapoiat și el. A fost arestat, tăvălit prin noroi, pus în imposibilitate să se miște. În tot județul a fost o urgie...

Zelea Codreanu nu s-a mulțumit cu declarațiile făcute înainte de alegeri în materie de politică externă. A doua zi după alegeri, în îmbăntarea primelor clipe după impresionantul succes obținut de Gardă, dânsul a revenit asupra chestiunii „la megafon“. În rezumat, șeful Mișcării Legionare a mai spus: „Victoria este a noastră. În curând ea va fi completă. Îndată de ce vom fi stăpâni pe țară, vom pune pe toți politicienii care au contribuit să aducă România în mizeria în care se află, să construiască o autostradă de la București la Berlin!”

Excelentă declarație, care va contribui să lămurească situația. Dacă nici după aceasta Regele nu se va hotărî să facă ce are de făcut (e foarte greu acum, o știu), îl vor hotărî stăpânii noștri de la Paris.

Dan Sărățeanu a fost la mine aseară cu o scrisoare a unui om de încredere al său din Covurlui, care putuse lua cunoștință de o circulară a Căpitanului adresată cuiburilor gardiste. Prin această circulară se ordona legionarilor să se considere mobilizați de îndată după sfârșitul alegerilor *oricare ar fi fost rezultatul acestora, și gata de plecare la primul ordin*. Încotro, circulara nu specifica. Sărățeanu era foarte emoționat de această circulară, eu mai puțin. Dar mai știi?

Rezultatul alegerilor a fost primit cu o bucurie generală de întreaga opinie publică, trebuie să o constatăm. Mai întâi din cauza universalei antipatii de care se bucură Guvernul Tătărescu. Apoi, și faptul trebuie subliniat, din cauza succesului Gărzii de Fier. Simpatia de care se bucură Mișcarea Legionară nu e datorată *decât reacțiunii împotriva regimului de necinste și de corupție sub care trăim, de sus și până jos, și la toate treptele autorităților publice*. Lumea e sătulă de atâta mârșăvie și aruncă — nu fără dreptate — toată vina asupra Regelui. De o lună de zile, în toate straturile sociale, omul cel mai înjurat nu e Tătărescu, e Regele. Va putea oare Regele recâștiga puțin din simpatia publică? Numai prin acte radicale îndreptate împotriva sperțarilor care mișună în jurul său, și înainte de toate împotriva dnei Lupescu, acuzată pe drept sau pe nedrept de a fi *capul răutăților*.

Azi-dimineață conferință la Asociația Marii Industrii și Finanțe (Clubul Miliardarilor) cu Kaufmann și cu Max Auschnit. Trebuia să fie

prezent și Malaxa, dar n-a venit fiind bolnav de gripă. De fapt, Asociația e finanțată de Malaxa, de Auschnit și de Kaufmann. Kaufmann a propus cumpărarea imobilului închiriat pentru Asociație de la Regina Elisabeta, pe prețul de 17 milioane. Am priceput astfel rostul invitării lui, la inaugurarea noului Palat al Reginei... Auschnit a fost de acord. A rămas să-și dea avizul și Malaxa. Treaba lor... Eu am cerut și obținut modificarea statutelor pentru a putea face din Asociație o adevărată instituție culturală. Numai pentru a prezida dejunuri și a patrona două baliuri pe an n-aș putea rămâne în fruntea ei...

24 decembrie. A.C. Cuza întrebat dacă Partidul Național-Creștin ar fi dispus să colaboreze cu Guvernul Tătărescu în vederea alcătuirii unei majorități în Cameră, a dat acest nostim răspuns: „De 60 de ani aștept acest fericit moment, să văd un Guvern român trântit în alegeri, și eu să-l scap? Nu, nu, nu mor eu cu el, să moară singur înaintea mea!”

O nouă întorsătură în repartitia mandatelor; se pune chestia dacă ele trebuie proporțional împărțite între partide *pe țară* sau *pe județe*. Deosebirea este mare în ce privește rezultatele finale. Repartitia pe județe e în avantajul partidelor mari, cea pe țară în al celor mici. În prima ipoteză noi, Gh. Brătianu și Iunian nu luăm fiecare decât 1 mandat, pe când în a doua numărul mandatelor pentru fiecare variază între 5 și 16. Lupu, președintele Comisiei Centrale Electorale (care urmează a decide) ne-a cerut, tuturor șefilor de partide, câte un memoriu. Am redactat pe al meu azi-dimineață și cred că am dovedit, cu texte în mână, că repartitia trebuie făcută pe țară. În același sens au depus memoriile, după câte știu, în afară de Averescu, Gh. Brătianu și Iunian — și Clime în numele Partidului „Totul pentru țară”, prejudiciat și el față de liberali, în ipoteza repartitiei pe județe. Practic, chestia nu are mare importanță căci sunt convins că noua Cameră nu se va întruni.

Alaltăieri-seara, miercuri, a ars Teatrul Eforiei. Era premiera unei noi reviste a lui Tănase și sala era plină. Focul a izbucnit pe scenă, însă din fericire nu s-a întins repede așa încât oamenii au putut evacua sala, fără să se înregistreze prea mari nenorociri. Au fost numai câțiva conțuzionați și pe jumătate striviți. În graba de a fugi spectatorii și-au pierdut paltoanele iar multe cucoane pantofii. După evacuarea sălii, tavanul s-a prăbușit. Două garderobiere au fost prinse sub moloz și ucise. Sunt singurele victime ale catastrofei.

Greu lovit a fost însă și Tănase care a pierdut toate costumele și toate recuzitele revistei. Se zice că ar avea o pagubă de peste două milioane. Om bun și simpatizat, va fi probabil despăgubit. Directorii generali ai teatrelor și al Teatrului Național, președinții diferitelor asociații dramatice și literare, publică azi-dimineață un călduros apel către public în ajutorul încercatului și popularului artist. Probabil că îi va veni în ajutor și Statul. Eforia era asigurată pentru 40 milioane lei — dar Tănase nu.

Franasovici a înaintat Regelui un lung raport prin care arată că nu mai poate garanta siguranța Statului deoarece „gardismul“ a pătruns până și în rândurile administrației. S-ar fi hotărât numirea unui general activ în fruntea Siguranței Generale și angajarea a doi artiști de la „Intelligence-Service“ din Londra, ca consilieri tehnici pentru reformarea Poliției și serviciilor dependente. Au pierdut cu toții capul, hotărât!

Oxygen.

Deși au pierdut capul, vor să dea impresia că sunt voinicoși. Cum toată lumea — până în anturajul miniștrilor — vorbește de plecarea Guvernului, s-a dat aseară un comunicat prin care se aduce la cunoștința iobagilor români că pe la sfârșitul lui ianuarie vor fi convocați la București toți prefecții, toți primarii capitalelor de județe și toți șefii de serviciu într-o mare conferință. Scopul acestei conferințe ar fi „schimbarea ritmului administrativ în toată țara“ (?!?!).

Caraghioșii!!

26 decembrie. Ziua de ieri a fost o zi de emoție. Deja alaltăieri-seară mi se spusese că oamenii Guvernului, profitând de o redacție confuză a Legii Electorale voiau să scoată majoritară lista Guvernului! Legea spune la articolul cu buba că „lista care va întruni 40% față de listele celelalte va fi declarată majoritară etc.“ Nu încape îndoială că Legislatorul a înțeles „40% din voturile exprimate“, dar a mai omis să mai înscrie în text aceste trei cuvinte. Un geniu guvernamental ar fi conchis, cel puțin astfel mi se spunea, că printr-o interpretare strictă a textului sus citat, lista guvernamentală trebuia declarată majoritară fiindcă obținuse 40% din voturile opoziției!! După această stranie interpretare, un

partid ar fi putut obține majoritatea numai cu 20% din totalul voturilor! N-am dat nici o atenție zvonurilor care circulau alaltăieri-seară — dar iată că ieri-dimineață am fost aproape oficial informat că Guvernul se gândește serios la această soluție și că s-ar fi hotărât chiar, în cazul în care Comisia Centrală Electorală ar fi respins interpretarea propusă, *să promulge un decret-lege interpretativ al Legii Electorale, în sensul dorit!*

O asemenea procedură ar fi fost curată nebunie și ar fi dovedit că și Regele și Guvernul au pierdut de tot capul. Măsura ar fi fost nu numai stupidă dar și complet nelegală, căci decretule-lege nu pot fi promulgate decât în baza unui mandat al Parlamentului sau a unei necesități imperioase. Lumea n-ar fi înțeles. Mai iute ar fi înțeles — și poate chiar mulți ar fi aprobat — supresiunea regimului parlamentar printr-un decret, odio-sului regim parlamentar, dar *o escrocherie electorală prin lovitură de Stat*, niciodată. Toată dimineața de ieri m-am întrebat care va fi reacția opiniei publice și a partidelor de opoziție. Pe la ora 3 după amiază am aflat, în fine, că Guvernul renunțase la proiectele sale, și m-am mai liniștit.

Ca măsură pentru zăpăceala care domnește Sus, avem suspendarea ultimului decret-lege privitor la înaintările în Armată. Acest decret-lege, opera lui Paul Teodorescu, care a lucrat direct sub inspirația Regelui, a nemulțumit adânc toate straturile ofițerești. Mai mulți generali s-au dus la Vodă și i-au expus cât de excitate erau spiritele în Armată și ce progrese făcea propaganda gardistă printre ofițeri. Regele a dat imediat înapoi, decretul-lege a fost suspendat „până la votarea legii de către Parlament (!)“ *iar domnului general Paul Teodorescu i s-a acordat un concediu de 3 luni.*

Dna M.G. mi-a povestit o vizită pe care a făcut-o la Nolică Tătărescu, fratele lui Guțius. Un palat. Dna M.G. a fost minunată de toate bogățiile pe care le-a văzut acolo. Lux de nabab. Pe când era în vizită, a sosit un piano-forte de 150 000 lei, o „mică“ atenție a soțului pentru soție. Acum cinci ani mureau de foame la Craiova...

Palatul lui Beizadea Vițel, fiul lui Mihai-Vodă Sturdza, e la ordinea zilei fiindcă va fi în curând doborât¹. Un prieten al lui Victor Antonescu — probabil a pus în circulație cu acest prilej următoarele stihuri:

¹ Ministerul Afacerilor Externe se va muta în noul palat construit în spatele actualului care va fi doborât îndată ce cel nou va fi gata.

*Când Palat făcut-a Sturdza
Cel supranumit Vișel,
Par-că avuse o presimțire
C-o să stea un bou în el!*

27 decembrie. Fierberea în jurul distribuirii mandatelor parlamentare a durat și ieri. Fel de fel de zvonuri, din toate părțile, care dovedeau că în preajma Guvernului nu se renunțase la ideea constituirii unei majorități! Enervarea a fost mare și ieri, în toate partidele.

În fine, aseară Comisia Centrală Electorală a pus capăt agitațiilor, hotărând:

1. Că nici o grupare nu putea fi declarată majoritară fără să întrunească 40% din totalul voturilor exprimate;

2. Că în asemenea caz (în lipsă de grupare declarată majoritară) toate grupările (listele) au drept la un număr de mandate proporțional cu numărul total de voturi *pe țară* (atribuirea pe țară, nu pe județe);

3. Că grupările care nu au întrunit 2% pe țară nu au dreptul să participe la repartitia mandatelor.

Azi și în zilele următoare se vor face calculele pe baza acestor principii și se vor proclama rezultatele.

Mi s-a povestit de o partidă de poker la Duduia, în care a fost „o întâlnire“ între Gavrilă Marinescu și Urdăreanu. După o licitare animată, Gavrilă a cerut 80 000 de lei; Urdăreanu a primit și a cerut plus 80 000 — adică în total 160 000 lei. Gavrilă „a ținut“, și au abătut cărțile: Urdăreanu avea secvența regală iar adversarul său „carré“ de ași. O sută șazeci de mii de lei pe o carte, când cu câțiva ani înainte împușcai francul — iată una din minunile „Restaurației“! Trăiască Regele brelanului!

În fine, iarna — de azi-noapte ninge. Pentru câmp e minunat, numai de ar ninge în toată țara.

28 decembrie. De toate ne-om putea plânge sub domnia Regelui Carol al II-lea, dar de lipsa de distracții, nu! De șapte ani de când ne ține în continuă excitare și enervare, nervii noștri au ajuns în stare de

paroxism și nu-i mai putem stăpâni. De ieri după amiază, de la mic și până la mare, lumea petrece înjurând! Pe Maiestatea Sa bineînțeles! Căci ceea ce a făcut ieri a întrecut toate așteptările.

Abia mă sculasem de la dejun, a venit Blumenfeld la mine, speriat și tremurând să mă anunțe că „avem“ un Guvern Goga și să mă întrebe dacă trebuie să părăsească Bucureștii imediat sau nu, de frica lagărului de concentrare! L-am liniștit în ce privește lagărul de concentrare, și i-am spus că Guvernul Goga nu putea fi decât o născocire sau o glumă. M-a asigurat că nu era nici glumă, nici născocire, că Regele sosise de la Sinaia la ora 10 și la ora 11 promise pe Goga în audiență și-l însărcinase să formeze noul Guvern. Nu-mi venea să cred urechilor! Oricât îl simteam pe Rege de încolțit, nu puteam să cred că-și pierduse cu totul capul!

Pe când vorbeam cu Blumenfeld mi se telefonează că audiența lui Goga a fost anunțată oficial și la Radio! Am rămas tâmpit, am luat telefonul la rândul meu și am chemat pe Goga: — „E adevărat că te-a însărcinat Regele să faci Guvern?“ — „Așa ceva. Dar e o situație imposibilă, excesiv de grea, și apoi alegerile din nou pe vremea asta! Am spus Regelui că-mi trebuie 48 de ore de reflecție. Îi voi da răspunsul până miercuri seară“¹ — „Ți-a pus vreo condiție?“ — „Nici una“. I-am urât să-l lumineze Dumnezeu și am închis telefonul. Ce era să-i mai spun?

Înainte de a veni la mine, Blumenfeld văzuse pe Maniu, pe Gh. Brătianu, pe Iunian — și nici unul nu știuse nimic despre lovitura proiectată și n-a aflat-o decât după săvârșirea ei. Mai mult, Blumenfeld pretindea că nici Tătărescu n-a știut nimic. Se poate, dar nu-mi vine să cred. În tot cazul Dinu Brătianu n-a știut nimic căci la orele 11 fusese la mine (luasem întâlnire pentru afacerile „Stelei Române“ pe care trebuia să le discutăm, el ca președinte al Băncii Românești, iar eu ca al „Stelei“) și atingând în treacăt și politica mi-a mărturisit că Guvernul nu mai putea sta dar că el sfătuisese pe Rege și pe Tătărescu să mai amâne cu câteva săptămâni criza, ca să se mai calmeze spiritele. Pe când șeful Partidului Liberal îmi vorbea astfel, *Goga era deja la Palat!*

Alaltăieri dimineață 26 decembrie a apărut un comunicat al Palatului, informându-ne că Regele plecase din București încă de sâmbătă seara. N-au trecut 24 de ore și Regele și-a schimbat hotărârea. Un nou comunicat ne-a informat aseară că Majestatea Sa s-a înapoiat la București și și-a reluat reședința în Capitală (același comunicat prin care ni

¹ Blumenfeld îmi spusese: „A chemat pe Goga și vrea repede Guvern. Totul va fi gata până miercuri seară“.

s-a adus la cunoștință audiența lui Goga). Ce s-a întâmplat nou între sâmbătă seara și duminică seara ca să hotărască pe Rege să se arunce brusc în criză de Guvern? N-a aflat decât duminică că liberalii nu aveau majoritatea în Cameră? De ce nu mi-a telefonat mie să i-o spun, căci eu o știam de marți! S-a întâmplat un singur lucru: publicația declarațiilor lui Maniu, în fruntea *Dreptății*, prin care *cerea plecarea Guvernului Tătărescu în 24 de ore!* Să se fi supus Regele acestei injoncțiuni?

Dar ce să mai căutăm cauzele care au determinat pripitul gest al fantezistului veleitar! Am risca să ajungem pe urmele lor până unde nu ne-ar mai răbda nasul și nervii... Să ne mulțumim să însemnăm aci cum au decurs faptele, ca să afle și urmașii noștri cum se făcea politica sub Regele Carol Curvarul. Tătărescu a fost duminică la Sinaia cu un auto-motor să raporteze Regelui asupra situației definitive a mandatelor în noua Cameră, pe baza încheierilor Comisiei Centrale Electorale — și asupra altor chestiuni la ordinea zilei. Audiența a fost cordială¹, dar Regele s-a arătat foarte butonat asupra planurilor sale imediate. Tătărescu i-a repetat că demisia sa îi era la dispoziție (o mai dăduse chiar marți, după ce sosiseră rezultatele alegerilor); Suveranul n-a acceptat-o însă, a spus primului său ministru să se mai gândească că se va mai gândi și dânsul — și s-au despărțit. Tătărescu s-a înapoiat la București și Urdăreanu l-a rugat să-l ia și pe dânsul cu automotorul său. Tătărescu habar nu avea că Urdăreanu mergea la București ca să convoace pe Goga pentru a doua zi la Palat! N-a aflat-o decât ieri și era să-i vină damblaua!

Ieri-dimineață Regele a sosit în București și la ora 11 l-a chemat pe Goga. Goga a stat două ceasuri la Palat și a ieșit însărcinat cu formarea noului Guvern...

Tot ieri după amiază Regele a primit pe generalul Antonescu. Generalul Antonescu a demisionat din Armată de mai bine de o lună, de când a fost sărit la Comandament de corp de armată activ și numit la un Comandament teritorial, dar demisia lui nu a fost încă rezolvată. Acum câteva zile Antonescu a făcut un nou raport cerând să i se permită de urgență demisia: Garda de Fier îl aștepta ca să-l numească în fruntea partidului („Totul pentru țară”) în locul lui Zizi Cantacuzino. Spre marea mirare a multora — nu a mea — generalul Antonescu a ieșit de la Palat *ministru eventual în Cabinetul Goga !!!*

¹ Destăinuiri făcute de Tătărescu unui prieten comun.

Azi-dimineată comunicat al Guvernului în care fără a se vorbi de demisie se spune că rezultatul repartizării mandatelor în noua Cameră, rămas definitiv, *a creat o situație nouă care urmează a fi examinată*. Toată după amiaza de ieri și seara au fost continue pertractări între miniștrii aflați în București și între aceștia și Dinu Brătianu. Tătărescu consideră *că a fost torpilat* prin manevra Regelui, și atât dânsul cât și toți liberalii sunt furioși și nu vor să audă de un eventual concurs de dat lui Goga. De ieri, acțiunile lui Tătărescu sunt jos de tot în partid și s-au urcat iar ale lui Dinu Brătianu. Partidul Liberal pentru moment nu mai e Tătărescu, ci Dinu, și acesta e hotărât să-și plătească toate polițele. Față de un Guvern Goga, *toate* grupările politice se arată ostile. Despre naționali-țărăniști și Maniu nu mai încapă nici vorbă, și asemenea despre Garda de Fier. Zelea și gardiștii sunt chiar convinși că Goga a primit mandat să distrugă Garda, și că s-a angajat să o facă. Ei mai declară că vor răspunde la violență prin violență.

Gheorghe Brătianu a trecut pe la mine să mă informeze că generalul Antonescu a fost la dânsul să-l convingă să intre în combinația Goga. Generalul Antonescu recrutat al Regelui pentru un Guvern de înaltă fantezie, iată un fapt neașteptat! Până acum câteva zile Antonescu înjura pe Rege de-l spurca, iar Regele, de câte ori i-am vorbit de Antonescu se strâmba și l-a urmărit cu antipatia lui până l-a adus la demisie. A fost destul o audiență — ieri — pentru ca irascibilul general să se supună și să se prefacă în mătă blândă. E drept că din audiența generalului de Brigadă, Antonescu a ieșit general de Divizie... Avem caractere, în România, nu e vorbă!

Gheorghe Brătianu a refuzat orice colaborare cu Goga. Mai șovăitor a fost Vaida, pe care l-au vizitat și Antonescu și Goga, dar până în cele din urmă a rămas și dânsul în rezervă. Iorga caraghiosul a felicitat pe Rege de modul cum a rezolvat criza (aceleași felicitări i le adusese și acum o lună pentru a doua formațiune Tătărescu) și a condiționat adeziunea sa de a lui Vaida.

Pe la ora 3 1/2 a apărut un comunicat al lui Tătărescu prin care își anunță demisia, primirea ei de către M.S. Regele și mai sună o dată din trompetă „pentru onor“ față de gigantica operă înfăptuită în patru ani de guvernare. Păcătosul îndrăznește să vorbească de „*roadele*“ acestei guvernări! „*Roade*“ pentru partizani și pentru întreaga gașcă a Guvernului — căci s-au îmbogățit toți furând...

Din cercurile lui Gh. Brătianu și lui Maniu s-a zvonit că Franța *a pus veto* la formarea unui Guvern Goga. O asemenea rușine ne-ar mai

lipsi! Că francezii sunt furioși, nu încapе îndoială, dar nu-mi vine să cred că vor împinge obrăznicia până la o nouă intervenție în afacerile noastre.

Pe la ora 6 îmi telefonează Blumenfeld cu o voce emoționată: „Totul s-a sfârșit, Guvernul Goga s-a făcut, pecetluit printr-o mare trădare național-țărănistă: Armand Călinescu, Vasile Rădulescu, Virgil Potârnică și Dinu Simian au intrat în Guvern“.

Malaxa a fost ieri la ora 4 la mine. Era și el mirat de formula găsită de Rege și mai ales de repeziciunea cu care a fost declanșată și rezolvată criza. Pretinde că n-a știut nimic. A văzut în ziua de Crăciun pe Tătărescu și l-a întrebat despre situația politică, rugându-l să-l lămurească confidențial în interesul multiplelor sale întreprinderi industriale. Tătărescu i-a spus textual: „Corpul electoral mi-a dat un picior în spate și trebuie să trag consecințele. Demisia mea e la dispoziția Regelui. Voi pleca peste o zi, peste 10, peste câteva săptămâni, când va voi Regele. Cred că *după Sărbători*, Regele va examina serios situația. Pentru moment continuu“. Bazat pe aceste declarații, care amânau în tot cazul criza până după Anul Nou, Malaxa a plecat liniștit la Sinaia. A doua zi, duminică, nesimțindu-se bine și având puțină temperatură n-a ieșit din casă și s-a scuzat la partida Regelui de duminică seara, la care e poftit în permanență (!), cu atât mai mult că știa că nimic interesant nu era la ordinea zilei. Luni dimineața, când s-a sculat, a aflat că Regele plecase la București în cursul nopții, pe neașteptate. „Mirat, m-am informat și n-am putut afla nimic. Primul meu gând a fost că se întâmplase o încurcătură externă. Am telefonat lui Auschnit, care luase parte la partidă. Auschnit nu știa nici el nimic. Regele păruse liniștit și voios toată seara și nu spusese nimic. Am plecat imediat la București și am aflat și eu ce ai aflat și dta!“.

— „Bine, dar cum îți explici lucrurile?!“ — „Nu-mi explic nimic, dar pricep că Regele joacă ca un jucător care are *asul de atout* în mână — *asul de atout* ești dta, coane Costică — și sigur de ziua de mâine, își permite să *blufeze* astăzi (!!!). Tot la dta se sfârșește piesa, dle Argetoianu!“ — „Se poate, dar să nu fie prea târziu. Deocamdată se joacă cu focul. Și mâine, dacă va veni acel mâine în care să facă apel la mine, nu voi mai putea să-l scap!“.

I-am arătat apoi că pe cartea lui Goga își compromitea și ultima șansă, aceea a Guvernului de autoritate pe care i-l recomandasem în

noiembrie și care, după manifestația formidabilă a alegerilor în favoarea lui Maniu și a Gărzii de Fier nu mai era posibil, pentru moment. Un Guvern de dictatură sau de autoritate nu se poate face *împotriva întregii opinii publice*. Un asemenea Guvern trebuie să fie consimțit, cel puțin *de o parte* a opiniei publice, și nu poate fi impus cu sila. Dacă, după cum mi se spune, se merge la alegeri noi, oricât ar încerca Goga, nu va putea obține mai multe voturi ca Tătărescu, ba chiar va obține mai puține, iar Garda de Fier va lua ea prima de 40%¹. L-am rugat cu insistență să meargă *imediat* la Vodă, să-l roage să nu-și piardă capul și să cumpănească situația în liniște, *căci nimic nu-l zorea*. Mi-a promis că se va executa, dar că îi era frică că demersul său nu va avea nici un rezultat: era prea târziu și nu mai era nimic de făcut!

Malaxa a avut dreptate. După plecarea lui și după vizita lui Gh. Brătianu, am primit din partea lui Blumenfeld comunicarea mai sus notată, iar seara la ora 10 — după mai multe zvârcoliri în mocirla politică, Guvernul Goga a depus jurământul!

29 decembrie. Deșteptându-mă azi-dimineață m-am întrebat dacă vi-sez sau dacă n-am priceput bine cele întâmplate! Un Guvern Goga-Cuza, în conjunctura noastră internă și mai ales externă, e ceva așa de iverosimil încât nu mă pot obișnui cu o idee atât de absurdă! Și totuși *este*. Ziarele dau amănuntele depunerii jurământului și a mascaradei întregului Guvern care s-a dus după depunerea jurământului să se închine în biserica Visarion! E doar Partid Național-Creștin! Te pomenești că Goga va propune și lui Dumnezeu un loc de ministru, fără portofoliu, alături de A.C. Cuza.

Aseară până târziu și azi-dimineață ploaie de informații și de zvonuri. Se va publica imediat un decret-lege² prin care Legea Electorală va fi modificată în sensul că partidul sau gruparea, care în alegeri va avea cel mai mare număr de voturi (fără nici o limită, fie și numai 20%) va fi declarat majoritar, va obține 75% din locuri, restul de 25% rămânând a se împărți între celelalte partide sau grupări.

¹ Nu știam în acel moment că Regele acordase lui Goga scandaloașa și periculoasa modificare a Legii Electorale, prin decret-lege *illegal*, modificare menită să escrocheze o majoritate chiar cu 20% din totalul voturilor.

² Pe ce bază? Guvernul Tătărescu a fost autorizat printr-o lege să promulge decrete *în materie financiară și economică*. Dar nici măcar acest mandat nu mai poate fi invocat în *regimul actual legal*, deoarece a fost dat Guvernului Tătărescu și nu altuia și de un Parlament care a fost dizolvat și înlocuit prin altul.

Se mai spune că mâine vor fi suprimate *Adevărul*, *Dimineața* și *Lupta* — că mai mulți „jidani notorii“ vor fi arestați (ca gest simbolic!), că se va înlocui cenzura prin controlul ziarelor și suprimarea lor la prima abatere, că se va interzice ovreilor de a face comerț în comunele rurale (!), că se vor retrage brevetele de vânzare a băuturilor spirtoase tuturor „jidanilor“, că li se va interzice dobândirea oricărei proprietăți în afară de orașe (ce devin Constituția și tratatele?) — că se vor institui în fine lagăre de concentrare în care vor fi trimiși toți cei ce vor ridica glasul împotriva Regelui, eventual cu Maniu și cu Zelea Codreanu în frunte! Sunt, desigur, foarte multe exagerări, dar e cert că Goga și-a luat față de Rege angajamentul *să desființeze pe Maniu și Garda de Fier!* Vom vedea! Garda de Fier a și anunțat că la violențe va răspunde prin violențe.

De ieri bursa e în mare scădere, de asemenea și leul în bursa neagră. Ovreii vând pe capete și cumpără pe orice preț deize, ca să plece. După veștile care ne vin, avem o presă detestabilă în Franța și în Anglia. Ovreii au mobilizat toată presa din Occident împotriva noastră.

Ca să ascundă rușinea trădării lichelelor din Partidul Național-Țărănesc, Guvernul a luat pompoasa titulatură de „Guvern al Uniunii național-creștină-țărănească“!! Ieri-seară se mai căuta „o lichea“ pentru Ministerul Agriculturii. Locul este încă disponibil. Era să trădeze și să intre în Guvern și D.R. Ioanițescu: se publicase chiar numele lui în ultima listă. Licheaua a renunțat însă, în speranța că Goga se va înțelege cu Vaida și că va putea intra în Guvern pe ușa mare! Tratatativele cu Vaida continuă; la vaidiști opiniile sunt împărțite și nu s-a ajuns încă la nimic. Probabil că se va ajunge la o înțelegere, Vaida nu mai are nimic de pierdut. Dacă va primi Vaida, va primi și Iorga să stea alături de „prietenu“ său Cuza! Dacă pe calea asta se va întări Guvernul, e altă chestiune.

Cu un ceas înainte de formarea Guvernului, Pangal a telefonat lui Mirto să-l întrebe dacă intrarea lui Ioanițescu în Minister era fapt împlinit. Întâmplător n-a dat peste Mirto, absent, ci peste dna Mirto care în naivitatea ei a răspuns: „Cum? Ioanițescu e ministru? Atunci e și bărbatu-meu, căci trebuia să intre amândoi“! Prețioasă mărturie! Ce lu-

me! Se vede că Mirto, mai deștept, a hotărât pe Ioanițescu să mai aștepte, până se va înțelege Vaida cu Goga. Aseară, Vaida nu prea părea însă dispus să stea de vorbă; era supărat pe Goga, fiindcă „încercase să-i fure oamenii“! I-o fi trecut supărarea peste noapte! „La nuit porte conseil“.

La național-țărăniști e mare supărare. Defectele lui Armand Călinescu, Potârcă, Vasile Rădulescu și Simian (care încă în cursul nopții au fost excluși din partid) au zdruncinat coeziunea partidului. Se vorbește de „lașarea“ lui N. Costăchescu, lui Gică Măcărescu, lui Mih. Ghelmegeanu. Gr. Gafencu, *căruia i s-a oferit Ministerul de Externe*, a refuzat. Se zice că organizațiile din Dâmbovița și din Vlașca ar trece în bloc la Goga... dar câte nu se spun!

Blumenfeld a văzut pe Armand Călinescu. Licheaua vorbește de „tragice ezitări“, de „luptă de conștiință“ (!) și declară că „nu putea să nu răspundă la apelul Regelui, în interesul țării!“ (Bietul „interes al țării“, care se invocă totdeauna pentru justificarea porcăriilor!). Charmant Armand a mai povestit lui Blumenfeld, cu vocea tremurândă de emoție, că el e „omul de încredere“ al Regelui în Guvern. Regele l-a chemat aseară și i-a spus: „Ești ministrul *meu* la Interne și contez pe dta ca să împiedici Guvernul să facă nebunii!“ . Bietul Rege, și biată Țară!

Dramele minore: Puiu Pleșea a cheltuit o avere să facă partid lui Goga în Dolj. Acum vine Potârcă și-i ia apa de la moară. Căci șeful Vergică „pretinde Doljul“ deoarece toată organizația îl urmează, zice el.¹ (Același lucru îl pretind de altmintreli și ceilalți transfugi.) Puiu Pleșea e disperat. Ce o să fie alegerile și ce o să fie guvernarea lui Goga în județe se poate judeca după numirile de prefecți făcute azi-noapte. La Cernăuți a fost numit bătăușul de Robu, cel condamnat la moarte de gardiști; cum se va purta el cu partizanii lui Zelea Codreanu, se poate ghici. Șoneriu îmi povestește pe de altă parte că a sosit azi-dimineață de la Suceava (unde a fost ales ieri senator al colegiilor comunale!) cu

¹ Inexact, Organizația național-țărănistă din Dolj a rămas intactă și a ales ca șef, după plecarea lui Potârcă, chiar aseară, pe I.B. Georgescu.

dl Cârlan, noul prefect al județului. Dl Cârlan sosise istovit la gara Burdujeni, venise pe jos din oraș, fiindcă la acea oră matinală singurele două birje pe care le întâlnise erau conduse de jidani, și *dânsul nu se urcă în trăsură condusă de jidani!* Sâmbătă își închide obloanele ca să nu vadă pe jidani plimbându-se pe stradă! Iată omul chemat să cârmuiască în pace, o populație compusă în bună parte de ovrei! De altminteri, Tilică Ioanid, noul subsecretar de la Interne a declarat azi cui vrea să audă, că va face *alegeri barbare!*

Se zice că noul Guvern va numi câte un comisar al Guvernului la toate băncile și societățile industriale cu capital străin. Ce vor zice Franța, Anglia și Italia — ca să nu mai vorbesc de Germania — despre această măsură de control a instituțiilor în care sunt interesate!

Se mai zice că se va proceda la o revizuire a tuturor încetățenirilor și că ovreii străini vor fi expulzați în masă. Dar unde vor fi trimiși?

Se zice, se zice...

Se zice că singurul care a avut vânt de combinația Goga, pe care Regele o rumina în sânul său, fără să se deschidă nimănui, a fost Ostrovski, ministrul Sovietelor¹ — pe ce cale, mister — și că a pus în curent pe Titulescu care n-ar fi plecat în ajunul Crăciunului la Viena, decât ca să poată telefona liber la Paris și să asmută presa împotriva noului regim. Se poate. Intimii lui Titulescu pretind însă că paranoicul a plecat ca să consulte medici, căci nu se simțea bine deloc.

La liberali depresiune mare. Nu se săturaseră cu 4 ani de guvernare și tabără acum toți pe Tătărescu în vina căruia pun schimbarea bruscată de Guvern. Tătărescu, ca să-și justifice înfrângerea în alegeri, ar fi afirmat duminică Regelui, că această înfrângere ar fi fost consecința lipsei de concurs din partea Jandarmeriei, a Armatei, a magistraților și a multor funcționari contaminați de gardism. A arătat Regelui că Garda de Fier a pătruns adânc în Armată și că *situația era alarmantă*. A izbutit să alarmeze și pe Rege, dar în loc să obțină cum spera *puteri discrețio-*

¹ Mai sunt care spun că au știut de dânsa și au lucrat activ la realizarea ei: Wieder (reintrat în grații) și Gigurtu, devenit de curând omul de afaceri al dnei Lupescu.

nare pentru dânsul, a provocat violenta reacție a veleitarului care s-a aruncat în brațele lui Antonescu și în ale lui Goga. Și de unde numai *mângâia un plan, a hotărât într-o clipă să-l pună în executare*. E un fapt acum bine stabilit, că Guvernul n-a știut nimic de deplasarea Regelui de la Sinaia la București, luni dimineața. La București n-a știut decât Gavrila, în ultimul moment, care a primit singur pe Rege la gară. Motivul deplasării, Tătărescu și Guvernul nu l-au aflat decât după ce audiența lui Goga a fost cunoscută. Toți invidioșii lui Tătărescu, în partid, se răzbună acum împotriva favoritului căzut în dizgrație...

Deși Regele a lăsat pe Tătărescu să cadă ca o balegă, i-a trimis totuși colanul Ordinului Carol (!!!)¹ și un splendid portret cu o călduroasă dedicație de recunoștință „pentru devotata și prieteneasca colaborare de patru ani“.

Atât în Partidul Liberal cât și în celelalte situația nu se va lămuri definitiv decât în câteva zile.

30 decembrie. Am trimis Regelui următoarea telegramă de Anul Nou: „Mulțumind respectuos Majestății Voastre *pentru măgulitoarea atenție*, o rog să binevoiască a primi urările mele credincioase și devotate pentru anul ce vine“.

„Măgulitoarea atenție“ nu se referea bineînțeles la nesocotirea mea în rezolvarea atât de neașteptată a crizei de Guvern, ci la trimiterea unei cărți de felicitare (cu reproducerea unei aquarele de Știubei, reprezentând noul yacht cumpărat cu banii contribuabililor) — pentru Anul Nou.

Curentul de azi-dimineață publică scrisoarea adresată de Armand Călinescu lui Mihalache, în momentul de a intra în Guvernul Goga. Javra invocă principiile sale dinastice, vorbește de posibilitatea realizării „câtorva“ din punctele programului național-țărănesc și înainte de toate de *principiile sale dinastice* călcate în picioare de „noua direcție“ (Maniu) a partidului, *căruia dânsul*, rămâne credincios!!! Călinescu justifică publicarea scrisorii sale prin faptul că Mihalache, printr-un manifest adresat aderenților săi din Argeș, a calificat cum merita — cu „expresiuni tari“, zice dl Armand — actul de trădare săvârșit de zisul domn.

¹ Inexact. A trimis numai portretul...

Pangal a avut aseară o lungă conversație cu Boncour, consilierul Legației franceze și adevăratul agent politic al Franței în România, peste capul lui Thierry...

Francezii sunt dezolați și furioși. Pentru ei, Guvernul lui Goga sau al Gărzii de Fier e totuna. Orice *încedere* în politica României e suspendată. Declarațiile noului Guvern, a spus Boncour, sunt satisfăcătoare, și în acest sens au fost raportate și la Paris — dar e puțin probabil ca ele să fie luate în serios în Franța. *Se va aștepta ca faptele să confirme vorbele*. Pentru moment, *rezervă*. În Apus, se consideră situația ca fundamental schimbată. Primele repercusiuni se vor simți pe terenul economic și financiar. Pentru moment, nici un credit, *nici o înlesnire de ordin financiar sau comercial nu va mai fi acordată României în Franța, Anglia și Statele Unite*. Furniturile militare, în Franța și în Cehoslovacia vor fi sistate până la noi ordine. Toate angajamentele luate de Delbos, în consfăturile lui cu Tătărescu și cu Antonescu (Victor) rămân literă moartă.

La Paris au ieșit ediții speciale cu „Le coup d'Etat en Roumanie“ în manșetă. Presa, în Franța, Anglia și Statele Unite e deplorabilă, cu toate citatele mai binevoitoare din câteva ziare mai rezervate, reproduse în *Universul* și în *Curentul* de azi.

După Boncour, situația raporturilor internaționale ale României devine foarte precară: Guvernul Goga nu va avea curajul să se dea de partea Axei Berlin-Roma, și va declara — forțat — că se menține în tradiția vechii politici, așa încât nu va avea nici sprijinul Germaniei și Italiei care vor fi decepționate, nici al Puterilor democratice, care vor fi pierdut încrederea în politica Regelui Carol.

Pangal a mai aflat una bună, dar nu de la Boncour. Titulescu — completamente înnebunit — ar fi scris la Paris că „slugile“ Thierry și Boncour trebuiesc numaidecât rechemate de la București, *altfel, el, Titulescu va împăca Germania cu Rusia și le va aduce să semneze un tratat de alianță!!* Efectul la Paris a fost dezastruos — pentru Titulescu! Ultimele manifestări ale lui Titulescu sunt de altminteri manifestările unui nebun, toate. Se spune că înainte să plece la Viena s-ar fi pus în genunchi înaintea doctorului Paulian (alienatul) și ar fi început să plângă...

Lichelismul ziarelor noastre e neîntrecut. Toate, chiar cele care până ieri înjurau pe Goga și pe Cuza, îi laudă azi sau declară că noul

Guvern trebuie așteptat la treabă, spre a fi judecat — și această atitudine nu e dictată decât de frica să nu fie suspendate sau suprimate. În *Universul* de azi-dimineață, sub proprie semnătură, Popeștele copleșește cu lauri și cu laude pe generalul Antonescu „ostracizatul“ care a învins. Dacă o citi Regele ditirambicul articol, s-a curățit domnul general fost ostracizat.

Ziarele *Adevărul*, *Dimineața* și *Lupta* au fost suspendate cu începere de azi prin jurnal al Consiliului de Miniștri. Blumenfeld a venit la mine fiert, să mă întrebe dacă nu cred că va fi arestat. L-am liniștit; sunt într-adevăr conving că voinicoșii noștri de paradă nu vor împinge teatrul până acolo.

Cu acest prilej Blumenfeld mi-a mărturisit în fine că *Adevărul* (cu anexele lui) a fost cumpărat de frații Guță și Nolică Tătărescu. Nu știe dacă cu banii lor (asta în nici un caz!) sau cu ai partidului dar în tot cazul pe numele lor. Pare însă că gazetele sunt ale partidului și că în această afacere, frații Tătărescu nu sunt decât oameni de paie. Măine — mi-a spus mai departe Blumenfeld — zece societăți *românești* („Petroșani“, „Lupeni“, „Letea“ etc.) dependinte de Banca Românească vor adresa Ministerului de Interne cererea de ridicare a suspendării *Dimineții* și *Adevărului*, dovedind prin documente că proprietatea ziselor ziare e a lor și că în personalul lor redacțional și administrativ nu mai sunt decât *români neaoși*. Bubi Brănișteanu și Blumenfeld și-au dat chiar astăzi demisiile din posturile ce ocupau.

Dejunat astăzi la Nicu Condiescu cu Tavi și cu Veturia Goga. Nu-i văzusem încă de când fuseseră hirotoniți. Fericirea Veturiei Goga făcea plăcere; mi-a căzut în brațe și m-a pupat pe amândouă fețele. Tavi mai rezervat, dar fericit și el — deși cam caraghios: încă unul care n-are nutră de prim-ministru! Ce era să-i spun? I-am spus și eu că mă bucur ca prieten, de bucuria lui și-l felicit că și-a văzut visul cu ochii, deși ca om politic nu pot aproba formula! A părut mirat, dar apoi, foarte cordial, s-a pus pe șuetă. Era foarte mândru de suprimarea celor trei ziare jidănești și ne-a silit să ascultăm la radio textul jurnalului Consiliului de Miniștri, redactat de dânsul și debitat în acel moment la radiodifuzor de către dra Rebreanu, cu scârbosul ei glas.

Am întrebat pe Goga dacă știe că *Adevărul* și *Dimineața* aparțin liberalilor și mi-a răspuns că nu prea știe, dar că crede că e așa ceva. I-am spus atunci că mâine va primi cerearea societăților românești etc. (a se vedea mai sus) — informație care l-a interesat foarte mult și a provocat din partea sa declarația că în asemenea caz va da imediat drumul celor două ziare. E un exemplu al ușurinței cu care lucrează amicul Tavi. Rezultatul nesăbuitei măsuri va fi următorul: larmă mare în toată presa din Apus pentru *suprimarea ziarelor democratice din România*, urmată de o larmă și mai mare peste două zile în aceeași presă pentru a celebra *înfrângerea dictaturii* — căci nimeni nu va cunoaște sau nu va ține seamă la Paris, la Londra și la New York de dedesubturile afacerii și de motivele reale ale revenirii asupra unei măsuri de autoritate. Contradicția e totdeauna regretabilă și un Guvern — chiar când n-are pretenții de dictatură — trebuie să evite să dea înapoi.

Di prim-ministru O.G. mi-a mai dat câteva informații care pun la punct sau dezminț unele zvonuri răspândite ieri. Nu va aresta pe nimeni, nici un ovrei. Nu va face lagăre de concentrare. Nu va modifica Legea Electorală prin decret regal și va face alegerile *pe baza actualei legi*. Se pare că în această privință *ar fi vrut* să schimbe legea prin decret (în sensul arătat în paginile precedente) dar că n-a obținut consimțământul Regal.¹ Alegerile vor avea loc mai târziu, pe la sfârșitul lui martie sau aprilie, Camerele actuale urmând să fie dizolvate numai cu câteva zile înainte de 17 februarie, data convocării lor. Până atunci se vor face alegeri complete, toate consiliile comunale urmând să fie dizolvate imediat, inclusiv al Bucureștilor. L-am întrebat dacă crede că Regele îl va sacrifica pe Donescu, și mi-a spus că l-a sacrificat deja, dar că primar nu va fi K.K. Brăescu, cum s-a spus. Tot e bine!

N-am putut vorbi mai mult în mijlocul cuconetului și al copiilor. Va veni la mine să stăm prietenește de vorbă despre toate și mă roagă să-l ajut cu sfaturile mele (!!!) — „Mergi și la Maniu?” — „Niciodată!”

L-am mai întrebat dacă numește pe Blaga subsecretar la Externe, și la răspunsul său afirmativ i-am replicat: „Ai să superi pe Iorga!” — „Dă-l în p.m.!” a încheiat savurosul poet.

Ultimele evenimente au pus în fierbere toate partidele. Tratatative strânse între georgiști și vechii liberali, care probabil se vor termina

¹ Dacă într-adevăr și până la urmă nu se schimbă Legea Electorală, va fi greu Guvernului să obțină 40% din voturi, chiar cu „alegeri barbare”.

printr-o împăcare generală. Vaida e adânc mâhnit de faptul că Regele nu l-a chemat pe el¹ să formeze Guvernul naționalist și l-a chemat pe Goga și se vorbește de o apropiere între Maniu și dânsul. Se zice chiar că Vaida ar încerca să împace pe Maniu cu Regele, că Maniu s-ar retrage din nou la Bădăcin, că Vaida ar fi și el din nou ales șef al Partidului Național-Țărănesc!! Dar ce nu se zice! Se mai zice că Garda de Fier nu se va mai prezenta în viitoarele alegeri și că va da toate voturile sale lui Maniu, ca să bată Guvernul! Cine va trăi va vedea!

Ultim ecou al alegerilor:

Înainte să se termine cu depunerea listelor de candidaturi, Franasovici s-a pomenit într-o dimineață cu dna Thierry („la pauvre Nadine!“) care a venit să-i ceară cu insistență în numele ei și al prietenei sale Vota, un loc pentru Radu Polizu! Soția ministrului Franței mergând să cerșească un loc pentru peștele doamnei Vota Blank — iată ceva neașteptat, un mic fapt care dă și el măsura anarhiei morale în care ne zbatem. Pe lângă frăția lor de rasă (dna Thierry e născută Rotschild) cele două dame sunt prietene intime și au socotit probabil că tot le era permis în această țară a Valahilor. A doua zi, Thierry s-a dus la Ministerul de Interne și a cerut scuze pentru incalificabila intervenție. „Ma femme est une gaffeuse, tout le monde sait ça!“ — sunt cuvintele cu care reprezentantul Franței și dulcele soț dotal și-a încheiat vizita la Franasovici. Radu Polizu, bineînțeles a rămas de căruță. Mi se spune că s-ar fi înscris la Goga, acum. Cu inima la antisemiți și cu... restul în casa jidanului Blank, tipul e reprezentativ al speței lui².

31 decembrie. Primit scrisoare de la Breasta, a nins și acolo bine. Un strat de 20 centimetri acoperă semănăturile. Cel puțin să avem pâine.

Citit în *Universul* de azi-dimineață ordinele de zi date Armatei de Anul Nou, de către Rege și generalul Antonescu. Al Regelui e o peltea prin care Suveranul face un apel-quasi disperat la fidelitatea soldaților și ofițerilor. Al lui Antonescu e o bucată de literatură mediocră, cu pre-

¹ Se vede că l-a considerat prea ramolit și nu putea să-i încredințeze noi alegeri!

² Gura lumii, rea, spune că Radu Polizu se ține și cu Vota Blank și cu Nadina Thierry. A dat iama în Israel...

tenții, cu evocări istorice ce sună fals și cu o totală lipsă de sinceritate. Omul care poate scrie așa, și nu poate închierba două buchii mai bine, e un mediocru. Încă unul asupra căruia mi se pare că ne-am înșelat.

Regele a mai dat un ordin de zi și „Străjerilor“. Aceeași banalitate de gândire și de expresie ca în cel adresat Armatei.

Ziarele publică textul telegramelor schimbate între Istrate Micescu, Krofta, Stoiadinovici și Rustii Aras. Nu publică — pentru ce? — și textul telegramelor schimbate între București și Paris, căci trebuie să fi fost. Telegrama adresată de Micescu lui Krofta e scurtă, lipsită de cordialitate. Noul nostru ministru spune textual „că se vede obligat“ să afirme că „va respecta obligațiile existente“, că „va lucra pentru pace“ și că speră să aibă în curând prilejul să întâlnească pe colegul său cehoslovac, cel mai târziu la adunarea trimestrială a miniștrilor Miciei Înțelegeri. Nici un cuvânt călduros nici pentru Cehoslovacia, nici pentru Mica Înțelegere. Răspunsul lui Krofta mult mai lung e și mult mai călduros, aproape ditirambic, cu mărturisiri de pasionată fidelitate pentru România și pentru Mica Înțelegere.

Interesant e și răspunsul lui Stoiadinovici care vorbește de alianța celor două țări și nici nu pomenește de Mica Înțelegere.

Ziarele de azi-dimineață mai reproduc și un interviu al lui Goga acordat foii londoneze *Evening Standard*, jurnal secundar. Tavi vorbește de dragostea sa pentru Anglia și caută să explice acțiunea lui antisemită îndreptată împotriva ovreilor străini care au copleșit tot în România (!). Deși Goga a turnat o vadră de apă în paharul lui de vin, interviul nu ne va atrage multe simpatii în Anglia.

De altminteri, presa franceză, engleză și americană continuă să fie ostilă noului Guvern, ceea ce n-ar fi nimic — dar se ridică și împotriva țării, ceea ce e mai supărător.

Deși Ministerul Goga nu împlinește astă seară decât 3 zile de existență, opinia publică l-a judecat și condamnat. Cea mai bună dovadă e că curentul șmecherilor spre dânsul s-a oprit. În afară de primii transfugi de la național-țărăniști, băgați în Guvern, n-au mai trecut alții. Ghelmegeanu, Gafencu și Măcărescu, pe care „se conta“, au dezmințit

public trâmbițata lor adeziune. Nici Costăchescu, pe care Potârcă s-a dus să-l aducă de la Iași cu tren special, nu mai mișcă. Vaida și vaidiștii au refuzat și ei definitiv orice concurs Guvernului Goga și se îndreaptă spre vechea lor matcă.

Costică Angelescu a întâlnit pe Pangal și i-a spus că răspunsul lui Vaida e următorul: „Dacă dl Goga îi cedează Președinția Consiliului, va putea sta de vorbă cu dânsul, pentru o colaborare!”. Angelescu a mai povestit lui Pangal că i s-a propus cu insistență, lui, Ministerul de Finanțe, dar că în afară de orice considerație politică, ar fi o nebunie din partea sa să intre într-o combinație efemeră și nebună, menită prăbușirii fie numai din cauza proiectelor anarhice financiare care se ventilează. Fără să mai vorbească de ostilitatea cercurilor financiare din Occident.

Examinând situația politică în urma neașteptatelor evenimente care s-au desfășurat de luni și care ne-au buimăcit un moment, putem ajunge la câteva concluzii cu privire la Guvernul pe care ni l-a hărăzit Domnul în acest nenorocit sfârșit de an. Ele se pot grupa sub două rubrici, a *aparențelor* și a *dedesubturilor*.

Aparențele.

Guvern de autoritate, dar încredințat unor oameni fără autoritate. Guvern de mână tare, fără mână și supus mai departe fluctuațiilor demagogiei electorale. Un Guvern de autoritate și de mână tare nu trebuie înființat *în spirit de vrajbă și de vrăjmășie, ci în spirit de împăciuire și de liniștire*. Un regim de autoritate care începe prin persecuțiile de clasă și de rasă, e dinainte condamnat la prăbușire. Singurul imbold care a împins pe Rege în alegerea lui Goga a fost frica de Maniu și de Garda de Fier. Cunoștea neîmpăcata ură a lui Goga pentru Maniu, și și-a zis că un partid ideologic înrudit va putea înfrânge mai ușor Garda de Fier decât unul ideologic opus. Bătăie pe zvastică, în loc de război civil. Socoteala era exactă în principiu, dar nu și în practică. Așa cum sunt înarmate părțile, Maniu și Garda vor ieși învingători din această luptă, iar nu Goga și Cuza. Preocupat numai de patimile și de interesele lui proprii, Regele și-a bătut joc de formula de guvernământ pe care i-am dat-o și care nu avea în vedere *o luptă, ci binele obștesc* — și a sabotat-o. A dat briciul pe mâna maimuței în speranța că va tăia bere-

gata adversarilor săi. Regele nu numai că a sabotat formula de Guvern bazată pe autoritatea lui, dar a prăbușit această autoritate însăși, prin simplul fapt că *a coborât personal în luptă*. Ce încredere vor mai putea avea oamenii, în viitor, într-un Guvern de autoritate, după ce incapacității și necinstiții chemați astăzi să exercite această autoritate vor fi terfelit-o în mocirlă? Guvern de autoritate cu un nescrupulos ca Savu la Finanțe, cu un dobitoc ca Gigurtu la Industrie, cu un zăpăcit ca Micescu la Externe și cu o lichea ca Armand Călinescu la Interne?¹ *Guvern de atac împotriva unor adversari detestați și temuți, da, — Guvern de autoritate în înțelesul înalt și moral al cuvântului, nu.*

Dedesubturile.

În alcătuirea Guvernului Goga, Regele a urmărit desigur crearea unui instrument de atac și de apărare, *dar a mai urmărit și altceva*. A urmărit o nouă polarizare a Partidului Național-Țărănesc. Alături de Armand Călinescu, pivotul întregii mișcări, a sperat să rupă de la Maniu-Mihalache mult mai mulți decât a rupt. A fost aproape sigur că va rupe pe Costăchescu, pe Ghelmegeanu, pe Măcărescu, pe Gafencu, pe Sauciuc Săveanu și pe mulți alții. A crezut chiar un moment că va rupe pe Halipa. Dar și aci socotelile lui au dat greș. Planul lui era (și este încă) ca îndată ce în jurul lui Călinescu s-ar fi strâns un lot de fruntași țărăniști destul de însemnat, să dea peste cap pe Goga (sub pretextul exigențelor internaționale) și să încredințeze Chiorului Președinția Consiliului. La apelul lui Armand Călinescu, prim-ministru, Regele e convins că tot Partidul Național-Țărănesc va răspunde *și că Maniu și Mihalache vor rămâne singuri*. Visul Regelui e să-și domesticească astfel și Partidul Național-Țărănesc, cum și-a domesticit pe cel liberal — și

¹ Nu-ți vine să crezi ochilor citind numirile publicate zilnic în gazete. La Finanțe, pe lângă sperțarul de Savu, s-a numit subsecretar de Stat, un arhitect (?), Enescu, un gheșefar și un monoman care ne pisează de ani de zile cu memorii utopiste prin care preconizează introducerea „monetei reductibile“ prin devaluarea ei progresivă (!!!) — și ca secretar general un tânăr cu degetul în gură a cărui singură însușire e de a fi nepotul lui Tilică Ioanid. La Justiție s-a numit secretar general un Murgășeanu (nu Nicu), un ȋigan sadea, ignorant și afarisit, până mai acum un an *șeful romilor* din România! La Muncă, pe lângă bețivul de George Cuza, s-a numit tot secretar general, escrocul de Al. Cusin. Și așa mai departe. Toți *băieții* cuzismului au ajuns subsecretari de Stat. Doctorul Ilie Rădulescu, escroc notoriu, dat afară de la Primăria Capitalei, e pe punctul să fie numit ministru la Roma (!!!), ca răsplată pentru serviciile aduse partidului prin foaia lui de șantaj *Porunca Vremii*. Să sperăm că Majestatea Sa ne va scuti cel puțin de această rușine, până în cele din urmă!

alternând la putere pe cele două lichele, Guță Tătărescu și Armand Călinescu, să-și facă mendrele!

Planul Regelui e frumos, dar mi-e frică că nu se va realiza. Pentru moment s-a realizat un singur lucru: *demonetizarea autorității Regale* — aceasta este un rezultat câștigat. Pentru rest cine va trăi va vedea. Dumnezeu, care ne-a scăpat de multe, ne va feri și de regimul *corupției rotative*.

Cu aceste reflecții, *dureroase dar nu descurajante*, închei însemnările mele pe anul 1937. Ce ne va aduce 1938? E soarta țării în joc.

(Urmează volumul al IV-lea, 1938)

I N D I C E*
— nume de persoane —

- AGA-KHAN — 110.
ANGELESCU, C. dr. — 14, 42, 48,
49, 52, 54, 58, 59, 75, 84, 98,
116, 133, 147, 169, 173, 179,
221, 223, 234, 287, 318.
ANGELESCU, PAUL general — 30,
96, 100, 102.
D'ANNUNZIO, GABRIELE — 122.
ANTONESCU, ION general — 175,
305, 306, 312–314, 316.
ANTONESCU, VICTOR — 25, 26,
48, 49, 59, 96, 98, 99, 108–110,
115, 173, 176, 184, 190, 193,
263, 268–170, 275, 287, 302, 313.
ARAS, RÜSTÜ — 183, 317.
ARCIZEWSKI — 9, 10, 21, 25–27,
71, 170, 171, 177, 180, 190, 194,
195, 265.
ARGEȘANU, GHEORGHE general
— 18, 200.
ARGHEZI, TUDOR — 12, 212.
ARION, DINU — 145.
ATATÜRK KEMAL — 17, 40, 186,
193.
AUSCHNIT, MAX — 8, 101, 102,
105, 127, 150, 210, 299, 300, 307.
AVERESCU, ALEXANDRU mareșal
— 125, 126, 133, 134, 155, 178,
213, 221, 223, 232, 233, 235,
241–243, 246, 254, 262, 289, 300.
BALIF, ERNST — 102, 169.
BARTHO, LOUIS — 26, 277.
BĂDULESCU, VICTOR — 108.
BĂLAN, mitropolitul Ardealului —
154.
BECK, JOSEF — 9, 10, 21, 26, 43,
44, 47, 52, 112, 170, 171.
BEJAN, PETRE — 228, 234, 248.
BENEȘ EDUARD — 40, 46, 47,
103, 113, 114, 123, 124, 136,
199, 202, 280.
BERTHLOT, HENRI MATHYAS
— 139.
BIBESCU, ANTOINE — 42, 270.
BIBESCU, MARTA — 139, 140, 211.
BLAGA, LUCIAN — 212, 315.
BLANK, ARISTIDE — 316.
BLUM, LEON — 32, 37, 138, 139,
142.
BLUMENFELD, KALAMAN — 132,
168, 173, 304, 307, 308, 310, 314.
BONNET, GEORGES — 7, 32, 54,
137, 189.
BOILĂ, ROMULUS — 113.
BONCOUR, JEAN — 139, 143, 313.
BONCOUR, PAUL — 40, 41, 44.
BRĂNIȘTEANU, BENO — 128, 314.
BRĂTIANU, CONSTANTIN (DINU),
I.C. — 15, 163, 178, 198, 199, 209,
210, 213, 224, 227, 229, 230,
238, 248, 287, 304, 306.
BRĂTIANU, GHEORGHE — 57,
125, 126, 133, 134, 150, 156, 173,
175, 178–180, 188, 212, 213, 224,
227–230, 232, 233, 235, 241, 244,
246, 247, 251, 252, 254, 263, 277,
278, 294–296, 300, 304, 306, 308.
BRĂTIANU, I.C. — 218, 278.
BRĂTIANU, VINTILĂ I.C. — 30,
128.
BUDURESCU, NICOLAE — 287.

* Întocmit de Cristina Arvatu.

- BUJOIU, ION — 231.
- CANCICOV, MIRCEA — 97.
- CANTACUZINO, ALEXANDRU — 22, 24, 257.
- CANTACUZINO, GRIGORE — 247.
- CANTACUZINO-ZIZI, GHEORGHE
general — 145, 147, 150, 151, 305.
- CARP, GRIGORE — 45, 100–102, 121, 257.
- CAROL I, rege al României — 61, 218.
- CAROL AL II-A, rege al României
— 8–10, 13, 15–17, 19, 21–31, 33, 35, 37–41, 43–49, 51, 52, 55–57, 59–63, 65, 69, 71, 72, 74, 75, 86, 94, 95, 97–102, 105, 112, 114, 120, 121, 123, 125, 126, 128, 132–134, 138–140, 142, 143, 147, 148, 150–153, 155–158, 161–163, 165–169, 172–182, 184, 185, 187–190, 193–195, 197–199, 202, 207–210, 212–229, 231–233, 235–237, 241, 242, 244–246, 249, 251, 253–255, 257–259, 263, 264, 266, 271, 273, 276, 278, 279, 283–286, 289–292, 296–299, 301–320.
- CATARGIU, LASCĂR — 116.
- CĂLINESCU, ARMAND — 28, 133, 207, 238, 307, 310, 312, 319.
- CĂMĂRAȘESCU, ION — 272.
- CECROPID, DINU — 104, 204, 244.
- CESIANU, DINU — 25, 112, 124, 207, 270.
- CHAMBERLAIN, NEVILLE — 30, 55, 66, 68, 69, 127, 145, 170.
- CHAMPIN — 69, 75, 77.
- CHAUTEMPS, CAMILLE — 41, 56, 70, 142.
- CIANO, GALEAZZO — 66, 70, 137, 183, 184, 206, 221.
- CIOTORI, DANIEL — 259, 271.
- CIPĂIANU, GHEORGHE — 287.
- CIUPERCĂ, NICOLAE — 156.
- CLIME, GHEORGHE — 151, 275, 276, 300.
- CODREANU-ZELEA, CORNELIU
— 22, 24, 147, 150, 151, 166, 217, 233, 248, 249, 251, 252, 256, 257, 259, 262, 264, 294, 299, 306, 309, 310.
- CONDIESCU, MATEI — 116, 142.
- CONDIESCU, NICOLAE — 314.
- CONSTANTINESCU, ATTA — 233, 242, 246, 263.
- CONSTANTINESCU, MITIȚĂ — 272.
- COSTĂCHESCU, NICOLAE — 133, 212, 213, 238, 310, 318, 319.
- COSTINESCU, ION dr. — 187, 213, 255, 278.
- CRAINIC, NICHIFOR — 108.
- CREȚIANU, ALEXANDRU — 270.
- CRISTEA MIRON, patriarhul României — 123.
- CUSIN, ALEXANDRU — 319.
- CUZA, A.C. — 12, 178, 232, 233, 254, 293, 300, 308, 313, 318.
- CUZA, GHEORGHE — 319.
- DALADIER, EDOARD — 41, 142, 143.
- DAMIAN, MIRCEA — 108.
- DELBOS, YVON — 35, 38, 99, 109, 142, 152, 189, 200, 203, 208, 220, 230, 260, 263, 264, 266–275, 277, 279, 284, 288, 313.
- DEȘLIU, MIȘU — 153.
- DIMITRIU, SERGIU — 169, 295.
- DIMITRIU, CONSTANTIN — 287.
- DIMITROV, GHEORGHI — 18.
- DOBRESCU, AUREL — 61.
- DOBRESCU, DEM. I. — 38.
- DOMBROVSKI, VICTOR — 192.
- DRAGOMIRESCU, MIHAIL — 165.
- DUCA, GRIGORE GH. — 281, 282, 284–288.
- DUCA, I. GH. — 24, 30, 133, 180, 214, 258, 271, 276, 279–281, 284, 286, 287, 288.
- DUMITRESCU, PUIU — 121.
- EDEN, ANTHONY — 16, 39, 42, 51, 55, 66, 69, 70, 109, 145,

- 152, 164, 170, 196, 199, 200, 221.
 EDUARD AL VIII-LEA, rege al Angliei — 40, 72.
 ENESCU, GEORGE — 70, 179, 226, 245.
 FABRICIUS, WILHELM — 203, 214, 237, 275.
 FERDINAND I, rege al României — 51, 223.
 FILIPESCU, GRIGORE — 155, 157, 160, 163, 168, 178, 210, 233, 263, 278, 279.
 FILIPESCU, NICOLAE — 247.
 FLANDIN, ETIENNE — 204, 205.
 FLONDOR, CONSTANTIN — 175, 178, 190, 194.
 FORȚU, GRIGORE — 265, 266.
 FOURNIER, PIERRE — 52, 53.
 FRANASOVICI, RICHARD — 27, 33, 49, 70, 74, 98, 99, 106, 134, 231, 238, 248, 258, 287, 294–297, 301, 316.
 FRANCO FRANCISCO general — 14, 42, 53, 54, 87, 102, 110, 122, 136, 137, 170, 200, 202, 207, 214, 221.
 GAFENCU, GRIGORE — 222, 310, 317, 319.
 GAMELIN, MAURICE, GUSTAVE general — 26, 35, 101, 130, 136, 139, 148, 156, 157, 161, 193, 232.
 GEBLESCU, ȘERBAN — 261.
 GEORGE AL VI-LEA, rege al Angliei — 25, 60, 183.
 GEORGESCU, GEORGE — 179.
 GHELMEGEANU, MIHAIL — 133, 310, 317, 319.
 GHIKA, MATILA — 140.
 GIGURTU, ION — 311, 319.
 GIURESCU, CONSTANTIN, C. — 165.
 GOGA, OCTAVIAN — 13, 57, 96, 122, 125, 126, 133, 134, 153, 155, 157, 168, 169, 176, 178, 212, 214, 224, 232, 233, 235, 238, 239, 241, 252, 254, 257, 269, 304–313, 315–318, 319.
 GÖRING, HERMANN — 141, 185, 206.
 GRANDI — 66, 68, 69, 127.
 GRIGORCEA, VASILE — 25, 51, 123, 124, 140, 176.
 GUNTHER, FRANKLIN — 163.
 GUSTAV ADOLF, moștenitorul Tronului Suediei — 166, 197.
 GUSTI, DIMITRIE — 15, 41, 46, 56, 112, 124, 195, 207.
 HALIFAX, EDUARD — 214, 221, 254, 286.
 HALIPA, PANTELIMON — 319.
 HAȚIEGANU, EMIL — 246.
 HITLER ADOLF — 43, 44, 48, 60, 71, 72, 106, 129–131, 134, 138, 142, 150, 171–173, 174, 185, 197, 204, 205, 214, 284, 286.
 HODOȘ, ALEXANDRU — 290.
 HODZA, E. — 46, 47, 53, 143, 202, 203.
 HOHENZOLLERN FRIEDRICH, principe german — 130, 139, 178, 181.
 HULL, CORDELL — 75.
 IAMANDI, VICTOR — 228, 287.
 ILASIEVICI, CONSTANTIN general — 100, 150, 157.
 ILIESCU, ALEXANDRU — 163.
 INCULEȚ, ION — 49, 54, 63, 97, 154, 155, 157–159, 160, 169, 213, 228, 230, 231, 238, 248, 287.
 INÖNÜ, ISMET — 183.
 IOANID, TILICĂ — 311, 319.
 IOANIȚESCU, D.R. — 13, 59, 153, 160, 234, 309, 310.
 IONESCU, BARBU — 290–292.
 IONESCU, NAE — 249, 255.
 IONESCU, MIHAIL general — 45, 51.
 IONESCU, TAKE — 99.

- IONESCU-SISEȘTI, GHEROGHE — 231, 251.
- IORGA, NICOLAE — 12, 42, 147, 151, 155, 160, 165, 168, 175, 178, 187, 210, 212, 220, 232, 235, 239, 240, 250, 251, 253, 266, 270, 272, 274, 278, 291, 306, 315.
- IRIMESCU, RADU — 30, 98, 173, 202, 204, 260, 261.
- IUCA, DUMITRU — 234, 287.
- IUNIAN, GRIGORE — 13, 96, 155–157, 168, 169, 175, 178, 212, 213, 228–230, 237, 267, 290, 300, 304.
- KAUFMANN, OSKAR — 8, 102, 295, 299, 300.
- KÓC, KÁROLY — 21, 52, 60.
- KROFTA, KAMIL — 53, 94, 95, 96, 143, 221, 288, 317.
- LAHOVARI, ALEXANDRU — 49, 50.
- LAPEDATU, ALEXANDRU — 154, 221, 224, 278, 287.
- LEBRUN ALBERT — 31, 39, 44, 56, 62, 63, 138, 270, 279.
- LENIN V.I. — 151, 233.
- LEOPOLD, rege al Belgiei — 56, 60, 220.
- LITVINOV, MAXIM, M. — 109, 200, 208, 280, 281.
- LLOYD, GEORGE — 164.
- LUDENDORF, ERICH mareșal — 297.
- LUGOȘIANU, ION — 124, 184, 202, 222, 225, 239, 244.
- LUPESCU, IONEL — 159, 234, 246.
- LUPESCU, ELENA — 18, 22, 23, 30, 95, 97, 99, 105, 121, 132, 144, 169, 238, 249, 250, 265, 277, 284, 285, 289, 292, 295, 298, 303, 311.
- LUPU, NICOLAE dr. — 59, 61, 168, 212, 218, 219, 221, 224, 225, 258, 259, 274, 276, 300.
- MACDONALD, JAMES, RAMSAY — 211, 214.
- MACOVEI, ION — 13, 18, 33, 35.
- MADGEARU, VIRGIL — 59, 161, 168, 173, 177, 212, 218, 219, 221, 224, 225, 233, 244.
- MAISKI, IVAN — 34, 172.
- MALAXA, NICOLAE — 8, 18, 23, 28, 95, 104, 173, 175, 181, 220, 221, 237, 292, 300, 307, 308.
- MANIU, IULIU — 28, 33, 45, 59, 61, 148, 149, 151, 154, 155, 172, 178, 194, 212, 218, 221, 224, 226, 228, 232, 237, 238, 244, 249—253, 255–259, 263–268, 270, 273, 277–280, 283–285, 289, 291–294, 296, 297, 304–306, 308, 309, 312, 315, 316, 318, 319.
- MANOILESCU, MIHAIL — 125, 126, 154, 249.
- MANOLESCU-STRUNGA, ION — 231, 234.
- MARIA, regină a României — 17, 80, 100, 119, 120, 131, 178, 181, 186, 205, 211, 223, 261.
- MARINESCU, GAVRILĂ — 94, 95, 97, 132, 220, 283, 303, 312.
- MASARYK TH.G. — 103, 113, 114, 124.
- MEHEDINȚI, SIMION — 113, 175.
- MICESCU, ISTRATE — 38, 41, 203, 257, 262, 317, 319.
- MIHAI, voievod al României — 51, 114, 121, 143, 162, 166, 172, 177, 178, 180, 181, 199, 202, 219.
- MIHALACHE, ION — 15, 28, 59, 61, 96, 99, 132, 148, 154, 155, 157, 168, 169, 173, 176–178, 184, 203, 207, 210, 212, 213, 218, 219, 221, 222, 224–226, 238, 244, 249, 250, 252, 270, 289, 312, 319.
- MIRONESCU, Ș.G. — 133, 169, 173, 175, 176, 177, 179, 180, 188, 194, 219, 220, 224.

- MIRTO, EDUARD — 59, 160, 309, 310.
 MUSSOLINI BENITO — 52, 66, 68, 100, 122, 128, 129, 130–132, 135, 138, 174, 182, 185, 186, 189, 199, 207, 261, 268, 277.
 NANU, FREDERIC — 213.
 NEGURĂ, MIHAI — 287.
 NEMOIANU, PETRE — 239.
 NEURATH, CONSTANTIN — 30, 33, 71.
 NICOLAE, prinț al României — 95, 121, 139.
 NICOLAE AL II-LEA, țar al Rusiei — 233.
 NISTOR, ION — 50, 154, 287.
 NIȚESCU, VOICU — 133, 160.
 OSTROVSKI, ANDREI — 63, 180, 191, 208, 210, 214, 222, 311.
 OTETELIȘANU, ALEXANDRU — 233, 242–244, 246.
 PANGAL, ION — 15, 25–27, 48, 49, 58, 62, 63, 80, 98, 112, 125, 126, 133, 134, 175–177, 180, 188, 190, 194, 195, 213, 224, 233, 254, 309, 313, 318.
 PAPACOSTEA, PETRE — 178, 242, 243, 244, 254, 264.
 PAUL, prinț moștenitor al Serbiei — 143, 166, 178, 179, 181, 203, 237, 239.
 PAVELESCU, CINCINAT — 249.
 PERTINAX — 10, 11, 42–444, 48, 60, 235, 267, 285.
 PETRESCU-COMNEN, NICOLAE — 284, 286.
 PILSUDSKI JOSEF mareșal — 16, 17, 21, 66.
 PONINSKI — 10, 21, 25, 112.
 POP, VALER — 15, 45, 49, 118, 154, 187, 231, 234, 238, 294.
 POPESCU, STELIAN — 23, 51, 56, 96, 105, 108, 112, 116, 122, 127, 131, 141, 146, 150, 161–163, 184, 187, 222, 239, 244, 264, 265, 287, 288, 314.
 POPESCU-NECȘEȘTI, AL. — 239, 244, 289.
 POPOVICI, MIHAI — 149, 226, 235, 238, 251, 252, 263, 264.
 POTÂRCĂ, VIRGIL — 307, 310, 318.
 PREZAN, CONSTANTIN mareșal — 139, 178.
 PROTOPOESCU, PAKE — 163.
 QUARANTA — 183, 184.
 RADIAN, ALEXANDRU — 28, 61, 153, 244, 246, 247, 262.
 RADOVICI, CONSTANTIN — 57, 58.
 RĂDULESCU, ILIE dr. — 257, 319.
 RĂDULESCU, SAVEL — 255, 258, 285.
 RĂDULESCU, VASILE — 307, 310.
 RIBBENTROP, JOACHIM von — 34, 174, 182.
 RIST, CHARLES — 7, 108.
 ROOSEVELT FRANKLIN D. — 31, 141, 145, 165, 197.
 RYDZ-SMIGLY EDUARD mareșal — 19, 21, 26, 27, 52, 101, 112, 143, 166, 177, 179, 180, 190, 193–195, 232.
 SALAZAR ANTONIO DE OLIVEIRA — 18, 143.
 SASSU, VASILE — 38, 106, 267.
 SAUCIUC SĂVEANU, TEOFIL — 221, 224, 319.
 SĂRĂȚEANU, DAN — 169, 222, 299.
 SCANAVI, AL. — 99, 123, 295.
 SCHACHT, H. G. H. — 109, 141, 174, 185, 204–206, 284.
 SICHITIU, ION general — 38, 39, 41, 69, 175, 192, 250.
 SIDOROVICI, TEOFIL — 179.

- SIMIAN, DINU — 307, 310.
SOLA, UGO — 15, 16, 253, 254.
SOUTZO, PRAT — 41, 42.
SPAACK, PAUL — 205, 208, 220.
STALIN I.V. — 7, 18, 29, 51, 58,
69, 71, 81, 85, 115, 119, 142,
166, 170, 199, 210, 233.
STĂNCESCU, ALEXANDRU —
163.
STELESCU, MIHAI — 133, 257.
STERN, ALBERT — 69, 75, 77, 150.
STOIADINOVICI, MILAN — 63,
65, 76, 83, 94, 95, 151, 189, 203,
268, 284, 317.
STURDZA, MIHAI — 20, 242, 246,
247, 302, 303.
SZEMBECK — 71, 72.
ȘEICARU, PAMFIL — 61, 279.
ȘONERIU, ION — 134, 270, 296,
297, 310.
ȘUMULEANU, CORNELIU — 293.
TABACOVICI, NICOLAE — 13,
14, 18, 28, 33, 45, 51, 52.
TĂTĂRESCU, GHEORGHE — 15,
23, 48, 49, 58, 59, 61, 63, 94, 95,
97–99, 106, 110, 132, 134, 164,
151, 155, 157–159, 162, 168, 169,
173–175, 179, 180, 186, 188, 198,
199, 208, 209, 212, 213, 215, 220,
221, 224, 227–232, 234, 235, 239,
240, 245, 253, 258, 264, 266, 267,
269, 270, 275, 277–280, 282, 284,
286, 287, 291, 297, 299, 300, 302,
304, 305–307, 308, 311, 312–314,
319.
TĂTĂRESCU, NOLICĂ — 106,
302, 314.
TEODORESCU, PAUL general —
100, 302.
THIERRY — 25, 26, 46, 139, 210,
263, 265, 266, 270, 272, 273, 274,
313, 316.
TILEA, VIOREL V. — 33, 59, 159,
234, 246.
TITEANU, EUGEN — 244.
TITULESCU, NICOLAE — 10, 13,
14, 23, 24, 27, 28, 33, 42–44, 48,
51, 56, 60, 86, 99, 124, 128, 129,
158, 159, 161, 170, 172, 180,
183–185, 194, 200, 214, 216,
235–237, 249, 255, 257–259,
260, 264, 266–271, 273, 274, 276,
277, 279–282, 284–287, 288, 290,
293, 311, 313.
TROŢKI, LEON D. — 18.
TUHACEVSKI MIHAIL, N. mareșal
— 7, 103.
ȚOPA, PETRU — 231.
URDĂREANU, ERNEST — 10, 46,
51, 94, 95, 97, 99, 100, 102–105,
121, 129, 132, 169, 175, 178, 181,
190, 303, 305.
VAIDA-VOIEVOD, AL. — 13, 15,
49, 59, 99, 126, 133, 134, 154,
155, 159, 160, 168, 173, 176,
177, 180, 188, 207, 210, 212, 213,
219, 220, 224–226, 228, 230, 232,
234, 236–238, 242, 246, 253, 272,
306, 309, 310, 316, 318.
VĂCĂRESCU, ELENA — 110.
VĂITOIANU, ARTHUR general —
155, 213.
VICTOR EMANUEL, rege al Italiei
— 15, 16.
VOROȘILOV, KLIMENT EFRE-
MOVICI mareșal — 7, 67, 80.
WOHLTAT, H. — 275.
WILHELM I, rege al Prusiei — 85.
ZAMFIRESCU, ALEXANDRU —
9, 27, 95, 100, 101, 121, 124, 180,
190, 195.
ZEELAND, MUSSI von — 25, 30,
37, 56, 60, 111, 182, 200, 205.
ZINOVIEV, GRIGORI, EUSEEVICI
— 119.
ZWIEDINECK, EUGEN — 120,
131.

CUPRINS

Notă asupra ediției (de Stelian Neagoe)	5
---	---

Anul 1937

1 iulie – 31decembrie	7
-----------------------------	---

INDICE — nume de persoane	321
---------------------------------	-----

Apărut: octombrie 2001
Tehnoredactare computerizată:
S.N. Geblescu

Str. Zamfir Arbore nr. 5, sector 2, București
Tel./fax 240 66 77; 092 22 39 31

ISTORIE & POLITICĂ

DOCUMENTE
OFICIALE

IZVOARE
NARATIVE

Octavian Goga

Editura **MACHIAVELLI**